

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

**ΘΕΩΡΙΑ - ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ - ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ
ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ**

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Τετραμηνιαία Έκδοση της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού

- 1. Ιδιοκτήτης - Εκδότης: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού**
- 2. Έδρα:** Κηφισίας 7, Αθήνα 11523, τηλ. 210-6496242 – Fax: 210-6472017
- 3. Νόμιμος Εκπρόσωπος – Υπεύθυνος κατά νόμον:** Σταύρος Δουβής,
Γενικός Γραμματέας Αθλητισμού
- 4. Ίδρυτές – Διευθυντές Σύνταξης:** Γιώργος Παναγόπουλος – Ανδρέας Μαλάτος
- 5. Επιτροπή επιμέλειας ύλης:** Σπύρος Μπάκας, Φωτεινή Σισμανίδου, Χάρης Σταμέλος,
Μάριος Παπαλουκάς, Καλλή Χρονοπούλου.
- 6. Επιμέλεια ενημερωτικού δελτίου:** Τάσος Αντωνίνης, Αντώνης Αντωνόπουλος,
Σωτήρης Τριανταφύλλου
- 7. Συντακτική Επιτροπή:** Άγγελος Κουτλιάνος, Ανδρέας Μαλάτος, Γιώργος Παναγόπουλος,
Κων/νος Λοιζάς, Μαρία Χρυσοστομίδου.
- 8. Σύμβουλοι έκδοσης:** Αργύρης Κοκκινάκης, Γιώργος Βλαζάκης
- 9. Ηλεκτρονική επεξεργασία:** Μαριάννα Δεμιτζάκη.
- 10. Γραμματεία:** Μαίρη Καρανικόλα, Δροσούλα Μανταφούνη, Γιάννα Κουκά.
- 11. Δημόσιες σχέσεις:** Κατερίνα Δαπέργολα, Αγγελική Σακκαλόγλου
- 12. Υπηρεσίες Πληροφορικής:** Νεκτάριος Τζουβάρας
- 13. Ιστοσελίδα Internet:** Γιώργος Πόντος, Δημήτρης Χρονόπουλος.
- 14. Επιστημονική Επιτροπή:**
Πρόεδρος: Νικόλαος Κλαμαρής
Μέλη: Αντώνης Μπρεδήμας, Ελίνα Μουσταίρα, Στέλιος Κουσουύλης+,
Λίνα Κουσκουνά, Στέφανος Πανταζόπουλος, Ανδρέας Μαλάτος,
Αχιλλέας Μαυρομάτης, Παντελής Δέδες.

Σημείωση: Η συμμετοχή όλων των άνω αναφερομένων προσώπων στο παρόν περιοδικό είναι τιμητική και άμισθη.

Μελέτη εντύπου – φωτοστοιχειοθεσία – εκτύπωση: ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

**ΘΕΩΡΙΑ - ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ - ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ
ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ**

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Ι΄ - Τεύχος 1
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2009

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΑΘΗΝΑ 2009

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμία διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Επισημαίνεται πάντως ότι κατά τον Ν. 2121/1993 και τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον Ν. 100/1975) απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Επιθεώρηση Αθλητικού Δικαίου

SECRETARIAT GENERAL OF SPORTS

Sports Law Review

Αθήνα, Μάιος 2009

Copyright©: Γενική Γραμματεία Αθλητισμού

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

1. International Sport Law Association
2. Asser Institut
3. Konstanzer Arbeitskreis für Sportrecht
4. Sport und Recht
5. Il Calciatore
6. Centre de droit et d'conomie du sport
7. International Sport Lawyers Association
8. CONI (Comitato Olimpico Nazionale Italiano)
9. ΔΟΕ (Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή)
10. UNESCO
11. DGX- Επιτροπή Ευρωπαϊκής Ένωσης
12. EPAS - Συμβούλιο της Ευρώπης

ΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Στον πίνακα των νομικών επιστημονικών συνεργατών θα καταγράφονται τα πρόσωπα που συμβάλλουν ως νομικοί επιστήμονες στην έκδοση της ΕΑΔ, συνεισφέροντας άρθρα τους, σχολιασμούς, νομολογία ή άλλα κείμενα αθλητικονομικού ενδιαφέροντος.

1. Βούλτσης Ιωάννης, Δικηγόρος
2. Γιαρένης Ευγένιος, Στρ.Δικαστής, Υπ. Δρ. Παντείου Πανεπιστημίου
3. Ηλιάδης Χρήστος, Δικηγόρος, Μέλος ΕΣΚΑΝ
4. Κωνσταντακόπουλος Ηλίας, Αντεισαγγελέας Πρωτοδικών, Αθλητικός Εισαγγελέας Πειραιά
5. Ξηρός Αθανάσιος, Δικηγόρος
6. Παπαδημητρίου Γεώργιος, Καθηγ. Τμήματος Π.Ε.Δ.Δ. Πανεπιστημίου Αθηνών
7. Πανταζόπουλος Στέφανος, Πρόεδρος Πρωτοδικών, Επίκουρος Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών
8. Παπαλουκάς Μάριος, Δικηγόρος, Λέκτωρ Παν/μίου Πελοποννήσου
9. Σταμέλος Χάρης, Δικηγόρος, LL.M., Υπ.Δ.Ν.
10. Χρονοπούλου Καλλή, Δικηγόρος, Υπ.Δ.Ν.
11. Meirim J.M., Assessor – Director da Desporto e Direito

ΕΙΔΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Στον πίνακα των ειδικών επιστημονικών συνεργατών θα καταγράφονται τα πρόσωπα που συμβάλλουν ως επιστήμονες – μη νομικοί – στην έκδοση της Ε.Α.Δ., συνεισφέροντας άρθρα τους, σχολιασμούς ή άλλα κείμενα σχετικά με την οργάνωση, διοίκηση προαγωγή και ανάπτυξη του αθλητισμού.

1. Βογιατζής Νίκος, Πτυχιούχος ΤΕΦΑΑ, Προπονητής
2. Κάκκος Βασίλης, Διδάκτωρ Αθλητικής Ψυχολογίας ΤΕΦΑΑ
3. Καραστάθης Δημήτρης, Πτυχιούχος ΤΕΦΑΑ
4. Καρουφύλλη Ιωάννα, Πτυχιούχος ΠΑΝΤΕΙΟΥ
5. Κονταξάκη Νεκταρία, Μ.Σ.σ Διεθνούς Μάρκετινγκ ΤΕΦΑΑ
6. Κορμιτιάρη Στέλλα, Πτυχιούχος ΤΕΦΑΑ
7. Μουρατίδου Κατερίνα, Πτυχιούχος ΙΟΝΙΟΥ Πανεπιστημίου
8. Μανταρτζίδης Ανέστης, Καθηγητής ΤΕΦΑΑ
9. Ματσίδης Ισίδωρος, Καθηγητής ΤΕΦΑΑ
10. Νεδέλκου – Γιαλεδάκη Καλλιόπη, MSc Ευρωπαϊκής Πολιτικής και Δικαίου Θαλάσσης – Αέρος
11. Νικολακοπούλου Ροζ-Μαρί, Υπάλληλος Γ.Γ.Α.
12. Πίγκος Γιώργος, Διδάκτωρ Βιοκινητικής ΤΕΦΑΑ
13. Παπανικολάου Χαράλαμπος, Καθηγητής ΤΕΦΑΑ
14. Πρίντεζης Γιώργος, Καθηγητής ΙΣΤ, Μέλος του Ορειβατικού Συνδέσμου Αθηνών
15. Ρηγοπούλου Πέπη, Καλλιτέχνης, Πανεπιστημιακός
16. Σαββίδης Λάζαρος, Επιστημονικός Συνεργάτης Ε.Ο.Π.Α., Ιστορικός ερευνητής
17. Σταύρου Νεκτάριος, Διδάκτωρ Αθλητικής Ψυχολογίας ΤΕΦΑΑ
18. Τουμάζης Γιάννης, Ιστορικός Τέχνης
19. Lamoral Rik, Sportsjournalist, Πρόεδρος της Ένωσης Αθλητικογράφων Βελγίου

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Μπαίνοντας αισίως στον δέκατο συνολικά χρόνο έκδοσης της ΕΑΔ δεν μπορούμε παρά να αισθανόμαστε υπερήφανοι, διότι το εγχείρημα της διεπιστημονικής συνεύρεσης διαφορετικών κοινωνικών, επαγγελματικών χώρων μέσω του αθλητισμού στέφθηκε από πλήρη επιτυχία. Η συνεχιζόμενη και διαρκώς αυξανόμενη δημοτικότητα της ΕΑΔ αποδεικνύει ότι ο αθλητισμός δεν είναι μόνο μέσο κοινωνικής ενσωμάτωσης και διεξόδου της νεολαίας από τα σύγχρονα κοινωνικά αδιέξοδα, αλλά μπορεί κάλλιστα να αποτελέσει και χώρο διεπιστημονικής ενσωμάτωσης μεταξύ διαφορετικών και πολλές φορές ετερόκλητων και ασχέτων μεταξύ τους επιστημονικών πεδίων. Τρανή απόδειξη οι εξαιρετικές εργασίες εξάιρετων πράγματι επιστημόνων που δημοσιεύονται στο παρόν τεύχος. Από την μια πλευρά η υψηλού επιπέδου νομική προσέγγιση του κ. Χάρη Σταμέλου στο ζήτημα των δικαιωμάτων δημοσιότητας των επαγγελματιών αθλητών στις ΗΠΑ, όπου ως γνωστόν ο επαγγελματικός αθλητισμός, με κυριώτερο εκπρόσωπο το ΝΒΑ, βρίσκεται αρκετά χρόνια μπροστά από τα δικά μας ευρωπαϊκά δεδομένα. Από την άλλη οι εξαιρετες εργασίες δύο επιστημόνων της Φυσικής Αγωγής, των κ.κ. Καραστάθη και Κορμικιάρη σχετικά με το επιχειρηματικό, διοικητικό και κοινωνικό στοιχείο του αθλητισμού που, συνεχώς αυξανόμενο, αναδύεται μέσα από την σημερινή αθλητική πραγματικότητα.

Με τέτοιες επιστημονικές συνεισφορές, δεν μπορούμε παρά να φεύγουμε με ένα πλατύ χαμόγελο ικανοποίησης, όταν παραδίδουμε στο Εθνικό Τυπογραφείο ένα ακόμη δοκίμιο του περιοδικού.

Ελπίζουμε ότι με την ίδια συνέπεια θα ολοκληρώσουμε και αυτή την εκδοτική περίοδο, αποζητώντας φυσικά την ολοένα και πιο ενεργή συμμετοχή και συμπαράσταση των αναγνωστών μας.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΛΑΤΟΣ

Διευθυντής Σύνταξης της ΕΑΔ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

A. ΘΕΩΡΙΑ

20. Χ.Δ.Σταμέλος, Το δικαίωμα της δημοσιότητας (right of publicity) του επαγγελματία αθλητή στις ΗΠΑ 15

B. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

32. Υ.Α 3748/2009 (ΦΕΚ 29 Α΄) Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση των κατόχων απολυτηρίου Επαγγελματικού Λυκείου και άλλες διατάξεις (άρθρο 17). 35
33. Υ.Α. 7904/2009 (ΦΕΚ 430 Β΄) Έγκριση του Κανονισμού Οργάνωσης, Λειτουργίας και Διεξαγωγής του παιχνιδιού ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ 13 ΑΓΩΝΩΝ (ΠΡΟΠΟ 13) της ΟΠΑΠ Α.Ε. 36
34. Υ.Α. 7905/2009 (ΦΕΚ 430 Β΄) Έγκριση του Σχεδίου Κανονισμού Κληρώσεων των Παιχνιδιών της ΟΠΑΠ Α.Ε..... 43

Γ. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

61. ΑΣΕΑΔ 71/2001 (Τμήμα Β΄) Άκυρη η πειθαρχική τιμωρία αθλητή χωρίς προηγούμενη κλήση σε απολογία, δεν μπορεί να ληφθεί υπ' όψιν ως προϋπόθεση χορήγησης ή ματαίωσης μετεγγραφής. 51
62. ΑΣΕΑΔ 94/2004 (Τμήμα Β΄) Κριτική σε οξύ ύφος κατά του ΔΣ σωματείου από προπονητή αυτού, χωρίς πρόθεση προσβολής των μελών του, δεν αποτελεί προσβολή του φιλάθλου πνεύματος ούτε λόγο στέρισης της φιλάθλου ιδιότητας. 55
63. ΑΣΕΑΔ 39/2003 (Τμήμα Α΄) Η απάτη ως πειθαρχικό παράπτωμα δεν ταυτίζεται με την απάτη του Π.Κ. Το πειθαρχικό παράπτωμα της πλαστοπροσωπίας, πέραν και των ποινικών διαστάσεων που μπορεί να λαμβάνει, αποτελεί συθεία παραβίαση του άρθρου 130 παρ. 1 Ν. 2725/1999 και των άρθρων 1 και 3 του Κανονισμού Φιλάθλου Ιδιότητας. 61
64. ΑΣΕΑΔ 71/2003 (Τμήμα Β΄) Η δίμηνη προθεσμία του άρθρου 130 παρ. 2 εδ. 3 Ν. 2725/1999 είναι αποκλειστική με ανατρεπτικό χαρακτήρα και καθιερώνει δεσμία ως προς τον χρόνο αρμοδιότητα της ΕΦΙΠ. ... 67
65. ΑΣΕΑΔ 15/2004 (Τμήμα Β΄) Διαπληκτισμοί, χειροδικία και φωνασκίες μεταξύ παραγόντων αθλήματος κατά την διάρκεια αγώνων. Ο υπαίτιος παραβιάζει το φιλάθλο πνεύμα. Το ύψος της επιβαλλόμενης ποινής εξαρτάται ακάστοτε από το είδος, την σοβαρότητα και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες σημειώθηκε το επεισόδιο. 71

66. ΑΣΕΑΔ 71/2004 (Τμήμα Γ΄) Νόθευση εγγράφου με σκοπό την μετεγγραφή αθλητή. Πέραν του ότι η πράξη αποτελεί αυτή καθ΄ αυτή ποινικό αδίκημα αυτεπαγγέλτως διωκόμενο, αποτελεί συγχρόνως παραβίαση του φιλάθλου πνεύματος και συνεπάγεται την επιβολή στέρησης της φιλάθλου ιδιότητας.	75
67. ΑΣΕΑΔ 48/2002 (Τμήμα Α΄) Νόμιμη η συνεδρίαση της ΕΦΙΠ με τριμελή σύνθεση. Αντίθετη άποψη σύμφωνα με Κ.Δ.Δ. Ενδεικτικές οι προθεσμίες έκδοσης απόφασης του άρθρου 130 παρ. 2 Ν. 2725/1999. Παραβίαση του φιλάθλου πνεύματος η επαγγελματική συνεργασία ομοσπονδίας και Α.Ε. ιδιοκτησίας του Προέδρου της ομοσπονδίας. ...	80
68. ΔΕΚ C-338, 359 και 360/2004, (Τμήμα μείζονος συνθέσεως) Ελευθερία εγκαταστάσεως - Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών -Τυχερά παίγνια - Συγκέντρωση στοιχημάτων επί αθλητικών εκδηλώσεων - Προϋπόθεση παραχωρήσεως αδείας από τις αρμόδιες αρχές - Αποκλεισμός ορισμένων επιχειρήσεων λόγω της εμπορικής τους επωνυμίας - Προϋπόθεση χορηγήσεως αδείας από την αστυνομία - Ποινικές κυρώσεις.	86
69. ΔΕΚ C-243/2001 Δικαίωμα εγκαταστάσεως - Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών - Συγκέντρωση, σε κράτος μέλος, στοιχημάτων για αθλητικά γεγονότα και μετάδοση, μέσω του Διαδικτύου, σε άλλο κράτος μέλος - Απαγόρευση υπό την απειλή επιβολής ποινικών κυρώσεων - Νομοθεσία κράτους μέλους που επιφυλάσσει υπέρ ορισμένων οργανισμών το δικαίωμα συγκεντρώσεως στοιχημάτων.	108

Δ. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

33. Δ.Καραστάθης & Σ.Κορμιτιάρη, Project Management	131
34. Σ.Κορμιτιάρη, Η Εταιρική, κοινωνική Ευθύνη και η εφαρμογή της σε προγράμματα αθλητικών φορέων	139
35. ECRI, General Policy Recommendation no 12 on Combating Racism and Racial Discrimination in the Field of Sport	153

A. ΘΕΩΡΙΑ

Στην «ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ» θα δημοσιεύονται πρωτότυπες και ανέκδοτες επιστημονικές μελέτες – εργασίες που έχουν αντικείμενο την αθλητική νομοθεσία, διοίκηση, οργάνωση και δικαιοσύνη και παρουσιάζουν νομικό ενδιαφέρον. Παράλληλα θα αναδημοσιεύονται και κείμενα από άλλα αθλητικά ή νομικά έντυπα (μετά φυσικά από σχετική άδεια) χάριν της συγκέντρωσης και διάδοσής τους. Όπως πάντα, η ΕΑΔ θα είναι ανοικτή σε κάθε νομομαθή και άνθρωπο του αθλητισμού που θέλει να διατυπώσει από την θέση αυτή την προσωπική του άποψη για κάθε νομικό ζήτημα που αναφέρεται στην οργάνωση, διοίκηση και νομική κατάσταση του αθλητισμού μας σε όλες του τις εκφάνσεις.

20 Το δικαίωμα της δημοσιότητας (right of publicity) του επαγγελματία αθλητή στις ΗΠΑ

Χαράλαμπος Δ. Σταμέλος Δικηγόρος, LL.M., Υπ. Δ.Ν.

(Αναδημοσίευση από το νομικό περιοδικό ΔΙΜΜΕ 2009, σελ. 53)

Η θεωρία και η νομολογία στις ΗΠΑ αναγνωρίζουν το αυτοτελές δικαίωμα της οικονομικής εκμετάλλευσης του δικαιώματος της προσωπικότητας (σε αντίθεση με το ελληνικό δίκαιο, και γενικότερα το ευρωπαϊκό ηπειρωτικό δίκαιο) (1) ως ένα αυτόνομο άυλο αγαθό, ελεύθερα μεταβιβάσιμο και κληρονομητό (2). Στο ελληνικό δίκαιο γίνεται δεκτή η δυνατότητα περιορισμένης εκμετάλλευσης ορισμένων πτυχών του δικαιώματος της προσωπικότητας. Αντίθετα, στις ΗΠΑ το δικαίωμα της δημοσιότητας διαγράφει αυτόνομη πορεία τόσο στο πολιτειακό όσο και στο ομοσπονδιακό δίκαιο. Στα πλαίσια αυτά έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η μελέτη των σχετικών ζητημάτων που αφορούν στον επαγγελματία αθλητή (3) και των συναπτόμενων από αυτόν συμβάσεων.

I. Εισαγωγή

Ο τύπος και τα ηλεκτρονικά ΜΜΕ χρησιμοποιούν στοιχεία της προσωπικότητας, ιδίως την εικόνα, όχι μόνον για δημοσιογραφικούς σκοπούς, αλλά και για την προώθηση εμπορευμάτων, υπηρεσιών, τις διαφημίσεις. Η οικονομική και νομική σχέση του προσώπου με τα στοιχεία της προσωπικότητάς του (right of publicity) και η διαπλοκή των ΜΜΕ στην σχέση αυτή (4) καθιστούν εξόχως ενδιαφέρουσα την εξέταση της νομικής διάστασης του φαινομένου στις ΗΠΑ, όπου για πρώτη φορά αναγνωρίστηκε το «δικαίωμα της δημοσιότητας» και έχει παρουσιάσει εκεί σημαντική εξέλιξη (ιδίως ως προς την προσωπικότητα και την εκμετάλλευση αυτής από τον επαγγελματία αθλητή).

II. Η φύση του δικαιώματος της δημοσιότητας (right of publicity) και η διάκρισή του από το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο (right of privacy) στις ΗΠΑ

Το δικαίωμα της δημοσιότητας είναι προστατευόμενο ιδιωτικού δικαίου πε-

ριουσιακό δικαίωμα ως προς το όνομα, την ταυτότητα, την εικόνα, την φωνή, την προσωπικότητα. Κάθε πρόσωπο - διασημότητα ή μη - έχει το δικαίωμα της δημοσιότητας, ήτοι το δικαίωμα της κυριότητας, της προστασίας και της οικονομικής εκμετάλλευσης της προσωπικότητάς του στις ΗΠΑ. Το δικαίωμα της δημοσιότητας προήλθε στις ΗΠΑ (5) από το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο (right of privacy) (6). Το δικαίωμα της δημοσιότητας προέκυψε από το δικαίωμα προστασίας της ατομικής ζωής και της σφαίρας του απορρήτου ειδικότερα από τις περιπτώσεις της επέμβασης στην ιδιωτική σφαίρα μέσω ιδιοποίησης, ή με άλλα λόγια εκμετάλλευσης ξένων στοιχείων της προσωπικότητας (7). Το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο αναγνωρίζεται στις ΗΠΑ για πρώτη φορά το 1905 με την απόφαση *Pavesich* (8). Μετά από περίπου πενήντα χρόνια, το 1953 ο δικαστής J. Frank χρησιμοποιεί για πρώτη φορά στην ιστορία του δικαίου των ΗΠΑ, και γενικότερα διεθνώς, τον όρο “right of publicity” στην απόφαση *Haelan* (9). Το δικαίωμα αυτό συνίσταται στην αποκλειστική εξουσία του φορέα να χρησιμοποιεί στοιχεία της προσωπικότητάς του (όπως λ.χ. την εικόνα του) με σκοπό την αποκομιδή οικονομικού οφέλους και μόνον. Σε περίπτωση χρήσης της εικόνας ενός προσώπου άνευ της ρητής του συναίνεσης, παραβιάζονται ενδεχομένως δύο δικαιώματα: τόσο το δικαίωμα στην δημοσιότητα όσο και το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο (10).

Για παράδειγμα, μία διαφημιστική φωτογραφία προκαλεί βλάβη σε ένα πρόσωπο. Εάν η βλάβη είναι ηθική, θίγει την αξιοπρέπειά του και τα συναισθήματά του, τότε θα πρόκειται για ζήτημα που άπτεται της προστασίας του δικαιώματός του στον ιδιωτικό βίο. Εάν, όμως, η βλάβη αυτή παραβιάζει το δικαίωμά του να εκμεταλλευτεί για εμπορικούς σκοπούς το όνομά του, στοιχεία του χαρακτήρα του, την εικόνα του (11) ή άλλα στοιχεία της προσωπικότητάς του, τότε πρόκειται για την προστασία του δικαιώματος στην δημοσιότητα (12). Η καρικατούρα (13) - σκιαγράφημα σε κόμιξ, διάσημες φράσεις (14), η χαρακτηριστική φωνή (15), το όνομα αθλητή σε διαφήμιση αυτοκινήτου (16), η ομοιότητα προσώπων (17) και τα στατιστικά επαγγελματιών αθλητών μπίτζμπολ (18), που χρησιμοποιούνται χωρίς την συναίνεση του προσώπου - φορέα του δικαιώματος, έχει κριθεί νομολογιακώς ότι προστατεύονται στα πλαίσια του δικαιώματος της δημοσιότητας, σε επίπεδο ομοσπονδιακό ή πολιτειακό.

III. Το δικαίωμα της δημοσιότητας στα πλαίσια του πολιτειακού δικαίου στις ΗΠΑ

Το δικαίωμα της δημοσιότητας στα πλαίσια του πολιτειακού δικαίου στις

ΗΠΑ δεν ρυθμίζεται ομοίμορφα. Σε ορισμένες πολιτείες το δικαίωμα της δημοσιότητας δεν αναγνωρίζεται (19). Σε ορισμένες άλλες πολιτείες έχουν τεθεί ειδικοί νόμοι (20) για το δικαίωμα της δημοσιότητας, ενώ σε μία τρίτη κατηγορία πολιτειών (21) το δικαίωμα της δημοσιότητας ερείδεται στο κοινodίκαιο (common law) (22), το δίκαιο δηλαδή που πηγάζει από τις δικαστικές αποφάσεις και ειδικότερα τα δικαστικά προηγούμενα (23). Στα πολιτειακά δίκαια που το δικαίωμα της δημοσιότητας προστατεύεται αυτοτελώς, ο ιδιώτης - φορέας του δικαιώματος έχει το δικαίωμα κυριότητας, ελέγχου και οικονομικής - εμπορικής εκμετάλλευσης του ονόματός του, της φωνής, της εικόνας ή φωτογραφίας του. Επί μέρους εξουσίες του δικαιώματος αυτού της δημοσιότητας είναι το δικαίωμα της μεταβίβασης, της εκχώρησης, της παραχώρησης σχετικής άδειας ή της άμεσης προστασίας έναντι τρίτων. Στις ΗΠΑ το δικαίωμα της δημοσιότητας προστατεύεται σε ορισμένες πολιτείες κυρίως ως δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας (24) ή ως ανεξάρτητο δικαίωμα αστικού δικαίου (25), ενώ στην Ευρώπη (λ.χ. στην Ελλάδα) στα πλαίσια του δικαιώματος της προσωπικότητας (ΑΚ 57), ήτοι ως εξαρτώμενο δικαίωμα ή τμήμα του δικαιώματος της προσωπικότητας του αστικού δικαίου με ενδεχόμενη αναλογική εφαρμογή (26) των όσων ισχύουν για το ηθικό δικαίωμα του πνευματικού δημιουργού (Ν. 2121/1993) (27). Ειδικά στην Ελλάδα ο νόμος αναγνωρίζει το ειδικό δικαίωμα εμπορικής χρήσης της εικόνας των αθλητών (28). Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 7 του Ν 2557/1997 δεν επιτρέπεται η χρήση φωτογραφιών αθλητών για εμπορικούς ή διαφημιστικούς σκοπούς χωρίς την έγγραφη συναίνεση των εικονιζομένων προσώπων ή της συνδικαλιστικής ή επαγγελματικής τους οργάνωσης (29), προς την οποία οι αθλητές μπορούν να μεταβιβάσουν το δικαίωμα εκμετάλλευσης της φωτογραφίας τους (30).

Στις ΗΠΑ, σε περίπτωση παραβίασης του δικαιώματος της δημοσιότητας, ο φορέας του έχει δικαίωμα να ασκήσει αγωγή προστασίας του δικαιώματος διεκδικώντας την άρση της προσβολής και την παράλειψή της στο μέλλον (“injunction to prevent and restrain”), αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού για αποκατάσταση της περιουσιακής του ζημίας ή / και αγωγή αδικοπραξίας (με αιτήματα, υπό τις ισχύουσες νόμιμες προϋποθέσεις, για “compensatory damages” ή / και “exemplary damages”, “punitive damages” αντίστοιχα) (31). Όπως και στην Ελλάδα, το δικαίωμα προστασίας στοιχείων της προσωπικότητας αναγνωρίζεται και σε μη διάσημα πρόσωπα. Ο βαθμός διασημότητας του προσώπου λαμβάνεται υπ’ όψιν για τον προσδιορισμό του ποσού της επιδικαζόμενης

αποζημίωσης σε περίπτωση παράνομης χρήσης. Στις ΗΠΑ ο άσημος πολίτης λαμβάνει αποζημίωση ίση με την αντίστοιχη αμοιβή κομπάρσου ή απλού μοντέλου, ανάλογα με τον ρόλο που έπαιξε η εικόνα του στην διαφήμιση. Για την επιδίκαση μεγαλύτερης αποζημίωσης, ο ενάγων πρέπει να αποδείξει την εμπορική αξία της προσωπικότητάς του. Για τον υπολογισμό δηλαδή του ύψους της αποζημίωσης η αμερικανική νομολογία διακρίνει μεταξύ του right of publicity για τις διασημότητες, στις οποίες αποδίδεται το κέρδος του προσβολέα βάσει των διατάξεων περί αδικαιολογήτου πλουτισμού και στο right of privacy για τους άσημους, για την παραβίαση του οποίου επιδικάζεται απλώς χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη, ενώ οι άσημοι έχουν δικαίωμα να αποδείξουν ότι ενδεχομένως έχει θιγεί και το δικαίωμα της δημοσιότητας για τους ίδιους (32). Στις περιπτώσεις ειδικότερα των ασήμων ή και των διασημοτήτων, όπως είναι οι αθλητές επαγγελματικών πρωταθλημάτων, το δικαίωμα της δημοσιότητας μετά θάνατον (post-mortem) για τους συγγενείς του θανόντος ή του όποιους δικαιούχους διαδόχους του δεν προστατεύεται στην πολιτεία της Νέας Υόρκης (33). Αντίθετα, στο Κεντάκι η προστασία του δικαιώματος της δημοσιότητας ή της «διασημότητας» συνεχίζει να ισχύει για τους συγγενείς ή τους δικαιούχους - διαδόχους για 50 έτη μετά τον θάνατο του πρωταρχικού φορέα του δικαιώματος (34). Στο Οχάιο (35), η προστασία αυτή επεκτείνεται σε 60 έτη μετά τον θάνατο, στην Καλιφόρνια (36) στα 70 έτη, στην Οκλαχόμα (37) στα 100 έτη και στην Ιντιάνα (38) επίσης στα 100 έτη μετά θάνατον (post-mortem rights). Η προστασία αφορά σε στοιχεία της προσωπικότητας που προστατεύονταν εν ζωή του δικαιούχου, όπως το όνομα, η φωνή, η υπογραφή, η εικόνα ή η φωτογραφία του. Η οικονομική και εμπορική αξία λ.χ. της εικόνας ενός επαγγελματία αθλητή είναι ανάλογη της φήμης του και εξυπακούεται ότι η οιαδήποτε εκμετάλλευση προϋποθέτει, κατά γενική παραδοχή και σύμφωνα με τον γενικώς ισχύοντα κανόνα (39), την ρητή συναίνεσή του. Αυτές οι διαφοροποιήσεις μεταξύ των πολιτειακών δικαίων ως προς την προστασία του δικαιώματος της δημοσιότητας οφείλονται σε ιστορικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτικούς λόγους. Νομικά είναι επιτρεπόμενες, σύμφωνα με την θεμελιώδη διάταξη του ομοσπονδιακού Συντάγματος των ΗΠΑ, κατά την οποία όσες αρμοδιότητες δεν προβλέπεται ρητά ότι ανήκουν στην ομοσπονδία ή δεν απαγορεύονται στις πολιτείες, ανήκουν στις πολιτείες και στον λαό (40). Συνταγματική διάταξη στις ΗΠΑ που να επιτάσσει την εναρμόνιση των πολιτειακών δικαίων δεν υπάρχει. Άλλο είναι το ζήτημα της υπεροχής του ομοσπονδιακού δικαίου σε περίπτωση

που παραβιάζεται από διάταξη του πολιτειακού δικαίου (41). Ιδίως στην περίπτωση του δικαιώματος της δημοσιότητας ο δικαιούχος δικαιούται να επιδιώξει την προστασία του σε επίπεδο ομοσπονδιακό με την εφαρμογή του πολιτειακού και του ομοσπονδιακού ουσιαστικού δικαίου.

IV. Το δικαίωμα της δημοσιότητας στα πλαίσια του ομοσπονδιακού δικαίου στις ΗΠΑ

Ο φορέας του δικαιώματος της δημοσιότητας, εάν ασκήσει αγωγή κατά τρίτων που παραβιάζουν το δικαίωμά του, ενώπιον ομοσπονδιακού δικαστηρίου, παράλληλα με την νομική βάση του εφαρμοστέου πολιτειακού δικαίου δύναται να επικαλεστεί και τις εφαρμοστέες διατάξεις του ομοσπονδιακού δικαίου. Το ομοσπονδιακό δίκαιο στις ΗΠΑ δεν περιλαμβάνει ειδική διάταξη για το δικαίωμα της δημοσιότητας αντιθέτως προς άλλους τομείς του δικαίου της διανοητικής ιδιοκτησίας και αντιθέτως προς ορισμένα πολιτειακά δίκαια. Συνεπώς, η προστασία του δικαιώματος της δημοσιότητας σε επίπεδο ομοσπονδιακού δικαίου προκύπτει από τις διατάξεις περί αθέμιτου ανταγωνισμού και αθέμιτης παραπληρητικής διαφήμισης (42) ή της πιθανής πρόκλησης σύγχυσης στο κοινό (43) στα πλαίσια του ομοσπονδιακού Νόμου Λάναμ περί διανοητικής ιδιοκτησίας (44).

Σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι παραβιάστηκε το δικαίωμα της δημοσιότητας, ο ενάγων δικαιούται να λάβει βάσει των διατάξεων του Νόμου Λάναμ (Lahnam Act) την καλούμενη στις ΗΠΑ «τριπλή αποζημίωση», αποζημίωση δηλαδή που προκύπτει από τον τριπλασιασμό της αποδεδειγμένης ζημίας. Ο υπολογισμός της ζημίας γίνεται με βάση την εμπορική αξία της προσωπικότητας, του ονόματος, της εικόνας ενός προσώπου. Σε περίπτωση μη ύπαρξης πραγματικής ζημίας ως αποτέλεσμα της μη νόμιμης χρήσης λ.χ. της εικόνας του επαγγελματία αθλητή ή ενός προσώπου, ο υπολογισμός της ζημίας γίνεται επί τη βάση του σχετικού τρέχοντος μέσου όρου του μέσου κοινωνικού ανθρώπου (“going rate”). Σε περίπτωση κακόβουλης παραβίασης του δικαιώματος της δημοσιότητας, θεμελιώνεται στα πλαίσια του Νόμου Λάναμ και αξίωση αποζημίωσης ως ποινής του ιδιωτικού δικαίου (“punitive damages”)(45).

V. Στάθμιση συμφερόντων: συνταγματικές ελευθερίες του λόγου και του τύπου και το δικαίωμα της δημοσιότητας στις ΗΠΑ

Στην νομολογία των ΗΠΑ γίνεται στάθμιση συμφερόντων (46) μεταξύ των συνταγματικών ελευθεριών του λόγου και του τύπου της Πρώτης Αναθεώρησης

του Συντάγματος, λ.χ. του δικαιώματος του κοινού για ενημέρωση και πληροφόρηση αφ' ενός, και του δικαιώματος της δημοσιότητας του ιδιώτη, λ.χ. του επαγγελματία αθλητή, ειδικότερα του ιδιωτικού δικαίου δικαιώματος απαγόρευσης δημοσίευσης άνευ ρητής συναίνεσης του προσώπου, αφ' ετέρου. Πράγματι, η δημοσιογραφική αναφορά σε γεγονότα ή ειδήσεις, χωρίς την συναίνεση του προσώπου, με χρήση του ονόματος ή της εικόνας του, μιας ή περισσότερων φωτογραφιών σε περιοδικό προστατεύεται στα πλαίσια των συνταγματικών ελευθεριών του λόγου και του τύπου (47). Σε τέτοιες περιπτώσεις δεν υπάρχει παραβίαση του δικαιώματος της δημοσιότητας. Για παράδειγμα, τοπική εφημερίδα στην Καλιφόρνια πωλούσε ως προσφορά εντός των τυπωμένων σελίδων της πόστερ του επαγγελματία αθλητή Joe Montana (αμυντικού στο αμερικανικό ποδόσφαιρο, National Football League, "NFL") με τα τέσσερα πρωταθλήματα Super Bowl. Το ομοσπονδιακό Εφετείο της Καλιφόρνια (9th Cir) έκρινε (48) ότι στην συγκεκριμένη περίπτωση τα πόστερ απεικόνιζαν αξιωματικώς νέα γεγονότα - ειδήσεις και η εφημερίδα είχε το δικαίωμα ακόμα και να διαφημίζεται με αυτά, έκρινε δηλαδή το δικαστήριο υπέρ της ελευθερίας του τύπου και του δικαιώματος του κοινού για πληροφόρηση και ενημέρωση.

Σε άλλη υπόθεση επαγγελματία αθλητού, ο ενάγων Tony Twist (49), πρώην επαγγελματίας του χόκεϊ επί πάγου, στράφηκε κατά του δημιουργού μίας σειράς κόμιξ που χρησιμοποιούσε το όνομα Anthony "Tony Twist" Twistelli για την υποθετική και φανταστική καρικατούρα - φιγούρα ενός υποτιθέμενου Μαφιόζου. Ο αθλητής με την αγωγή του ισχυρίστηκε ότι η σειρά κόμιξ αναφερόταν στον ίδιο και ότι έτσι προκλήθηκε ζημία σε αυτόν και ειδικότερα στην διαφημιστική - εμπορική αξία του ονόματός του. Το πολιτειακό Ανώτατο Δικαστήριο της πολιτείας του Μισούρι υιοθέτησε την θεωρία του προεξέχοντος σκοπού και έκρινε ότι η χρήση του ονόματος του Twist έγινε προεχόντως με σκοπό να αυξηθούν οι πωλήσεις των κόμιξ και δεν ήταν απλώς ένα μέσο καλλιτεχνικής έκφρασης ή έκφρασης λόγου. Υπό αυτές τις συγκεκριμένες συνθήκες, το δικαστήριο έκρινε υπέρ του δικαιώματος της δημοσιότητας (50).

Αντίθετα, στην περίπτωση του επαγγελματία αθλητή του γκολφ Tiger Woods, κρίθηκε ότι, παρά το γεγονός ότι πωλήθηκαν 5.250 αντίγραφα του έργου με τίτλο "The Masters of Augusta" που απεικόνιζαν την φιγούρα του αθλητή, η Πρώτη Αναθεώρηση του Συντάγματος των ΗΠΑ υπερισχύει του δικαιώματος της δημοσιότητας, όταν πρόκειται για την προστασία της ελευθερίας του λόγου, ιδίως της τέχνης. Κρίθηκε, εν προκειμένω, ότι δεν επρόκειτο για μια

απλή αθλητική αφίσα του εμπορίου, αλλά για μία καλλιτεχνική δημιουργία με σκοπό(εξετάστηκε και εδώ ο σκοπός) την έκφραση ενός καλλιτεχνικού μηνύματος. Έκρινε δηλαδή το δικαστήριο υπέρ της ελευθερίας της τέχνης και του λόγου (51). Εξυπακούεται ότι όταν δεν πρόκειται για έργο τέχνης, τότε υπερισχύει και προέχει η προστασία του δικαιώματος της δημοσιότητας (52).

Το δικαίωμα της δημοσιότητας δεν εμποδίζει ούτε υπερισχύει του δικαιώματος ενός καλλιτέχνη να απεικονίσει, σκιαγραφήσει, περιγράψει ή αναπαραστήσει την ιστορία της ζωής ενός προσώπου λ.χ. σε μίνι τηλεοπτική σειρά (53), σε βιβλίο (54) ή σε κινηματογραφική ταινία (55).

Με την απόφαση *Gionfriddo v Major League Baseball* (56) κρίθηκε από το Εφετείο της Καλιφόρνια ότι η χρήση ονομάτων και στατιστικών δεδομένων τεσσάρων πρώην αθλητών στις ιστοσελίδες της Ομοσπονδίας και σε προγράμματα ΜΜΕ προστατεύονται από την Πρώτη Αναθεώρηση του Συντάγματος των ΗΠΑ στα πλαίσια και υπό την λογική της προστασίας του δικαιώματος της πληροφόρησης που έχει το κοινό. Το Εφετείο της Νέας Υόρκης επεξέτεινε αυτό το δικαίωμα υπέρ ενός περιοδικού που χρησιμοποίησε την εικόνα ενός άσημου δεκατετράχρονου κοριτσιού για δημοσιογραφικό άρθρο σχετικά με την χρήση οινόπνευματων ποτών από εφήβους με σκοπό την ενημέρωση του κοινού και όχι την διαφημιστική (57) εκμετάλλευση της εικόνας αυτού του κοριτσιού, κρίνοντας ότι «εν προκειμένω η ενάγουσα δεν δικαιούται αποζημίωσης βάσει των παραγράφων 50 ή 51 του άρθρου 5 (58)» του σχετικού Νόμου της Νέας Υόρκης (59).

Με την απόφαση *Cobb v Time, Inc* (60) κρίθηκε τόσο από το αρμόδιο Πρωτοδικείο όσο και από το Εφετείο (6th Cir) τελικώς νόμιμη η αναφορά δημοσιογραφικού άρθρου του περιοδικού *Sports Illustrated* στον επαγγελματία πυγμάχο Randall “Tex” Cobb και στην σχετική κατηγορία που του είχε προσαφθεί για χρήση ναρκωτικών ουσιών και εκ των προτέρων συμφωνία προκαθορισμού αποτελέσματος για αγώνα πυγμαχίας, διότι το άρθρο ήταν μεν προσβλητικό για την προσωπικότητα του αθλητή, όμως εφαρμόστηκε το κριτήριο του “actual malice” (61) και κρίθηκε ότι δεν υπήρχε πρόθεση βλάβης από την εναγόμενη εταιρεία, αλλά ενημέρωση του κοινού για δημόσιο πρόσωπο.

Εξ άλλου, στην υπόθεση του γνωστού ηθοποιού Ντάστιν Χόφμαν, *Hoffman v Capital Cities / ABC, Inc* (62) το αρμόδιο Πρωτοδικείο επεδίκασε 1,5 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ ως αποζημίωση (compensatory damages) και 1,5 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ ως «ποινική» αποζημίωση (punitive damages) στον

ηθοποιό. Ωστόσο, το Εφετείο της Καλιφόρνια (9th Cir) έκανε δεκτή την έφεση και εξαφάνισε την πρωτόδικη απόφαση κρίνοντας ότι το άρθρο περιοδικού μόδας κάνοντας χρήση ηλεκτρονικά επεξεργασμένης φωτογραφίας του ηθοποιού αποσκοπούσε (και πάλι εξετάστηκε ο σκοπός) στην ενημέρωση του κοινού και όχι απαραίτητα στην αύξηση των πωλήσεων του περιοδικού (63) (64).

VI. Συμβάσεις μεταξύ επαγγελματία αθλητή, ομάδας και επαγγελματικής ομοσπονδίας: το παράδειγμα του NBA στις ΗΠΑ

Στο επαγγελματικό πρωτάθλημα καλαθοσφαίρισης στις ΗΠΑ οι επαγγελματίες αθλητές καλούνται να υπογράψουν μία σύμβαση με την ομάδα και την εθνική ομοσπονδία (NBA), η οποία ρυθμίζει διάφορα ζητήματα, μεταξύ των οποίων και η παραχώρηση άδειας χρήσης ορισμένων στοιχείων του δικαιώματος της δημοσιότητας (65). Η ρήτρα αποκλειστικότητας είναι ουσιώδες στοιχείο της σύμβασης (66).

VII. Συμβάσεις μεταξύ επαγγελματία αθλητή και διαφημιστικής ή άλλης σχετικής εταιρείας στις ΗΠΑ

Πολλοί διάσημοι αθλητές υπογράφουν συμβάσεις παραχώρησης άδειας χρήσης του δικαιώματος της δημοσιότητας με διαφημιστικές ή άλλες εταιρείες (67). Η ρήτρα αποκλειστικότητας είναι ουσιώδες στοιχείο της σύμβασης, αφού αυτή εξασφαλίζει πρακτικά στον αδειούχο την επιτυχία της εκμετάλλευσής (68).

VIII. Η πρόταση του 2004 για νέο νόμο στις ΗΠΑ από τον Αμερικανικό Δικηγορικό Σύλλογο

Το 2004, ο Αμερικανικός Δικηγορικός Σύλλογος, ειδικότερα το Τμήμα του Δικαίου Διανοητικής Ιδιοκτησίας, πρότεινε τα ακόλουθα: «ο Αμερικανικός Δικηγορικός Σύλλογος τίθεται υπέρ της ψήφισης ομοσπονδιακού νόμου που θα προστατεύει το ιδιωτικό δικαίωμα της δημοσιότητας του προσώπου στα πλαίσια κατά τα οποία στοιχεία της προσωπικότητάς του χρησιμοποιούνται για εμπορικούς σκοπούς στο «εμπόριο», όπως ο όρος αυτός προσδιορίζεται στο άρθρο 45 του Νόμου Λάναμ (69), κωδικοποιημένου ως άρθρου 1127 του τίτλου 15 του Κώδικα των ΗΠΑ, νόμος που προοδευτικά θα υπεριοχυεί οιοδήποτε αντίθετου πολιτειακού ή τοπικού νόμου» (70).

IX. Τελικές παρατηρήσεις

Στις ΗΠΑ από το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο προήλθε το δικαίωμα της

δημοσιότητας. Το δικαίωμα της δημοσιότητας είναι ένα αυτόνομο, άυλο αγαθό, ελεύθερα μεταβιβάσιμο και κληρονομητό, με τις διαφοροποιήσεις στις έννομες τάξεις των πολιτειών. Το δικαίωμα της δημοσιότητας σαφώς διακρίνεται από το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο τόσο στην θεωρία όσο και στην νομολογία. Σε ορισμένες πολιτείες των ΗΠΑ αυτή η διάκριση έχει αποκρυσταλλωθεί στο πολιτειακό δίκαιο, το οποίο αναγνωρίζει το δικαίωμα της δημοσιότητας. Σε άλλες πολιτείες το δικαίωμα της δημοσιότητας δεν αναγνωρίζεται. Εξ άλλου, σε επίπεδο ομοσπονδίας δεν ισχύει νόμος που να αναγνωρίζει το δικαίωμα της δημοσιότητας. Το δικαίωμα της δημοσιότητας αναγνωρίζεται σε ομοσπονδιακό επίπεδο στα πλαίσια της νομολογίας των ομοσπονδιακών δικαστηρίων, συμπεριλαμβανομένου του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ (71). Η μελέτη των όρων των συμβάσεων του επαγγελματία αθλητή με την ομάδα και την αθλητική ομοσπονδία καθώς και με διαφημιστικές εταιρείες αποσαφηνίζουν το τοπίο του δικαιώματος της δημοσιότητας και πώς αυτό αξιοποιείται στην πράξη από τον φορέα του δικαιώματος με πρακτικά και δυσθεώρητα χρηματοοικονομικά οφέλη. Για παράδειγμα, τον Ιούλιο του 2005, στις ΗΠΑ οι καλλίτερα αμειβόμενοι επαγγελματίες αθλητές με βάση τις συμβάσεις αδειών χρήσης στοιχείων της προσωπικότητάς τους που συνήψαν με διαφημιστικές εταιρείες ήταν ο αθλητής του γκολφ Tiger Woods (80 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ), ο τενίστας Andre Agassi (44,5 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ) και ο καλαθοσφαιριστής LeBron James (24 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ) (72). Πράγματι, η φήμη, το όνομα, η εικόνα του επαγγελματία αθλητή έχει εμπορική αξία. Το δικαίωμα της δημοσιότητας προστατεύει τα περιουσιακά δικαιώματα του επαγγελματία αθλητή για την οικονομική και εμπορική εκμετάλλευση της προσωπικότητάς του και την παρεμπόδιση της εκμετάλλευσης από άλλους (73). Η διαφήμιση προστατεύεται στα πλαίσια της ελευθερίας του εμπορικού λόγου (commercial speech) και η παραβίαση του δικαιώματος της δημοσιότητας αποτελεί αδικοπράξια που σχετίζεται με τον αθέμιτο ανταγωνισμό και τους κανόνες για την νόμιμη διαφήμιση, με τις διαφοροποιήσεις στις πολιτείες των ΗΠΑ. Ο πυρήνας του δικαιώματος της δημοσιότητας είναι η εμπορική αξία της ανθρώπινης προσωπικότητας. Η εκμετάλλευση αυτής πρέπει να γίνεται πάντοτε σύμφωνα με τους νόμους. Σύμφωνα με τα όσα αναλύθηκαν, η ψήφιση από τον νομοθέτη ενός ομοσπονδιακού νόμου που θα καθιερώνει το δικαίωμα της δημοσιότητας και θα υπεριοιχτεί κάθε πολιτειακό ή τοπικό αντίθετο νόμο είναι σήμερα απαραίτητη στις ΗΠΑ. Ενδεχομένως στο μέλλον ένας τέτοιος νόμος να αποτελέσει το έναυσμα για την υιοθέτηση

παρόμοιου νόμου στην Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι προς το παρόν η ελληνική θεωρία και νομολογία (74) δεν αναγνωρίζουν το αυτοτελές δικαίωμα της οικονομικής εκμετάλλευσης του δικαιώματος της προσωπικότητας (75).

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. *H. Beverley Smith*, The commercial appropriation of personality, Oxford University Press, Oxford, New York, 2002, *J. Klink*, 50 years of publicity rights in the United States and the never-ending hassle with intellectual property and personality rights in Europe, 4 *Intellectual Property Quarterly* 2003, 363, *A. Popovici*, Personality rights - a civil law concept, 2 *Loyola Law Review* 2004, 349. Για μία συγκριτική μελέτη του δικαίου των ΗΠΑ και της Ισπανίας βλ. *S. R. Barnett*, The right to one's own image: publicity and privacy rights in the United States and Spain, 47 *American Journal of Comparative Law* 1999, 555. Για το ελληνικό δίκαιο βλ. ενδεικτικά: *I. K. Καράκωστας, Χ. Α. Βρεττού*, Προσβολή προσωπικότητας και right of publicity, Σκέψεις με αφορμή την ΠΠρΑθ 4661/2004, 3/2 *ΔιΜΕΕ* 2006, 154, *Π. Κοριατοπούλου - Αγγέλη*, Right of publicity - Άδεια χρήσης δικαιωμάτων προσωπικότητας - Πτυχές εμπορευματοποίησης, 4/1 *ΔιΜΕΕ* 2007, 22. Βλ. και *I. K. Καράκωστας*, Αστικός Κώδικας, Ερμηνεία, Σχόλια, Νομολογία, Τόμος Πρώτος, Γενικές Αρχές, Άρθρα 1-126, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2005, *I. K. Karakostas*, Greek mass media law, Ant. N. Sakkoulas, Athens, Bruylant, Brussels, 2007, *I. K. Καράκωστας*, Το δίκαιο των ΜΜΕ, Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, Κομοτηνή, 2005.

2. Εξαιρέση αποτελεί το δίκαιο της πολιτείας της Νέας Υόρκης, βλ. κατωτέρω για το δικαίωμα της δημοσιότητας στα πλαίσια του πολιτειακού δικαίου στις ΗΠΑ.

3. *P. Gelder*, Image is everything: an analysis of the legal protection of the image of sport athletes, 1/2 *International Sports Law Journal* 2005, 25. *B. M. Rowland*, An athlete's right of publicity, 76/10 *Florida Bar Journal* 2002, 45.

4. *I. K. Καράκωστας*, Το δίκαιο των ΜΜΕ, όπ., 421: στην Ελλάδα η αναγνώριση δικαιώματος του προσώπου να ελέγχει την οικονομική χρήση και εκμετάλλευση του ονόματός του και της εικόνας του, παραμένει εντεταγμένο στην ΑΚ 57. Βλ. *I. K. Καράκωστας*, Αστικός Κώδικας, όπ., ΑΚ 57.

5. *Roberson v Rochester Folding Box Co*, 171 NY 538, 64 NE 442 (1902) που απέρριψε την θεωρία περί αυτοτελούς δικαιώματος της δημοσιότητας του κοινοδικαίου οδηγώντας τον νομοθέτη στην πολιτεία της Νέας Υόρκης στην υιοθέτηση των σχετικών διατάξεων του νόμου: NY Civ Rights L §§ 50-51, βλ. και κατωτέρω. Βλ. και *Pallas v Crowley Milner & Co*, 322 Mich 411, 33 NW 2d 911 (1948), *Janda v Riley-Meggs Indus, Inc*, 764 F Supp 1223 (ED Mich 1991).

6. *H. R. Gordon*, Right of property in name, likeness, personality, and history, 55 *Northwestern University Law Review* 1960, 553, *T.J. McCarthy*, The rights of publicity and privacy, 2nd edition, West Group, Eagan, 2000, *M. B. Nimmer*, The right of publicity,

19 Law & Contemporary Problems 1954, 203, *J. C. S. Pinckaer*, From privacy towards a new intellectual property right in persona, Kluwer Law International, The Hague, Boston, 1996.

7. *I. K. Καράκωστας*, Το δίκαιο των ΜΜΕ, όπ, 422.

8. *Pavesich v New England Life Ins Co*, 50 SE 68 (Ga 1905). Η υπόθεση αφορούσε στην αναγνώριση του δικαιώματος στον ιδιωτικό βίο και στην απαγόρευση χρησιμοποίησης της εικόνας του προσώπου σε διαφήμιση, οικονομική εκμετάλλευση, χωρίς την συναίνεσή του.

9. *Haelan Labs v Topps Chewing Gum*, 202 F 2d 866 (2nd Cir), cert denied, 346 US 816 (1953). Το δικαίωμα της κυριότητας επί της προσωπικότητας παραβιάζεται με την παράνομη χρήση στοιχείων της από τρίτο πρόσωπο για εμπορικούς σκοπούς. Παραγωγός τσίγλας είχε συνάψει συμβάσεις με διάφορους διάσημους παίκτες του μπέιζμπολ, που του επέτρεπαν να χρησιμοποιεί τις φωτογραφίες τους εσωκλείοντας αυτές στην συσκευασία της τσίγλας, ασκώντας παράλληλα αγωγή κατά άλλου παραγωγού τσίγλας που έκανε το ίδιο χωρίς την συναίνεση των παικτών. Βλ *I. K. Καράκωστας*, Το δίκαιο των ΜΜΕ, όπ, 424.

10. *Original Appalachian Artworks, Inc v Topps Chewing Gum, Inc*, 642 F Supp 1031 (1986).

11. *Newcombe v Coors*, 157 F 3d 686 (9th Cir 1998).

12. Το δικαίωμα της δημοσιότητας δεν είναι το αποτέλεσμα της εξέλιξης του δικαιώματος στον ιδιωτικό βίο, αλλά πρόκειται για αυτοτελές δικαίωμα που δεν προστατεύει τα μη οικονομικά συμφέροντα του ατόμου, αλλά αποκλειστικά και μόνον τα οικονομικά. Το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο δεν αποδείχθηκε επαρκής προστασία σχετικά με την εκμετάλλευση στοιχείων της προσωπικότητας δημοσίων προσώπων για διαφημιστικούς - οικονομικούς σκοπούς. Ο λόγος που οδήγησε στην αναγνώριση του δικαιώματος αυτού ήταν η ανάγκη προστασίας των διασημοτήτων (celebrities), όπως ηθοποιοί, παίκτες του μπέιζμπολ, κ.ά., από την ανεπιθύμητη δημοσιοποίηση ορισμένων στοιχείων της προσωπικότητάς τους και την παραβίαση της ιδιωτικής τους ζωής. Μέσω του δικαιώματος αυτού αποσκοπείτο η προστασία των συγκεκριμένων προσώπων από τις αρνητικές ψυχικές ή ψυχολογικές επιπτώσεις που θα μπορούσε ενδεχομένως να έχει μια τέτοια ανεπιθύμητη δημοσιότητα και να τους δώσει την δυνατότητα να ζητήσουν ικανοποίηση της ηθικής βλάβης. Ωστόσο, το γεγονός ότι πρόσωπα της επικαιρότητας χρησιμοποιούσαν την δημοσιότητά τους για οικονομικό όφελος με την σύναψη συμβάσεων διαφήμισης, οδήγησαν τους δικαστές στην αντίληψη ότι τα πρόσωπα αυτά δεν υφίστανται ηθική βλάβη αλλά περιουσιακή ζημία υιοθετώντας την άποψη του McCarthy (όπ) ότι τα πρόσωπα της επικαιρότητας δεν νοιάζονται τόσο για την προστασία της ψυχής τους όσο για την προστασία της τσέπης τους. Βλ *I. K. Καράκωστας*, Το δίκαιο των ΜΜΕ, όπ, 423-425, με περαιτέρω παραπομπές σε θεωρία (Gordon, όπ, McCarthy, όπ, Nimmer, όπ) και νομολογία (*Zacchini v Scripps-*

Howard Broadcasting Co, 433 US 562 (1977)). Με την θεωρία της παραίτησης ('waiver') αναγνωρίζεται η αρχή ότι όποιος επιδιώκει την δημοσιότητα παραιτείται σιωπηρά από το δικαίωμα του ιδιωτικού βίου (*Paramount Pictures, Inc v Leader Press, Inc*, 24 F Supp 1004), με την εξαίρεση προοβλητικών χρήσεων (*O'Brien v Pabst Sales Co*, 124 F 2d 167, 170 (5th Cir 1941)). Βλ επίσης *I. K. Karakostas*, Greek mass media law, όπ, 248-251, *II. Κοριατοπούλου - Αγγέλη*, όπ, 22, σημείωση 5.

13. 'Caricature', *Titan Sports, Inc v Comics World Corp*, 870 F 2d 85 (2nd Cir 1989).

14. *Carson v Here's Johnny Portable Toilets, Inc*, 698 F 2d 831 (6th Cir 1983).

15. *Midler v Ford Motor Co*, 849 F 2D 460 (9TH Cir 1988), *Waits Frito Lay, Inc*, F 2d 1093 (9th Cir 1992).

16. *Abdul-Jabbar v Motors Corp*, 85 F 3d 407 (9th Cir 1996).

17. *Wendit v Host International, Inc* 125 F 3d 806 (9th Cir 1997), *White v Samsung Elecs Am, Inc*, 971 F 2d 1395 (9th Cir 1992), 989 F 2d 1512 (9th Cir 1993). Το 9^ο ομοσπονδιακό Εφετείο των ΗΠΑ είναι κατά τόπον αρμόδιο για την Καλιφόρνια. Γενικότερα για το δικαίο των ΗΠΑ βλ. www.findlaw.com.

18. *Uhlaender v Hendricksen*, 316 G Supp 1277 (D Minn 1970). Βλ. *Π.Κοριατοπούλου - Αγγέλη*, όπ, 23.

19. Σε δώδεκα πολιτείες το δικαίωμα της δημοσιότητας δεν αναγνωρίζεται ως ιδιαίτερο δικαίωμα (όπερ συμβαίνει στην Ελλάδα και στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες του ηπειρωτικού δικαίου): Alaska, Arizona, Idaho, Loyiziana, Mississippi, New Hampshire, New Mexico, North Dacota, Oregon, South Carolina, Vermont, Wyoming.

20. California: Cal Civ Code § 3344.1, Florida: Fla Stat Ann § 540.08, Illinois: 765 III Comp Stat § 1075/30, Indiana: Ind Code 32-36-1-1, Kentucky: Ky Rev Stat Ann § 391.170, Massachusetts: Mass Cen L Ann, ch 214 § 3, Nebraska: Neb Stat §§ 20-201-20-211, 25-840.01, Nevada: New Stat §§ 597.77-597.810, New York: NY Civ Rights L article 5 §§ 50-51, NY Cen Bus L § 397, Ohio: Ohio Rec Ann § 2741.04, Oklahoma: 21 Okla Stat §§ 839.1-839.3, 12 Okla §§ 1448-1449, Rhode Island: RI Cen Laws § 9-1-28, Tennessee: Tenn Code Ann §§ 47-25-1101-47-25-1108, Utah: Utah Code Ann § 45-3-1, Virginia: Va Code Ann §§ 8.01-40, 18.2-216, Washington: Wash Rev Code §§ 63.60.030-63.60.037, Wisconsin: Wis Stat Ann §§ 895.50. Στο Τέξας (Texas) προβλέπεται η σχετική προστασία μέσω της αδικοπράξιας tort of misappropriation: Tex Pro Code §§ 26.001-26.015, *Brown v Ames*, 201 F 3d 654 (5th Cir 2000) (post – mortem right of publicity).

21. Βλ λ.χ. C.P.Beall, The right of publicity: status under Colorado Law, 33/10 Colorado Lawyer 2004, 27.

22. J.A.Johnson, Personal images: the professional athlete's right of publicity, 80/3 New York State Bar Journal, March / April 2008, 10,11.

23. Η νομολογία στις ΗΠΑ, υπό την έννοια των δικαστικών προηγούμενων, αποτελεί πηγή δικαίου. Βλ. ενδεικτικά *Φ.Ι.Κοζύρης*, Εισαγωγή στο αμερικανικό δίκαιο, Συγκριτικό

δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, Θεσσαλονίκη, 2002, Φ.Ι.Κοζύρη, Τρεις προβληματισμοί στην αμερικανική θεωρία του δικαίου, 39 Νομικό Βήμα 1991, 715.

24. Βλ. ενδεικτικά J.C.S. Pinckaer, όπ. Βλ. και κατωτέρω για την πρόταση του 2004 για νέο νόμο στις ΗΠΑ από το Τμήμα του Δικαίου Διανοητικής Ιδιοκτησίας του Αμερικανικού Δικηγορικού Συλλόγου. Επίσης βλ. Ι. Κ. Καράκωστας, Χ. Α. Βρεττού, όπ, 157, 158 για την σχέση δικαίωματος της προσωπικότητας και του δικαίωματος πνευματικής ιδιοκτησίας στο ελληνικό δίκαιο, με αναφορά στις διατάξεις του Ν. 2121/1993, του άρθρου 6 της Οδηγίας 93/98 και παραπομπές στην σχετική νομολογία (ενδεικτικά ΑΠ 411/2002, Ελλ Δ/ση 2002, 1692) και θεωρία (ενδεικτικά Ι. Καράκωστα, Δικαίωμα οικονομικής εκμετάλλευσης στοιχείων προσωπικότητας και αρχειακό υλικό, ΧρΓΔ 2006, 193).

25. Α.Ρορονίσι, όπ, 349.

26. Π. Κοριατοπούλου – Αγγέλη, όπ, 27.

27. Βλ. Γ. Κουμάντος, Πνευματική ιδιοκτησία, 8^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 2002, 268 επ. Μορφή ανάκλησης της συναίνεσης με ταυτόχρονη υποχρέωση αποζημίωσης αποτελεί στο πλαίσιο του ηθικού δικαιώματος του δημιουργού η εξουσία μετάνοιας (ή δικαίωμα υπαναχώρησης) σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 περ. ε' και παρ. 2 του Ν. 2121/1993.

28. Εντελώς διαφορετική είναι η περίπτωση της οικονομικής αξίας που αποκτά το στοιχείο της προσωπικότητας (όνομα ή εικόνα), όταν προστατεύεται ως εμπορικό σήμα, Π. Κοριατοπούλου – Αγγέλη, όπ, 26, όπου περαιτέρω παραπομπές στην θεωρία (Γ. Ψαρουδάκη, Η εκμετάλλευση της φήμης προσώπου στο δίκαιο των σημάτων: Διακριτική ισχύς και όρια προστασίας της διαφημιστικής αξίας, ΕΕμπΔ 2006, 896 επ) και στην νομολογία του ΔΕΚ (Picasso, C-361/2004 P της 12.01.2006, Συλλ 2006, I-643 και ΕΕμπΔ 2006, 1049 επ.) Βλ. και κατωτέρω σύμβαση μεταξύ επαγγελματία αθλητή και διαφημιστικής εταιρείας στις ΗΠΑ, Endorsement Agreement, 5. Representations and Warrantiew: [...] «the rights granted will not infringe or violate any copyright, patient, trade-mark, trade name, service mark, trade dress» [..].

29. «Προκειμένου περί φωτογραφιών αθλητών εκτός από την δημοσίευση αυτών στον γραπτό και ηλεκτρονικό τύπο δεν επιτρέπεται η χρησιμοποίηση των φωτογραφιών τους, για εμπορικούς ή διαφημιστικούς σκοπούς χωρίς την έγγραφη συγκατάθεση (συναίνεση) των εικονιζόμενων αθλητών ή της συνδικαλιστικής ή επαγγελματικής οργάνωσης αυτών προς την οποία οι αθλητές μπορούν να μεταβιβάζουν το δικαίωμα της εμπορικής ή διαφημιστικής εκμετάλλευσης της φωτογραφίας τους» (άρθρο 9 παρ. 7 Ν. 2557/1997). Βλ. και κατωτέρω για τις σχετικές συμβάσεις που συνάπτει ο επαγγελματίας αθλητής στις ΗΠΑ.

30. Δηλαδή, εδώ ο νομοθέτης αφ' ενός αναγνωρίζει ως θεμιτή την οικονομική εκμετάλλευση της εικόνας ενός προσώπου, αφ' ετέρου επιτρέπει στους αθλητές να παραχωρήσουν το συγκεκριμένο δικαίωμα σε τρίτους (συνδικαλιστική ή επαγγελματική οργάνωση), οι οποίοι δύνανται να το εκμεταλλεύονται περαιτέρω, Π. Κοριατοπούλου – Αγγέλη, όπ, 25.

31. Βλ. κατωτέρω σχετική διατύπωση της παραγράφου 51 του άρθρου 5 του NY Civ Rights Law και υπόθεση, ενδεικτικά, *Hoffman v Capital Cities/ ABC, Inc*, 255 F 3d 1180 (9th Cir 2001).

32. J. C. S. Pinckaer, όπ, 49.

33. *Stephano v News Group Publications*, 64 NY 2d 174, 485 NYS 2d 220 (1984). Βλ. και διατύπωση των σχετικών παραγράφων 50 και 51 του άρθρου 5 του NY Civ Rights Law (κατωτέρω) «living person».

34. Ky Rev Stat Ann & 391.170.

35. Ohio Rev Code Ann & 2741.04.

36. Cal Civ Code & 3341.1 (g).

37. Okla Stat Ann tit 12 & 1448 (g).

38. Ind Code Ann & 32 -36-1-8.

39. J. A. Johnson, όπ, 16. Η συναίνεση πρέπει να είναι ορισμένη και ειδική, δηλαδή να προσδιορίζεται επακριβώς ο σκοπός για τον οποίο δίδεται η συγκεκριμένη χρήση, την οποία το πρόσωπο επιτρέπει στα στοιχεία της προσωπικότητας του. Κατ' αναλογία, η θεωρία του σκοπού της μεταβίβασης (*Zweckubertragungstheorie*) αποτελεί κυρίαρχο θεσμό στο δίκαιο των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, βλ. Γ. Κουμάντος, όπ, 326 επ. Η νομολογία στην Ελλάδα τείνει να καταστήσει τον σκοπό της σύμβασης ως πρωτεύον κριτήριο στον έλεγχο του νόμιμου ή μη της χρήσης, βλ. Ι. Κ. Καράκωστας, Χ.Α. Βρεττού, όπ, 154 επ. Για τις σχετικές συμβάσεις στις ΗΠΑ βλ. κατωτέρω. Η παραχώρηση του δικαιώματος οικονομικής εκμετάλλευσης της προσωπικότητας πρέπει να μην είναι αντίθετη με τα χρηστά ήθη (AK 178) και να μην συνεπάγεται υπέρμετρη δέσμευση της ελευθερίας του ατόμου (AK 179), βλ Π.Κοριατοπούλου – Αγγέλη, όπ, 23, 24. Έτσι, και στις συμβάσεις στις ΗΠΑ συχνά επαναλαμβάνεται ο όρος «reasonable», βλ κατωτέρω σχετικά National Basketball Association Uniform Player Contract, 13. Promotional activities, (a) [...], “at such reasonable timew” [...], (c) [...] “at reasonable times” [...], (d) [...] “in all other reasonable promotional activitiew” [...] “and not otherwise unreasonable”.

40. Tenth Amendment)1791) “Οι εξουσίες που δεν παραχωρούνται από το Σύνταγμα στις Ηνωμένες Πολιτείες ούτε απαγορεύονται στις πολιτείες επιφυλάσσονται στις πολιτείες ή στον λαό». Βλ Κ.Γ. Μαυριά, Α.Μ.Παντελή, Σύνταγματικά κείμενα, Ελληνικά και ξένα, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, Κομοτηνή, 1990, 593. Αντίστοιχος ισχύων κανόνας στην ΕΕ είναι η αρχή της επικουρικότητας.

41. Article VI.2: «Το παρόν Σύνταγμα και οι νόμοι των Ηνωμένων Πολιτειών που καταρτίζονται κατ' εφαρμογή του, ως και όλες οι συνθήκες που έχουν συναφεί εν ονόματι των Ηνωμένων Πολιτειών θα αποτελούν τον ανώτατο νόμο της χώρας και θα δεσμεύουν τους δικαστές των πολιτειών, παρὰ την τυχόν ύπαρξη αντιθέτων διατάξεων που περιέχονται στο Σύνταγμα ή στους νόμους πολιτείας», βλ Κ.Γ.Μαυριά, Α.Μ.Παντελή, όπ, 591, διάταξη γνωστή ως «the Supremacy Clause», αρχή της υπεροχής του ομοσπονδιακού δικαί-

ου, Η αντίστοιχη αρχή στο δίκαιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και της ΕΕ καθιερώθηκε από το ΔΕΚ με την απόφαση *Costa v E.N.E.L.*, C- 6/64, Σύνλλ 1964, 1141.

42. *Lahnam Act § 43 (a)*, 15 USC 1125 (a).

43. *Lahnam Act § 35 (a)*, 15 USC 1117 (a).

44. Στην ελληνική έννομη τάξη αντίστοιχη διάταξη περί κινδύνου παραπλάνησης του καταναλωτικού κοινού προβλέπεται στο άρθρο 17 παρ. 1 δ' του Ν 2239/1994.

45. *Frazier v South Fla Cruises, Inc*, 19 USPQ 2d (BNA) 1470 (ED Pa 1991).

46. *J. McMillen, R. Atkinson*, Artists and athletes: balancing the First Amendment and the right of publicity in sport celebrity portraits, 14/2 *Journal Legal Aspects of Sport* 2004, 117. *E. Olander*, Stop the presses! First Amendment limitation of professional athlete's publicity rights, 12 *Marquette Sports Law Review* 2002, 885. *E. Yolokh*, Freedom of speech and the right of publicity, 40/4 *Houston Law Review* 2004, 903. Για την Πρώτη Αναθεώρηση (1791) βλ *Κ. Γ. Μαυριά, Α. Μ. Παντελή*, όπ, 591. Για την σχέση του δικαιώματος της προσωπικότητας και ελευθερίας του τύπου στο ελληνικό δίκαιο βλ *Ι. Κ. Καράκωστας, Χ. Α. Βρεττού*, όπ, 155, 156, 157, με αναφορές στα άρθρα ΑΚ 57, 59, 739, ΠΚ 367 και 14 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος και παραπομπές στις διατάξεις της ΕΣΔΑ. Συγκεκριμένα, στην απόφαση του ΕΔΔΑ για την υπόθεση Καρολίνας του Μονακό κατά Γερμανίας, η οποία αφορούσε στην φωτογράφιση αυτής σε στιγμές ιδιωτικού βίου και την δημοσίευση των φωτογραφιών αυτών σε γερμανικά περιοδικά, κατά την οποία το δικαστήριο προέβη σε στάθμιση μεταξύ της προστασίας του ιδιωτικού βίου του προσώπου και της ελευθερίας έκφρασης στην οποία περιλαμβάνεται και το δικαίωμα του κοινού στην πληροφόρηση. Σε στάθμιση των άρθρων 8 και 10 της ΕΣΔΑ προέβη και το Ανώτατο Δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου (ήτοι η Βουλή των Λόρδων ως το Ανώτατο Δικαστήριο της χώρας) με την απόφαση *Naomi Campbell v MGN Ltd*, τονίζοντας ότι ούτε η ιδιωτική ζωή ούτε η ελευθερία της πληροφόρησης απολαμβάνουν *in abstracto* ενός τεκμηρίου υπεροχής η μία έναντι της άλλης (*Μαρκεζίνη Β.*, Η προστασία του ιδιωτικού βίου των δημοσίων προσώπων, Οι υποθέσεις Καρολίνας του Μονακό, Κάθριν Ζέτα Τζόουνς και Ναόμι Κάμπελ από σκοπιάς συγκριτικού δικαίου, ΔτΑ 2005, 13), βλ *Ι. Κ. Καράκωστας, Χ. Α. Βρεττού*, όπ, 156, σημείωση 12.

47. *Neff v Time, Inc*, 406 F Supp 858 (WD Pa 1976), *Joe Dickerson & Assocs v Dittmar*, 34 P 3d 995 (Col 2001). Ειδικά για την πολιτεία του Κολοράντο βλ. *Beall*, όπ.

48. *Montana v San Jose Mercury News, Inc*, 34 Cal App 4th 790 (1995). Βλ επίσης *Hogan v Hearst*, 945 SW 2d 246 (Tex App 1997), *Peckham v Boston Herald, Inc*, 719 NE 2d 888 (Mass App Ct 1999).

49. *Doe v TCI Cablevision*, 110 SW 3d 363 (Mo 2003).

50. Τελικώς στις 20 Ιουνίου 2006 επιδικάστηκε αποζημίωση υπέρ του αθλητή ύψους 15 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ και εις βάρος του δημιουργού του κόμιξ *Todd McFarlane* και της εταιρείας του *Todd McFarlane Productions, Inc*.

51 *ETW Corp v Jireh Publ'g, Inc*, 332 F 3d 915 (6th Cir 2003).

52 *Comedy III Prods, Inc v Saderup, Inc*, 21 P 3d 797 (Cal 2001).

53 *Ruffin-Steinbeck v Depasse*, 82 F Supp 2d 723 (ED Mich 2000).

54 *Matthews v Wozencraft*, 15 F 3d 432 (5th Cir 1994) που εφάρμοσε το πολιτειακό δίκαιο του Τέξας, βλ και ανωτέρω.

55 *Seale v Gramercy Pictures*, 949 F Supp 331 (ED Pa 1996) που εφάρμοσε το πολιτειακό δίκαιο της Πενσυλβάνια.

56 114 Cal Rptr 2d 307 (Cal Ct App 2001).

57 *Messenger v Gruner & Jahr Printing & Publ'g*, 94 NY 2d 436, 706 NYS 2d 52 (2000).

58 Το άρθρο 5 (right of privacy) παράγραφος 50 (right of privacy) του Civ Rights Law της Νέας Υόρκης (βλ και ανωτέρω) προβλέπει το σχετικό πλημμέλημα και το άρθρο 5 παράγραφος 51 (action for injunction and for damages) το δικαίωμα για την αστική προστασία (για την άρση της προοβολής και την παράλειψη στο μέλλον “prevent and restraint”) και αποζημίωση. Article 5 paragraph 50: “A person, firm, or corporation that uses for advertising purposes, or for the purposes of trade, the name, portrait, or picture of any living person without having first obtained the written consent of such person, or if a minor of his or her parent or guardian, is guilty of a misdemeanor”. Article 5 paragraph 51: “Any person whose name, portrait, picture or voice is used within this state for advertising purposes or for the purposes of trade without the written consent first obtained as above provided may maintain an equitable action in the Supreme Court of this state against the person, firm, or corporation so using his name, portrait, picture or voice, to prevent and restrain the use thereof; and may also sue and recover damages for any injuries sustained by reason of such use and if the defendant shall have knowingly used such person’s name, portrait, picture or voice in such manner as is forbidden or declared to be unlawful by section 50 of this article, the jury in its discretion may award exemplary damages. But nothing contained in this article shall be so construed as to prevent any person, firm, or corporation from selling or otherwise transferring any material containing such name, portrait, picture or voice in whatever medium to any user of such name, portrait, picture or voice, or to any third party for sale or transfer directly or indirectly to such a user, for use in a manner lawful under this article; nothing contained in this article shall be so construed as to prevent any person, firm, or corporation, practicing the profession of photography, from exhibiting in or about his or its establishment specimens of the work of such establishment, unless the same is continued by such person, firm, or corporation after written notice objecting thereto has been given by the person portrayed [...]. Nothing contained in this section shall be construed to prohibit the copyright owner of a sound recording from disposing of, dealing in, licensing or selling that sound recording to any party, if the right to dispose of, deal in, license or sell such sound recording has been conferred by contract or other written document by such living person or the holder of such right. Nothing contained in the foregoing sentence shall be deemed

to abrogate or otherwise limit any rights or remedies otherwise conferred by federal law or state law”.

59 Messenger, όπ, 447.

60 278 F 3d 629 (6th Cir 2002). Το 6ο ομοσπονδιακό Εφετείο των ΗΠΑ είναι κατά τόπον αρμόδιο, μεταξύ άλλων, για την πολιτεία του Tennessee.

61 Γενικότερα για την ‘defamation’ ως ‘tort’ στο Ηνωμένο Βασίλειο βλ *Markesinis, Deakin*, Tort Law, 4th edition, 1999, 601-645; και αντίστοιχα για την αδικοπραξία (tort) ‘defamation’ στις ΗΠΑ βλ *Christie, Meeks, Pryor, Sanders*, Cases and Materials on the Law of Torts, 3rd edition, 1997, 1065 επ., *Dobbs, Hayden*, Torts and Compensation, 4th edition, 2001, 901 επ., *Epstein*, Cases and Materials on Torts, 7th edition, 2000, 1029 επ., *Franklin*, Torts, Gilbert Law Summaries, 23rd edition, 2002, 277 επ., *Franklin, Rabin*, Tort Law and Alternative Cases and Materials, 7th edition, 2001, 948 επ., *Henderson, Pearson, Siliciano*, The Torts Process, 5th edition, 1999, 813 επ., *Keeton, Sargentich, Keating*, Tort and Accident Law Cases and Materials, 3rd edition, 1998, 1145 επ., *Schwartz, Kelly, Partlett, Prosser, Wade, and Schwartz’s* Torts Cases and Materials, 10th edition, 2000, 833 επ.. Για την σύγκριση των εννόμων τάξεων του Ηνωμένου Βασιλείου και των ΗΠΑ (English and American Defamation Law Compared) βλ *Markesinis, Deakin*, όπ, 662 επ.

62 255 F 3d 1180 (9th Cir 2001).

63 Όπ, 1184-1186.

64 Βλ και *New York Times v Sullivan*, 376 US 254 (1964) και τα σχετικά ζητήματα της ενημέρωσης ή και της παραπλάνησης του αναγνωστικού κοινού. Στην περίπτωση της ενημέρωσης προστατεύεται η ελευθερία του τύπου, επομένως και η εφημερίδα ή το περιοδικό και οι υπεύθυνοι αυτών, ενώ στην περίπτωση της παραπλάνησης του κοινού δεν παρέχεται τέτοια προστασία.

65 Βλ. J.A. Johnson, όπ, 12,14,15.

66 Κοριατοπούλου - Αγγέλη, όπ, 24.

67 Βλ. J.A. Johnson, όπ, 18.

68 Βλ. Π. Κοριατοπούλου - Αγγέλη, όπ, 24, με παραπομπή στην απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου του Ηνωμένου Βασιλείου (ήτοι της Βουλής των Λόρδων ως το Ανώτατο Δικαστήριο της χώρας), UKHL 21/02.05.2007, *Michael Douglas & Catherine Zeta-Jones v Hello! Magazine*, με την οποία κρίθηκε ότι η σύμβαση μεταξύ διασημοτήτων και εκδότη περιοδικού, στον οποίο παραχωρούν την άδεια αποκλειστικής δημοσίευσης των φωτογραφιών του γάμου τους, αφ’ ενός δεν αντίκειται στο δικαίωμα πληροφόρησης του κοινού, καθ’ όσον δεν αφορά στην αναγγελία της είδησης του γάμου αλλά την φωτογραφική απεικόνιση του γεγονότος, το οποίο έλαβε χώρα σε αυστηρά ιδιωτικές συνθήκες, αφ’ ετέρου παρέχει στον αντισυμβαλλόμενο - αδειούχο το δικαίωμα να στραφεί έναντι οποιουδήποτε τρίτου δημοσιεύει σχετικές φωτογραφίες από το ίδιο γεγονός, αναγνωρίζοντας έτσι έναν απόλυτο χαρακτήρα στο αποκλειστικό δικαίωμα του αδειούχου - δικαιούχου.

69 Lahnham Act § 43, 15 USC 1127.

70 Βλ. ιστοσελίδα του American Bar Association, www.aba.org.

71 Ενδεικτικά βλ. *Zacchini v Scripps – Howard Broadcasting Co*, 433 US 562 (1977).

72 K. Stringer, *Winning isn't everything*, *Detroit Free Press*, March 20, 2006, C1.

73 *O'Brien v Pabst Sales Co*, 124 F 2d 167, 170 (5th Cir 1941), απόφαση που πρώτη κατ' ουσίαν καθιέρωσε το δικαίωμα της δημοσιότητας για τους επαγγελματίες αθλητές στις ΗΠΑ.

74 Π.Κοριακοπούλου –Αγγέλη, όπ. 22.

75 Ωστόσο, βλ άρθρο 9 παρ. 7 του Ν 2557/1997 που αναγνωρίζει τα ειδικά δικαιώματα εμπορικής χρήσης της εικόνας των αθλητών. Βλ σχετικώς και ανωτέρω.

B. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Το δεύτερο κεφάλαιο της ΕΑΔ είναι αφιερωμένο αποκλειστικά στην αυτостоя παρόθεση νομοθετικών κειμένων που έχουν άμεσα ή έμμεσα σαν αντικείμενο τον Ελληνικό Αθλητισμό. Στη θέση αυτή θα δημοσιεύουμε επίσης υπουργικές αποφάσεις, διατάγματα, κανονισμούς, εγκυκλίους, καταστατικά ομοσπονδιών κλπ. Μάλιστα θα δημοσιεύονται και παλαιότερα νομοθετήματα, εφόσον φυσικά εξακολουθούν να ισχύουν και να παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την σύγχρονη αθλητική πραγματικότητα.

32. Υ.Α 3748/2009 (ΦΕΚ 29 Α)

Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση των κατόχων απολυτηρίου Επαγγελματικού Λυκείου και άλλες διατάξεις.

...

Άρθρο 17

Εισαγωγή αθλητών με αγωνιστικές διακρίσεις.

1. Στο τέλος του άρθρου 34 του ν. 2725/1999 (ΦΕΚ 121 Α'), όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 8 του άρθρου 18 του ν. 3708/2008 (ΦΕΚ 210 Α'), προστίθεται παράγραφος 22, η οποία έχει ως εξής:

«22. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ορίζονται οι προϋποθέσεις, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, η διαδικασία και γενικά κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εισαγωγή των αθλητών με αγωνιστικές διακρίσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Με κοινή υπουργική απόφαση των συναρμόδιων Υπουργών ορίζονται τα αναγκαία συλλογικά όργανα για τον έλεγχο της συνδρομής των προϋποθέσεων και ο τρόπος συγκρότησής τους»

2. Στην περίπτωση δ' της παραγράφου 10 του άρθρου 34 του ν. 2725/1999, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 8 του άρθρου 18 του ν. 3708/2008, η φράση «της παραγράφου 9», αντικαθίσταται με τη φράση « της παραγράφου 8».

**Έγκριση του Κανονισμού Οργάνωσης, Λειτουργίας και Διεξαγωγής
του παιχνιδιού ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΠΟΛΟΣΦΑΙΡΟΥ 13 ΑΓΩΝΩΝ
(ΠΡΟΠΟ 13) της ΟΠΑΠ Α.Ε.**

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**

Έχοντας υπόψη τις διατάξεις:

1. Του άρθρου 90 του “Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά “Όργανα”, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Προεδρικού Διατάγματος 63/2005 (ΦΕΚ Α’ 98).

2. Του ν. 1558/1985 αρ. 27 “Σύσταση Γενικών Γραμματειών” παρ. 1ν., περ. ιν “Γενική Γραμματεία Αθλητισμού” (ΦΕΚ 137/Α’/ 1985).

3. Του άρθρου 27 του Ν. 2843/2000 (ΦΕΚ 219, τ. Α’, 12.10.2000) “Εκσυγχρονισμός των Χρηματιστηριακών συναλλαγών, εισαγωγή εταιρειών επενδύσεων στην ποντοπόρο Ναυτιλία στο Χρηματιστήριο Αθηνών και άλλες διατάξεις”

4. Του άρθρου 14 του Ν. 3336/2005 (ΦΕΚ 96, τ. Α’, 20.04.2005) “Εναρμόνιση της Ελληνικής νομοθεσίας προς την Οδηγία 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου της 27^{ης} Οκτωβρίου 2003 περί Επιβολής Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης και άλλες διατάξεις”.

5. Της παρ. 1 του άρθρου 2 του Ν. 2433/1996 (ΦΕΚ 180, τ. Α’, 12.08.1996) “Ρύθμιση θεμάτων ΟΠΑΠ και άλλες διατάξεις”.

6. Του Ν. 2725/1999 (ΦΕΚ 121, τ. Α’, 17.06.1999), «Ερασιτεχνικός και επαγγελματικός Αθλητισμός», όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε από τον ν. 3057/2002 (ΦΕΚ 239/τ. Α’/10.10.2002) «Τροποποίηση και συμπλήρωση του ν. 2725/1999, ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Πολιτισμού και άλλες διατάξεις», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

7. Το π.δ. 228/1999 (ΦΕΚ 193, τ. Α’, 21.09.1999) «Μετατροπή του Οργανισμού Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου (ΟΠΑΠ) σε Ανώνυμη Εταιρεία (Α.Ε.)»

8. Τις υπ’ αριθμ. 442/2001 (ΦΕΚ 23, τ. Β’, 16.01.2001) Κοινής Υπουργικής

Απόφασης των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού «Καταστατικό της Ανώνυμης Εταιρείας, Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου Α.Ε.».

9. Το από 25.08.2008 Καταστατικό της ΟΠΑΠ Α.Ε. (ΦΕΚ 7981, τ. ΑΕ και ΕΠΕ, 22.07.2008).

10. Το π.δ. 4/2009 «Διορισμός Υπουργών Αναπληρωτή Υπουργού και Υφυπουργών» (ΦΕΚ Α΄ 2/08.01.2009).

11. Τη με αριθμ. 6940/26-1-2009 απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Πολιτισμού «Περί Ανάθεσης Καθηκόντων στον Υφυπουργό Πολιτισμού Ιωάννη Ιωαννίδη» (ΦΕΚ 112 τ.Β΄/27-1-2009).

12. Το με αριθμό 5/18-2-2009, Θέμα 2ο Πρακτικό του Δ.Σ. της ΟΠΑΠ Α.Ε.

13. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις της απόφασης αυτής δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ

Την Έγκριση του Κανονισμού Οργάνωσης, Λειτουργίας και Διεξαγωγής του του παιχνιδιού ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ 13 ΑΓΩΝΩΝ (ΠΡΟΠΟ13) της ΟΠΑΠ Α.Ε.

Η απόφαση αυτή μαζί με τον Κανονισμό να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΓΝΙΔΙΟΥ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ 13 ΑΓΩΝΩΝ (ΠΡΟΠΟ13)

Η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου Α.Ε.» (ΟΠΑΠ Α.Ε.) διενεργεί οποιαδήποτε ημέρα της εβδομάδος η ίδια επιλέξει και όχι απαραίτητα κάθε εβδομάδα διαγωνισμούς του παιχνιδιού προγνωστικών ποδοσφαίρου 13 αγώνων (ΠΡΟΠΟ13). Η οργάνωση, λειτουργία και διεξαγωγή του ως άνω παιχνιδιού εμπίπτει στις διατάξεις του «Γενικού Κανονισμού Οργάνωσης, Λειτουργίας και Διεξαγωγής των παιχνιδιών της ΟΠΑΠ Α.Ε.», των διατάξεων του παρόντα Κανονισμού καθώς επίσης των όρων και των προϋποθέσεων, που κάθε φορά θέτει η «ΟΠΑΠ Α.Ε.».

ΑΡΘΡΟ 1

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ

Το παιχνίδι ΠΡΟΠΟ13 - αφορά στην ακριβή πρόγνωση του αποτελέσματος δεκατριών (13) ποδοσφαιρικών αγώνων που ορίζονται σε κάθε διαγωνισμό του παιχνιδιού. Ως αποτέλεσμα αγώνα θεωρείται είτε η νίκη της πρώτης ομάδας (σύμβολο 1) είτε η νίκη της δεύτερης ομάδας (σύμβολο 2) είτε η ισοπαλία (σύμβολο X).

ΑΡΘΡΟ 2

ΤΡΟΠΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Η συμμετοχή στο παιχνίδι «ΠΡΟΠΟ13» υπάγεται στα προβλεπόμενα στον «Γενικό Κανονισμό Οργάνωσης, Λειτουργίας και Διεξαγωγής των παιχνιδιών της ΟΠΑΠ Α.Ε.». Με απόφαση της ΟΠΑΠ Α.Ε. καθορίζονται οι ειδικότεροι όροι και ο τρόπος συμμετοχής στο παιχνίδι.

ΑΡΘΡΟ 3

ΣΥΝΘΕΣΗ ΔΕΛΤΙΟΥ ΠΡΟΠΟ 13

1. Κάθε διαγωνισμός του παιχνιδιού ΠΡΟΠΟ13 περιλαμβάνει δεκατριείς (13) ποδοσφαιρικούς αγώνες.

2. Οι ποδοσφαιρικοί αγώνες κάθε διαγωνισμού ΠΡΟΠΟ13 επιλέγονται από την ΟΠΑΠ Α.Ε., μετά από εισήγηση της ειδικής Επιτροπής Σύνθεσης Δελτίου. Η Επιτροπή αυτή αποτελείται από δεκατέσσερα (14) μέλη της ΕΣΗΕΑ και ειδικότερα, του Συνδέσμου Αθλητικών Συντακτών με εμπειρία στα θέματα ποδοσφαίρου, από έναν (1) εκπρόσωπο της ΕΠΟ, της Ένωσης Επαγγελματικού Ποδοσφαίρου Α' Εθνικής κατηγορίας και Ένωσης Επαγγελματικού Ποδοσφαίρου Β' και Γ' Εθνικής κατηγορίας και της ΠΟΕΠΠ, καθώς επίσης και από τρεις (3) υπαλλήλους της ΟΠΑΠ Α.Ε. Χρήη Γραμματέα ασκεί υπάλληλος της ΟΠΑΠ Α.Ε. Με απόφαση της ΟΠΑΠ Α.Ε. ορίζονται τα μέλη και ο Γραμματέας της Επιτροπής και καθορίζεται το πλαίσιο λειτουργίας της.

3. Ως αγώνας είναι δυνατόν να περιληφθεί στον διαγωνισμό ΠΡΟΠΟ13 και κάθε ημίχρονο αγώνα εξομοιούμενο προς αυτοτελή αγώνα.

ΑΡΘΡΟ 4

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΓΩΝΩΝ –ΝΙΚΗΤΡΙΑ ΣΤΗΛΗ

1. Ως αποτέλεσμα αγώνα νοείται εκείνο που πραγματοποιήθηκε στον αγω-

νιστικό χώρο κατά την κανονική λήξη αυτού και καταχωρήθηκε από το διαιτητή στο φύλλο αγώνα ή σε περίπτωση απώλειας ή καταστροφής του, σε αυτό που συντάχθηκε σύμφωνα με τους κανονισμούς των αρμοδίων ποδοσφαιρικών αρχών. Το αποτέλεσμα τυχόν παράτασης δε λαμβάνεται υπόψη.

2. Μεταγενέστερες διαφοροποιήσεις των αποτελεσμάτων που αποφασίζονται από τις ποδοσφαιρικές αρχές μετά από ενστάσεις ή για οποιαδήποτε αιτία, όπως επαναλήψεις αγώνων, επιβολές ποινών ή άλλα οποιαδήποτε μέτρα, ουδεμία επιρροή έχουν στα αποτελέσματα του διαγωνισμού.

3. Αλλαγή τόπου ή γηπέδου διεξαγωγής αγώνα ουδεμία επίδραση έχει στο αποτέλεσμα του αγώνα για το σχηματισμό της νικήτριας στήλης.

4. Αν η διεξαγωγή ενός ή περισσότερων αγώνων, που δεν πραγματοποιήθηκαν στην προκαθορισμένη ημέρα, προσδιοριστεί σε μεταγενέστερη ημερομηνία, η οποία δεν απέχει περισσότερο από μία (1) ημέρα από τον τελευταίο χρονικά διεξαγόμενο αγώνα του δελτίου, για το σχηματισμό της νικήτριας στήλης δε γίνεται κλήρωση αλλά λαμβάνεται υπόψη το αποτέλεσμα, που θα προκύψει από τη διεξαγωγή του.

Η παραπάνω διάταξη έχει εφαρμογή μόνο όταν κατά τη στιγμή της αναβολής ή της διακοπής του αγώνα προσδιορίζεται και η νέα ημερομηνία διεξαγωγής του είτε από τις κείμενες διατάξεις της προκήρυξης των διοργανώσεων (πρωτάθλημα, κύπελλο), είτε κατά τη λήψη της απόφασης αναβολής ή διακοπής του αγώνα. Η νέα ημερομηνία διεξαγωγής γνωστοποιείται στο κοινό από την ΟΠΑΠ Α.Ε., μαζί με την ανακοίνωση περί αναβολής ή διακοπής του αγώνα.

5. Αν όλοι ή ορισμένοι αγώνες δεν έγιναν την καθορισμένη ημέρα για οποιοδήποτε λόγο ή έγιναν προγενέστερα ή μεταγενέστερα ή έγιναν σε ώρα που καθιστά αδύνατη την τήρηση των διατάξεων για τη διασφάλιση των στοιχείων των δελτίων, όπως προβλέπεται στο «Γενικό Κανονισμό Οργάνωσης, Λειτουργίας και Διεξαγωγής των Παιχνιδιών της ΟΠΑΠ Α.Ε.» ή διακόπηκαν προ της κανονικής τους λήξης ή έγινε κατακύρωση του αγώνα υπέρ της μίας ομάδας, για το σχηματισμό της νικήτριας στήλης λαμβάνεται υπόψη, για κάθε αγώνα, το σύμβολο που προκύπτει μετά από κλήρωση. Στην περίπτωση αυτή η ΟΠΑΠ Α.Ε. διατηρεί κατά την κρίση της το δικαίωμα ακύρωσης του διαγωνισμού.

6. Η κλήρωση για το σχηματισμό της νικήτριας στήλης, στις παραπάνω περιπτώσεις, διενεργείται δημόσια από τριμελή Ειδική Επιτροπή αποτελούμενη από κρατικούς λειτουργούς (με αντίστοιχα αναπληρωματικά μέλη), που ορίζονται με απόφαση του Υφυπουργού Πολιτισμού, αρμόδιου για θέματα Αθλητι-

σμού. Χρέη Γραμματέα ασκεί υπάλληλος της ΟΠΑΠ Α.Ε., ο οποίος ορίζεται από την ΟΠΑΠ Α.Ε.

7. Η κλήρωση γίνεται χωριστά για κάθε αγώνα που δεν έγινε κανονικά και πραγματοποιείται μεταξύ των αριθμών 0 έως 9. Ο αριθμός που κληρώνεται αντιστοιχεί σε ένα από τα σύμβολα 1, X, 2, κατ' αναλογία που καθορίζεται εκ των προτέρων από ειδική Επιτροπή Αξιολόγησης και γνωστοποιείται στο κοινό.

8. Η Ειδική Επιτροπή αξιολόγησης αποτελείται από δεκατέσσερα (14) μέλη της ΕΣΗΕΑ και ειδικότερα, του Συνδέσμου Αθλητικών Συντακτών με εμπειρία στα θέματα ποδοσφαίρου. Χρέη Γραμματέα ασκεί υπάλληλος της ΟΠΑΠ Α.Ε. Με απόφαση της ΟΠΑΠ Α.Ε. ορίζονται τα μέλη και ο Γραμματέας της Επιτροπής και καθορίζεται το πλαίσιο λειτουργίας της. Η αξιολόγηση των αγώνων γίνεται με βάση την αγωνιστική δυναμικότητα των ομάδων, στατιστικά στοιχεία και εκφράζεται με ποσοστιαία αναλογία για κάθε σύμβολο 1, X, 2 και για κάθε αγώνα. Τα ποσοστά αξιολόγησης των αγώνων δημοσιεύονται στον ημερήσιο τύπο και προβάλλονται στην ιστοσελίδα της ΟΠΑΠ Α.Ε. για την ενημέρωση του κοινού. Στην αξιολόγηση των αγώνων κάθε σύμβολο συμμετέχει τουλάχιστον μία φορά για κάθε αγώνα.

ΑΡΘΡΟ 5

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΩΝ

Οι επιτυχίες για την πρόβλεψη των δεκατριών (13) αγώνων, ανάλογα με τον αριθμό των σωστών προβλέψεων που περιλαμβάνουν, κατατάσσονται στις παρακάτω κατηγορίες:

α) Στην πρώτη κατηγορία (I) κατατάσσονται οι στήλες με επιτυχία που περιλαμβάνουν σωστές προβλέψεις για τα αποτελέσματα και των δεκατριών (13) αγώνων του δελτίου.

β) Στην δεύτερη κατηγορία (II) κατατάσσονται οι στήλες με επιτυχία που περιλαμβάνουν σωστές προβλέψεις για τα αποτελέσματα δώδεκα (12) από τους δεκατριείς (13) αγώνες του δελτίου.

γ) Στην τρίτη κατηγορία (III) κατατάσσονται οι στήλες με επιτυχία που περιλαμβάνουν σωστές προβλέψεις για τα αποτελέσματα έντεκα (11) από τους δεκατριείς (13) αγώνες του δελτίου.

ΑΡΘΡΟ 6

ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΠΙΤΥΧΙΩΝ

1. Το συνολικό ποσό που διατίθεται ως κέρδος σε κάθε διαγωνισμό σε όλες

τις κατηγορίες των επιτυχιών του παιγνιδιού ορίζεται σε ποσοστό 50% επί των ακαθάριστων εισπράξεων και κατανέμεται στις τρεις κατηγορίες ως ακολούθως:

- α) Ποσοστό 52% διατίθεται για τις επιτυχίες της πρώτης κατηγορίας (I)
- β) Ποσοστό 28% διατίθεται για τις επιτυχίες της δεύτερης κατηγορίας (II)
- γ) Ποσοστό 20% διατίθεται για τις επιτυχίες της τρίτης κατηγορίας (III).

2. Αν σε κάποιο διαγωνισμό δεν υπάρχουν επιτυχίες στην κατηγορία I της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, το ποσό που αντιστοιχεί στην κατηγορία αυτή δε μοιράζεται, αλλά μεταφέρεται στην κατηγορία II και προστίθεται στο ποσό που μοιράζει η συγκεκριμένη κατηγορία επιτυχιών. Αν δεν υπάρχουν επιτυχίες ούτε στην κατηγορία II, το άθροισμα των ποσών που αντιστοιχούν στις κατηγορίες I και II μεταφέρεται στην κατηγορία III και προστίθεται στο ποσό που μοιράζει η συγκεκριμένη κατηγορία επιτυχιών. Αν δεν υπάρχουν επιτυχίες σε καμία κατηγορία επιτυχιών από αυτές που ορίζονται στην παράγραφο 1, το άθροισμα των διανεμόμενων ποσών του διαγωνισμού μεταφέρεται στον επόμενο αντίστοιχο διαγωνισμό και προστίθεται στο συνολικό διανεμόμενο ποσό του διαγωνισμού πριν την κατανομή του σε κατηγορίες.

3. Σε περίπτωση που το ποσό που αντιστοιχεί ως κέρδος σε μία επιτυχία των κατηγοριών της παραγράφου 1 του παρόντος είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ποσό ανώτερης κατηγορίας επιτυχιών, τα συνολικά διανεμόμενα ποσά στις δύο αυτές κατηγορίες αθροίζονται και διανέμονται εξίσου μεταξύ όλων των επιτυχιών και των δύο κατηγοριών.

4. Σε περίπτωση που το ποσό που αντιστοιχεί ως κέρδος σε μία επιτυχία της κατηγορίας III παραγράφου 1 του παρόντος είναι μικρότερο από ένα όριο που ορίζει με απόφασή της η ΟΠΑΠ ΑΕ, το συνολικό διανεμόμενο ποσό της κατηγορίας αυτής μεταφέρεται στην κατηγορία επιτυχιών II και προστίθεται στο ποσό που μοιράζει η συγκεκριμένη κατηγορία επιτυχιών. Σε περίπτωση που στον ίδιο διαγωνισμό το ποσό που αντιστοιχεί ως κέρδος σε μία επιτυχία της κατηγορίας II παραγράφου 1 του παρόντος είναι μικρότερο από το ίδιο όριο που ορίζει με απόφασή της η ΟΠΑΠ ΑΕ, το άθροισμα των διανεμομένων ποσών των κατηγοριών I και II μεταφέρεται στην κατηγορία επιτυχιών I και προστίθεται στο ποσό που μοιράζει η συγκεκριμένη κατηγορία επιτυχιών.

ΑΡΘΡΟ 7

ΑΝΤΙΤΙΜΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ - ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΠΡΑΚΤΟΡΩΝ

1. Το αντίτιμο συμμετοχής ανά στήλη (επιλογή αποτελέσματος για 13 αγώνες) ορίζεται στα μηδέν είκοσι πέντε λεπτά του ευρώ (€ 0,25).

2. Η αποζημίωση των πρακτόρων για τις υπηρεσίες που προσφέρουν στους παίκτες για το παιχνίδι ΠΡΟΠΟ13, καθορίζεται σε ποσοστό 12% επί της τιμής της στήλης και παρακρατείται άμεσα από το αντίτιμο που καταβάλλει ο συμμετέχων.

ΑΡΘΡΟ 8

Για κάθε θέμα που δεν ρυθμίζεται με τον παρόντα Κανονισμό και αφορά τους όρους Οργάνωσης, Λειτουργίας και Διεξαγωγής των διαγωνισμών του παιχνιδιού ΠΡΟΠΟ13 από την ΟΠΑΠ Α.Ε. έχουν ισχύ οι κείμενες διατάξεις για την οργάνωση, λειτουργία και διεξαγωγή των παιχνιδιών της ΟΠΑΠ Α.Ε. καθώς και οι ειδικότεροι όροι και προϋποθέσεις που θέτει κάθε φορά η ΟΠΑΠ Α.Ε.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΟΠΑΠ Α.Ε. δύναται να εκδίδει σχετικές οδηγίες και εγκυκλίους, προκειμένου να καθορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής του ως άνω Κανονισμού.

Η απόφαση αυτή (ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ) τροποποιείται και συμπληρώνεται με όμοιο τρόπο. Από τη θέση της σε ισχύ καταργείται κάθε προηγούμενη απόφαση που αφορούσε στην έγκριση του Κανονισμού Οργάνωσης, Λειτουργίας και Διεξαγωγής του παιχνιδιού ΠΡΟΠΟ13.

Η απόφαση αυτή μαζί με τον Κανονισμό να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η ισχύς της απόφασης αυτής αρχίζει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 27/Φεβρουαρίου/2009

**Έγκριση του Σχεδίου Κανονισμού Κληρώσεων των Παιχνιδιών
της ΟΠΑΠ Α.Ε.**

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**

Έχοντας υπόψη τις διατάξεις:

1. Του άρθρου 90 του “Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά “Όργανα”, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Προεδρικού Διατάγματος 63/2005 (ΦΕΚ Α΄ 98).

2. Του ν. 1558/1985 αρ. 27 “Σύσταση Γενικών Γραμματειών” παρ. 1ν., περ. ιν “Γενική Γραμματεία Αθλητισμού” (ΦΕΚ 137/Α΄/ 1985).

3. Του άρθρου 27 του Ν. 2843/2000 (ΦΕΚ219, τ. Α΄, 12-10-2000) “Εκσυγχρονισμός των Χρηματιστηριακών συναλλαγών, εισαγωγή εταιρειών επενδύσεων στην ποντοπόρο Ναυτιλία στο Χρηματιστήριο Αθηνών και άλλες διατάξεις”.

4. Του άρθρου 14 του Ν. 3336/2005 (ΦΕΚ96, τ. Α΄, 20-4-2005) “Εναρμόνιση της Ελληνικής νομοθεσίας προς την Οδηγία 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου της 27^{ης} Οκτωβρίου 2003 περί Επιβολής Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης και άλλες διατάξεις”.

5. Του Ν. 2725/1999 (ΦΕΚ121, τ. Α΄, 17-6-1999), “Ερασιτεχνικός και επαγγελματικός Αθλητισμός”, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε από τον Ν. 3057/2002 (ΦΕΚ239, τ. Α΄, 10/10/2002) “Τροποποίηση και συμπλήρωση του Ν. 2725/1999, ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Πολιτισμού και άλλες διατάξεις”, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

6. Της παρ. 1 του άρθρου 2 του Ν. 2433/1996 (ΦΕΚ180, τ. Α΄, 12-8-1996) “Ρύθμιση θεμάτων ΟΠΑΠ και άλλες διατάξεις”.

7. Του Π.Δ. 228/1999 (ΦΕΚ193, τ. Α΄, 21-9-1999) “Μετατροπή του Οργανισμού Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου (ΟΠΑΠ) σε Ανώνυμη Εταιρεία (Α.Ε.)”

8. Της υπ’ αριθμ. 442/2001 (ΦΕΚ23, τ. Β΄ 16-01-2001) κοινής υπουργικής απόφασης των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτι-

σμού “Καταστατικό της Ανώνυμης Εταιρείας, Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου Α.Ε.”

9. Του από 25-06-2008 Καταστατικού της ΟΠΑΠ Α.Ε. (ΦΕΚ7981, τ. ΑΕ και ΕΠΕ, 22-7-2008).

10. Το π.δ 4/2009 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτή Υπουργού και Υφυπουργών» (ΦΕΚ τ.Α' 2/8.1.2009)

11. Τη με αριθμ. 6940/26-1-2009 απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Πολιτισμού «Περί Ανάθεσης Καθηκόντων στον Υφυπουργό Πολιτισμού Ιωάννη Ιωαννίδη» (ΦΕΚ 112 τ.Β'/27-1-2009)

12. Το με αριθμό 5/18-2-2009, Θέμα 1ο Πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου της ΟΠΑΠ ΑΕ

13. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις της απόφασης αυτής δεν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού αποφασίζουμε:

Την έγκριση του «**Κανονισμού Κληρώσεων των παιχνιδιών της Ο.Π.Α.Π. Α.Ε.**», που ακολουθεί:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ ΤΗΣ ΟΠΑΠ Α.Ε.

ΑΡΘΡΟ 1

ΓΕΝΙΚΑ

1. Η ΟΠΑΠ Α.Ε. διεξάγει τις κληρώσεις των παιχνιδιών της, είτε με τη χρήση μηχανικών κληρωτίδων, είτε με ηλεκτρονικό τρόπο με τη χρήση ηλεκτρονικών συστημάτων.

2. Οι κληρώσεις διενεργούνται με μέριμνα της ΟΠΑΠ Α.Ε. Ο χρόνος και ο τρόπος διεξαγωγής τους καθορίζεται με απόφασή της και πιθανές αλλαγές δημοσιοποιούνται με κάθε πρόσφορο τρόπο.

3. Οι κληρωθέντες αριθμοί κάθε κλήρωσης δημοσιοποιούνται με κάθε πρόσφορο τρόπο, ο οποίος καθορίζεται κάθε φορά με απόφαση της ΟΠΑΠ Α.Ε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

ΑΡΘΡΟ 2

ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΛΗΡΩΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΛΗΡΩΤΙΔΩΝ

1. Οι κληρώσεις των παιχνιδιών, που διεξάγονται με τη χρήση μηχανικών

κληρωτίδων, διενεργούνται με ευθύνη πενταμελούς Επιτροπής Κλήρωσης η οποία αποτελείται από:

α) Τρεις μόνιμους Δημόσιους Υπάλληλους, εκ των οποίων οι δύο τουλάχιστον με το Βαθμό του Διευθυντή.

β) Έναν εκπρόσωπο της Ε.Σ.Η.Ε.Α.

γ) Έναν εκπρόσωπο της Γενικής Γραμματείας Δημοσίας Τάξεως του Υπουργείου Εσωτερικών.

2. Ο Πρόεδρος και τα μέλη, με τα ισάριθμα αναπληρωματικά, ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού αρμόδιου για θέματα Αθλητισμού. Υπάλληλοι της ΟΠΑΠ Α.Ε. δεν επιτρέπεται να είναι μέλη της Επιτροπής Κλήρωσης. Τον απόντα ή κωλυόμενο Πρόεδρο της Επιτροπής Κλήρωσης αναπληρώνει, στα καθήκοντά του ως Προέδρου, το επόμενο κατά σειρά τακτικό μέλος στην απόφαση ορισμού των μελών της Επιτροπής και ένα από τα αναπληρωματικά μέλη μετέχει ως τακτικό μέλος. Η Επιτροπή βρίσκεται σε απαρτία όταν είναι παρόντα τρία τουλάχιστον μέλη της. Η ΟΠΑΠ Α.Ε. ορίζει υπάλληλό της ως Γραμματέα της Επιτροπής.

3. Οι μηχανικές κληρωτίδες, με τις οποίες διεξάγονται οι κληρώσεις, φυλάσσονται και συντηρούνται με ευθύνη της ΟΠΑΠ Α.Ε.

4. Πριν από την κάθε κλήρωση, με ευθύνη της Επιτροπής Κλήρωσης διενεργούνται έλεγχοι και δοκιμαστικές κληρώσεις, τόσο με την κύρια όσο και με εφεδρική κληρωτίδα, προκειμένου να διαπιστωθεί η καλή λειτουργία τους. Οι έλεγχοι, που δύνανται να διεξαχθούν, προσδιορίζονται από την Επιτροπή Κλήρωσης σύμφωνα με τα τεχνικά χαρακτηριστικά της κάθε κληρωτίδας και τις υποδείξεις των κατασκευαστών.

5. Για τις δοκιμαστικές κληρώσεις και τους διενεργηθέντες κάθε φορά ελέγχους συντάσσεται πρακτικό, όπου καταγράφονται τα αποτελέσματά τους και το οποίο υπογράφεται από δύο τουλάχιστον μέλη της Επιτροπής κλήρωσης και τον γραμματέα της.

6. Εάν, κατά τους διενεργηθέντες ελέγχους, διαπιστωθεί μη αποδεκτή απόκλιση των τεχνικών χαρακτηριστικών των ελεγχθέντων μερών της κληρωτίδας από αυτά που υποδεικνύουν οι κατασκευαστές, ή δυσλειτουργία, ή βλάβη μέρους της κληρωτίδας, η κλήρωση διεξάγεται με εφεδρική κληρωτίδα εφόσον αυτό είναι εφικτό, άλλως με χειροκίνητη κληρωτίδα.

7. Σε περίπτωση που παρουσιαστεί πρόβλημα στη λειτουργία της κληρωτίδας μετά την έναρξη της κλήρωσης και πριν αυτή ολοκληρωθεί, ακολουθούνται

οι εναλλακτικές διαδικασίες της παραγράφου 6 του παρόντος άρθρου για τους υπόλοιπους αριθμούς.

8. Μετά το τέλος της διαδικασίας της κλήρωσης η Επιτροπή Κλήρωσης συντάσσει πρακτικό, στο οποίο καταγράφονται κατά σειρά κλήρωσης οι κληρωθέντες αριθμοί, καθώς επίσης και τα τυχόν προβλήματα που παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια της κλήρωσης και η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την επίλυσή τους.

9. Οι κληρώσεις μαγνητοσκοπούνται με μέριμνα της ΟΠΑΠ Α.Ε., το δε αρχείο φυλάσσεται με ευθύνη της.

10. Η κλήρωση δύναται να μεταδίδεται από τα τηλεοπτικά μέσα, είτε σε ζωντανή μετάδοση, είτε μαγνητοσκοπημένη.

11. Σε περίπτωση διακοπής της ζωντανής μετάδοσης της κλήρωσης από οποιαδήποτε αιτία, η κλήρωση διενεργείται κανονικά.

12. Η λεπτομερής διαδικασία διενέργειας της κλήρωσης ορίζεται από την Επιτροπή Κλήρωσης με γνώμονα την ασφαλή και αξιόπιστη διενέργεια της κλήρωσης.

ΑΡΘΡΟ 3

ΑΝΩΤΕΡΑ ΒΙΑ

1. Εάν υπάρξει αδυναμία διενέργειας της κλήρωσης λόγω ανωτέρας βίας, ή άλλου απρόβλεπτου γεγονότος, η κλήρωση αναβάλλεται και ορίζεται νέα ώρα ή και ημέρα διεξαγωγής της.

2. Εάν τα περιστατικά αυτά συμβούν αφού έχει αρχίσει η κλήρωση και πριν ολοκληρωθεί αυτή, τότε, κατά την κρίση της Επιτροπής Κλήρωσης, η κλήρωση δύναται να διακοπεί και να οριστεί νέα ώρα ή και ημέρα για τη συνέχισή της από το σημείο ακριβώς που διακόπηκε.

Σε κάθε μία από τις παραπάνω περιπτώσεις η Επιτροπή Κλήρωσης συντάσσει σχετικό πρακτικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

ΑΡΘΡΟ 4

ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΚΛΗΡΩΣΕΩΝ

1. Για τη διενέργεια ηλεκτρονικών κληρώσεων χρησιμοποιούνται ηλεκτρονικά συστήματα με μεθοδολογία που έχει πιστοποιηθεί από ακαδημαϊκούς, εκπαιδευτικούς ή ερευνητικούς φορείς της Ελλάδας ή του Εξωτερικού.

2. Οι κληρωθέντες αριθμοί, όπως και τα λοιπά στοιχεία της κλήρωσης στην οποία αφορούν, μετά την παραγωγή τους, εγγράφονται σε ηλεκτρονικό αποθηκευτικό μέσο, έτσι ώστε να μην παρέχεται η δυνατότητα αλλοίωσης των στοιχείων της εγγραφής και εκτυπώνονται από εκτυπωτή.

3. Τα συστήματα των ηλεκτρονικών κληρώσεων είναι εγκατεστημένα σε ειδικό χώρο και λειτουργούν με ευθύνη της Επιτροπής Ελέγχου, που προβλέπεται από το άρθρο 27, παρ. 5 α, β και γ του Νόμου 2843/2000.

4. Τα στοιχεία της κλήρωσης, που έχουν εγγραφεί στο ηλεκτρονικό αποθηκευτικό μέσο και έχουν εκτυπωθεί από τον εκτυπωτή, αποτελούν αποδεικτικά στοιχεία για οποιαδήποτε περίπτωση αμφισβήτησης και ισχύουν έναντι οποιονδήποτε άλλων.

5. Σε περίπτωση που, λόγω τεχνικού προβλήματος, οι κληρωθέντες αριθμοί και τα λοιπά στοιχεία της κλήρωσης δεν ενεγράφησαν στο ηλεκτρονικό αποθηκευτικό μέσο ούτε εκτυπώθηκαν από τον εκτυπωτή, αυτά ανακτώνται από το σύστημα ηλεκτρονικών κληρώσεων. Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η ανάκτησή τους, ισχύουν τα στοιχεία που δημοσιοποιήθηκαν επίσημα στο κοινό ή/και εστάλησαν στο κεντρικό μηχανογραφικό σύστημα.

6. Σε περίπτωση που η κλήρωση πραγματοποιηθεί από το σύστημα ηλεκτρονικών κληρώσεων αλλά οι κληρωθέντες αριθμοί, λόγω βλάβης του συστήματος επικοινωνίας, δεν μεταδοθούν στο κοινό ή/και δεν σταλούν στο κεντρικό σύστημα, η Επιτροπή Ελέγχου, αφού επιβεβαιώσει τη διενέργεια της κλήρωσης, κοινοποιεί εγγράφως τους κληρωθέντες αριθμούς στην ΟΠΑΠ Α.Ε. για την ενημέρωση του κοινού και για την εύρεση των επιτυχιών.

7. Η Επιτροπή Ελέγχου είναι υπεύθυνη για την ομαλή λειτουργία του εκτυπωτή και την αντικατάσταση του ηλεκτρονικού αποθηκευτικού μέσου κατά τακτά χρονικά διαστήματα, καθώς επίσης και για τη φύλαξη και ασφάλιση τόσο των εκτυπωμένων καταστάσεων όσο και των ηλεκτρονικών αποθηκευτικών μέσων.

8. Η Επιτροπή Ελέγχου έχει δικαίωμα να προβαίνει σε κάθε αναγκαία, κατά την κρίση της, ενέργεια προκειμένου να διασφαλίζεται η αξιόπιστη διενέργεια της κλήρωσης.

ΑΡΘΡΟ 5

ΑΝΑΒΟΛΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΚΛΗΡΩΣΕΩΝ

1. Σε περίπτωση που παρουσιαστεί τεχνικό πρόβλημα και κατά την προκαθορισμένη ημέρα και ώρα δεν ξεκινήσει αυτόματα η διαδικασία παραγωγής των

τυχερών αριθμών, ή αν δεν παραχθούν αριθμοί στον προκαθορισμένο χρόνο, η κλήρωση αναβάλλεται μέχρι την αποκατάσταση του εν λόγω προβλήματος.

2. Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η αποκατάσταση του τεχνικού προβλήματος εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, η κλήρωση, κατά περίπτωση, δύναται να πραγματοποιείται με εφεδρικό σύστημα που βρίσκεται εγκατεστημένο και λειτουργεί στον ίδιο χώρο με το κύριο σύστημα κλήρωσης, ή σε άλλον που φυλάσσεται με ευθύνη της Επιτροπής Ελέγχου. Σε κάθε τέτοια περίπτωση συντάσσεται σχετικό πρακτικό από την Επιτροπή Ελέγχου.

3. Σε περίπτωση αναβολής, οι κληρώσεις που ενδεχομένως έχουν καθυστερήσει διεξάγονται με τη σειρά του αύξοντα αριθμού τους. Σε καμία περίπτωση δεν ακυρώνεται κλήρωση.

4. Σε περίπτωση που η Επιτροπή Ελέγχου κρίνει ότι, για οποιοδήποτε λόγο, δεν εξασφαλίζεται η ομαλή, ασφαλή και αξιόπιστη λειτουργία των συστημάτων ηλεκτρονικών κληρώσεων, δύναται να διακόπτει τη διεξαγωγή των κληρώσεων μέχρι την πλήρη αποκατάστασή της.

ΑΡΘΡΟ 6

ΚΑΤΑΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Κάθε διάταξη αντίθετη με τις διατάξεις της παρούσας κοινής υπουργικής απόφασης ή αναφερόμενη σε θέματα ρυθμιζόμενα από τις διατάξεις αυτής καταργείται.

Όλες οι διατάξεις του παρόντος Κανονισμού τροποποιούνται και συμπληρώνονται με όμοιο τρόπο και ισχύουν από την δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

ΑΡΘΡΟ 7

ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ

Η ισχύς των διατάξεων της παρούσας αρχίζει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση αυτή μαζί με τον Κανονισμό να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 27 Φεβρουαρίου 2009

Γ. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Με δεδομένο τον επί χρόνια περιορισμό, αν όχι αποκλεισμό, της νομολογίας των οργάνων απονομής της Αθλητικής Δικαιοσύνης από τα φώτα της επιστημονικής δημοσιότητας, θα προχωρήσουμε από την θέση αυτή στην δημοσίευση αποφάσεων όχι μόνο των ποινικών- πολιτικών και διοικητικών δικαστηρίων όλων των βαθμών που αφορούν υποθέσεις με αθλητικό περιεχόμενο, αλλά, κυρίως, και των «δικαιοδοτικών» οργάνων του αθλητικού χώρου, όπως του ΑΣΕΑΔ, της ΕΦΙΠ, των πειθαρχικών οργάνων, των επιτροπών επίλυσης οικονομικών διαφορών κ.λ.π.. Παράλληλα, στο μέτρο του δυνατού θα δημοσιεύουμε αποφάσεις διεθνούς αθλητικού ενδιαφέροντος και περιεχομένου όπως αυτές του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), της Επιτροπής Ανθρώπινων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς και αποφάσεις αλλοδαπών δικαστηρίων με πρακτικό ενδιαφέρον για τον Ελληνικό Αθλητισμό. Οι αποφάσεις θα δημοσιεύονται χωρίς να παρατίθενται τα ονόματα των φυσικών προσώπων που αναφέρονται σε αυτές.

61. ΑΣΕΕΑΔ 71/2001 (Τμήμα Β')

Πρόεδρος: Περικλής Γκότσης

Μέλη: Σπυρίδων Ζακόπουλος, Κων/νος Σωφρονιάς

Άκυρη η πειθαρχική τιμωρία αθλητή χωρίς προηγούμενη κλήση σε απολογία, δεν μπορεί να ληφθεί υπ' όψιν ως προϋπόθεση χορήγησης ή ματαίωσης μετεγγραφής.

ΑΦΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣΕ ΤΗΝ ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

Επειδή με την κρινόμενη προσφυγή, για την οποία καταβλήθηκε το αναλογούν παράβολο (βλ. το από 11-10-2001 αποδεικτικό είσπραξης της Ε.Τ.Ε.), ζητείται η ακύρωση της από 24-9-2001 απόφασης (πρακτικού) του Δ.Σ. της Ομοσπονδίας Χειροσφαίρισης Ελλάδος (Ο.Χ.Ε.), με την οποία απορρίφθηκε η αίτηση μεταγραφής του δεύτερου των προσφευγόντων αθλητή στο πρώτο των προσφευγόντων σωματείο. Όμως, κατά την βάσιμα προβαλλόμενη ένσταση της καθής η προσφυγή Ομοσπονδίας, το τελευταίο δεν νομιμοποιείται ενεργητικά προς άσκηση προσφυγής, αφού η βλάβη που υφίσταται από την προβαλλόμενη απόφαση δεν είναι άμεση, υπό την έννοια της διάταξης του άρθρου 126 παρ. 1 εδ. α' Ν. 2725/1999, και τούτο διότι η ματαίωση της μεταγραφής του δεύτερου των προσφευγόντων σε αυτό δεν θίγει την ενεστώσα κατάσταση του από άποψη δυναμικότητας του εγγεγραμμένου στο σωματείο αυτό έμψυχου αθλητικού δυναμικού. Συνεπώς, η κρινόμενη προσφυγή είναι τυπικά παραδεκτή και πρέπει να εξεταστεί στην ουσία κατά το μέρος και μόνο που ασκείται από τον αθλητή.

Επειδή, στο άρθρο 5 του Γενικού Κανονισμού Μετεγγραφών της Ο.Χ.Ε. ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: « Αθλητής – τρια ηλικίας τουλάχιστον 27 ετών, εφόσον τις τελευταίες τρεις αγωνιστικές περιόδους που ανήκει στη δύναμη του σωματείου, δεν συμμετείχε στην Εθνική Ομάδα ή δεν τιμωρήθηκε για άρνηση προσφοράς υπηρεσιών σε αυτή, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 33 παρ. 5 του Ν. 2725/1999, όπως ισχύει σήμερα και στις περιόδους αυτές έχει πάρει μέρος

σε λιγότερους από τους μισούς αγώνες των διεξαχθέντων αγώνων πρωταθλημάτων και Κυπέλλου του σωματείου του έχει το δικαίωμα να μετεγγραφεί σε σωματείο της προτίμησής του, χωρίς τη συγκατάθεση του σωματείου του.(...). Για τον υπολογισμό της τριετίας δεν υπολογίζεται ο χρόνος της τυχόν τιμωρίας του αθλητή – τριας, εφόσον η Επιτροπή Μετεγγραφών της ΟΧΕ απεφάνθη ότι η τιμωρία του αθλητή επιβλήθηκε σύμφωνα με το πνεύμα και το γράμμα του Νόμου, του παρόντος Κανονισμού και τις διατάξεις του Κανονισμού της ΟΧΕ» (παρ. 2). « Αθλητής που τις τελευταίες δύο αγωνιστικές περιόδους πριν από την υποβολή αίτησης μετεγγραφής δεν αγωνίστηκε σε οποιοδήποτε επίσημο αγώνα του σωματείου του (δεν υπολογίζεται ο χρόνος τυχόν τιμωρίας του κατά την έννοια της διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 4 της παρούσας) και της Εθνικής Ελλάδος, έχει το δικαίωμα να μετεγγραφεί σε σωματείο της προτίμησής του, χωρίς τη συγκατάθεση του σωματείου του και χωρίς να απαιτείται η συνδρομή οποιουδήποτε άλλου λόγου...» (παρ.4)

Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτουν τα εξής: Ο προσφεύγων ερασιτέχνης αθλητής χειροσφαίρισης, ηλικίας 30 ετών, εγγεγραμμένος από την αγωνιστική περίοδο 1997-1998 στη δύναμη του σωματείου « Άρης Νίκαιας» υπέβαλε, στις 19-7-2001 αίτηση μετεγγραφής του στο σωματείο « Θρίαμβος Αθηνών». Σύμφωνα με υπεύθυνη δήλωση που επισύναψε στην αίτησή του, κατά την τελευταία διετία δεν είχε μετάσχει σε κανέναν αγώνα του σωματείου του, συνολικά δε κατά την τελευταία τριετία δεν είχε μετάσχει στους μισούς αγώνες πρωταθλήματος ή κυπέλλου. Η Επιτροπή Μετεγγραφών της ΟΧΕ, που επιβλήθηκε της αίτησης αυτής, με το από 20-9-2001 πρακτικό της, παρέπεμψε το θέμα στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ομοσπονδίας αφού δεν έλαβε απόφαση λόγω ισοψηφίας που σημειώθηκε μεταξύ των τεσσάρων μελών της που παραβρέθηκαν και συμμετείχαν στη συνεδρίαση. Ακολούθως το Δ.Σ., με την προσβαλλόμενη ήδη απόφασή του απέρριψε την αίτηση μετεγγραφής του προσφεύγοντος με την αιτιολογία ότι « ο παραπάνω αθλητής δεν συμπληρώνει όλες τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 2 και 4 του άρθρου 5 του Κανονισμού Μετεγγραφών της Ομοσπονδίας, αφού για τον υπολογισμό της τριετίας ή διετίας αντίστοιχα δεν λαμβάνεται υπόψη η εξάμηνη τιμωρία που έχει επιβληθεί στον αθλητή από το σωματείο του Γ Ν Ο Άρης Νίκαιας». Προς τούτο το Δ.Σ. έλαβε υπόψη του το απο 28-3-2001 έγγραφο του ανωτέρω σωματείου προς την ΟΧΕ σύμφωνα με το οποίο ο προσφεύγων είχε τιμωρηθεί με αποκλεισμό έξι μηνών από τις

εκδηλώσεις της ομάδας «λόγω άρνησης παροχής αθλητικών υπηρεσιών του αν και είχε κληθεί και εγγράφως»

Επειδή, με την κρινόμενη προσφυγή, προβάλλεται κατ' αρχήν ακυρότητα της προσβαλλόμενης απόφασης λόγω έλλειψης νόμιμης βάσης και αιτιολογίας, κατά το ότι δεν μνημονεύεται σ' αυτήν η απόφαση του σωματείου Άρη Νικαίας που επέβαλε ποινή σε βάρος του προσφεύγοντος. Περαιτέρω, ο τελευταίος αμφισβητεί τη νόμιμη υπόσταση της (όποιας) απόφασης αυτής, ισχυριζόμενος ότι ουδέποτε κλήθηκε από το σωματείο του σε απολογία και ουδέποτε του κοινοποιήθηκε η απόφαση αυτή ώστε να ασκήσει τα προβλεπόμενα από το νόμο ένδικα μέσα, έλαβε δε γνώση αυτής για πρώτη φορά στις 3-10-2001.

Επειδή, ενόψει των ανωτέρω ισχυρισμών, το Συμβούλιο, λαμβάνοντας υπόψη του ότι: α) Στο σώμα τόσο της προσβαλλόμενης απόφασης του Δ.Σ. όσο και του πρακτικού της Επιτροπής Μετεγγραφών της ΟΧΕ, αλλά και στα λοιπά έγγραφα στοιχεία που η τελευταία προσκομίζει, δεν αναφέρεται ο αριθμός και η ημερομηνία της απόφασης του σωματείου Άρης Νίκαιας και το χρονικό διάστημα του εξάμηνου αποκλεισμού του προσφεύγοντος αθλητή. β) Από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει κλήση του προσφεύγοντος σε απολογία και κοινοποίηση τη απόφασης σε αυτόν, ώστε να ελεγχθεί η νομιμότητα και η οριστικοποίηση της, και γ) Τόσο η Επιτροπή Μετεγγραφών όσο και το Δ.Σ της Ο.Χ.Ε. δεν αποφαίνονται, όπως η διάταξη του άρθρου 5 παρ. 2 του Κανονισμού Μετεγγραφών επιτάσσει, ότι η τιμωρία του αθλητή επιβλήθηκε σύμφωνα με το πνεύμα και το γράμμα του νόμου και των κανονισμών, κρίνει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση, που απορρίπτει την αίτηση μετεγγραφής λόγω μη υπολογισμού του χρόνου της τιμωρίας αυτής, είναι ανατιολόγητη και ως τέτοια πρέπει να ακυρωθεί, κατ' αποδοχή της κρινόμενης προσφυγής, αφού παρέλκει ως αλυσιτελής η εξέταση των λοιπών λόγων που προβάλλονται με αυτήν.

ΓΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Απορρίπτει την προσφυγή κατά το μέρος που ασκείται από το σωματείο «Θριάμβος Αθηνών» και δέχεται αυτήν κατά το μέρος που ασκείται από τον αθλητή Α.Μ.

Ακυρώνει την από 24-9-2001 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Ομοσπονδίας Χειροσφαίρισης Ελλάδας.

Δέχεται την αίτηση μετεγγραφής του ανωτέρω στο σωματείο «Θριάμβος Αθηνών».

Διατάσει την επιστροφή στον προσφεύγοντα του παραβόλου που κατέθεσε.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 22-10-2001 και δημοσιεύτηκε στον ίδιο τόπο στις 25-10-2001.

62. ΑΣΕΑΔ 94/2004 (Τμήμα Β')

Πρόεδρος: Εμμανουήλ Βασιλάκης

Μέλη: Ευάγγελος Ταμπακόπουλος, Νικόλαος Ρέββας,

Κύπρος Λουκαΐδης και Βασίλειος Κουρκάκης (εισηγητής)

Κριτική σε οξύ ύφος κατά του ΔΣ σωματείου από προπονητή αυτού, χωρίς πρόθεση προσβολής των μελών του, δεν αποτελεί προσβολή του φιλάθλου πνεύματος ούτε λόγο στέρησης της φιλάθλου ιδιότητας.

ΑΦΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣΕ ΤΗ ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Ι. Με την κρινόμενη από 18-06-2004 προσφυγή ο προσφεύγων Δ.Π. προπονητής κολύμβησης, ζητεί για τους αναφερόμενους σε αυτή λόγους να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. 41/2004 απόφαση της Επιτροπής Φιλάθλου Πνεύματος (Ε.ΦΙ.Π.), η οποία έχει εκδοθεί μετά από έγγραφη καταγγελία του Ναυτικού Ομίλου Ναυπλίου για ανάρμοστη συμπεριφορά του προς τον Ναυτικό Όμιλο και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και με την οποία επιβλήθηκε σ' αυτόν (προσφεύγοντα) η ποινή της στέρησης της φιλάθλης ιδιότητας για έξι (6) μήνες με τριετή αναστολή. Για το παραδεκτό της προσφυγής αυτής έχει καταβληθεί το οριζόμενο από το άρθρο 126 παρ. 1 του Ν.2725/1999 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 46 του Ν.3057/2000 παράβολο (βλ. την από 16-09-2004 απόδειξη είσπραξης της Ε.Τ.Ε.). Περαιτέρω η προσφυγή αρμοδίως φέρεται ενώπιον του Συμβουλίου τούτου και έχει ασκηθεί νομότυπα και εμπρόθεσμα (άρθρα 124 περιπτ. δ' και 126 παρ. 1 του Ν.2725/1999 όπως τροποποιήθηκαν με τα άρθρα 44 και 46 του Ν.3057/2002 αντίστοιχως). Επομένως, είναι παραδεκτή και πρέπει να εξεταστεί το παραδεκτό και βάσιμο των λόγων της, ερήμην της καθής (Ε.ΦΙ.Π.), η οποία αν και έχει κλητευθεί νόμιμα και εμπρόθεσμα (βλ. από 7-09-2004 τηλεγράφημα της γραμματείας του Συμβουλίου προς αυτήν), δεν εμφανίστηκε στο Συμβούλιο κατά την αναφερόμενη στην αρχή δικάσιμο. Μαζί με την προσφυγή αυτή πρέπει να εξεταστεί η ασκηθείσα, παραδεκτά, με προφορική δήλωση στο ακροατήριο, που καταχωρήθηκε στα πρακτικά, πρόσθετη υπέρ της καθής (Ε.ΦΙ.Π.) παρέμβαση του αθλητικού σωματείου με την επωνυμία «Ναυτικός Όμιλος Ναυπλίου» το οποίο, όπως

προαναφέρθηκε, κατήγγειλε εγγράφως, προς την καθής τον προσφεύγοντα για ανάρμοστη συμπεριφορά του προς το ως άνω παρεμβαίνον αθλητικό σωματείο και τα μέλη του Διοικητικού του Συμβουλίου, ζητών τους την απόρριψη της προσφυγής, για την οποία (απόρριψη) έχει πρόδηλο έννομο συμφέρον, προκειμένου να παραμείνει η επιβληθείσα στον προσφεύγοντα ως άνω ποινή.

Κατά τις διατάξεις του άρθρου 130 παρ. 1 και 2 Ν.2725/1999, οι ασχολούμενοι με τα κάθε είδους αθλήματα και τις εν γένει αθλητικές, αγωνιστικές ή γυμναστικές εκδηλώσεις, καθώς και οι παρακολουθούντες τις εκδηλώσεις αυτές, οφείλουν να τηρούν τις αρχές του φιλάθλου πνεύματος και των παραδόσεων του αθλητισμού και του Ολυμπιακού ιδεώδους (παρ. 1). Η παράβαση των ανωτέρω αρχών επισύρει στους παραβάτες ως κύρωση την οριστική ή για ορισμένες χρονική διάρκεια απαγόρευση παρακολούθησης οποιασδήποτε αθλητικής εκδήλωσης, συμμετοχής τους υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, ως διοικούντων, μελών, αθλητών, προπονητών, γυμναστών στα κάθε είδους αθλητικά, γυμναστικά και αγωνιστικά σωματεία, ενώσεις, επαγγελματικούς συνδέσμους ή ομοσπονδίες, καθώς και της συμμετοχής τους ως διαιτητών, προπονητών ή ιατρών αγώνων. Η ποινή αυτή επιβάλλεται από την Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος (Ε.ΦΙ.Π.), όπως μετονομάζεται η Επιτροπή Φιλάθλου Ιδιότητας (Ε.ΦΙ.Ι.), που συστήθηκε και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν.3148/1955 και λειτουργεί στην Ε.Ο.Α.. Η Ε.ΦΙ.Π. επιλαμβάνεται αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας και σε χρονικό διάστημα το αργότερο δύο (2) μηνών από την πειθαρχική δίωξη ή την καταγγελία, οφείλει να εκδώσει την απόφαση. Στην προκειμένη περίπτωση από το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων της δικογραφίας και ειδικότερα το περιεχόμενο της προσφυγής, όλα ανεξαίρετως τα επικαλούμενα και προσκομιζόμενα έγγραφα μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και αυτά που προσκομίζονται από το προσθέτως παρεμβαίνον ως άνω αθλητικό σωματείο για πρώτη φορά ενώπιον του Συμβουλίου τούτου καθόσον όπως γίνεται δεκτό σε κάθε περίπτωση το Α.Σ.Ε.Α.Δ. εξετάζει την ουσία της υπόθεσης από την αρχή και νόμιμα γίνονται δεκτά κατά συζήτηση, ενώπιον του αποδεικτικά στοιχεία τα οποία προσκομίζονται το πρώτον υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι έχει ασκηθεί νομότυπα και εμπρόθεσμα η προσφυγή ενώπιον του Α.Σ.Ε.Α.Δ. από εκείνου που ηττήθηκε η από εκείνον που υφίσταται άμεση βλάβη από την πρωτοβάθμια απόφαση (βλ. Α.Σ.Ε.Α.Δ. 113/2003, 20/2004, 38/2002) προϋποθέσεις οι οποίες συντρέχουν στην κρινόμενη υπόθεση, καθώς και τους ισχυρισμούς των παριστάμενων διαδίκων, που αναπτύχθηκαν προφορικά και με τα έγγραφα υπομνήματά τους προκύπτουν τα ακόλουθα: Ο προσφεύγων Δ.Π. είναι

καθηγητής σωματικής αγωγής και προπονητής κολύμβησης και με την τελευταία αυτή ιδιότητά του προσέφερε τις υπηρεσίες του τα τελευταία δέκα (10) χρόνια στο προσθέτως παρεμβαίνον αθλητικό σωματείο με την επωνυμία «Ναυτικός Όμιλος Ναυπλίου». Το τελευταίο απέστειλε προς την Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος το με αριθμό πρωτ.: 175/27-12-2003 έγγραφο, υπογραφόμενο από τον Πρόεδρο και τη Γραμματέα του Δ.Σ. αυτού (Ομίλου) με το παρακάτω περιεχόμενο «Θέμα: Ανάρμωση συμπεριφορά προπονητή. Σας υποβάλλουμε ακριβές αντίγραφο των πρακτικών του Διοικητικού Συμβουλίου του Ναυτικού Ομίλου Ναυπλίου στο οποίο γίνεται αναφορά σε έγγραφα που δόθηκαν στο Διοικητικό Συμβούλιο και μοιράστηκαν σε γονείς και μέλη από τον έως τότε προπονητή του Ομίλου μας κ.Δ.Π. Θεωρούμε ότι τα έγγραφα αυτά που διαβάστηκαν στη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου, γράφτηκαν στα πρακτικά και τα οποία σας κοινοποιούμε, είναι υβριστικά και προσβλητικά για το Ναυτικό Όμιλο και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Όλα όσα αναφέρονται γράφτηκαν από εκπαιδευτικό προπονητή παιδιών που βρίσκονται σε περίοδο σωματικής αλλά και ψυχικής ανάπτυξης και έχουν ιδιαίτερο βάρος στη διαμόρφωση και την εξέλιξη της προσωπικότητάς τους και είναι απαράδεκτα. Παρακαλούμε για τις δικές σας ενέργειες τόσο για την προστασία των νέων μας από συμπεριφορές σαν αυτές που αναφέρονται από τον κ.Δ.Π. όσο και για την αποκατάσταση και διαφύλαξη της τιμής του Ναυτικού Ομίλου Ναυπλίου και των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Τα έγγραφα που αναφέρονται στο παραπάνω έγγραφο, είναι δύο, αποτελούνται το μεν πρώτο από οκτώ (8) περίπου σελίδες κόλλας αναφοράς το δε δεύτερο από τρεις (3) περίπου σελίδες κόλλας αναφοράς, διαβάστηκαν πράγματι από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. του ως άνω Ναυτικού Ομίλου στη συνεδρίαση τούτου των 31-10-2003 και καταχωρήθηκαν στο υπ' αριθμ. 27/2003 πρακτικό συνεδριάσεως του Δ.Σ. του Ομίλου. Η Ε.Φ.Π. μετά τη λήξη στις 4-02-2004 του πιο πάνω εγγράφου του Ναυτικού Ομίλου Ναυπλίου με το υπ' αριθμ. πρωτ.: 4745/ΘΤ/Π5/12-03-2004 έγγραφό της κάλεσε τον προσφεύγοντα να απολογηθεί ενώπιον της για πράξεις που αναφέρονται στο από 27-12-2003 και με αριθμ. πρωτ.: 175 έγγραφο και των συνοδευόντων αυτό ετέρων εγγράφων του Ν.Ο.Ν., αναφέροντας ως κατηγορίες εις βάρος του το γεγονός ότι με τα έγγραφα που δόθηκαν από αυτόν στο διοικητικό συμβούλιο του Ν.Ο.Ν. και μοιράστηκαν σε γονείς και μέλη του Ομίλου είναι υβριστικά και προσβλητικά για το Ναυτικό Όμιλο και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Ο προσφεύγων απολογούμενος προφορικά και εγγράφως με το από 1-06-2004 υπόμνημά του ενώπιον της Ε.Φ.Π. κατά τη συνεδρίασή της στις 2-06-2004 ανέφερε ότι, ανεξάρτητα από

το ότι το κατηγορητήριο είναι παντελώς αόριστο γιατί δεν προσδιορίζονται σ' αυτό ποιες είναι οι υβριστικές φράσεις ή λέξεις και ποιες οι προσβολές και που απευθύνονται αυτές, έχει συμβάλει αποφασιστικά στην ανασύσταση του Ομίλου τα τελευταία δέκα χρόνια βοηθώντας σε οποιοδήποτε πόστο είχε ανάγκη ο Όμιλος και όχι μόνο ως προπονητής, αλλά και ως έφορος, ταμίας, οδηγός, προκειμένου να προοδεύσει ο Όμιλος και τα παιδιά του Ναυπλίου να ασχοληθούν με την κολύμβηση και μάλιστα με υψηλές επιδόσεις, ότι με τα δύο αυτά έγγραφα, όπου στο πρώτο από αυτά (των 8 σελίδων κόλλας αναφοράς) έχει καταγράψει όσα προφορικά διατύπωσε ενώπιον του Δ.Σ. του Ομίλου σε άτυπη συνεδρίαση του στα μέσα Ιουλίου 2003, εκφράζει κρίσεις σε καταστάσεις και αξιώματα και όχι σε συγκεκριμένα πρόσωπα, σχολιάζει καταστάσεις και ασκεί καλοπροαίρετη κριτική, αν και αιχμηρή, στον τρόπο λειτουργίας των θεσμικών οργάνων του Ομίλου, χωρίς να καταφέρεται εναντίον των προσώπων που ασκούν το συγκεκριμένο θεσμικό ρόλο, ότι μετά από ένα τόσο μακροχρόνιο δεσμό με το συγκεκριμένο Όμιλο, έκανε καλοπροαίρετη κριτική από δικαιολογημένο ενδιαφέρον που επιβαλλόταν εκ της θέσεώς του ως προπονητή και του ψυχικού δεσμού που τον συνέδεσε με το συγκεκριμένο Ναυτικό Όμιλο χωρίς δόλο, κάτω από δικαιολογημένη ψυχολογική φόρτιση με μόνο σκοπό της προάσπιση των συμφερόντων των παιδιών αθλητών του Ομίλου, και ότι σε καμία περίπτωση με τις ανωτέρω κρίσεις, επισημάνσεις και καυστική κριτική δεν είχε πρόθεση να βλάψει την τιμή και την υπόληψη κανενός φυσικού προσώπου ούτε αυτού του νομικού προσώπου του Ναυτικού Ομίλου Ναυπλίου. Όσο για τη διανομή των εγγράφων ανέφερε ότι τα έδωσε εμπιστευτικά στη γονέα Ε.Σ., προκειμένου να ενημερωθούν οι γονείς για το τι συμβαίνει στον Όμιλο, ουδέποτε έλαβαν γνώση τα παιδιά ούτε ενεπλάκησαν σ' αυτή την κατάσταση. Στη συνέχεια η Ε.Φ.Π. με τετραμελή σύνθεση υπό τον Πρόεδρό της και τρία τακτικά μέλη της εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση με την οποία, αφού επισημαίνεται ότι τα παραπάνω δύο έγγραφα του εγκαλούμενου αναφέρονται αυτολεξεί και τα εξής: «Εκεί όμως τον οδήγησε η τακτική του Προέδρου που αναλαμβάνοντας τον ρόλο του Ταμιά έκανε διακανονισμούς κατ' ιδίαν, χωρίς μάρτυρες, χωρίς γραπτά συμφωνητικά, έτσι που μπορεί ανά πάσα ώρα και στιγμή να επικαλείται την συχνή αμνησία του, τον ανασταλτικό χαρακτήρα του, το γνωστό «άστο να δούμε», τις σπασμωδικές κινήσεις της τελευταίας στιγμής. Και καλά ο Ταμίας γιατί είναι ; Για να έρχεται σαν «προαγωγός» να παίρνει τα χρήματα ; ενώ παράλληλα τα έγγραφα αυτά αναφέρουν φράσεις όπως «θυσιάστηκαν» οι διαπροσωπικές μας σχέσεις στο βωμό της εξουσιολαγνείας, «Αν δεν θέλετε παρόλα αυτά να ακούτε τις απόψεις

μου δεν με ενοχλεί. Τα κέντρα λήψης αποφάσεών σας τα χαρίζω», «Τάσεις βεντετισμού και διάλυσης κλίματος θα απομακρύνονται με οποιοδήποτε κόστος. Αν παραμένουν θα αποτελούν εστίες μόλυνσεως για το υγιές τμήμα της ομάδας. Αυτές είναι οι αρχές που προσπαθώ να εφαρμόσω». «Τώρα όμως θα αναφερθώ στα τελευταία γεγονότα που έχουν προκαλέσει και πάλι την αποδοκιμασία των συναδέλφων μου προπονητών και εργαζομένων στον Όμιλο, δείχνοντας παράλληλα και την αλαζονική αντιμετώπιση από την μεριά του Προέδρου, θεωρώντας μας για μια ακόμη φορά Αλβανούς εργάτες», έκρινε κατά πλειοψηφία, μειοψηφούντος ενός μέλους, ότι ο εγκαλούμενος με το να καταθέσει τα συγκεκριμένα έγγραφα ακόμη δε και με το να τα διανεμίει, στο ευρύ κοινό, με φίλους και συνεργάτες, έξω από αθλητικούς χώρους κ.λ.π., επιχείρησε να υποκαταστήσει το Δ.Σ. του Ν.Ο. Ναυπλίου στα έργα του, πέραν του γεγονότος ότι προέβη σε προυβλητικές κρίσεις για τον Πρόεδρο και τον Ταμία του Δ.Σ. συμπεριφορά η οποία απαάδει στο φίλαθλο πνεύμα, ιδίως μάλιστα όταν τα καθήκοντά του ήταν καθαρά αγωνιστικά, δηλαδή ήταν προπονητής και ως εκ τούτου ουδεμία σχέση είχε με τη σωστή ή μη λειτουργία του Ομίλου, η οποία διέπεται από συγκεκριμένες διατάξεις του Νόμου που καθορίζουν ρητά τον τρόπο λειτουργίας του σωματείου και ότι οι πράξεις τούτου (εγκαλουμένου) συνιστούν ευθεία παράβαση των άρθρων 1 και 3 του Β.Δ/τος 26/9...7/55 σε συνδυασμό με το άρθρο 130 του Ν.2725/1999, επέβαλε δε σε βάρος του κατά πλειοψηφία, με ψήφους τρεις έναντι μιας, στέρηση της Φίλαθλης ιδιότητας για έξι (6) μήνες με τριετή αναστολή. Ήδη ο προσφεύγων με την προσφυγή του ισχυρίζεται αναφορικά με τα δύο επίμαχα έγγραφα, όλα τα ανωτέρω εκτεθέντα από τον ίδιο προφορικά και εγγράφως με το από 1-06-2004 υπόμνημά του κατά την απολογία του ενώπιον της Ε.Φ.Ι.Π.. Μετά από αυτά, το Συμβούλιο, λαμβάνοντας υπόψη ολόκληρο το κείμενο των επίμαχων εγγράφων και όχι μεμονωμένα τις προαναφερθείσες προτάσεις ή φράσεις, οδηγείται στην κρίση ότι ο προσφεύγων μετά όσα διαλαμβάνει στα εν λόγω έγγραφα εκφράζει στα πλαίσια και του άρθρου 14 παρ. 1 του ισχύοντος συντάγματος αξιολογικές κρίσεις και την προσωπική του γνώμη σε καταστάσεις και αξιώματα του Ναυτικού Ομίλου Ναυπλίου και ασκεί κριτική σε ύφος οξύ με σκεπτική διάθεση, η οποία υπάρχει διάχυτη στα εν λόγω γραπτά του κείμενα, προς το Δ.Σ. του ως αυτό Ν.Ο. Ναυπλίου και ιδιαιτέρως τον Πρόεδρο αυτού για λανθασμένους χειρισμούς του σε συγκεκριμένα θέματα χωρίς να υπερβεί τα όρια που καθορίζονται από την καλή πίστη και το αθλητικό πνεύμα και χωρίς πρόθεση, να μειώσει την τιμή και υπόληψη κανενός από τα μέλη του Δ.Σ. του Ομίλου. Η κριτική του αυτή προήλθε από δικαιολογημένο ενδιαφέρον του εκ της

θέσεώς του ως προπονητή και του ψυχικού δεσμού που τον συνέδεε με τον εν λόγω Όμιλο καθώς έχει συμβάλει αποφασιστικά στην ανασύσταση και ενδυνάμωση τούτου (Ομίλου) τα τελευταία 10 χρόνια, εκτελώντας χρέη όχι μόνο προπονητή, αλλά και εφόρου, ταμιά, οδηγού προκειμένου να προοδεύσει ο Όμιλος και τα παιδιά της πόλεως του Ναυπλίου να ασχοληθούν με την κολύμβηση, καταδεικνύει δε την ανησυχία του για τα τεκταινόμενα στον Ν.Ο. Ναυπλίου, όπου υπήρχαν σοβαρά προβλήματα στη λειτουργία τούτου (Ομίλου) και στις σχέσεις μεταξύ των μελών του που περιγράφονται στα εν λόγω γραπτά κείμενα του προσφεύγοντος, τα οποία δεν αμφισβητήθηκαν από τους αναφέροντες, οι οποίοι δεν απέδειξαν ότι οι ισχυρισμοί του ήταν αναληθείς. Αναφορικά με το ζήτημα της διανομής των επίμαχων εγγράφων αποδείχθηκε ότι ο προσφεύγων τα έδωσε εμπιστευτικά στη γονέα Ε.Σ. και όχι σε παιδιά – αθλητές, προκειμένου να ενημερωθούν οι γονείς το τι συμβαίνει στον Όμιλο και αν παίρνονται οι σωστές αποφάσεις από το Δ.Σ., ουδέποτε δε έλαβαν γνώση τα παιδιά – αθλητές του περιεχομένου των εν λόγω εγγράφων. Κατ' ακολουθίαν τούτων οι ως άνω πράξεις του προσφεύγοντος δεν είναι παράνομες και ούτε παραβιάστηκαν με αυτές από τον προσφεύγοντα οι αρχές του φιλάθλου πνεύματος και ειδικότερα τα άρθρα 1 και 3 του Β.Δ. 26/9-7/10/55 σε συνδυασμό με το άρθρο 130 του Ν.2725/1999. Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση της Ε.Φ.Ι.Π. που δέχθηκε τα αντίθετα έσφαλε περί την εκτίμηση των αποδείξεων. Γι' αυτό οι σχετικοί λόγοι της προσφυγής πρέπει να γίνουν δεκτοί ως κατ' ουσίαν βάσιμη και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση, απορριπτομένης. Έτσι της πρόσθετης παρέμβασης ως κατ' ουσίαν αβάσιμης. Τέλος, πρέπει να διαταχθεί η επιστροφή του παραβόλου στον καταθέσαντα (άρθρο 126 παρ. 1 εδ. γ' σε συνδ. με 136, 139, 140 Ν.2725/1999 όπως τροπ. με Ν.3057/2002).

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Δικάζει ερήμην της καθής και κατ' αντιμωλία των λοιπών διαδίκων.

Απορρίπτει την πρόσθετη παρέμβαση του αθλητικού Σωματείου με την επωνυμία «Αθλητικός Όμιλος Ναυπλίου».

Δέχεται την προσφυγή.

Ακυρώνει την υπ' αριθμ. 41/2004 απόφαση της Επιτροπής Φιλάθλου Πνεύματος.

Διατάσσει την επιστροφή του κατατεθέντος παραβόλου στον καταθέτη.

Κρίθηκε, αποφασίσθηκε την 7-10-2004 και δημοσιεύθηκε στην Αθήνα, στις 14-10-2004.

63. Α.Σ.Ε.Α.Δ. 39/2003 (Τμήμα Α΄)

Πρόεδρος: Ηλίας Δουλής

Μέλη: Αλ. Σάββας, Ελένη Παπαδοπούλου, Γ. Τσούκλα,

Ν.Κωνσταντόπουλος (εισηγητής)

Η απάτη ως πειθαρχικό παράπτωμα δεν ταυτίζεται με την απάτη του Π.Κ. Το πειθαρχικό παράπτωμα της πλαστοπροσωπίας, πέραν και των ποινικών διαστάσεων που μπορεί να λαμβάνει, αποτελεί συθεία παραβίαση του άρθρου 130 παρ. 1 Ν.2725/1999 και των άρθρων 1 και 3 του Κανονισμού Φιλάθλου Ιδιότητος.

ΑΦΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣΕ ΤΗ ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Με την κρινόμενη από 27-1-2003 και με αριθμό καταθέσεως 15/28-1-2003 προσφυγή, ο προσφεύγων Π.Α., ζητεί να εξαφανιστεί, άλλως πλαστοπροσωπία και απάτη και επιβλήθηκε σε αυτόν η ποινή της στέρησης της Φιλάθλου ιδιότητας για δύο (2) χρόνια με τριετή αναστολή, για τους λόγους που αναφέρει. Αυτή ασκήθηκε νόμιμα με κατάθεσή της στη Γραμματεία αυτού του Συμβουλίου και εμπρόθεσμα, ενώ για το παραδεκτό της συζητήσεώς της, έχει καταβληθεί το νόμιμο (άρθρο 126 παρ. 1 Ν. 2725/1999, όπως τροποποιήθηκε με άρθρο 46 Ν. 3057/2002) παράβολο (βλ. την Τ: 25930/4-3-2003 απόδειξη εισπράξεως της ΕΤΕ). Το συμβούλιο αυτό είναι αρμόδιο για την εκδίκασή της, αφού με αυτή προσβάλλεται απόφαση της άνω Επιτροπής (άρθρο 124 περ. δ Ν. 2725/1999, όπως τροποποιήθηκε με άρθρο 44 Ν. 3057/2002). Πρέπει επομένως να εξεταστεί η νομική και ουσιαστική βασιμότητα των λόγων της, σαν να ήταν παρούσα και η Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος -ΕΟΕ, που δεν εμφανίστηκε (2), (κατά τη συζήτηση, παρά το ότι κλήθηκε νόμιμα και εμπρόθεσμα (άρθρο 126 παρ. 2 Ν. 2725/1999, όπως τροποποιήθηκε με άρθρο 46 Ν. 3057/2002)). Κατά τη συζήτηση της προσφυγής στο ακροατήριο ασκήθηκε παραδεκτά πρόσθετη παρέμβαση της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ιππασίας, υπέρ της Επιτροπής φιλάθλου Πνεύματος, επικαλούμενη έννομο συμφέρον να απορριφθεί η προσφυγή, η οποία, συνεκδικαζόμενη με την προσφυγή, πρέπει να εξετασθεί και κατ' ουσίαν.

Κατά το άρθρο 2 παρ.2 του Κωδικοποιημένου Πειθαρχικού κανονισμού της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ιππασίας, που έχει νόμιμα εκδοθεί και ισχύει, πειθαρχικό παράπτωμα είναι κάθε πράξη ή παράλειψη, η οποία αντίκειται στο φιλάθλο πνεύμα και το ολυμπιακό ιδεώδες, το Καταστατικό και τους Κανονισμούς της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ιππασίας(Ε.Ο.Ε.). Κάθε πράξη που ζημιώνει υλικά πρόσωπο που εμπλέκεται στο άθλημα. Κάθε πράξη που περικλείει απάτη, βία, κακομεταχείριση, εκμετάλλευση ή παρόμοιες εγκληματικές πράξεις. Κάθε συμπεριφορά η οποία προσβάλλει την αθλητική αξιοπρέπεια ή αντιβαίνει τους σκοπούς της Ε. Ο. Ε., ως και κάθε παράβαση των κανόνων ευπρέπειας που πρέπει να διέπει τις αθλητικές σχέσεις. Περαιτέρω, κατά τις διατάξεις του άρθρου 130 παρ. 1 και 2 Ν. 2725/1999, οι ασχολούμενοι με τα κάθε είδους αθλήματα και τις εν γένει αθλητικές, αγωνιστικές ή γυμναστικές εκδηλώσεις, καθώς και παρακολουθώντας τις εκδηλώσεις αυτές, οφείλουν να τηρούν τις αρχές του παρακολούθησης οποιασδήποτε αθλητικής εκδήλωσης, συμμετοχής τους υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, ως διοικούντων, μελών, αθλητών, προπονητών, γυμναστών στα κάθε είδους αθλητικά, γυμναστικά και αγωνιστικά σωματεία, ενώσεις, επαγγελματικούς συνδέσμους ή ομοσπονδίες. Η ποινή αυτή επιβάλλεται από την Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος (Ε.Φ.Ι.Π.), όπως μετονομάζεται η Επιτροπή Φιλάθλου Ιδιότητας (Ε.Φ.Ι.), που συστάθηκε και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν. 3148/1955 και λειτουργεί στην Ε.Ο.Α, επιλαμβάνεται δε αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας. Στην προκειμένη περίπτωση, απ' όλα τα επικαλούμενα και προσκομιζόμενα έγγραφα, μεταξύ των οποίων και οι ένορκες βεβαιώσεις μαρτύρων με αριθμούς 8.846 και 8.849/6-6-2002 ενώπιον της Συμβ/φου Αθηνών Κ.Π., 2513 και 2514/11-11-2002 και 2522/15-11-2002 ενώπιον της Συμβ/φου Αθηνών Γ.Τ., και 17.149/6-6-2002 ενώπιον της Συμβ/φου Πειραιά Α.Τ., τους ισχυρισμούς των παρισταμένων διαδίκων, που αναπτύχθηκαν προφορικά και με τα έγγραφα υπομνήματά τους, προκύπτουν τα ακόλουθα: Στις 9-2-2002 διεξήχθη καν οι 6 περιφερειακοί αγώνες αναπτύξεως Βόρειας Αττικής στις εγκαταστάσεις του Ιππικού Ομίλου MEGA SPORTS. Στους αγώνες αυτούς είχε δηλώσει συμμετοχή και συμμετείχε και το σωματείο με την επωνυμία «Κέντρο Εκπαιδύσεως Ιππασίας Αθηνών», Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του οποίου ήταν ο προσφεύγων, που ήταν συγχρόνως και αρχηγός της ομάδας του. Από τον πίνακα συμμετοχής στο αγώνισμα της Κατηγορίας Η (Παλαιών Ιππέων) της πρώτης ημέρας (9-2-2002) των αγώνων, προκύπτει ότι ο προσφεύγων με την ιδιότητα του αρχηγού

της ομάδας του, ενώ είχε δηλώσει να αγωνιστεί στην κατηγορία αυτή τον ίππο SURF TEAM FUCHS και τον αθλητή Γ.Μ., διέγραψε τον ίππο και στην θέση του ανέγραψε τον ίππο MR RIGOLETO. Επίσης, από τον πίνακα συμμετοχής στο αγώνισμα της Κατηγορίας Η (Νέων Ιππέων) της επόμενης ημέρας (10-2-2002), προκύπτει ότι ο ίππος MR RIGOLETO είχε δηλωθεί να συμμετάσχει με τον αθλητή Κ.Κ.. Κατά τους αγώνες όμως της 9-2-2002, στη θέση του ιππέα Γ.Μ., παρουσιάστηκε και έλαβε μέρος στο αγώνισμα της κατηγορίας Η (παλαιών Ιππέων) με τον ίππο MR RIGOLETO , ο αθλητής Κ.Κ., που είχε κατά τα άνω δηλωθεί να αγωνιστεί την επόμενη ημέρα στο αγώνισμα της Κατηγορίας Η (νέων Ιππέων), δοθέντος ότι, ως νέος ιππέας κάτω των δύο (2) ετών, δεν είχε δικαίωμα να αγωνιστεί στην άνω Κατηγορία. Ο αθλητής Κ.Κ. προέβη στην πράξη του αυτή κατόπιν προτροπής και υποδείξεως του προσφεύγοντος, αρχηγού της ομάδας του άνω σωματείου (κ.Ε.ΠΠ.Α) . Ο τελευταίος, του προκάλεσε αυτή την απόφαση, διότι η συμμετοχή του εν λόγω σωματείου του 9ης στα αγωνίσματα της και 10ης Φεβρουαρίου 2002 των άνω αγώνων, ήταν απαραίτητη για να μπορέσει το σωματείο του να αποκτήσει το δικαίωμα ψήφου στη γενική συνέλευση της Ε.Ο.Ι. στις 25-2-2002, δοθέντος ότι κατά το άρθρο 3 παρ. 4 (β) του καταστατικού της Ε.Ο.Ι., αναγνωρίζεται δικαίωμα ψήφου σε σωματείο, εάν αυτό έχει συμμετάσχει σε δύο τουλάχιστον επίσημες διοργανώσεις σε οποιοδήποτε από τα αθλήματα του άρθρου 1 παρ.3 του αυτού καταστατικού με δέκα (10) το λιγότερο αθλητές, κατόχους Δελτίου Ικανότητας Αθλητή και να έχουν αθλητική επίδοση όπως αυτή καθορίζεται από τον εκάστοτε ισχύοντα Κανονισμό ιππασίας ή τις αποφάσεις του Δ.Σ. της. Ενόψει δε του κινδύνου να μην έχει ικανοποιητική αθλητική επίδοση ή να μην μπορέσει να τελειώσει τη διαδρομή ο αθλητής Γ.Μ., στην κατηγορία Η (παλαιών ιππέων) της πρώτης ημέρας των αγώνων , που είχε δηλωθεί από την ομάδα του να αγωνιστεί , διότι δεν είχε επαρκώς προετοιμαστεί επενέβη ο προσφεύγων με την ιδιότητα του αρχηγού της ομάδας στους άνω πίνακες συμμετοχής αθλητών και ίππων και με τις άνω διαγραφές και αντικαταστάσεις , οργάνωσε την πραγματοποιηθείσα κατά τα άνω πλαστοπροσωπία από τον αθλητή Κ.Κ., με το να αγωνιστεί αυτός ως ο αθλητής Γ.Μ. Κατόπιν των ανωτέρω αποδειχθέντων, ο ισχυρισμός του αθλητή Κ.Κ., που περιλαμβάνεται στην από 11-11-2002 ενυπόγραφη δήλωσή του προς την Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος , που απευθύνθηκε σε αυτή προς υπεράσπισή του κατ' εκείνη την ημέρα ενώπιόν της απολογουμένου προσφεύγοντος , ότι αυτός (προσφεύγων) πληροφορήθηκε την εν λόγω μη κανονική

συμμετοχή του σε θέση άλλου στον αγώνα για πρώτη φορά ένα μήνα μετά το περιστατικό, δεν κρίνεται βάσιμος. Περαιτέρω, με τη μεθόδευση αυτή που μετέβη ο προσφεύγων με τις προεκτεθείσες ιδιότητες του, με τη συμμετοχή και των παραπάνω αθλητών, παραπλανήθηκαν τόσο η αγωνόδικος επιτροπή, όσο και οι παριστάμενοι αθλητικοί παράγοντες της Ιππασίας, ότι ο αγωνιζόμενος αθλητής κατά την άνω ημέρα των αγώνων με τον ίππο, MR RIGOLETO, ήταν ο αθλητής Γ.Μ. Η παραπλάνηση αυτή προκλήθηκε από την ψευδή παράσταση στον πίνακα συμμετοχής στο άνω αγώνισμα ότι ο αγωνιζόμενος στην Κατηγορία αυτή αθλητής είναι ο Γ. Μ. Μετά την αποκάλυψη των πράξεών τους, το Διοικητικό Συμβούλιο της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ιππασίας κατά τη συνεδρίαση στις 11-2-2002 αποφάσισε να παραπέμψει την υπόθεση στη Δικαστική της Επιτροπή, η οποία με την 1/12-3-2002 απόφασή της κατέληξε στην κρίση ότι με την προτροπή και επέμβαση του προσφεύγοντος με τις άνω ιδιότητές του, έλαβε χώρα η παραπάνω πλαστοπροσωπία και απάτη και επέβαλε σε αυτόν την ποινή της παραπομπής του στην Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος, προκειμένου η τελευταία να κρίνει για το αθλητικό παράπτωμα που του αποδίδεται, ενώ στους αθλητές, Γ.Μ. και Κ.Κ., επέβαλε την ποινή απαγόρευσης συμμετοχής τους σε επίσημους και ανεπίσημους αγώνες για δύο (2) έτη και ένα (1) έτος αντίστοιχα (στον τελευταίο με αναστολή) και στο σωματείο τους (Κ.Ε.Ι.Π.Π.Α.) την ποινή του προσωρινού αποκλεισμού ενός (1) έτους από κάθε επίσημη και ανεπίσημη διοργάνωση. Κατόπιν προσφυγών στο συμβούλιο αυτό (ΑΣΕΑΔ) από τους παραπάνω κατά της αποφάσεως αυτής, το τελευταίο με τις 105, 106, και 107/28-6-2002 και 87121-6-2002 αποφάσεις του περιόρισε τον αποκλεισμό του άνω σωματείου σε πέντε (5) μήνες, ενώ απέρριψε τις προσφυγές των άνω αθλητών και του προσφεύγοντος (Π. Α.). Με βάση τα παραπάνω που έχουν προκύψει, με τις άνω πράξεις του, που συνιστούν ηθική αυτουργία σε πλαστοπροσωπία και απάτη, ο προσφεύγων παραβίασε το άρθρο 1 παρ. 2 του Κωδικοποιημένου Πειθαρχικού Κανονισμού της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ιππασίας, καθώς και τα άρθρα 1 παρ. 1.1, 4 παρ.4.5 των Εθνικών Κανονισμών Ιππασίας. Η συμπεριφορά του δε αυτή συνιστά παράβαση του άρθρου 130 παρ.1 του Ν. 2725/1999, διότι ασχολούμενος με το άνω άθλημα, δεν τήρησε, όπως όφειλε, τις αρχές του φιλάθλου πνεύματος και των παραδόσεων του αθλητισμού και του ολυμπιακού ιδεώδους. Ειδικότερα, συνιστά ευθεία παραβίαση των άρθρων 1 και 3 του Κανονισμού της Φιλάθλου Ιδιότητας (Β.Δ. της 26ης Σεπτεμβρίου 1955), σύμφωνα με την οποία οι φιλάθλοι και συγκεκριμένα, οι διοικούντες τα

αθλητικά σωματεία, πρέπει σε κάθε περίπτωση να συμπεριφέρονται με ειλικρινή αγάπη προς την άθληση και να μην έρχονται με τις πράξεις ή παραλείψεις, τους σε αντίθεση προς τις αρχές του Φιλάθλου Πνεύματος. Κατόπιν αυτών, η Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος, που με την προσβαλλόμενη απόφασή της έκρινε ένοχο τον εγκαλούμενο των άνω πράξεων, ορθά εκτίμησε τα στοιχεία του φακέλου και το σύνολο του αποδεικτικού υλικού και πρέπει ο πρώτος λόγος της προσφυγής, με τον οποίο αποδίδεται στην προσβαλλόμενη απόφαση η πλημμέλεια αυτή, να απορριφθεί ως κατ' ουσίαν αβάσιμος. Περαιτέρω, η άνω Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη την απαξία των πράξεων του εγκαλουμένου (προσφεύγοντος), την ιδιότητα αυτού ως Προέδρου του άνω σωματείου και ως αρχηγού της ομάδας του, τις παραπάνω συνθήκες τελεσεώς τους, καθώς και μέγεθος της προσβολής με τη συμπεριφορά του των αρχών του φιλάθλου πνεύματος, σωστά επιμέτρησε την ποινή που έπρεπε να του επιβληθεί και καθόρισε αυτή σε στέρηση της φιλάθλης ιδιότητάς του για δύο (2) χρόνια με τριετή αναστολή, χωρίς η ποινή αυτή να μπορεί να γίνει αντικείμενο συγκρίσεως ως προς το ύψος της με αυτή που επιβλήθηκε στον αθλητή, Κ. Κ. (απαγόρευση συμμετοχής του σε αγώνες για έξι (6) μήνες με αναστολή), γιατί πρόκειται προεχόντως για άλλου είδους ποινή, καθώς και παράβαση άλλων διατάξεων. Επομένως, ο δεύτερος λόγος της προσφυγής, με V) στον οποίο διατυπώνονται παράπονα από τον προσφεύγοντα ότι με την προσβαλλόμενη απόφαση δεν εκτιμήθηκαν σωστά οι αποδείξεις προς την επιμέτρηση της ποινής που του επιβλήθηκε, ούτε λήφθηκε υπόψη η παραπάνω ποινή που επιβλήθηκε στον ατουργό και ότι δεν τιμωρήθηκαν τα υπεύθυνα για τη διεξαγωγή του αγώνα πρόσωπα, είναι κατ' ουσίαν αβάσιμος και πρέπει να απορριφθεί. Επίσης, ο τρίτος λόγος προσφυγής, ότι κακώς κρίθηκε ένοχος και για ηθική αυτουργία σε απάτη, αφού κατ' άρθρο 386 ΠΚ απαραίτητο στοιχείο του εγκλήματος της απάτης είναι η προσπόριση παράνομου περιουσιακού οφέλους και η ταυτόχρονη βλάβη ξένης περιουσίας, που στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν υπάρχουν, είναι αβάσιμος και πρέπει να απορριφθεί, καθ' όσον η κατ' άρθρο 2 παρ.2 του Πειθαρχικού Κανονισμού της Ε.Ο.Ι. απάτη, ως πειθαρχικό παράπτωμα έχει την προεκτεθείσα έννοια και δεν ταυτίζεται με την απάτη του Ποινικού Κώδικα. Τέλος, ο προσφεύγων με τον τέταρτο λόγο της προσφυγής του ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί γιατί έχει εκδοθεί εκπρόθεσμα, αφού από την άσκηση στις 21-3-2002, ή το αργότερο στις 30-10-2002 της πειθαρχικής δίωξης, μέχρι τις 9-1-2003, που δημοσιεύτηκε η

προσβαλλόμενη απόφαση, παρήλθε η κατ' άρθρο 130 παρ. 2 Ν. 2725/1999 δίμηνη προθεσμία, χωρίς να έχει εκδοθεί απόφαση. Όμως, η διάταξη του άρθρου 130 παρ. 2 ν. 2725/1999, κατά την αληθή έννοιά της, δεν θεσπίζει αποκλειστική προθεσμία, αλλά περιέχει έντονη υπόδειξη προς τη Διοίκηση να ολοκληρώσει την πειθαρχικού χαρακτήρα διαδικασία κολασμού των παραβάσεων των αρχών του φιλάθλου πνεύματος μέσα σε εύλογο χρόνο που συντρέχει στην προκειμένη υπόθεση, ενόψει της πορείας της υπόθεσης (παραπομπή από τη Δικαστική Επιτροπή της Ε.Ο.Ι. στην Ε.Φ.Ι.Π. κλπ). Κατ' εξοχήν δε κριτήριο προσδιορισμού του ευλόγου αυτού χρόνου είναι η τυχόν προκύπτουσα ανάγκη εκκαθάρισεως των πραγματικών περιστατικών της εκάστοτε κρινόμενης υποθέσεως και διεξαγωγής σχετικής κρίσεως. Αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή (ότι δηλαδή η εν προθεσμία είναι αποκλειστική), θα ήταν ασύμβατη με τον πειθαρχικό χαρακτήρα της παραπάνω διαδικασίας (ΣτΕ 92/2003). Επομένως, ο λόγος αυτός της προσφυγής είναι αβάσιμος και πρέπει να απορριφθεί. Κατόπιν αυτών, αφού απορρίφθηκαν όλοι οι λόγοι της προσφυγής, πρέπει και αυτή να απορριφθεί στο σύνολό της ως αβάσιμη κατ' ουσίαν, δεκτής έτσι γενομένης της πρόσθετης παρεμβάσεως. Τέλος, πρέπει να διαταχθεί η κατάπτωση του παραβόλου υπέρ του κατ' άρθρο 36 Ν. 2725/1999 ειδικού λογαριασμού της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Δέχεται την πρόσθετη παρέμβαση της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ιππασίας (Ε.Ο.Ι.)

Απορρίπτει την προσφυγή.

Και Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου υπέρ του κατ' άρθρο 36 Ν. 2725/1999 ειδικού λογαριασμού, που τηρείται στην Εθνική Τράπεζα Ελλάδος.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στις 27-3-2003 και δημοσιεύτηκε στις 8-4-2003.

64. Α.Σ.Ε.Α.Δ. 71/2003 (Τμήμα Β')

Πρόεδρος: Εμμανουήλ Βασιλάκης

Μέλη: Βασίλειος Κουρκάκης, Έλλη Τουμπάνου,

Ευάγγελος Ταμπακόπουλος και Κύπρος Λουκαΐδης (εισηγητής)

Η δίμηνη προθεσμία του άρθρου 130 παρ. 2 εδ. 3 Ν. 2725/1999 είναι αποκλειστική με ανατρεπτικό χαρακτήρα και καθιερώνει δεσμία ως προς τον χρόνο αρμοδιότητα της ΕΦΠ.

ΜΕΛΕΤΗΣΕ ΤΗ ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Η υπό κρίση προσφυγή κατά της 37/7-4-2003 απόφασης της Επιτροπής Φιλάθλου Πνεύματος (Ε.ΦΙ.Π.) της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής, με την οποία επιβλήθηκε στον αιτούντα, υπό την ιδιότητά του ως προπονητή της Εθνικής Ομάδας της Εθνικής Ομοσπονδίας Φιλάθλων Τζούντο (Ε.Ο.Φ.Τ.), η ποινή της 18μηνης στέρησης της φιλαθλής ιδιότητας, με ταυτόχρονη απαλλαγή από την ίδια κατηγορία 15 μελών του Δ.Σ. της παραπάνω Ομοσπονδίας, λόγω ανοχής εκ μέρους του της συμπερίληψης των Ελλήνων Αθλητών του παραπάνω αθλήματα και 8 Γεωργιανών Αθλητών του ίδιου αθλήματα κατά το Διεθνές Τουρνουά που διεξήχθη στην Τυφλίδα της Γεωργίας από 16 έως 22-1-2002, συμπεριφορά που κατά την προσβαλλόμενη απόφαση απήδε προς κάθε έννοια Φιλάθλου Πνεύματος, καθώς διέσυρε το κύρος και την αξιοπρέπεια της χώρας σε Διεθνές επίπεδο, ασκήθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα κατ' άρθρα 126 παρ.Ι εδ.2 (εντός 8 ημερών), 124δ", 130 εδ.2 Ν.2725/1999 όπως τροποποιήθηκαν με άρθρο 44 Ν.3057/2002, καταβλήθηκε δε και το προβλεπόμενο από τις διατάξεις των άρθρων 124 στοιχ. β" και 126 παρ. 1 εδ. γ" του Ν.2725/1999, όπως τροποποιήθηκαν με τα άρθρα 44, 46 του ίδιου παραπάνω Νόμου, παράβολο (βλ. από 8-5-2003 σχετική απόδειξη της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος). Πρέπει επομένως να γίνει τυπικά δεκτή και να εξετασθεί περαιτέρω ως προς τη νομική και ουσιαστική βασιμότητα των λόγων της, ερήμην του καθ' ου, ο οποίος αν και κλητεύθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα (βλ. το από 6-5-2003 τηλεομοιοτύπημα της Γραμματέως αυτού του Δικαστηρίου), δεν εκπροσωπήθηκε

όταν η υπόθεση εκφωνήθηκε από το έκθεμα, αλλά να συνεχισθεί η συζήτηση σαν να ήσαν όλοι οι διάδικοι παρόντες (άρθρο 126 παρ.2 εδ.2 Ν.2725/1999 όπως τροπ. με άρθρο 46 του παραπάνω Νόμου).

Όπως προκύπτει από τη διάταξη του άρθρου 130 παρ.2 εδ.γ" Ν. 2725/1999, σε περίπτωση παράβασης των αρχών του Φιλάθλου Πνεύματος κατά την ενασχόληση με οποιοδήποτε άθλημα, η Ε.ΦΙ.Π. επιλαμβάνεται είτε αυτεπάγγελα είτε κατόπιν καταγγελίας, και οφείλει να εκδώσει απόφαση μέσα σε χρονικό διάστημα το αργότερο 2 μηνών από την πειθαρχική δίωξη ή την καταγγελία. Από την παραπάνω διατύπωση καθίσταται σαφές ότι η παραπάνω δίμηνη προθεσμία έχει διαζευκτικά δύο χρονικά σημεία έναρξης, όχι κατ' ελεύθερη επιλογή του παραπάνω Διοικητικού Οργάνου που είναι η Ε.ΦΙ.Π., αλλά συζευκτικά με κάθε μία από τις δύο περιπτώσεις, δηλ. όταν μεν επιλαμβάνεται η παραπάνω Διοικητική Επιτροπή αυτεπάγγελα, η προθεσμία αυτή έχει έναρξη την πειθαρχική δίωξη, ενώ όταν επιλαμβάνεται κατόπιν καταγγελίας, την καταγγελία. Κάθε άλλη εκδοχή απλώς αποτελεί καταργητική ερμηνεία της θέσπισης και του χρόνου καταγγελίας σαν εναρκτήριο χρόνο της δίμηνης προθεσμίας, συρρικνώνοντας σε κάθε περίπτωση την έναρξή της μόνο στον χρόνο άσκησης της πειθαρχικής δίωξης, και προεκτείνοντας σε απροσδιόριστο χρόνο το παραπάνω χρονικό διάστημα, στην περίπτωση που έχει προηγηθεί καταγγελία αφήνοντας σε εκκρεμότητα ζητήματα μείζονος σπουδαιότητας, όπως είναι σε κάθε περίπτωση οι παραβάσεις του Φιλάθλου Πνεύματος, περίπτωση που ακριβώς επιδιώκεται νομοθετικά να αποφευχθεί με αυτή καθ' εαυτή την καθιέρωση του παραπάνω διμήνου. Περαιτέρω, καθώς η καταγγελία αυτού του είδους είναι απλή αναφορά με σκοπό τη γνωστοποίηση παράβασης, χωρίς να προσπορίζει ή να ενσωματώνει κάποιο δικαίωμα ή αξίωση του εκάστοτε καταγγέλλοντος, σε περίπτωση περισσότερων καταγγελιών, εφ' όσον αυτές αφορούν το αυτό ιστορικό γεγονός, χρόνος καταγγελίας είναι ο της πρώτης από αυτές, καθώς τότε το καταγγελλόμενο γεγονός περιέρχεται σε γνώση του παραπάνω Διοικητικού Οργάνου, ώστε το τελευταίο να επιληφθεί. Η τυχόν επιλογή κάποιας από τις μεταγενέστερες ταυτόσημες καταγγελίας σαν χρόνου έναρξης της παραπάνω προθεσμίας απλά καταστρατηγεί την παραπάνω διάταξη. Τέλος, εν όψει του ότι η εν λόγω διάταξη καθιερώνει προθεσμία για έκδοση δυσμενούς ατομικής διοικητικής πράξης για το πρόσωπο που αφορά άμεσα, η προθεσμία αυτή, κατ' άρθρο 10 παρ.5 Κ.Δ.Δ., που κυρώθηκε με το άρθρο 1 Ν.2690/1999, είναι, κατ' ορθότερα άποψη (Μειοψ. ΣτΕ 9212003), αποκλειστική με ανατρε-

πικό χαρακτήρα, που καθιερώνει δεσμία ως προς το χρόνο αρμοδιότητα του συγκεκριμένου Διοικητικού Οργάνου, έτσι ώστε μετά την πάροδό της να μην υφίσταται πλέον τέτοια αρμοδιότητά του. Αλλά και αν ήθελε γίνει δεκτή η εκδοχή της ενδεικτικής προθεσμίας με έντονη προς τη Διοίκηση υπόμνηση της ανάγκης ταχύτατης εκκαθάρισης της υπόθεσης, ο καθ' υπέρβαση του διμήνου χρόνος κρίνεται σαν εύλογος ανάλογα με την ανάγκη διερεύνησης της κάθε υπόθεσης (βλ. Πλειοψ. ΣτΕ 92/2003, πρβλ. ΑΣΕΑΔ 39/2003), εκδοχή πολύ δύσκολα αποδέξιμη στην περίπτωση υπέρβασης του παραπάνω χρόνου ανάμεσα στην καταγγελία και την επί τέλους άσκηση της πειθαρχικής δίωξης βάσει αυτής. Στην κρινόμενη περίπτωση με τον δεύτερο λόγο της ένδικης προσφυγής ο προσφεύγων παραπονείται κατά της παραπάνω προσβαλλόμενης απόφασης της Ε.Φ.Π., για το λόγο ότι απέρριψε σχετική ένστασή του για παραβίαση της παραπάνω δίμηνης αποκλειστικής προθεσμίας έκδοσής της και επέβαλε σ' αυτόν αποκλειστικά την ποινή της στέρησης της Φιλάθλου Ιδιότητας για 18 μήνες, απαλλάσσοντας 15 μέλη του Δ.Σ. της Ε.Ο.Φ.Τ., επί τη βάσει επανειλημμένων καταγγελιών για τα προαναφερθέντα στο ιστορικό γεγονότα του Διεθνούς Τουρνουά της Τυφλίδας. Όπως προκύπτει από το ίδιο το σκεπτικό της παραπάνω προσβαλλόμενης απόφασης, η τελευταία απέρριψε την παραπάνω ένσταση του προσφεύγοντος υιοθετώντας την άποψη ότι η δίμηνη προθεσμία του άρθρου 130 περ.2 εδ.3 Ν. 2725/1999 υπολογίζεται διαζευκτικά είτε από την καταγγελία είτε από την έναρξη της πειθαρχικής δίωξης, που ασκήθηκε με το 4652/ΘΤ/πσ /13-2-2003 κατηγορητήριο που κοινοποιήθηκε αυθημερόν, άποψη που δεν κάνει τις προεπισημανθείσες στο σκεπτικό διακρίσεις, καταργώντας την καταγγελία σαν χρόνο έναρξης της παραπάνω προθεσμίας, και αποκλείοντας συγχρόνως τη συνδρομή των προϋποθέσεων της ανάγκης χρόνου για ανακριτική έρευνα, στην περίπτωση που ήθελε γίνει δεκτή η άποψη της πλειοψηφίας της παραπάνω ΣΤΕ 92/2003 περί μη αποκλειστικότητας και ανατρεπτικότητας της δίμηνης προθεσμίας. Περαιτέρω, όπως προκύπτει από τις προσκομιζόμενες 3 καταγγελίες (από 11-10-2002 και από 5-2-2003 του «Ομίλου Τζούντο Ν. Φιλαδελφείας» και από 10-2-2003 των αθλητών Μ.Παυλή και Ε. Τρυφωνόπουλου, μόνο ως προς την τελευταία από τις οποίες είναι εμπρόθεσμα εκδεδομένη η προσβαλλόμενη απόφαση), αφ' ενός και οι τρεις είναι ταυτόσημες ως προς το καταγγελλόμενο από αυτές γεγονός ακόμη και ως προς τη διατύπωση, αφ' ετέρου στα πλαίσια της πρώτης από αυτές (που κοινοποιήθηκε στην Ε.Φ.Π. στις 14-11-2002, όπως προκύπτει από την σφραγίδα του επιδόντος

Δικαστικού Επιμελητή) ζητήθηκαν από την Ε.ΦΙ.Π., δυνάμει του 4643/ΘΤ/πσ 120-11-2002 εγγράφου της, οι απόψεις της Ε.Ο.Φ.Τ., οι οποίες και απεστάλησαν με το 1325/25-11-2002 έγγραφό της. Μετά την αποστολή του παραπάνω εγγράφου όχι μόνο δεν εκδόθηκε απόφαση, αλλά ούτε και διαφαίνεται να συνεχίσθηκε η ανακριτική διαδικασία, και μόλις με την τρίτη από τις παραπάνω καταγγελίες που διαβιβάσθηκε στην Ε.ΦΙ.Π. στις 11-2-2003 (βλ. υποσημείωση FAX) κινήθηκε η πειθαρχική διαδικασία με το παραπάνω κατηγορητήριο, σαν να ήταν αυτεπάγγελτη. Έχει γίνει λοιπόν, υφ' οιαδήποτε ερμηνευτική εκδοχή, κακή εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 130 αρ.2 εδ.3 Ν. 2725/1999, και πρέπει, αφού γίνει δεκτή η προσφυγή, να ακυρωθεί η προβαλλόμενη απόφαση, σαν εκδοθείσα καθ' υπέρβαση Δεσμίας Αρμοδιότητας, κατά την ερμηνευτική άποψη του παρόντος Συμβουλίου, και να διαταχθεί η επιστροφή του παραβόλου στον καταθέσαντα (άρθρο 126 παρ.1 εδ.γ" σε συνδ. με 134, 139, 140 Ν. 2725/1999 όπως τροπ. με Ν. 3057/2002).

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Δικάζει ερήμην τής καθ' ης. Δέχεται την προσφυγή, Ακυρώνει την προβαλλόμενη 3717-4-2003 απόφαση της ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΦΙΛΑΘΛΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.

Διατάσσει την επιστροφή του καταβληθέντος παραβόλου (αρ. απ. Τ: Ε27599), ύψους 29,35 EURO, στον καταθέσαντα. Κρίθηκε, αποφασίσθηκε την 5/6/2003 και δημοσιεύθηκε στην Αθήνα, στις 12/6/2003

65. Α.Σ.Ε.Α.Δ. 15/2004 (Τμήμα Β')

Πρόεδρος: Εμμανουήλ Βασιλείος

Μέλη: Βασιλείος Κουρκάκης, Νικόλαος Ρέββας,

Ευάγγελος Ταμπακόπουλος και Κύπρος Λουκαΐδης (εισηγητής)

Διαπληκτισμοί, χειροδικία και φονασκίες μεταξύ παραγόντων αθλήματος κατά την διάρκεια αγώνων. Ο υπαίτιος παραβιάζει το φιλάθλο πνεύμα. Το ύψος της επιβαλλόμενης ποινής εξαρτάται εκάστοτε από το είδος, την σοβαρότητα και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες σημειώθηκε το επεισόδιο.

ΑΦΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣΕ ΤΗ ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Επειδή, με την κρινόμενη προσφυγή, για την οποία καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (βλ. την από 30-12-2003 απόδειξη είσπραξης της Ε.Τ.Ε.), ο προσφεύγων ζητά παραδεκτώς να ακυρωθεί η 38/2003 απόφαση της Επιτροπής Φιλάθλου Πνεύματος (ΕΦΠ), με την οποία του επιβλήθηκε η ποινή της στέρησης της φιλάθλου ιδιότητας για χρονικό διάστημα ενός (1) έτους. Εξάλλου, υπέρ του κύρους της πιο πάνω απόφασης άσκησε πρόσθετη παρέμβαση η Ελληνική Ομοσπονδία Πυγμαχίας, με προφανές έννομο συμφέρον αφού αυτή υπέβαλε τη σχετική καταγγελία, η οποία πρέπει να συνεκδικασθεί με την προσφυγή.

Επειδή, κατά τις διατάξεις του άρθρου 130 παρ. 1 και 2 του ν.2725/1999, οι ασχολούμενοι με τα κάθε είδους αθλήματα και τις εν γένει αθλητικές, αγωνιστικές ή γυμναστικές εκδηλώσεις, καθώς και παρακολουθούντες τις εκδηλώσεις αυτές, οφείλουν να τηρούν τις αρχές του φιλάθλου πνεύματος και των παραδόσεων του αθλητισμού και του ολυμπιακού ιδεώδους. Η παράβαση των ανωτέρω αρχών επισύρει στους παραβάτες ως κύρωση την οριστική ή για ορισμένη χρονική διάρκεια απαγόρευση παρακολούθησης οποιασδήποτε αθλητικής εκδήλωσης, συμμετοχής τους υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, ως διοικούντων, μελών, αθλητών, προπονητών, γυμναστών στα κάθε είδους αθλήματα και αγωνιστικά σωματεία, ενώσεις, επαγγελματικούς συνδέσμους ή ομοσπονδίες ... Η

ποινή αυτή επιβάλλεται από την Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος (Ε.Φ.Ι.Π.) , όπως μετονομάζεται η Επιτροπή Φιλάθλου Ιδιότητας (Ε.Φ.Ι) , που συστάθηκε και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν. 3148/1955 και λειτουργεί στην Ε.Ο.Α, επιλαμβάνεται δε αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας. Εξάλλου, κατά το άρθρο 4 του β.δ/τος της 26.9/6-10-1955 «περί του τρόπου λειτουργίας της Επιτροπής Φιλάθλου Ιδιότητας», όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 45 παρ. 6 του ν.75/1975, «Η ΕΦΙ εις περιπτώσιν διαπιστώσεως παραβάσεως παρ' οιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου των διατάξεων περί κανονισμού Φιλάθλου Ιδιότητας, δύναται να στερεί τούτο της φιλάθλου ιδιότητος δια χρονικόν διάστημα τουλάχιστον 6 μηνών έως δια βίου ... ».

Επειδή, στην προκείμενη περίπτωση, από τα στοιχεία της δικογραφίας, προκύπτουν τα ακόλουθα: Στις 19 έως 23-10-2003 διεξήχθησαν οι αγώνες του Πανελληνίου Πρωταθλήματος Β “Κατηγορίας Ανδρών Πυγμαχίας στο κλειστό γυμναστήριο «Π. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ» στο Κερατσίνι. Όπως αναφέρεται δε στην από 29-10-03 έκθεση του Αλυτάρχη των εν λόγω αγώνων Κ. Γ. προς το Δ.Σ. της Ε.Ο. Πυγμαχίας (Ε.Ο.Π.), στις 20-10-03 ο προσφεύγων και πρόεδρος του συλλόγου ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Π.Τ., δημιούργησε επεισόδιο σε βάρος του μέλους του Δ.Σ. της Ε.Ο.Π. και γενικού γραμματέα Μ.Α. Συγκεκριμένα, μετά το μικρό τραυματισμό του αθλητή του ΕΘΝΙΚΟΥ Γ.Σ. Μ.Π., ο προσφεύγων προσήλθε πίσω από το τραπέζι της γραμματείας των αγώνων και άρχισε να φωνάζει ότι δεν υπάρχει ασθενοφόρο για τη μεταφορά του τραυματία στο νοσοκομείο. Στη συνέχεια οι φωνές του Π.Τ. μεταβλήθηκαν σε ύβρεις κατά των μελών του Δ.Σ. της Ε.Ο.Π., όπως απατεώνες, παλιομπινέδες, λαμόγια, πούστη κλπ και το ως άνω μέλος του Δ.Σ. της Ε.Ο.Π. Μ. Α. σηκώθηκε και απευθυνόμενος σ' αυτόν τον παρακάλεσε να σταματήσει και να μην προκαλεί. Μετά τα λόγια αυτά, ο Π.Τ. έβρισε, προπηλάκισε και επιτέθηκε στο Μ. Α. αρπάζοντας τον από τη ζώνη του παντελονιού. Κατά την επίθεση ο Μ.Α. βρέθηκε στο έδαφος και μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο όπου διαπιστώθηκαν, σύμφωνα με το από 25-11-02 πιστ/κό του Γ.Ν. Πειραιά «ΤΖΑΝΕΙΟ», εκχυμώσεις στην κοιλιακή του χώρα. Μετά το περιστατικό αυτό, το Δ.Σ. της Ε.Ο.Π. κατήγγειλε τον ως άνω Π. Τ. στην Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος. Η εν λόγω Επιτροπή, αφού κάλεσε προηγουμένως τον Π. Τ. προς απολογία και αφού έλαβε υπόψη της α) τις καταθέσεις των μαρτύρων κατηγορίας και υπερασπίσεως Ι.Τ. και Β.Π., τα έγγραφα και την απολογία του καταγγελλόμενου, β) την ως άνω έκθεση του αλυτάρχη των αγώνων, γ) το ως άνω πιστ/κό του νοσοκομείου, δ) την

από 22-10-03 ανακοίνωση του Συνδέσμου Διαιτητών -Κριτών της Ε.Ο.Π. με την οποία επιβεβαιώνονται τα ως άνω γεγονότα και ε) το γεγονός ότι ο Π. Τ. ήταν υπότροπος, αφού είχε τιμωρηθεί και στο παρελθόν με τη 19/1999 απόφαση της ΕΦΙΠ για το λόγο ότι είχε γρονθοκοπήσει το Γ.Γ. του ΣΕΓΑΣ Ε.Π., εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία επέβαλε σε βάρος του προσφεύγοντος ποινή στέρησης της φιλάθλου ιδιότητας για 1 έτος, για το λόγο ότι αυτός κτύπησε τον ως άνω Μ. Α. στη κοιλιακή χώρα παραβιάζοντας τις αρχές του φιλάθλου πνεύματος σύμφωνα με τις διατάξεις που προπαρατέθηκαν.

Επειδή, ο προσφεύγων με την κρινόμενη προσφυγή, ισχυρίζεται ότι ουδεμία επαφή είχε με τον ως άνω Γ.Γ. της Ε.Ο.Π. Μ.Α. πλην φωνασκιών και διαμαρτυριών εκατέρωθεν και ότι, ο ως άνω Κ.Γ. δεν ήταν αλυτάρχης των αγώνων. Εξάλλου, οι μάρτυρες του προσφεύγοντος Ι.Σ. προπονητής πυγμαχίας, Σ.Σ. καθηγητής φυσικής αγωγής και Γ.Μ., πρώην πρόεδρος της Ε.Ο.Π., κατέθεσαν ενόρκως ενώπιον του Συμβουλίου ότι, ο Μ.Α. προκάλεσε τον Π. Τ. λέγοντας του «χτύπα με ρε», ότι σπωχνόντουσαν με τις κοιλιές τους και ότι έγινε μόνο φραστικό επεισόδιο. Ο δε μάρτυρας της παρεμβαινούσης Ι.Π. πρόεδρος του σωματείου ΠΛΑΤΩΝΑΣ, κατέθεσε ότι ο Π.Τ. έπιασε το χέρι του Μ. Α. και το έστριψε μέχρι που πήγε στο νοσοκομείο.

Επειδή, με βάση τα παραπάνω δεδομένα, το Συμβούλιο, λαμβάνοντας υπόψη, την πιο πάνω έκθεση του Κ.Γ. ο οποίος επελέγη ως αλυτάρχης των ως άνω αγώνων στη συνεδρίαση της 18ης Οκτωβρίου του Δ.Σ. της Ε.Ο.Π., σύμφωνα με την οποία ο προσφεύγων έβρισε, προπηλάκισε και επιτέθηκε εναντίον του Μ. Α. αρπάζοντας τον από τη ζώνη και ρίχνοντας τον στο έδαφος, τις καταθέσεις των ως άνω μαρτύρων σύμφωνα με τις οποίες οι δύο ως άνω εμπλεκόμενοι σπωχνόνταν με τις κοιλιές τους και το ως άνω πιστ/κό του Γ.Ν. «ΤΖΑΝΕΙΟ» σύμφωνα με το οποίο διαπιστώθηκαν εκχυμώσεις στην κοιλιακή χώρα του Μ.Α., κρίνει ότι, ο προσφεύγων πράγματι κακοποίησε τον Γ.Γ. της Ε.Ο.Π. Μ.Α. στην κοιλιακή χώρα, με αποτέλεσμα ο τελευταίος να μεταφερθεί στο νοσοκομείο, παραβιάζοντας έτσι τις αρχές του φιλάθλου πνεύματος, όπως ορθά κρίθηκε και με την προσβαλλόμενη απόφαση της ΕΦΙΠ. Ενόψει όμως του είδους, της σοβαρότητας και των συνθηκών κάτω από τις οποίες σημειώθηκε το ως άνω επεισόδιο, το Συμβούλιο κρίνει ότι η επιβληθείσα σε βάρος του προσφεύγοντος ποινή πρέπει να περιορισθεί σε 6 μήνες στέρησης της φιλάθλου ιδιότητας .

Επειδή, κατ' ακολουθίαν, η κρινόμενη προσφυγή και η πρόσθετη πα-

ρέμβαση πρέπει να γίνουν εν μέρει δεκτές, να μεταρρυθμισθεί ανάλογα η προσβαλλόμενη απόφαση και να διαταχθεί η επιστροφή του παραβόλου στον προσφεύγοντα.

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

- Δέχεται εν μέρει την προσφυγή
Μεταρρυθμίζει την 38/2003 απόφαση της Επιτροπής Φιλάθλου Πνεύματος.
 - Περιορίζει την ποινή στέρησης φιλάθλου ιδιότητας του προσφεύγοντος για χρονικό διάστημα έξι (6) μηνών.
 - Δέχεται εν μέρει την πρόσθετη παρέμβαση.
 - Διατάσσει την επιστροφή του παραβόλου στον προσφεύγοντα.
- Η διάσκεψη του Συμβουλίου έγινε στην Αθήνα στις 5 -2 -2004 και η απόφαση δημοσιεύτηκε στον ίδιο τόπο στις 12-2 -2004.

66. ΑΣΣΕΑΔ 71/2004 (Τμήμα Γ΄)

Πρόεδρος: Ηρακλής Μπούνιας

Μέλη: Μιχαήλ Χατζηαθανασίου, Αικατερίνη Τσίχλη,

Παναγιώτης Ζερβέας και Ελένη Σωτηροπούλου (εισηγήτρια)

Νόθευση εγγράφου με σκοπό την μετεγγραφή αθλητή. Πέραν του ότι η πράξη αποτελεί αυτή καθ' αυτή ποινικό αδίκημα αυτεπαγγέλτως διωκόμενο, αποτελεί συγχρόνως παραβίαση του φιλάθλου πνεύματος και συνεπάγεται την επιβολή στέρησης της φιλάθλου ιδιότητας.

ΑΦΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣΕ ΤΗ ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Με την κρινόμενη προσφυγή, οι προσφεύγοντες ζητούν να ακυρωθεί η υπ' αριθ. 40/19-12-03 απόφαση της Επιτροπής Φιλάθλου Πνεύματος της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής, με την οποία επιβλήθηκε η ποινή της στέρησης της Φιλάθλου ιδιότητας για ένα έτος στον καθένα εξ αυτών, για αποδιδόμενη σε αυτούς νόθευση του υπ' αριθ, 63/4-9-2000 εγγράφου του « ΑΟ. ΗΛΥΣΙΑΚΟΣ».

Η προσφυγή, για το παραδεκτό της οποίας έχει καταβληθεί το απαιτούμενο νόμιμο παράβολο (βλ την από 20-1-04 απόδειξη είσπραξης της ΕΤΕ), ασκήθηκε νομοτύπως και εμπροθέσμως, αρμοδίως δε εισάγεται προς συζήτηση ενώπιον αυτού του Συμβουλίου (άρθρο 124 στο α. δ' του Ν, 2725/99, όπως ο άρθρο αυτό ισχύει μετά την τροποποίησή του από το άρθρο 44 του ν, 3057/03), στο οποίο ορίζεται ότι: «Το Συμβούλιο είναι αρμόδιο για την εκδίκαση των προσφυγών: α)...δ) Κατά των αποφάσεων της Επιτροπής Φιλάθλου Πνεύματος του άρθρου 130», Πρέπει επομένως να γίνει τυπικά δεκτή η προσφυγή και να εξετασθεί περαιτέρω για την ουσιαστική της βασιμότητα.

Σύμφωνα με το άρθρο 130 παρ, 1 και 2 του ν, 2725/99: «1, Οι ασχολούμενοι με τα κάθε είδους αθλήματα και τις εν γένει αθλητικές αγωνιστικές ή γυμναστικές εκδηλώσεις, καθώς και οι παρακολουθούντες τις εκδηλώσεις αυτές, οφείλουν να τηρούν τις αρχές του φιλάθλου πνεύματος και των παραδόσεων του αθλητισμού και του ολυμπιακού ιδεώδους. 2, Η παράβαση των ανωτέρω αρ-

χών επισύρει στους παραβάτες ως κύρωση την οριστική ή για ορισμένη χρονική διάρκεια απαγόρευση παρακολούθησης οποιασδήποτε αθλητικής εκδήλωσης, συμμετοχής τους υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, ως διοικούντων, μελών, αθλητών προπονητών, γυμναστών στα κάθε είδους αθλητικά, γυμναστικά και αγωνιστικά σωματεία, ενώσεις, επαγγελματικούς συνδέσμους ή ομοσπονδίες, καθώς και της συμμετοχής τους ως διαιτητών, παρατηρητών ή ιατρών αγώνων. Η ποινή επιβάλλεται από την Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος (Ε.ΦΙ.Π), όπως μετονομάζεται η Επιτροπή Φιλάθλου Ιδιότητας (ΕΦΙ) που συστάθηκε και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν. 3148/1955 και λειτουργεί στην Ε.Ο.Α. Η Ε.ΦΙ.Π. επιλαμβάνεται αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας και, σε χρονικό διάστημα το αργότερο (2) μηνών από την πειθαρχική δίωξη ή την καταγγελία, οφείλει να εκδώσει απόφαση». Σύμφωνα με το άρθρο 15 του ΠΔ 13012000 περί «Καταστατικού της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής»: «Στην λειτουργούν οι εξής τακτικές Επιτροπές: 1...2. Η Επιτροπή Φιλάθλου Πνεύματος (Ε.ΦΙ.Π.). 3...». Στις διατάξεις των άρθρων 1 και 3 του Β.Δ. της 269-/7-10155, ορίζεται ότι: «1. Φίλαθλος θεωρείται, πας όστις αγαπά την γυμναστική ή την αγωνιστική και όστις επιδιώκει την προαγωγή τούτων υπό την ιδιότητα του διοικούντος τα γυμναστικά ή αγωνιστικά σωματεία, συνδέσμους, ενώσεις και ομοσπονδίας, του μέλους αυτού και του άρχοντος, του κριτού, του διαιτητού, του ιατρού αγώνων και του αρχηγού ομάδος, είτε επιδίδεται εις σωμασζιάν ή ενεργώς αθλεί άθλημά τι υπό την ιδιότητα του ασκουμένου ή του αθλητού, είτε τυγχάνει απλούς φίλος των πάσης φύσεως γυμναστικών και αγωνιστικών εκδηλώσεων. Ο φίλαθλος εις πάσαν περίπτωσιν και υπό οιανδήποτε ιδιότητα δέον να κινείται εξ ειλικρινούς προς την άσκησιν ή την άθλησιν αγάπης και να μη αποβλέπη εις την δια της ασκήσεως ή της αθλήσεως ή και της καθ' οιονδήποτε τρόπον αναμίξεώς του εις τα αθλητικά πράγματα απόκτησιν υλικού τινος οφέλους ή βελ τίωσιν της θέσεως και να επιδεικνύει εν τη κοινωνία ανεπίληπτον από απόψεως ήθους και συμπεριφοράς διαγωγήν. 2... 3. Οι διοικούντες τα πάσης φύσεως γυμναστικά και αθλητικά σωματεία κλπ, τα μέλη αυτών και οι άρχοντες, οι κριταί, οι διαιτηταί, οι ιατροί αγώνων και οι αρχηγοί γυμναστικών και αγωνιστικών ομάδων, εκτός των εν άρθρω 1 του παρόντος μνημονευομένων 2 προϋποθέσεων της φιλάθλου ιδιότητος, δέον επί πλέον εν τη ενασκήσει των καθηκόντων των να μη έρχωνται δια πράξεων ή παραλείψεων των καθ' οιονδήποτε τρόπον εις ουσιαστικήν αντίθεσιν προς τας αρχάς του φιλάθλου πνεύματος». Περαιτέρω στη διάταξη του άρθρου 37 παρ. 1-3 του Κ.Ποιν.Δικ. ορίζεται ότι: «1. Οι ανακριτικοί υπάλ-

ληλοι οφείλουν να ανακοινώσουν χωρίς χρονοτριβή στο αρμόδιο εισαγγελέα οτιδήποτε πληροφορούνται με κάθε τρόπο για αξιόποινη πράξη που διώκεται αυτεπαγγέλτως. 2. Οι υπόλοιποι δημόσιοι υπάλληλοι, καθώς και εκείνοι στους οποίους ανατέθηκε προσωρινά δημόσια υπηρεσία, έχουν την ίδια υποχρέωση για τις αξιόποινες πράξεις της παρ. 1, αν πληροφορήθηκαν γι' αυτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. 3. Η ανακοίνωση γίνεται γραπτώς και πρέπει να περιέχει όλα τα στοιχεία που υπάρχουν και αφορούν την αξιόποινη πράξη, τους δράστες και τις αποδείξεις.».

Στην προκείμενη περίπτωση από τα έγγραφα που οι προσφεύγοντες προσκομίζουν και επικαλούνται, καθώς και αυτά που διαβιβάστηκαν από την πρώτη των καθών, τους ισχυρισμούς τους (των προσφευγόντων) και την εν γένει αποδεικτική διαδικασία προέκυψαν τα ακόλουθα:

Ο αθλητής Σ.Μ. καλαθοσφαιριστής, ανήκε στον Α.Ο. με την επωνυμία: «Α.Ο. ΗΛΥΣΙΑΚΟΣ». Κατά το θέρος του 2000 από το σύλλογο με την επωνυμία: «ΕΣΚΑ Ν. ΙΩΝΙΑΣ», του οποίου Πρόεδρος είναι ο πρώτος των προσφευγόντων και Γραμματέας ο δεύτερος, ζητήθηκε η μεταγραφή του αθλητή στο σύλλογό τους, έναντι του ποσού του 1.000.000 δρχ. Επειδή είχε λήξει η περίοδος των μεταγραφών, το πρώτο σωματείο αποδέσμευσε τον αθλητή και χορήγησε στο δεύτερο των προσφευγόντων, το με αριθ. πρωτ. 63/4-9-2000 έγγραφο, το οποίο υπέγραψαν ο Πρόεδρος του Π.Κ. και ο Γραμματέας Α.Χ. και του οποίου το περιεχόμενο έχει ως εξής: «Σας ενημερώνουμε ότι εκ παραδρομής δηλώθηκε ο καλαθοσφαιριστής Μ.Σ. στις καταστάσεις του συλλόγου μας». Κατά πάγια τακτική του «Α.Ο. ΗΛΥΣΙΑΚΟΣ», τα εξερχόμενα έγγραφα τα οποία καταρτίζονται στον υπολογιστή, εκτυπώνονται δύο φορές, τίθεται επ' αυτών η σφραγίδα του ομίλου, καθώς και υπογραφές των ως άνω προσώπων, το ένα αποστέλλεται ή παραδίδεται στον ενδιαφερόμενο και το άλλο παραμένει στα γραφεία του ομίλου, όπως έγινε και στην κρινόμενη υπόθεση. Το έγγραφο αυτό εκδόθηκε για να επιτευχθεί, δια της προσκομίσεώς του στην Ελληνική Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης (ΕΟΚ) από τους εκπροσωπούντες το δεύτερο σωματείο -προσφεύγοντες, η μεταγραφή του αθλητή, παρά το ότι είχε λήξει η μεταγραφική περίοδος και λόγω των γνωριμιών τους. Η μεταγραφή δεν επιτεύχθηκε και κατά την επόμενη μεταγραφική περίοδο το σωματείο «Α.Ο. ΗΛΥΣΙΑΚΟΣ», επαναδιαπραγματεύθηκε με το σωματείο «ΕΣΚΑ Ν. ΙΩΝΙΑΣ» και ειδικότερα με τους προσφεύγοντες τη μεταγραφή του αθλητή, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Κατόπιν αυτού ο αθλητής εξακολούθησε, τυπικά τουλάχιστον, να ανήκει στο

πρώτο σωματείο, καταχωρημένος στις καταστάσεις του για την αθλητική περίοδο 2001-2002. Κατά το μήνα Μάρτιο του 2002 ο Α. Δ., χορηγός του τμήματος καλαθοσφαίρισης του Ηλυσιακού (βλ. το από 3-7-2002 έγγραφο του σωματείου αυτού), διαπίστωσε ότι ο Σ.Μ. αγωνιζόταν στο άλλο σωματείο. Ακολούθησαν ενέργειές του για να πληροφορηθεί από την Ε.Ο.Κ., πώς επιτεύχθηκε η μεταγραφή και πληροφορήθηκε ότι είχε νοθευτεί το ως άνω έγγραφο, δηλαδή είχε διαγραφεί με διορθωτικό υγρό ο δακτυλογραφημένος αριθμός πρωτοκόλλου και η δακτυλογραφημένη ημερομηνία έκδοσης και στη θέση της είχε αναγραφεί με το χέρι ως χρόνος «1-8-2001», προκειμένου αυτή η χρονολογία να είναι εντός της μεταγραφικής περιόδου (βλ. αντίγραφα των δύο εγγράφων γνησίου και νοθευθέντος, επισυναφθέντα στην παρούσα από την Ε. Ο. Ε., δι' αλληλογραφίας και του βιβλίου αλληλογραφίας του Ηλυσιακού).

Στο νοθευθέν έγγραφο έδωσε πίστη το ΔΣ της ΕΟΚ, θεώρησε ότι αυτό είναι γνήσιο και ότι με αυτό είχε αποδεσμευθεί ο Σ. Μ. από τον Ηλυσιακό. Ακολούθησε δε μεταγραφή του στο σωματείο ΕΣΚΑ Ν. Ιωνίας, και εκδόθηκε το σχετικό δελτίο αθλητικής ιδιότητας, ως καλαθοσφαιριστού του τελευταίου σωματείου.

Της υποθέσεως επελήφθη το Δ. Σ. της Ε. Ο. Κ, το οποίο με την υπ' αριθ. 24/12-3-02 απόφασή του απέστειλε το φάκελο στην Ε.Φ.Ι.Π., η οποία στη συνέχεια επέβαλε την προαναφερθείσα ποινή στους προσφεύγοντες, τους οποίους θεώρησε ότι νόθευσαν το 63/4-9-2000 έγγραφο του «Α. Ο ΗΛΥΣΙΑΚΟΣ» με την ως άνω απόφασή της. Στο σκεπτικό της απόφασης αναφέρονται μεταξύ των άλλων και κυρίως τα εξής «...Η Επιτροπή εξετάζοντας το σύνολο των ως άνω εγγράφων...αποφάσισε: 1. Διαπίστωσε ότι ανάμεσα στα δύο έγγραφα υπάρχουν εξώφθαλμες αλλοιώσεις, δηλαδή στο δεύτερο από αυτά υπάρχει επέμβαση με τεχνικό τρόπο, στην αλλαγή της ημερομηνίας, λείπει ο αριθμός πρωτοκόλλου με αριθμό 63, και οι σφραγίδες έχουν διαφορετική φορά και 2. Να κάνει δεκτή την εισήγηση του κ. Π.Η., μέλους της συνθέσεως η οποία εξέτασε την κρινόμενη υπόθεση...» (βλ. και την εισήγηση).

Οι προσφεύγοντες, με την κρινόμενη προσφυγή τους ισχυρίζονται ότι στην Ε.Ο.Κ κατέθεσαν το πρωτότυπο του από 1-8-2001 εγγράφου, που φέρει πρωτότυπη σφραγίδα και υπογραφές, η δε φωτοτυπία που κατατέθηκε στην Ε.Φ.Ι.Π. είναι διαφορετική από το πρωτότυπο, αφού η σφραγίδα έχει άλλη θέση και οι υπογραφές έχουν διαφορετική θέση και διαφορετικό σχήμα.

Από τα προεκτεθέντα πραγματικά περιστατικά το Συμβούλιο κρίνει, ότι

είχε νοθευτεί το ως άνω έγγραφο από τους προσφεύγοντες, τα όσα δε αντίθετα ισχυρίζονται οι προσφεύγοντες, δεν αποδεικνύονται διότι: 1. Σε έγγραφο ερώτημα (αριθ. πρωτ. 4648/10-12-2002) της Ε.Φ.Ι.Π προς την ΕΟΚ, της απεστάλη το ίδιο έγγραφο (από 1-8-2001), το οποίο κατέθεσε ο «Α.Ο ΗΛΥΣΙΑΚΟΣ». 2. Δικαιολογείται η θέση της σφραγίδας σε σημεία διαφορετικά στα δύο έγγραφα, καθώς και οι υπογραφές των εκδοτών. 3. Από το βιβλίο αλληλογραφίας του πρώτου σωματείου δεν προκύπτει ότι την 1-8-01 εξήλθε οποιοδήποτε έγγραφο και μάλιστα έγγραφο με το αυτό ως άνω περιεχόμενο. Δεν είναι τυχαία τέλος η προσπάθεια των προσφευγόντων να εκμεταλλευθούν την έκδοση του γνησίου εγγράφου ένα μήνα μετά τη λήξη της μεταγραφικής περιόδου, παρά τα όσα προαναφέρθηκαν, για να ανατρέψουν τα εις βάρος τους υφιστάμενα στοιχεία (βλ. αντίγραφο της από 15-7-02 έκθεσης κατάθεσης του Παντερλή). Η πράξη των προσφευγόντων, έρχεται σε ουσιαστική αντίθεση προς τις αρχές του φιλάθλου πνεύματος και επί πλέον συνιστά ποινικό αδίκημα αυτεπαγγέλτως διωκόμενο (ΑΠ 289/01 Ποιν. Χρ. ΝΝ972, 806/2000 Ποιν. Χρ. ΝΑι127, Ολομ. ΑΠ 2/00). Κατόπιν αυτών πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή και να διαταχθεί η κατάπτωση του παραβόλου υπέρ, του κατά το άρθρο 36 του ν. 2725/99, ειδικού λογαριασμού της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, που τηρείται στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας. Επειδή διαπιστώθηκε η τέλεση αυτεπαγγέλτως διωκόμενης πράξης, υπηρεσιακά αντίγραφα της παρούσης και των εγγράφων του φακέλλου, με επιμέλεια της Κ. Γραμματέως, να διαβιβασθούν στον αρμόδιο Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Αθηνών, κατ' άρθρο 37 του Κ. Ποιν. Δικ.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Απορρίπτει την προσφυγή.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου. Και Διατάσσει τη γραμματέα του Συμβουλίου να διαβιβάσει επίσημα υπηρεσιακά αντίγραφα της παρούσας και των εγγράφων του φακέλλου της υπόθεσης στον αρμόδιο Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Αθηνών.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 20-5-2004 και δημοσιεύθηκε στην Αθήνα στις 9-6-2004.

67. ΑΣΕΕΑ 48/2002 (Τμήμα Α')

Πρόεδρος: Άγης Βασιλάκος

Μέλη: Ιωάννης Καραϊσκος και Νικόλαος Ψαρρός (εισηγητής)

Νόμιμη η συνεδρίαση της ΕΦΠ με τριμελή σύνθεση. Αντίθετη άποψη σύμφωνα με Κ.Δ.Δ. Ενδεικτικές οι προθεσμίες έκδοσης απόφασης του άρθρου 130 παρ. 2 Ν. 2725/1999. Παραβίαση του φιλάθλου πνεύματος η επαγγελματική συνεργασία ομοσπονδίας και Α.Ε. ιδιοκτησίας του Προέδρου της ομοσπονδίας.

...

Επειδή, οι προσφεύγοντες με την προσφυγή ισχυρίζονται ότι μη νομίμως η ΕΦΠ συνήλθε και αποφάσισε υπό τριμελή σύνθεση. Όμως ο ισχυρισμός αυτός πρέπει να αποριφθεί ως νομικώς αβάσιμος γιατί, σύμφωνα με τις ανωτέρω ρυθμίζουσες τη λειτουργία της Επιτροπής αυτής διατάξεις, η τελευταία συνέρχεται νομίμως (ευρισκόμενη εν απαρτία) και υπό τριμελή σύνθεση. Περαιτέρω, πρέπει να αποριφθεί και ο προβαλλόμενος το πρώτον με το υπόμνημα ισχυρισμός των προσφευγόντων περί μη κλήτευσης των λοιπών δύο τακτικών μελών της ΕΦΠ, καθώς και των αναπληρωτών τους, στη συνεδρίασή της που λήφθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, κυρίως ως αλυσιτελώς προβαλλόμενος. Τούτο, γιατί, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι από τις σχετικές περί ΑΣΕΔ διατάξεις του ν. 2725/1999 δεν προκύπτει υποχρέωση του Συμβουλίου τούτου να εξετάζει αυτεπαγγέλτως λόγους οι οποίοι δεν περιλαμβάνονται στο μοναδικό προβλεπόμενο απ' αυτές δικόγραφο της προσφυγής, η επικαλούμενη πλημμέλεια της προσβαλλόμενης απόφασης, αφορώσα τη μη κλήτευση των λοιπών δύο μη μετασχόντων μελών (καθώς και των αναπληρωτών τους), του πιο πάνω πρωτοβαθμίου πειθαρχικού οργάνου (ΕΦΠ) καλύπτεται με την κατ' αυτής άσκηση της προσφυγής αυτής ενώπιον του κρίνοντος κατ' ουσία σε δεύτερο βαθμό Συμβουλίου τούτου (βλ. σχ. ΣτΕ 675/1984, 118/1980). Όμως ο πρόεδρος του Συμβουλίου έχει διαφορετική γνώμη από την ανωτέρω της πλειοψηφίας των μελών και συγκεκριμένα την εξής: Από τις διατάξεις του άρθρου 14 (παρ.1,2,3,4,) του ν. 2690/1999 (ΦΕΚ α 45/9-3-

1999) που αφορά την κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας προκύπτει ότι για τη νόμιμη σύνθεση ενός συλλογικού οργάνου της Διοικήσεως δεν αρκεί η παρουσία των μελών που αποτελούν τη νόμιμη απαρτία, δηλαδή των περισσότερων από τα μισά των διορισμένων τακτικών μελών, αλλά απαιτείται η προηγούμενη έγκαιρη (46 ώρες πριν από τη συνεδρίαση) και έγγραφη πρόσκληση (που μπορεί να γίνει και με τηλεφωνήματα, τηλεγράφημα, τηλεομοιοτυπία, εφόσον το γεγονός τούτο αποδεικνύεται από σχετική σημείωση σε ειδικό βιβλίο η οποία πρέπει να φέρει χρονολογία και την υπογραφή του προσώπου που έκανε την πρόσκληση) των τακτικών αλλά και των αναπληρωματικών μελών (ώστε τα τελευταία να μετάσχουν – όταν παρίσταται ανάγκη- προς αναπλήρωση απόντων ή κωλυομένων μελών της ίδιας κατηγορίας). Η ανωτέρω πρόσκληση δεν απαιτείται: α) όταν οι συνεδριάσεις γίνονται σε ημερομηνίες τακτές που ορίζονται με απόφαση, η οποία γνωστοποιείται στα μέλη του συλλογικού οργάνου, β) όταν μέλος έχει δηλώσει, πριν τη συνεδρίαση, κώλυμα συμμετοχής του σε αυτήν ή το κώλυμα είναι γνωστό στον πρόεδρο του συλλογικού οργάνου. Εφόσον λοιπόν τηρηθεί η πιο πάνω διαδικασία και εξαιτίας κωλυμάτων ορισμένων τακτικών μελών και των αντιστοίχων αναπληρωματικών, το συλλογικό όργανο δεν μπορεί να συνεδριάσει με την πλήρη σύνθεσή του, τότε επιτρέπεται να συνεδριάσει «εν απαρτία» ευρισκόμενο, ενώ σε διαφορετική περίπτωση υπάρχει μη νόμιμη σύνθεση που καθιστά άκυρες τις λαμβανόμενες αποφάσεις κατά τη συγκεκριμένη συνεδρίαση (πρ. βλ. και ΣτΕ 1227, 1596/1990, 4296/1984). Με αυτά τα δεδομένα η ΕΦΠ (που συγκροτείται από πέντε μέλη) δεν συνετέθη νομίμως κατά τη συνεδρίαση της 26-1-2002 ως τριμελές διοικητικό όργανο και εκ του λόγου τούτου, που λαμβάνεται αυτεπαγγέλτως υπόψη (εδώ βέβαια προβάλλεται με την προσφυγή και συμπληρώνεται παραδεκτώς με το υπόμνημα), η ως άνω προσβαλλόμενη απόφαση (33/2002) είναι άκυρη, αφού άλλωστε με το υπόμνημα του και το ΝΠΔΔ «Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή» (όργανο της οποίας είναι η ΕΦΠ) δεν ισχυρίζεται ότι κλητεύθηκαν, κατά οποιοδήποτε τρόπο, τα λοιπά μέλη (τακτικά και αναπληρωματικά) για να μετάσχουν στην ανωτέρω κρίσιμη συνεδρίαση, αλλά αντιθέτως προβάλλει ότι η εν λόγω Επιτροπή έλαβε, κατά τη συγκρότησή της (δηλαδή άπαξ) απόφαση να συνεδριάζει υπό τριμελή σύνθεση, ως μη έδει, δια της εκ περιτροπής συμμετοχής των μελών της κατά την κρίση του προέδρου, των υπολοίπων μελών θεωρουμένων ως εχόντων δηλώσει εκ των προτέρων κώλυμα συμμετοχής στην αντίστοιχη συνεδρίαση. Επειδή περαιτέρω, πρέπει να αποριφθεί ως νόμος αβάσιμος και ο ισχυρισμός των προσφευγόντων περί παρα-

νομίας της προσβαλλομένης απόφασης ως εκδοθείσας μετά την παρέλευση της οριζόμενης στο άρθρο 130 (παρ. 2 του ν.2725/1999 προθεσμίας. Τούτο, γιατί η προθεσμία αυτή τασσόμενη από το νομοθέτη σε δικαιοδοτικό διοικητικό όργανο, δεν είναι ανετρεπτική, αλλά ενδεικτική, περιέχουσα έντονη υπόδειξη προς ταχεία περαιώση της σχετικής διαδικασίας(ΣτΕ 3657/1987). Επίσης, ως προφανώς αλυσιτελής πρέπει να απορριφθεί και ο ισχυρισμός των προσφευγόντων, κατά τον οποίο μη νομίμως η Ε.Φ.Ι.Π. επελήφθη της κρινόμενης υπόθεσης μετά από καταγγελία του διευθυντή του γραφείου του Υφυπουργού. Τούτο, γιατί, κατά τις προαναφερόμενες διατάξεις η Ε.Φ.Ι.Π. επιλαμβάνεται όχι μόνο μετά από καταγγελίες που αναφερομένων σ'αυτές δημοσίων ή αθλητικών αρχών, σωματείων κλπ, αλλά και αυτεπαγγέλτως, δηλαδή με την περιέλευση σ'αυτή με οποιοδήποτε τρόπο περιστατικών δυναμένων να στοιχειοθετήσουν παράβαση του κανονισμού φίλαθλης ιδιότητας. Τέλος, ως ουσιαστικός αβάσιμος πρέπει να απορριφθεί ο ισχυρισμός των προσφευγόντων σύμφωνα με τον οποίο η ΕΦΠP εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση με βάση διαφορετικό «κατηγορητήριο» από εκείνο που αναφέρεται στην προεκτειθέμενη κλήση τους προς απολογία. Τούτο, γιατί, όπως προκύπτει από το περιεχόμενο της απόφασης αυτής, η τελευταία στηρίχθηκε στα ίδια πραγματικά περιστατικά για τα οποία οι προσφεύγοντες κλήθηκαν να απολογηθούν, και τα οποία περιλαμβάνονται στην πιο πάνω έκθεση του Ελεγκτικού Συμβουλίου, ρητώς μνημονευομένης, ως προς το περιεχόμενό της, στην ανωτέρω κλήση προς απολογία των προσφευγόντων.

Επειδή, τα προαναφερόμενα πραγματικά περιστατικά, στοιχειοθετούν παραβάσεις του κανονισμού φίλαθλης ιδιότητας. Τούτο, γιατί, η σύναψη συμβάσεων έναντι οικονομικού ανταλλάγματος μεταξύ της ομοσπονδίας και της ανώνυμης εταιρίας που παρείχε αθλητικές υπηρεσίες (ενοικίαση και παραχώρηση της χρήσης της πίστας της στην ομοσπονδία) κατά το χρονικό διάστημα που ο πρώτος των προσφευγόντων είχε ταυτόχρονα την ιδιότητα του προέδρου του Δ.Σ. της Ομοσπονδίας και του κύριου (κατά 70%) μετόχου της παραπάνω ανώνυμης εταιρίας εκμετάλλευσης του παγοδρομίου, συνιστά ευθεία παράβαση της απαγόρευσης των άρθρων 21,22, και 4 (περ. 20 του ν. 2725/99 και τούτο ανεξάρτητα από την επέλευση ή μη των περαιτέρω δυσμενών σε βάρος των παραβατών κυρώσεων που προβλέπονται στις πιο πάνω διατάξεις. Ευθύνη, για την παράβαση αυτή έχουν, εκτός από τον πρώτο των προσφευγόντων και τα λοιπά μέλη του Δ.Σ. και επομένως και οι προσφεύγοντες, οι οποίοι, κατά την κρίση του συμβουλίου γνώριζαν, τους απαγορευτικούς των συμβάσεων αυτών

λόγους. Περαιτέρω, η διαχείριση των λεγομένων ταμειακών διευκολύνσεων από τους προσφεύγοντες, που εμπλέκονται άμεσα σ' αυτές είτε ως καταθέτοντες και αναλαμβάνοντες τα αντίστοιχα χρηματικά ποσά, είτε ως έχοντες κατά το καταστατικό υποχρέωση να υπογράψουν τα σχετικά γραμμάτια είσπραξης και τα εντάλματα πληρωμής, με την ιδιότητά τους ως προέδρου ο πρώτος και ταμία ο τρίτος, ήταν απολύτως παράνομη ως αντιτιθέμενη στις καταστατικές της ομοσπονδίας διατάξεις (άρθρα 18 παρ. 1 και 19 παρ. 1 και 3) που επιβάλλουν οι αποφάσεις για την πληρωμή οποιουδήποτε ποσού και επομένως η καταβολή στους προσφεύγοντες ως επιστροφής κάθε ταμειακής διευκόλυνσης, να γίνεται ύστερα από προηγούμενη προς τούτο απόφαση του Δ.Σ. και έκδοση από τη γραμματεία της ομοσπονδίας του σχετικού εντάλματος πληρωμής, υπογραφομένου από τον πρόεδρο, το γραμματέα και τον ταμία, και όχι με την εκ των υστέρων αποδοχή του συνόλου αυτών από το Δ.Σ, τόσο ως προς την καταβολή όσο και ως προς την επιστροφή και στην συνέχεια την έκδοση και υπογραφή του σχετικού εντάλματος μόνο από τον ταμία, όπως γινόταν στην προκειμένη περίπτωση. Ακόμη, παράνομη, ως αντικαταστατική ήταν η είσπραξη των ποσών των ταμειακών διευκολύνσεων προς την ομοσπονδία από τον πρώτο και τρίτο των προσφευγόντων (οι οποίοι συγχρόνως κατέβαλαν και αυτές) χωρίς τη μεσολάβηση του επιβαλλομένου από το καταστατικό (άρθρο 19 παρ. 3) τραπεζικού λογαριασμού. Ευθύνη για τις ανωτέρω καταστατικές παραβάσεις έχουν και οι τρεις προσφεύγοντες και ειδικότερα ο πρώτος και ο τρίτος απ' ως αυτούς ως υπεύθυνη κατά το καταστατικό για την διαχείριση των εισπράξεων της ομοσπονδίας μέσω τραπεζικού λογαριασμού. Τέλος, οι πιο πάνω ταμειακές διευκολύνσεις έως και τον Ιούνιο του 1999 ήταν απολύτως παράνομες, αφού δεν πλήρωςαν τις οριζόμενες στο άρθρο 52 (παρ.4) προϋποθέσεις, δηλαδή δεν ήταν ούτε μικρόποσες ούτε προσωρινές, ούτε βραχυπρόθεσμες. Αποτελούσαν στην πραγματικότητα άτυπα δάνεια των προσφευγόντων προς την ομοσπονδία, τα οποία όμως στηρίζουν σε άτυπες, αλλά κατά την ίδια πιο πάνω διάταξη απολύτως άκυρες συμβάσεις. Αλλά και μετά την ισχύ του ν. 2725/99 οι ένδικες ταμειακές διευκολύνσεις ήταν παράνομες, αφού ως έκτης φύσεώς τους αυτές πρέπει να είναι (έστω και αν δεν ορίζεται ρητώς στο νόμο) βραχυπρόθεσμες και προσωρινές, χαρακτηριστικά που δεν είχαν στην προκειμένη περίπτωση.

Ενόψει, των παραβάσεων αυτού του αθλητικού νόμου και του καταστατικού της ομοσπονδίας από τους προσφεύγοντες, το Συμβούλιο κρίνει ότι στοιχειοθετείται παράβαση του άρθρου 1 του κανονισμού περί Φιλάθλου Πνεύμα-

τος. Ειδικότερα, οι αρχές του φιλάθλου πνεύματος, όπως αυτές προκύπτουν από τις προαναφερόμενες διατάξεις επιβάλλουν στους διοικούντες αθλητικές ομοσπονδίες, οι οποίες είναι και οι μοναδικοί φορείς σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, του αθλήματος στον τομέα τους, κατά τη διαχείριση του δημόσιου χρήματος να τηρούν με επιμέλεια όλους εκείνους τους κανόνες που ρυθμίζουν τη διαχείριση αυτή, η οποία, ευλόγως συναρτάται με το δημόσιο συμφέρον. Περαιτέρω, παράληψη τήρησης των κανόνων αυτών αποδεικνύει επιλήψιμη από απόψεως ήθους συμπεριφορά, έστω και αν ο επιδιωκόμενος σκοπός με τις πιο πάνω πράξεις ή παραλείψεις δεν αποβλέπει σε υλικά οφέλη και τούτο, γιατί στο δικαιοκρατικό σύστημα που διαμορφώθηκε από το ισχύον για τον αθλητισμό νομοθετικό καθεστώς, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η κρατική μέριμνα γι' αυτόν, κατά την επαγγελία του άρθρου 16 παρ. 9 του συντάγματος, τα πλαίσια της διαχείρισης των κρατικών επιχορηγήσεων προς τις αθλητικές ομοσπονδίες, δεν τίθενται από τους ίδιους τους διαχειριστές τους (ενώ δεν ενδιαφέρουν οι τυχόν διαφαινόμενες προθέσεις τους), αλλά από την αθλητική έννομη τάξη, όπως αυτή προσδιορίζεται από τους ισχύοντες κανόνες δικαίου, στους οποίους, εκτός από τους αθλητικού νόμου περιλαμβάνονται και οι κανονισμοί καθώς και τα καταστατικά των ομοσπονδιών. Κατά συνέπεια ταύτων, από τις προαναφερόμενες πράξεις (σύναψη απαγορευμένων από το νόμο συμβάσεων) και παραλείψεις (ταμειακές διευκολύνσεις χωρίς τις απαιτούμενες κατά το καταστατικό διατυπώσεις) αποδεικνύεται ότι οι προσφεύγοντες συμμετέχοντες στη διοίκηση της ομοσπονδίας με τις ανωτέρω ιδιότητές τους, δεν επέδειξαν συμπεριφορά ανεπλήρητη από απόψεως ήθους, όπως επιβάλλεται από το άρθρο 1 του 26-6/7-10-1955 β.δ/τος. Επομένως, στοιχειοθετούνται οι καταλογισθείσες σε βάρος των προσφευγόντων παραβάσεις του κανονισμού περί φιλάθλου πνεύματος, απορριπτομένων ως ουσιαστικός αβάσιμων των αντιθέτων ισχυρισμών τους. Ειδικότερα, ο ισχυρισμός τους κατά τον οποίο μη νομίμως καταλογίστηκαν μόνο σε βάρος τους οι πιο πάνω πράξεις και παραλείψεις ως παραβάσεις των αρχών του φιλάθλου πνεύματος, αφού και άλλα μέλη του Δ.Σ. συμμετείχαν και σε κάθε περίπτωση ανέχονταν και επομένως με την ανοχή τους εμπλέκονταν σ' αυτές, παρόλο που ως επιχείρημα παρίσταται εύλογο, όμως πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής. Τούτο, γιατί και αν ακόμη είναι βάσιμη η επικαλούμενη από τους προσφεύγοντες παράνομη απαλλαγή ή μη παραπομπή μελών του Δ.Σ. από την ΕΦΠΠ, ως προς την τήρηση των αρχών του φιλάθλου πνεύματος, μπορεί ενδεχομένως να έχει άλλες συνέπειες, όχι όμως και την ακύρωση ως

παράνομης της προσβαλλόμενης απόφασης. Τούτο, γιατί η επίκληση της ίσης μεταχείρισης των προσφευγόντων με εκείνη των παρانونώς απαλαχθέντων ή μη παραπεμφθέντων, είναι κατά γενική αρχή του δικαίου απαράδεκτη, ως επίκληση ισότητας στην παρανομία.

Επειδή, όπως προεκτέθηκε, στοιχειοθετούνται σε βάρος των προσφευγόντων οι ένδικες παραβάσεις των αρχών του φιλάθλου πνεύματος. Όμως, το Συμβούλιο κρίνει ότι οι επιβληθείσες σε βάρος τους κυρώσεις είναι υπερβολικές και ότι αυτές θα πρέπει να περιορισθούν σε στέρηση της φιλαθλης ιδιότητας συνολικώς σε πέντε (5), δύο (2) και ένα (1) έτη αντιστοίχως, για τον πρώτο, δεύτερο και τρίτο απ' αυτούς.

Επειδή, κατ' ακολουθία η κρινόμενη προσφυγή πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή και να μεταρρυθμιστεί η προσβαλλόμενη απόφαση σύμφωνα με τα προεπιθέμενα, ενώ πρέπει να επιστραφεί το καταβληθέν από τους προσφεύγοντες παράβολο.

Δια ταύτα

- Δέχεται εν μέρει την προσφυγή
- Μεταρρυθμίζει την 33/2002 απόφαση της Επιτροπής Φιλάθλου Πνεύματος
- Περιορίζει τις κυρώσεις στέρησης της φιλαθλης ιδιότητας που επιβλήθηκαν με την πιο πάνω απόφαση σε βάρος των προσφευγόντων σε πέντε (5), δυο (2) και ένα (1) έτη αντιστοίχως για τον πρώτο (Χρήστο Χατζηαθανασίου) δεύτερο (Ηλία Καρύδη) και τρίτο (Γεώργιο Μαρκουίτσο) απ' αυτούς.
- Διατάσσει την επιστροφή των καταβληθέντων από τους προσφεύγοντες παραβόλων.

Η Διάσκεψη έγινε στις 7 και στις 26 Μαρτίου 2002 και η απόφαση δημοσιεύτηκε στις 5 Απριλίου 2002.

68. ΔΕΚ C-338, 359 και 360/2004, (Τμήμα μείζονος συνθέσεως)

Ελευθερία εγκαταστάσεως - Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών - Τυχερά παίγνια - Συγκέντρωση στοιχημάτων επί αθλητικών εκδηλώσεων - Προϋπόθεση παραχωρήσεως αδείας από τις αρμόδιες αρχές - Αποκλεισμός ορισμένων επιχειρήσεων λόγω της εμπορικής τους επωνυμίας - Προϋπόθεση χορηγήσεως αδείας από την αστυνομία - Ποινικές κυρώσεις

Υποθέσεις C-338/04, C-359/04 και C-360/04, με αντικείμενο αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλαν το Tribunale di Larino (Ιταλία) (C-338/04) και το Tribunale di Teramo (Ιταλία) (C-359/04 και C-360/04) με αποφάσεις της 8ης και της 31ης Ιουλίου 2004, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 6 και στις αντιστοίχως, στο πλαίσιο των ποινικών δικών κατά των Massimiliano Placanica (C-338/04), Christian Palazzese (C-359/04), Angelo Sorricchio (C-360/04),

1. Οι αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία των άρθρων 43 ΕΚ και 49 ΕΚ.

2. Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο ποινικών δικών κατά των M. Placanica, C. Palazzese και A. Sorricchio, κατηγορουμένων για μη τήρηση της ιταλικής νομοθεσίας περί συγκεντρώσεως στοιχημάτων. Οι υπό κρίση αιτήσεις εντάσσονται σε παρεμφερές νομικό και πραγματικό πλαίσιο με τις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις της 21ης Οκτωβρίου 1999, C-67/98, Zenatti (Συλλογή 1999, σ. I-7289), και της 6ης Νοεμβρίου 2003, C-243/01, Gambelli κ.λπ. (Συλλογή 2003, σ. I-13031).

Το νομικό πλαίσιο

3. Η ιταλική νομοθεσία ορίζει, κατ' ουσίαν, ότι η συμμετοχή στη διοργάνωση τυχερών παιγνίων, περιλαμβανομένης της συγκεντρώσεως στοιχημάτων, εξαρτάται, αφενός, από την παραχώρηση αδείας των αρμόδιων αρχών και, αφετέρου, από τη χορήγηση αδείας της αστυνομίας. Οι παραβάσεις των οικείων νομοθετικών διατάξεων επισύρουν ποινικές κυρώσεις, με ανώτατο όριο την τριετή φυλάκιση.

Οι παραχωρήσεις αδειών

4. Άδειες για τη διοργάνωση στοιχημάτων επί αθλητικών συναντήσεων παραχωρούσαν, έως το 2002, η Ιταλική εθνική ολυμπιακή επιτροπή (Comitato olimpico nazionale italiano, στο εξής: CONI) και η Εθνική ένωση για τη φυλετική βελτίωση των ίππων (Unione nazionale per l'incremento delle razze equine, στο εξής: UNIRE), οι οποίες είχαν το δικαίωμα να διοργανώνουν στοιχήματα επί των αθλητικών εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται ή διεξάγονται υπό τον έλεγχό τους. Τούτο προέκυπτε από τις συνδυασμένες διατάξεις του νομοθετικού διατάγματος 496 της 14ης Απριλίου 1948 (GURI αριθ. 118, της 14ης Απριλίου 1948), του άρθρου 3, παράγραφος 229, του νόμου 549 της 28ης Δεκεμβρίου 1995 (τακτικό συμπλήρωμα της GURI αριθ. 302, της 29ης Δεκεμβρίου 1995), και του άρθρου 3, παράγραφος 78, του νόμου 662 της 23ης Δεκεμβρίου 1996 (τακτικό συμπλήρωμα της GURI αριθ. 303, της 28ης Δεκεμβρίου 1996).

5. Ειδικοί κανόνες για την παραχώρηση αδειών από την CONI θεσπίστηκαν με το διάταγμα 174 του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, της 2ας Ιουνίου 1998 (GURI αριθ. 129, της 5ης Ιουνίου 1998, στο εξής: διάταγμα 174/98), και για την παραχώρηση αδειών από την UNIRE με το διάταγμα 169 του Προέδρου της Δημοκρατίας, της 8ης Απριλίου 1998 (GURI αριθ. 125, της 1ης Ιουνίου 1998).

6. Το διάταγμα 174/98 προέβλεπε ότι η παραχώρηση αδειών από την CONI πραγματοποιείται με διαγωνισμό. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, η CONI όφειλε να μεριμνά για τη διαφάνεια του μετοχολογίου των παραχωρησιούχων και για την ορθολογική κατανομή των σημείων συγκεντρώσεως και αναλήψεως στοιχημάτων στην ιταλική επικράτεια.

7. Προς διασφάλιση της διαφάνειας του μετοχολογίου, το άρθρο 2, παράγραφος 6, του διατάγματος 174/98 προέβλεπε ότι, οσάκις ο παραχωρησιούχος ήταν κεφαλαιουχική εταιρία, οι απολαύουσες δικαιώματος ψήφου μετοχές έπρεπε να εκδίδονται στο όνομα φυσικών προσώπων ή ομορρυθμών ή ετερορρυθμών εταιριών και δεν μπορούσαν να μεταβιβασθούν με απλή οπισθογράφηση.

8. Ανάλογες ήταν και οι διατάξεις που αφορούσαν την παραχώρηση αδειών από την UNIRE.

9. Το 2002, οι αρμοδιότητες της CONI και της UNIRE στον τομέα των στοιχημάτων επί αθλητικών εκδηλώσεων μεταβιβάστηκαν, κατόπιν θεσπίσεως μιας σειράς νομοθετικών διατάξεων, στην Αυτόνομη Διοίκηση των Μονοπωλίων του

Κράτους, η οποία τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.

10. Σύμφωνα με τροποποίηση την οποία επέφερε, στο πλαίσιο της μεταβιβάσεως των οικείων αρμοδιοτήτων, το άρθρο 22, παράγραφος 11, του νόμου 289, της 27ης Δεκεμβρίου 2002 (τακτικό συμπλήρωμα της GURI αριθ. 305, της 31ης Δεκεμβρίου 2002, στο εξής: δημοσιονομικός νόμος για το έτος 2003), όλες οι κεφαλαιουχικές εταιρίες, χωρίς περιορισμό ως προς τη μορφή τους, δύνανται πλέον να μετέχουν στους διαγωνισμούς για την παραχώρηση αδειών.

Οι άδειες της αστυνομίας

11. Άδεια της αστυνομίας χορηγείται μόνο σε όσους είναι παραχωρησιούχοι ή σε όσους έχουν έγκριση από υπουργείο ή από άλλη αρχή, η οποία έχει κατά νόμο το αποκλειστικό δικαίωμα διοργανώσεως και εκμεταλλεύσεως στοιχημάτων. Οι εν λόγω προϋποθέσεις χορηγήσεως απορρέουν από το άρθρο 88 του βασιλικού διατάγματος 773, περί κωδικοποιήσεως των νόμων για τη δημόσια ασφάλεια (Regio Decreto αριθ. 773, Testo unico delle leggi di pubblica sicurezza), της 18ης Ιουνίου 1931 (GURI αριθ. 146, της 26ης Ιουνίου 1931), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 37, παράγραφος 4, του νόμου 388, της 23ης Δεκεμβρίου 2000 (τακτικό συμπλήρωμα της GURI αριθ. 302, της 29ης Δεκεμβρίου 2000, στο εξής: βασιλικό διάταγμα).

12. Επιπλέον, βάσει των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 11 και 14 του βασιλικού διατάγματος, η αστυνομία δεν χορηγεί άδεια σε όποιον έχει καταδικασθεί σε ορισμένες ποινές ή για ορισμένα ποινικά αδικήματα, ιδίως δε για εκείνα που άπτονται της εντιμότητας και των χρηστών ηθών ή αφορούν παράβαση των κανονιστικών ρυθμίσεων περί τυχερών παιγνίων.

13. Κατόπιν της χορηγήσεως της αδείας, ο δικαιούχος οφείλει, βάσει του άρθρου 16 του βασιλικού διατάγματος, να παρέχει ανά πάσα στιγμή στα όργανα της τάξεως πρόσβαση στις εγκαταστάσεις όπου ασκείται η δραστηριότητα για την οποία παρασχέθηκε η άδεια.

Οι ποινικές κυρώσεις

14. Το άρθρο 4 του νόμου 401, της 13ης Δεκεμβρίου 1989, περί παρεμβάσεως στον τομέα των παράνομων παιγνίων και στοιχημάτων και περί προστασίας της ομαλής διεξαγωγής των αθλητικών συναντήσεων (GURI αριθ. 294, της 18ης Δεκεμβρίου 1989), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 37, παράγραφος 5, του

νόμου 388 (στο εξής: νόμος 401/89), προβλέπει τις ακόλουθες ποινές για την παράνομη συμμετοχή στη διοργάνωση τυχερών παιγνίων:

«1. Οποιοσδήποτε μετέχει παράνομως στη διοργάνωση λαχειοφόρων αγορών, στοιχημάτων ή διαγωνισμών προγνωστικών, για τους οποίους αποκλειστικώς αρμόδιο είναι το Δημόσιο ή άλλοι παραχωρησιούχοι οργανισμοί, τιμωρείται με φυλάκιση έξι μηνών έως τριών ετών. Η ίδια ποινή επιβάλλεται σε οποιονδήποτε διοργανώνει στοιχήματα ή διαγωνισμούς προγνωστικών επί των αθλητικών δραστηριοτήτων που διαχειρίζεται είτε η CONI και οι λειτουργούντες υπό την εποπτεία της οργανισμοί είτε η UNIRE. Οποιοσδήποτε μετέχει παράνομως στη δημόσια διοργάνωση στοιχημάτων για άλλες αθλητικές συναντήσεις μεταξύ ανθρώπων ή για διαγωνισμούς ζώων, ή για παίγνια επιδεξιότητας, τιμωρείται με φυλάκιση τριών μηνών έως ενός έτους και με πρόστιμο ύψους τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου λιρών. [...]

2. Οποιοσδήποτε διαφημίζει διαγωνισμούς, παίγνια ή στοιχήματα που διοργανώνονται κατά τον περιγραφόμενο στην παράγραφο 1 τρόπο, χωρίς, πάντως, να είναι συνεργός σε ένα από τα οριζόμενα στην εν λόγω παράγραφο ποινικά αδικήματα, τιμωρείται με φυλάκιση τριών μηνών κατ' ανώτατο όριο και με πρόστιμο ύψους από εκατό χιλιάδες έως ένα εκατομμύριο λίρες.

3. Οποιοσδήποτε μετέχει σε διαγωνισμούς, παίγνια ή στοιχήματα τα οποία διοργανώνονται κατά τον περιγραφόμενο στην παράγραφο 1 τρόπο, χωρίς, πάντως, να είναι συνεργός σε ένα από τα οριζόμενα στην εν λόγω παράγραφο ποινικά αδικήματα, τιμωρείται με φυλάκιση τριών μηνών κατ' ανώτατο όριο και με πρόστιμο ύψους από εκατό χιλιάδες έως ένα εκατομμύριο λίρες.

4. bis. Οι προβλεπόμενες από το παρόν άρθρο κυρώσεις επιβάλλονται σε οποιονδήποτε ασκεί στην Ιταλία, χωρίς παραχώρηση, έγκριση ή άδεια, κατά την έννοια του άρθρου 88 του [βασιλικού διατάγματος], δραστηριότητα η οποία συνίσταται στην αποδοχή ή τη συγκέντρωση ή, εν πάση περιπτώσει, στη διευκόλυνση της αποδοχής ή της συγκέντρωσεως καθ' οιονδήποτε τρόπο, περιλαμβανομένου του τηλεφώνου ή της πληροφορικής, παντός είδους στοιχημάτων που γίνονται αποδεκτά από έτερον στην Ιταλία ή στην αλλοδαπή.

Η νομολογία του Corte suprema di cassazione

15. Με την απόφασή του 111/04, της 26ης Απριλίου 2004 (στο εξής: απόφαση Gesualdi), το Corte suprema di cassazione (Ιταλία) εξέτασε το συμβατό της ιταλικής νομοθεσίας περί τυχερών παιγνίων προς τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ.

Το δικαστήριο αυτό κατέληξε, με την ανάλυσή του, ότι η ιταλική νομοθεσία δεν αντιβαίνει στα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ.

16. Με την απόφαση *Gesualdi*, το *Corte suprema di cassazione* διαπίστωσε ότι ο Ιταλός νομοθέτης ακολουθεί από πολλών ετών μια πολιτική αναπτύξεως του τομέα των τυχερών παιγνίων, η οποία σκοπεί προδήλως στην αύξηση των φορολογικών εσόδων και ότι οι ιταλικές νομοθετικές ρυθμίσεις ουδόλως δικαιολογούνται από λόγους που αφορούν την προστασία των καταναλωτών ή την ανάσχεση της ροπής τους προς τα τυχερά παίγνια ή τη μείωση των προσφερόμενων παιγνίων. Εξάλλου, το δικαστήριο αυτό επισήμανε ότι πραγματικός σκοπός της ιταλικής νομοθεσίας είναι να διασφαλίσει ότι οι δραστηριότητες που συνδέονται με τα τυχερά παίγνια ασκούνται εντός ελεγχόμενων κυκλωμάτων, προκειμένου να αποτρέπεται η εκμετάλλευσή τους για εγκληματικούς σκοπούς. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο, οι οικείες νομοθετικές διατάξεις προβλέπουν ότι τόσο τα πρόσωπα που έχουν την εκμετάλλευση των στοιχημάτων και των διαγωνισμών προγνωστικών όσο και οι εγκαταστάσεις στις οποίες ασκείται η εκμετάλλευση αυτή υπόκεινται σε έλεγχο και επιτήρηση. Το *Corte suprema di cassazione* έκρινε ότι οι σκοποί αυτοί καθαντοί αρκούν για να δικαιολογήσουν τους περιορισμούς της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

17. Όσον αφορά τις προϋποθέσεις που σκοπούν στη διασφάλιση της διαφάνειας του μετοχολογίου των παραχωρησιούχων, οι οποίες έχουν, μεταξύ άλλων, ως συνέπεια τον αποκλεισμό από τους διαγωνισμούς για την παραχώρηση αδειών των εταιριών, των οποίων οι μέτοχοι δεν ήταν δυνατό να εξατομικευθούν ανά πάσα στιγμή, το *Corte suprema di cassazione* έκρινε με την απόφαση *Gesualdi* ότι οι ιταλικές κανονιστικές ρυθμίσεις δεν εισάγουν ούτε άμεση ούτε έμμεση διάκριση εις βάρος των αλλοδαπών εταιριών, καθόσον συνεπάγονται τον αποκλεισμό όχι μόνον των αλλοδαπών κεφαλαιουχικών εταιριών που η ταυτότητα των μετόχων τους δεν μπορεί να προσδιορισθεί επακριβώς, αλλά και όλων των αντίστοιχων ιταλικών κεφαλαιουχικών εταιριών.

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα Η διαδικασία παραχωρήσεως των αδειών

18. Από τις δικογραφίες προκύπτει ότι, στις 11 Δεκεμβρίου 1998, η CONI προκήρυξε, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις της ιταλικής νομοθεσίας, διαγωνισμό που αφορούσε την παραχώρηση 1 000 αδειών διαχειρίσεως στοιχημάτων επί αθλητικών εκδηλώσεων, αριθμός ο οποίος κρίθηκε, βάσει ειδικής εκτιμή-

σεως, επαρκής για ολόκληρη την ιταλική επικράτεια. Παράλληλα, ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών, με τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Γεωργικής και Δασικής Πολιτικής, προκήρυξε διαγωνισμό που αφορούσε την παραχώρηση 671 νέων αδειών για την αποδοχή στοιχημάτων επί ιππικών αγώνων, ενώ 329 άδειες που είχαν παραχωρηθεί κατά το παρελθόν ανανεώθηκαν αυτομάτως.

19. Η εφαρμογή επί των εν λόγω διαγωνισμών των διατάξεων που αφορούσαν τη διαφάνεια του μετοχολογίου, όπως ίσχυαν κατά τον χρόνο εκείνο, είχε, μεταξύ άλλων, ως συνέπεια να αποκλεισθούν από τους διαγωνισμούς αυτούς οι οικονομικοί φορείς που είχαν συσταθεί ως κεφαλαιουχικές εταιρίες με μετοχές εισηγμένες στο Χρηματιστήριο, καθόσον δεν ήταν δυνατό να προσδιορισθεί ανά πάσα στιγμή και με ακρίβεια η ταυτότητα των μετόχων τους. Κατόπιν των διαγωνισμών αυτών, παραχωρήθηκαν, το 1999, άδειες οι οποίες ίσχυαν για έξι έτη και μπορούσαν να ανανεωθούν για μια επιπλέον εξαετία.

Η εταιρία Stanley International Betting Ltd

20. Η Stanley International Betting Ltd (στο εξής: Stanley) είναι εταιρία αγγλικού δικαίου, ανήκουσα στον όμιλο Stanley Leisure plc, εταιρία αγγλικού δικαίου, εισηγμένη στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου (Ηνωμένο Βασίλειο). Αμφότερες οι εταιρίες έχουν την έδρα τους στο Λίβερπουλ (Ηνωμένο Βασίλειο). Ο όμιλος δραστηριοποιείται στον τομέα των τυχερών παιγνίων και είναι ο τέταρτος μεγαλύτερος bookmaker και η πρώτη εταιρία στην εκμετάλλευση οίκων τυχερών παιγνίων στο Ηνωμένο Βασίλειο.

21. Η Stanley αποτελεί μία από τις εταιρίες μέσω των οποίων ο όμιλος Stanley Leisure plc ασκεί τις δραστηριότητές του εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου. Η εταιρία αυτή ασκεί νομοτύπως τη δραστηριότητα του bookmaker στο εν λόγω κράτος μέλος δυνάμει αδειάς που της έχει χορηγήσει ο Δήμος του Λίβερπουλ. Η Stanley υπόκειται σε ελέγχους, διενεργούμενους από τις βρετανικές αρχές, για την τήρηση της δημοσίας τάξεως και την προστασία της δημόσιας ασφάλειας, σε εσωτερικούς ελέγχους ως προς τη νομιμότητα των δραστηριοτήτων της και σε ελέγχους πραγματοποιούμενους, αφενός, από ιδιωτική εταιρία λογιστικού ελέγχου και, αφετέρου, από το Δημόσιο Ταμείο και τις τελωνειακές αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου.

22. Η Stanley, η οποία επιθυμούσε να λάβει άδειες για τουλάχιστον 100 σημεία αποδοχής στοιχημάτων στην ιταλική επικράτεια, ενημερώθηκε για τη δυνατότητα συμμετοχής στους διαγωνισμούς που αφορούσαν την παραχώρηση

αδειών, πλην όμως αντιλήφθηκε ότι δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις περί της διαφάνειας του μετοχολογίου, λόγω του ότι ανήκε σε όμιλο εισηγμένο στο Χρηματιστήριο. Κατόπιν αυτού, δεν μετέσχε στον διαγωνισμό και, ως εκ τούτου, δεν της παραχωρήθηκε άδεια διαχείρισεως στοιχημάτων.

Τα κέντρα διαβίβασης δεδομένων

23. Η Stanley ασκεί τις δραστηριότητές της στην Ιταλία μέσω διακοσίων τουλάχιστον πρακτορείων, τα οποία καλούνται κοινώς «κέντρα διαβίβασης δεδομένων» (στο εξής: ΚΔΔ). Τα κέντρα αυτά παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε χώρους προσιτούς στο κοινό, εντός των οποίων διαθέτουν στους στοιχηματίζοντες πρόγραμμα τηλεματικής που τους παρέχει πρόσβαση στον διακομιστή της Stanley στο Ηνωμένο Βασίλειο. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι στοιχηματίζοντες μπορούν, μέσω τηλεματικής, να αποστείλουν στη Stanley τις προτάσεις τους στοιχημάτων, οι οποίες επιλέγονται από τα προγράμματα αθλητικών εκδηλώσεων και τους καταλόγους συντελεστών στοιχημάτων που παρέχει η εταιρία, καθώς και να βεβαιωθούν για την αποδοχή των προτάσεών τους, να καταβάλουν τα διακυβεύματά τους και, ενδεχομένως, να εισπράξουν τα κέρδη τους.

24. Η διαχείριση των ΚΔΔ ασκείται από ανεξάρτητους οικονομικούς φορείς που συνδέονται συμβατικώς με τη Stanley. Οι M. Placanica, C. Palazzese, A. Sorricchio, κατηγορούμενοι των κύριων δικών, ασκούν τη διαχείριση ΚΔΔ συνδεδεμένων με τη Stanley.

25. Από τη δικογραφία που διαβίβασε στο Δικαστήριο το Tribunale di Teramo προκύπτει ότι αμφότεροι οι C. Palazzese και A. Sorricchio υπέβαλαν στην αστυνομική διεύθυνση του Atri, προ της ενάρξεως των δραστηριοτήτων τους, αιτήσεις για να λάβουν άδεια από την αστυνομία, σύμφωνα με το άρθρο 88 του βασιλικού διατάγματος. Οι αιτήσεις αυτές δεν έτυχαν απαντήσεως.

Η αίτηση του Tribunale di Larino για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως (υπόθεση C-338/04)

26. Η εισαγγελική αρχή άσκησε ποινική δίωξη κατά του M. Placanica ενώπιον του Tribunale de Larino, με την κατηγορία ότι τέλεσε το ποινικό αδίκημα του άρθρου 4, παράγραφος 4 bis, του νόμου 401/89, καθόσον άσκησε, ως διαχειριστής ΚΔΔ για λογαριασμό της Stanley, οργανωμένη δραστηριότητα συγκεντρώσεως στοιχημάτων χωρίς την απαιτούμενη άδεια της αστυνομίας.

27. Το δικαστήριο αυτό έχει αμφιβολίες ως προς το βάσιμο του συμπερά-

σματος στο οποίο κατέληξε το Corte suprema di cassazione με την απόφαση Gesualdi, όσον αφορά το συμβατό του άρθρου 4, παράγραφος 4 bis, του νόμου 401/89 προς το κοινοτικό δίκαιο. Συγκεκριμένα, το δικαστήριο αυτό διερωτάται κατά πόσον οι λόγοι δημοσίας τάξεως, τους οποίους επικαλέστηκε το Corte suprema di cassazione στην υπόθεση εκείνη, αρκούν πράγματι για να δικαιολογήσουν τους επίμαχους περιορισμούς.

28. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunale de Larino αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Ζητείται από το Δικαστήριο να εκτιμήσει κατά πόσον η διάταξη του άρθρου 4, παράγραφος 4 bis, του νόμου 401/89 είναι σύμφωνη προς τις αρχές των άρθρων 43 επ. [ΕΚ] και 49 [ΕΚ] περί εγκαταστάσεως και ελεύθερης παροχής διασυνοριακών υπηρεσιών, υπό το πρίσμα, επίσης, των συγκρουόμενων ερμηνειών που προκύπτουν από τις αποφάσεις του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων [...] (ειδικότερα από την προπαρατεθείσα απόφαση Gambelli κ.λπ.) και από την απόφαση του Corte suprema di cassazione, Sezioni Unite [στην υπόθεση Gesualdi] ειδικότερα, ζητείται να διευκρινισθεί κατά πόσον μπορεί να τύχει εφαρμογής εντός της Ιταλίας το σύστημα των κυρώσεων, στις οποίες αναφέρεται το κατηγορητήριο κατά του M. Placanica και των οποίων ζητείται η εις βάρος του επιβολή.»

Οι αιτήσεις του Tribunale di Teramo για την έκδοση προδικαστικής απόφασεως (υποθέσεις C-359/04 και C-360/04)

29. Η αστυνομική διεύθυνση του Atri, η οποία προσάπτει στους C. Palazzese και A. Sorricchio ότι άσκησαν οργανωμένη δραστηριότητα προς διευκόλυνση της συγκεντρώσεως στοιχημάτων χωρίς να τους έχει παραχωρηθεί άδεια από τις αρμόδιες αρχές ή να τους έχει χορηγηθεί άδεια από την αστυνομία, προχώρησε, προληπτικώς, στην κατάχωση των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού τους, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 4 bis, του νόμου 401/89. Κατόπιν της εγκρίσεως των κατασχέσεων από την εισαγγελική αρχή, οι C. Palazzese και A. Sorricchio άσκησαν ενώπιον του Tribunale di Teramo χωριστές προσφυγές κατά των πράξεων με τις οποίες διατάχθηκαν οι κατασχέσεις.

30. Το δικαστήριο αυτό έκρινε ότι οι περιορισμοί που επιβάλλονταν στις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο κεφαλαιουχικές εταιρίες, οι οποίοι παρακώλυσαν τη συμμετοχή τους, το 1999, στον τελευταίο διαγωνισμό για την παραχώρηση

αδειών εκμεταλλεύσεως στοιχημάτων, αντιβαίνουν προς τις αρχές του κοινοτικού δικαίου, καθόσον εισάγουν διάκριση εις βάρος των μη ιταλικών εταιριών. Συνεπώς, το δικαστήριο αυτό, όπως και το Tribunale di Larino, διατηρεί αμφιβολίες ως προς την ορθότητα της αποφάσεως Gesualdi.

31. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunale di Teramo αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν [τα άρθρα 43, πρώτο εδάφιο, ΕΚ και 49, πρώτο εδάφιο, ΕΚ] την έννοια ότι τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν προσωρινώς (για περίοδο έξι έως δώδεκα ετών) από το καθεστώς της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, θεσπίζοντας διατάξεις, οι οποίες, μη ερχόμενες σε αντίθεση με τις ως άνω αρχές του κοινοτικού δικαίου, προβλέπουν:

- την παραχώρηση σε ορισμένα πρόσωπα αδειών που ισχύουν για έξι έως δώδεκα έτη και αφορούν την άσκηση δραστηριοτήτων παροχής συγκεκριμένων υπηρεσιών, βάσει νομοθετικού πλαισίου που προβλέπει τον αποκλεισμό από τον διαγωνισμό για την παραχώρηση αυτών των αδειών ορισμένων εταιριών (μη ιταλικών) που έχουν συσταθεί υπό συγκεκριμένη νομική μορφή.

- την τροποποίηση του νομοθετικού αυτού πλαισίου, λαμβανομένου υπόψη ότι αυτό αντέβαινε προς τις αρχές των άρθρων 43 [ΕΚ] και 49 [...] ΕΚ, ώστε να επιτρέπεται εφεξής η συμμετοχή στους διαγωνισμούς και εκείνων των εταιριών που προηγουμένως αποκλείονταν.

- τη μη ανάκληση των αδειών που είχαν παραχωρηθεί βάσει του προγενέστερου νομοθετικού πλαισίου, καίτοι αυτό κρίθηκε, όπως προαναφέρθηκε, ότι αντιβαίνει προς τις αρχές της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, και τη μη προκήρυξη νέου διαγωνισμού, εφαρμοζόμενης της ευθυγραμμισμένης προς τις αρχές αυτές νέας ρυθμίσεως.

- τη συνέχιση, αντιθέτως, της πρακτικής της ασκήσεως ποινικής διώξεως κατά όσων συνεργάζονται με εταιρίες οι οποίες, καίτοι ασκούν νομίμως τη δραστηριότητα αυτή στο κράτος μέλος της έδρας τους, είχαν αποκλεισθεί από τους διαγωνισμούς λόγω ακριβώς των περιορισμών που προέβλεπε το προγενέστερο σύστημα παραχωρήσεως αδειών, το οποίο στη συνέχεια καταργήθηκε;»

32. Με την πρώτη διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 14ης Οκτωβρίου 2003, οι υποθέσεις C-359/04 και C-360/04 ενώθηκαν προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής απο-

φάσεως. Με τη δεύτερη διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 27ης Ιανουαρίου 2006, η υπόθεση C-338/04 ενώθηκε με τις υποθέσεις C-359/04 και C-360/04 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί του παραδεκτού των προδικαστικών ερωτημάτων

33. Στην υπόθεση C-338/04, όλες οι κυβερνήσεις που κατέθεσαν παρατηρήσεις, πλην της Βελγικής Κυβερνήσεως, αμφισβητούν το παραδεκτό του υποβληθέντος ερωτήματος. Στις υποθέσεις C-359/04 και C-360/04, η Ιταλική και η Ισπανική Κυβέρνηση έχουν αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό του υποβληθέντος ερωτήματος.

Όσον αφορά την υπόθεση C-338/04, η Πορτογαλική και η Φινλανδική Κυβέρνηση ισχυρίζονται ότι δεν είναι δυνατό να δοθεί απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα, καθόσον η περί παραπομπής απόφαση του Tribunale di Larino δεν παρέχει επαρκή στοιχεία, ενώ η Ιταλική, η Γερμανική, η Ισπανική και η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι το ερώτημα αφορά την ερμηνεία του εθνικού, και όχι του κοινοτικού, δικαίου και, συνεπώς, ζητείται από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί του συμβατού των κανόνων του εσωτερικού δικαίου προς το κοινοτικό δίκαιο. Η Ιταλική και η Ισπανική Κυβέρνηση διατυπώνουν τις ίδιες ακριβώς επιφυλάξεις ως προς το παραδεκτό του υποβληθέντος ερωτήματος στις υποθέσεις C-359/04 και C-360/04.

34. Όσον αφορά τα στοιχεία τα οποία πρέπει να περιέχει η απόφαση περί παραπομπής που περιέρχεται στο Δικαστήριο, πρέπει να υπομνησθεί ότι τα στοιχεία αυτά πρέπει όχι μόνο να παρέχουν στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να δίδει χρήσιμες απαντήσεις, αλλά και να παρέχουν στις κυβερνήσεις των κρατών μελών και στα λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη τη δυνατότητα να υποβάλλουν παρατηρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου. Από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, προς επίτευξη αυτών των σκοπών, πρέπει, αφενός, το εθνικό δικαστήριο να καθορίζει το πραγματικό και κανονιστικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσονται τα ερωτήματα που υποβάλλει ή, τουλάχιστον, να εξηγεί τις πραγματικές καταστάσεις στις οποίες στηρίζονται τα ερωτήματα αυτά. Αφετέρου, από την απόφαση περί παραπομπής πρέπει να προκύπτουν οι συγκεκριμένοι λόγοι που ώθησαν το εθνικό δικαστήριο να διερωτηθεί επί της ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου και να κρίνει αναγκαία την υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων στο Δικαστήριο. Συναφώς, είναι απολύτως απαραίτητο

το εθνικό δικαστήριο να παράσχει ορισμένες, τουλάχιστον, διευκρινίσεις σε σχέση με τους λόγους που επέλεξε τις κοινοτικές διατάξεις, των οποίων την ερμηνεία ζητεί, καθώς και με τον σύνδεσμο που υφίσταται μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εφαρμοζόμενης επί της διαφοράς της κύριας δίκης εθνικής νομοθεσίας (βλ., μεταξύ άλλων, υπ' αυτή την έννοια, τις αποφάσεις της 26ης Ιανουαρίου 1993, C-320/90 έως C-322/90, *Telemarsicabruzzo κ.λπ.* (Συλλογή 1993, σ. I-393, σκέψη 6), της 6ης Δεκεμβρίου 2005, C-453/03, C-11/04, C-12/04 και C-194/04, *ABNA κ.λπ.*

(Συλλογή 2005, σ. I-10423, σκέψεις 45 έως 47) και της 19ης Σεπτεμβρίου 2006, C-506/04, *Wilson* (η οποία δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή, σκέψεις 38 και 39).

35 Η περί παραπομπής απόφαση του Tribunale di Larino (υπόθεση C-338/04) πληροί τις προϋποθέσεις αυτές. Πράγματι, στο μέτρο που το εθνικό νομικό πλαίσιο και τα επιχειρήματα των διαδίκων ταυτίζονται, κατ' ουσίαν, με εκείνα στο πλαίσιο των οποίων εντάσσεται η προπαρατεθείσα απόφαση *Gambelli κ.λπ.*, η παραπομπή στην εν λόγω απόφαση αρκεί για να παράσχει τόσο στο Δικαστήριο όσο και στις κυβερνήσεις των κρατών μελών, και στα λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη, τη δυνατότητα να προσδιορίσουν το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης.

36. Όσον αφορά την κατανομή των αρμοδιοτήτων στο πλαίσιο του συστήματος δικαστικής συνεργασίας που καθιερώνει το άρθρο 234 ΕΚ, είναι αληθές ότι η ερμηνεία των εθνικών διατάξεων εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια, και όχι στο Δικαστήριο, το οποίο δεν είναι αρμόδιο να αποφαινεται, στο πλαίσιο διαδικασίας δυνάμει του άρθρου αυτού, επί του συμβατού των κανόνων του εσωτερικού δικαίου προς τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου. Αντιθέτως, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο όλα τα ερμηνευτικά στοιχεία που άπτονται του κοινοτικού δικαίου και θα του δώσουν τη δυνατότητα να εκτιμήσει το συμβατό των κανόνων του εσωτερικού δικαίου προς την οικεία κοινοτική κανονιστική ρύθμιση (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 1995, C-55/94, *Gebhard*, Συλλογή 1995, σ. I-4165, σκέψη 19, και προπαρατεθείσα απόφαση *Wilson*, σκέψεις 34 και 35).

37. Συναφώς, όπως ορθώς επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 70 των προτάσεών του, από τη διατύπωση του προδικαστικού ερωτήματος που υπέβαλε το Tribunale di Larino (υπόθεση C-338/04) προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί του συμβατού διατάξε-

ως του εσωτερικού δικαίου προς το κοινοτικό δίκαιο. Εντούτοις, το Δικαστήριο, καίτοι δεν δύναται να απαντήσει στο ούτως διατυπωθέν ερώτημα, μπορεί κάλλιστα να δώσει χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, παρέχοντάς του τα σχετικά με το κοινοτικό δίκαιο ερμηνευτικά στοιχεία, βάσει των οποίων θα μπορέσει το ίδιο να αποφανθεί επί του συμβατού του εσωτερικού δικαίου προς το κοινοτικό δίκαιο.

38. Το Tribunale di Teramo προσδιορίζει επακριβώς, με το προδικαστικό ερώτημα (υποθέσεις C-359/04 και C-360/04) που υπέβαλε, τα αποτελέσματα της θεσπίσεως μιας σειράς εθνικών διατάξεων και ερωτά το Δικαστήριο κατά πόσον τα αποτελέσματα αυτά είναι σύμφωνα προς τη Συνθήκη ΕΚ. Συνεπώς, με τα ερώτημα αυτό το Δικαστήριο δεν καλείται να αποφανθεί επί της ερμηνείας του εθνικού δικαίου ή επί του συμβατού του προς το κοινοτικό δίκαιο.

39. Επομένως, τα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να κριθούν παραδεκτά.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

40. Από τις διαβιβασθείσες στο Δικαστήριο δικογραφίες προκύπτει ότι η επιχείρηση που επιθυμεί να ασκήσει, στην Ιταλία, δραστηριότητα στον τομέα των τυχερών παιγνίων οφείλει να συμμορφωθεί προς την οικεία εθνική νομοθεσία, η οποία θέτει τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- την παραχώρηση αδειάς από τις αρμόδιες αρχές
- την παραχώρηση των αδειών αυτών κατόπιν διαγωνισμού από τον οποίο αποκλείονται ορισμένα είδη επιχειρήσεων, ιδίως οι εταιρίες των οποίων οι μέτοχοι δεν μπορούν να εξατομικευθούν ανά πάσα στιγμή
- τη χορήγηση αδειάς από την αστυνομία και
- την επιβολή ποινικών κυρώσεων, σε περίπτωση μη τηρήσεως της οικείας νομοθεσίας.

41. Με τα προδικαστικά τους ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, τα αιτούντα δικαστήρια ζητούν, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ απαγορεύουν εθνική νομοθεσία περί των τυχερών παιγνίων, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο των κύριων δικών, κατά το μέτρο που θέτει τέτοιες προϋποθέσεις.

42. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η επίμαχη στο πλαίσιο των κύριων δικών εθνική νομοθεσία συνεπάγεται περιορισμούς της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, καθόσον απαγορεύει -επ' απειλή ποινικών κυρώσεων-την άσκηση δραστηριοτήτων στον τομέα των τυχερών παιγνίων ελλείψει παραχωρήσεως αδειάς από τις αρμόδιες αρχές ή χορηγήσεως αδει-

ας από την αστυνομία του οικείου κράτους μέλους (προπαρατεθείσα απόφαση Gambelli κ.λπ., σκέψη 59 και διατακτικό).

43. Αφενός, οι περιορισμοί που επιβάλλονται στους μεσολαβούντες, όπως οι κατηγορούμενοι των κύριων δικών, παρακωλύουν την άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης εγκαταστάσεως των εγκατεστημένων σε άλλο κράτος μέλος εταιριών, όπως η Stanley, που ασκούν τη δραστηριότητα συγκεντρώσεως στοιχημάτων σε άλλα κράτη μέλη μέσω ενός δικτύου πρακτορείων, όπως τα ΚΔΔ που διαχειρίζονται οι κατηγορούμενοι των κύριων δικών (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Gambelli κ.λπ., σκέψη 46).

44. Αφετέρου, η επιβαλλόμενη στους μεσολαβούντες, όπως οι κατηγορούμενοι των κύριων δικών, απαγόρευση της διευκολύνσεως της παροχής υπηρεσιών στοιχημάτων που αφορούν αθλητικές συναντήσεις οι οποίες διοργανώνονται από παρέχοντα υπηρεσίες, όπως η Stanley, εγκατεστημένο σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο εντός του οποίου ασκούν τη δραστηριότητά τους οι εν λόγω μεσολαβούντες, συνιστά περιορισμό του δικαιώματος του παρέχοντος υπηρεσίες για ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, ανεξαρτήτως του ότι οι μεσολαβούντες είναι εγκατεστημένοι στο ίδιο κράτος μέλος με τους αποδέκτες αυτών των υπηρεσιών (προπαρατεθείσα απόφαση Gambelli κ.λπ., σκέψη 58).

45. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον οι επίμαχοι στο πλαίσιο των κύριων δικών περιορισμοί μπορούν να γίνουν δεκτοί ως μέτρα παρεκκλίσεως που προβλέπονται ρητώς από τα άρθρα 45 ΕΚ και 46 ΕΚ ή δικαιολογούνται, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος (προπαρατεθείσα απόφαση Gambelli κ.λπ., σκέψη 60).

46. Συναφώς, η νομολογία έχει δεχθεί ορισμένους επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, όπως είναι η προστασία των καταναλωτών, η πρόληψη της απάτης, η μη ενθάρρυνση της εκ μέρους των πολιτών σπατάλης χρημάτων που συνδέεται με τα παίγνια και, γενικώς, η αποτροπή κάθε διαταράξεως της κοινωνικής τάξεως (βλ., υπ' αυτή την έννοια, τις αποφάσεις της 24ης Μαρτίου 1994, C-275/92, Schindler, Συλλογή

1994, σ. I-1039, σκέψεις 57 έως 60, της 21ης Σεπτεμβρίου 1999, C-124/97, Løddid κ.λπ.,

Συλλογή 1999, σ. I -6067, σκέψεις 32 και 33, καθώς και τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Zenatti, σκέψεις 30 και 31, και Gambelli κ.λπ., σκέψη 67).

47. Στο πλαίσιο αυτό, οι ηθικής, θρησκευτικής ή πολιτιστικής φύσεως ιδιαιτερότητες, καθώς και οι ηθικώς και οικονομικώς επιζήμιες, για το άτομο και

την κοινωνία, συνέπειες των παιγνίων και των στοιχημάτων μπορούν να δικαιολογήσουν την αναγνώριση υπέρ των εθνικών αρχών επαρκούς εξουσίας εκτιμήσεως προκειμένου να καθορίζουν τις απαιτήσεις που συνεπάγεται η προστασία των καταναλωτών και της κοινωνικής τάξεως (προπαρατεθείσα απόφαση Gambelli κ.λπ., σκέψη 63).

48. Συναφώς, καίτοι τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να καθορίζουν τους σκοπούς της πολιτικής τους στον τομέα των τυχερών παιγνίων και, ενδεχομένως, να προσδιορίζουν με ακρίβεια το επίπεδο της επιδιωκόμενης προστασίας, εντούτοις οι περιορισμοί που επιβάλλουν πρέπει να πληρούν τις απορρέουσες από τη νομολογία του Δικαστηρίου προϋποθέσεις περί της τηρήσεως της αρχής της αναλογικότητας.

49. Επομένως, πρέπει να εξετασθεί χωριστά για καθέναν από τους επιβαλλόμενους με την εθνική νομοθεσία περιορισμούς, ιδίως, το κατά πόσον είναι πρόσφοροι για τη διασφάλιση της επιτεύξεως του σκοπού ή των σκοπών που επιδιώκει το οικείο κράτος μέλος και το κατά πόσον βαίνουν πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για την επίτευξή τους. Εν πάση περιπτώσει, οι περιορισμοί αυτοί πρέπει να εφαρμόζονται κατά τρόπο που δεν εισάγει διακρίσεις (βλ., υπ' αυτή την έννοια, τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Gebhard, σκέψη 37, Gambelli κ.λπ., σκέψεις 64 και 65, και την απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2003, C-42/02, Lindman, Συλλογή 2003, σ. I-13519, σκέψη 25).

Επί της προϋποθέσεως παραχωρήσεως αδείας

50. Οι επιχειρήσεις μπορούν να ασκήσουν δραστηριότητα στον τομέα των τυχερών παιγνίων στην Ιταλία μόνον κατόπιν παραχωρήσεως αδείας από τις αρμόδιες αρχές.

Βάσει του ισχύοντος συστήματος παραχωρήσεως αδειών, ο αριθμός των παραχωρησιούχων επιχειρήσεων είναι περιορισμένος. Όσον αφορά την αποδοχή των στοιχημάτων, ο αριθμός των παραχωρούμενων αδειών διαχειρίσεως στοιχημάτων επί αθλητικών εκδηλώσεων, πλην των ιππικών αγώνων, περιορίζεται σε 1 000, όσες ακριβώς παραχωρούνται και για την αποδοχή στοιχημάτων επί ιππικών αγώνων.

51. Πρέπει, κατ' αρχάς, να επισημανθεί ότι το γεγονός ότι ο αριθμός αυτός των παραχωρούμενων αδειών για τις δύο κατηγορίες εκδηλώσεων κρίθηκε, όπως προκύπτει από τις δικογραφίες, «επαρκής» για ολόκληρη την ιταλική επικράτεια βάσει ειδικής εκτιμήσεως δεν δικαιολογεί, καθαυτό, τα εμπόδια στην άσκηση

των δικαιωμάτων ελεύθερης εγκαταστάσεως και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών που απορρέουν από την παραχώρηση περιορισμένου αριθμού αδειών.

52. Όσον αφορά τους σκοπούς που μπορούν να δικαιολογήσουν τα εμπόδια αυτά, πρέπει, εν προκειμένω, να γίνει διάκριση μεταξύ δύο σκοπών, ήτοι, αφενός, της μειώσεως των προσφερόμενων παιγνίων και, αφετέρου, στο μέτρο που πρόκειται για επιτρεπόμενα τυχερά παίγνια, της καταπολεμήσεως της εγκληματικότητας, με την άσκηση ελέγχου επί των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον εν λόγω τομέα και με τη διασφάλιση του ότι οι δραστηριότητες αυτές τυχερών παιγνίων ασκούνται μόνον εντός των ελεγχόμενων κυκλωμάτων.

53. Όσον αφορά τον πρώτον από τους δύο σκοπούς, από τη νομολογία προκύπτει ότι, καίτοι ο περιορισμός του αριθμού των παραχωρησιούχων επιχειρήσεων μπορεί, κατ' αρχήν, να δικαιολογηθεί, εντούτοις, πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να συμβάλλει στην προσπάθεια πραγματικής μειώσεως των προσφερόμενων παιγνίων και περιορισμού των δραστηριοτήτων στον τομέα αυτό κατά τρόπο συνεπή και αποτελεσματικό (βλ., υπ' αυτή την έννοια, τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Zenatti, σκέψεις 35 και 36, και Gambelli κ.λπ., σκέψεις 62 και 67).

54. Όμως, εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Corte suprema di cassazione, ότι ο Ιταλός νομοθέτης ακολουθεί μια πολιτική αναπτύξεως του τομέα των τυχερών παιγνίων με σκοπό την αύξηση των φορολογικών εσόδων και ότι οι ιταλικές νομοθετικές ρυθμίσεις ουδόλως δικαιολογούνται από λόγους που αφορούν την ανάσχεση της ροπής των καταναλωτών προς τα παίγνια ή τη μείωση των προσφερόμενων παιγνίων.

55. Πράγματι, τόσο το Corte suprema di cassazione όσο και η Ιταλική Κυβέρνηση, με τις παρατηρήσεις που υπέβαλε ενώπιον του Δικαστηρίου, προσδιορίζουν ως πραγματικό σκοπό της επίμαχης στο πλαίσιο των κύριων δικών ιταλικής κανονιστικής ρυθμίσεως τον δεύτερο από τους ως άνω σκοπούς, ήτοι τη διασφάλιση της ασκήσεως των δραστηριοτήτων τυχερών παιγνίων αποκλειστικώς εντός ελεγχόμενων κυκλωμάτων προς αποτροπή της εκμεταλλεύσεώς τους για εγκληματικούς σκοπούς ή για απάτες. Υπό το πρίσμα αυτό, μια πολιτική ελεγχόμενης αναπτύξεως του τομέα των τυχερών παιγνίων μπορεί κάλλιστα να συνάδει με τον σκοπό της προσελκύσεως όσων επιδιδονται σε απαγορευόμενες δραστηριότητες παράνομων παιγνίων και στοιχημάτων προς τις δραστηριότητες που ασκούνται κατόπιν αδείας και βάσει των προβλεπόμενων από τον νόμο κανόνων. Όπως επισήμαναν ιδίως η Βελγική και η Γαλλική Κυβέρνηση, προς επίτευξη του σκοπού αυτού, οι επιχειρήσεις που ασκούν δραστηριότητες κατό-

πιν αδείας πρέπει να προσφέρουν μια αξιόπιστη και, ταυτοχρόνως, ελκυστική εναλλακτική επιλογή σε σχέση με τα παράνομα παίγνια, τούτο δε συνεπάγεται την προσφορά ευρέος φάσματος παιγνίων, την εκτεταμένη προβολή των δραστηριοτήτων τους μέσω της διαφημίσεως και τη χρησιμοποίηση σύγχρονων μεθόδων διανομής.

56. Η Ιταλική Κυβέρνηση παρέπεμψε και σε πραγματικά στοιχεία, όπως, μεταξύ άλλων, στην έρευνα που πραγματοποίησε στον τομέα των τυχερών παιγνίων η έκτη μόνιμη επιτροπή (οικονομικών και Δημοσίου Ταμείου) της ιταλικής Γερουσίας. Η έρευνα αυτή κατέληξε στο ότι οι απαγορευόμενες δραστηριότητες παράνομων παιγνίων και στοιχημάτων στην Ιταλία συνιστούν σημαντικό πρόβλημα, στην επίλυση του οποίου μπορεί να συμβάλει η ενίσχυση των δραστηριοτήτων που ασκούνται κατόπιν αδείας και βάσει των προβλεπόμενων από τον νόμο κανόνων. Σύμφωνα με την έρευνα αυτή, το ήμισυ του συνολικού κύκλου εργασιών του τομέα των τυχερών παιγνίων στην Ιταλία προέρχεται από τις παράνομες αυτές δραστηριότητες. Επιπλέον, η εν λόγω επιτροπή έκρινε ότι είναι εφικτή, με τη διεύρυνση των νομίμων δραστηριοτήτων παιγνίων και στοιχημάτων, η ανάκτηση από τις παράνομες αυτές δραστηριότητες μέρους του κύκλου τους εργασιών που αντιστοιχεί σε ποσό ύψους τουλάχιστον ίσου με εκείνου που προέρχεται από τις νόμιμες δραστηριότητες.

57. Υπό τις συνθήκες αυτές, ένα σύστημα παραχωρήσεως αδειών μπορεί πράγματι να συνιστά αποτελεσματικό μηχανισμό ελέγχου των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των τυχερών παιγνίων προς αποτροπή της εκμεταλλεύσεως των δραστηριοτήτων αυτών για εγκληματικούς σκοπούς ή για απάτες. Όμως, το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του επαρκή στοιχεία για να εκτιμήσει τον περιορισμό του συνολικού αριθμού των παραχωρούμενων αδειών σε σχέση με τις απορρέουσες από το κοινοτικό δίκαιο απαιτήσεις.

58. Συνεπώς, στα αιτούντα δικαστήρια εναπόκειται να διαπιστώσουν αν η εθνική κανονιστική ρύθμιση, καθόσον περιορίζει τον αριθμό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των τυχερών παιγνίων, συμβάλλει πράγματι στην επίτευξη του σκοπού που επικαλέστηκε η Ιταλική Κυβέρνηση, ήτοι στην αποτροπή της εκμεταλλεύσεως των δραστηριοτήτων στον εν λόγω τομέα για εγκληματικούς σκοπούς ή για απάτες. Επιπλέον, στα αιτούντα δικαστήρια εναπόκειται να διαπιστώσουν αν οι περιορισμοί αυτοί πληρούν τις απορρέουσες από τη νομολογία του Δικαστηρίου προϋποθέσεις περί της τηρήσεως της αρχής της αναλογικότητας.

Επί των διαγωνισμών

59. Το Tribunale di Teramo (υποθέσεις C-359/04 και C-360/04) τονίζει ρητώς τον αποκλεισμό από τους διαγωνισμούς για την παραχώρηση αδειών των κεφαλαιουχικών εταιριών των οποίων οι μέτοχοι δεν μπορούν να εξατομικευθούν ανά πάσα στιγμή και, ως εκ τούτου, όλων των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο εταιριών. Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων επισήμανε ότι ο περιορισμός αυτός συνεπάγεται τον αποκλεισμό από τους διαγωνισμούς των πλέον σημαντικών επιχειρήσεων του τομέα των τυχερών παιγνίων σε κοινοτικό επίπεδο, καθόσον οι επιχειρήσεις αυτές έχουν συσταθεί υπό τη μορφή κεφαλαιουχικών εταιριών, των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο.

60. Προκαταρκτικώς, πρέπει να τονισθεί ότι ζήτημα της νομιμότητας των περιορισμών που επιβάλλονταν στο πλαίσιο των διαγωνισμών του 1999 δεν κατέστη άνευ αντικειμένου κατόπιν της θεσπίσεως, το 2002, νέων νομοθετικών ρυθμίσεων, σύμφωνα με τις οποίες έκτοτε όλες οι κεφαλαιουχικές εταιρίες, χωρίς περιορισμό ως προς τη νομική τους μορφή, μπορούν να μετέχουν στους διαγωνισμούς για την παραχώρηση αδειών. Πράγματι, όπως επισημαίνει το Tribunale di Teramo, δεδομένου ότι, αφενός, οι άδειες που παραχωρήθηκαν το 1999 ίσχυαν για έξι έτη, με δυνατότητα παρατάσεως της ισχύος τους για μια ακόμη εξαετία, και, αφετέρου, δεν προκηρύχθηκε έκτοτε νέος διαγωνισμός, ο αποκλεισμός από τον τομέα των τυχερών παιγνίων τόσο των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο κεφαλαιουχικών εταιριών όσο και των μεσολαβούντων, όπως οι κατηγορούμενοι των κύριων δικών, οι οποίοι μπορούν να ασκήσουν δραστηριότητες για λογαριασμό τους, ενδέχεται να παράγει αποτελέσματα έως το 2011.

61. Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι, καίτοι ο αποκλεισμός από τους διαγωνισμούς επιβάλλεται αδιακρίτως σε όλες τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο εταιρίες που μπορούν να εκδηλώσουν ενδιαφέρον για την παραχώρηση αδείας, είτε είναι εγκατεστημένες στην Ιταλία είτε σε άλλο κράτος μέλος, η ιταλική κανονιστική ρύθμιση περί των διαγωνισμών συνιστά, εκ πρώτης όψεως, περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως, καθόσον η απουσία αλλοδαπών επιχειρήσεων από τον κύκλο των παραχωρησιούχων οφείλεται στο γεγονός ότι η επίμαχη αυτή εθνική ρύθμιση αποκλείει, στην πράξη, τη δυνατότητα παραχωρήσεως αδείας σε κεφαλαιουχικές εταιρίες εισηγμένες σε Χρηματιστήρια άλλων κρατών μελών (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Gambelli κ.λπ., σκέψη 48).

62. Ανεξαρτήτως του ζητήματος κατά πόσον ο αποκλεισμός των εισηγμέ-

νων στο Χρηματιστήριο κεφαλαιουχικών εταιριών επιβάλλεται, στην πράξη, κατά τον ίδιο τρόπο τόσο στις εγκατεστημένες στην Ιταλία όσο και στις προερχόμενες από άλλα κράτη μέλη επιχειρήσεις, ο πλήρης αυτός αποκλεισμός βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού της αποτροπής του ενδεχομένου συμμετοχής των επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στον τομέα των τυχερών παιγνίων σε εγκληματικές πράξεις ή απάτες. Πράγματι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 125 των προτάσεών του, υπάρχουν και άλλοι τρόποι ελέγχου των λογαριασμών και των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων του τομέα των τυχερών παιγνίων, οι οποίοι θα περιορίζαν λιγότερο την ελευθερία εγκαταστάσεως και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, όπως, παραδείγματος χάρη, η συλλογή πληροφοριακών στοιχείων σε σχέση με τους εκπροσώπους ή τους κυρίους μετόχους τους. Η διαπίτωση αυτή ενισχύεται από το γεγονός ότι ο Ιταλός νομοθέτης θεώρησε ότι μπορεί να καταργήσει τον αποκλεισμό αυτό με τον δημοσιονομικό νόμο του 2003, χωρίς να τον αντικαταστήσει με άλλες περιοριστικές διατάξεις.

63. Όσον αφορά τις συνέπειες που απορρέουν από τον παράνομο χαρακτήρα του αποκλεισμού ορισμένων επιχειρήσεων από τους διαγωνισμούς, από απόψεως των αδειών που έχουν παραχωρηθεί και ισχύουν ακόμη, στην εθνική έννομη τάξη απόκειται να θεσπίσει διαδικαστικούς κανόνες διασφαλίζοντας την προστασία των δικαιωμάτων τα οποία οι εν λόγω επιχειρήσεις αντλούν από το κοινοτικό δίκαιο, υπό την προϋπόθεση, αφενός, ότι οι κανόνες αυτοί δεν είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που αφορούν παρόμοιες καταστάσεις αμιγώς εσωτερικής φύσεως (αρχή της ισοδυναμίας) και, αφετέρου, ότι δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικώς δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που παρέχει η κοινοτική έννομη τάξη (αρχή της αποτελεσματικότητας) (βλ. τις αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, C-453/99, *Courage και Crehan*, Συλλογή 2001, σ. I-6297, σκέψη 29, και της 19ης Σεπτεμβρίου 2006, C-392/04 και C-422/04, *i-21 Germany και Arcor*, που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 57). Συναφώς, τόσο η ανάκληση και η αναδιανομή των αδειών που έχουν παραχωρηθεί όσο και η προκήρυξη νέου διαγωνισμού για την παραχώρηση επαρκούς αριθμού νέων αδειών θα ήταν πρόσφορες λύσεις εν προκειμένω. Πάντως, επιβάλλεται, εν πάση περιπτώσει, η διαπίτωση ότι, ελλείψει διαδικασίας παραχωρήσεως αδειών στην οποία να μπορούν να μετέχουν και οι επιχειρήσεις που αποκλείστηκαν παρανόμως από τον τελευταίο διαγωνισμό για την παραχώρηση αδειών, δεν μπορούν να επιβληθούν κυρώσεις εις βάρος

των εν λόγω επιχειρήσεων για την άσκηση δραστηριοτήτων χωρίς την προηγούμενη παραχώρηση αδειάς.

64. Συνεπώς, τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι απαγορεύουν εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο των κύριων δικών, η οποία απέκλειε και εξακολουθεί να αποκλείει από τον τομέα των τυχερών παιγνίων τις επιχειρήσεις που έχουν συσταθεί υπό τη μορφή κεφαλαιουχικής εταιρίας, της οποίας οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο.

Επί της προϋποθέσεως χορηγήσεως αδειάς από την αστυνομία

65. Η απαίτηση ότι οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα των τυχερών παιγνίων και οι εγκαταστάσεις τους πρέπει να υπόκεινται, αρχικώς, σε έλεγχο και, εν συνεχεία, σε διαρκή επιτήρηση συμβάλλει προδήλως στην επίτευξη του σκοπού που αφορά την αποτροπή του ενδεχομένου συμμετοχής των επιχειρήσεων αυτών σε εγκληματικές πράξεις ή απάτες και συνιστά, εκ πρώτης όψεως, μέτρο ανάλογο προς τον σκοπό αυτό.

66. Πάντως, από τη δικογραφία προκύπτει ότι οι κατηγορούμενοι των κύριων δικών ήταν πρόθυμοι να λάβουν άδειες από την αστυνομία και να υποβληθούν στον έλεγχο και την επιτήρηση που προβλέπει ο νόμος. Πράγματι, δεδομένου ότι οι άδειες από την αστυνομία χορηγούνται αποκλειστικώς στους παραχωρησιούχους, θα ήταν αδύνατο για τους κατηγορούμενους των κύριων δικών να λάβουν τις άδειες αυτές. Συναφώς, από τη δικογραφία προκύπτει επίσης ότι οι C. Palazzese και A. Sorricchio είχαν ζητήσει, προ της ενάρξεως των δραστηριοτήτων τους, να λάβουν άδειες από την αστυνομία σύμφωνα με το άρθρο 88 του βασιλικού διατάγματος, πλην όμως οι αιτήσεις τους δεν έτυχαν απαντήσεως.

67. Πάντως, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 123 των προτάσεών του, η διαδικασία χορηγήσεως αδειών από την αστυνομία επηρεάζεται, υπό τις συνθήκες αυτές, από τις προαναφερθείσες πλημμέλειες που πλήττουν την παραχώρηση αδειών από τις αρμόδιες αρχές. Συνεπώς, δεν μπορεί να προσαφθεί, εν πάση περιπτώσει, σε πρόσωπα, όπως οι κατηγορούμενοι των κύριων δικών, ότι άσκησαν δραστηριότητες χωρίς την απαιτούμενη άδεια της αστυνομίας, καθόσον δεν μπορούσαν να λάβουν τις άδειες αυτές, λόγω του ότι η χορήγησή τους προϋποθέτει την προηγούμενη παραχώρηση στα πρόσωπα αυτά αδειάς από τις αρμόδιες αρχές, της οποίας δεν μπορούσαν να τύχουν, κατά παράβαση του κοινοτικού δικαίου.

Επί των ποινικών κυρώσεων

68. Καίτοι, η ποινική νομοθεσία εμπίπτει, κατ' αρχήν, στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, εντούτοις, κατά πάγια νομολογία, το κοινοτικό δίκαιο επιβάλλει περιορισμούς στην εν λόγω αρμοδιότητα, καθόσον η νομοθεσία αυτή δεν μπορεί να περιορίζει τις θεμελιώδεις ελευθερίες που διασφαλίζει το κοινοτικό δίκαιο (βλ. απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 1999, C-348/96, Calfa, Συλλογή 1999, σ. I-11, σκέψη 17).

69. Επιπλέον, από τη νομολογία προκύπτει ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να επιβάλλει ποινικές κυρώσεις για τη μη εκπλήρωση προϋποθέσεως διοικητικής φύσεως, οσάκις το οικείο κράτος μέλος, κατά παράβαση του κοινοτικού δικαίου, αποκλείει ή καθιστά αδύνατη την εκπλήρωση αυτής της προϋποθέσεως (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1983, 5/83, Rienks, Συλλογή 1983, σ. 4233, σκέψεις 10 και 11).

70. Εν προκειμένω, ήταν προφανώς αδύνατη η απαιτούμενη από την ιταλική νομοθεσία παραχώρηση αδείας από τις αρμόδιες αρχές και χορήγηση αδείας από την αστυνομία σε πρόσωπα, όπως οι κατηγορούμενοι των κύριων δικών, που είναι διαχειριστές ΚΔΔ συνδεδόμενων με εισηγμένη στο Χρηματιστήριο και εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος εταιρία, η οποία διοργανώνει στοιχήματα, διότι, κατά παράβαση του κοινοτικού δικαίου, η Ιταλική Δημοκρατία εξαρτά τη χορήγηση αδείας της αστυνομίας από την προϋπόθεση της προηγούμενης παραχώρησης αδείας των αρμόδιων αρχών και, κατά τον χρόνο του επίμαχου στο πλαίσιο των υποθέσεων των κύριων δικών διαγωνισμού, το εν λόγω κράτος μέλος αρνήθηκε να παραχωρήσει άδειες σε εταιρίες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η Ιταλική Δημοκρατία δεν μπορεί να επιβάλει ποινικές κυρώσεις σε πρόσωπα, όπως οι κατηγορούμενοι των κύριων δικών, για την άσκηση οργανωμένης δραστηριότητας συγκεντρώσεως στοιχημάτων χωρίς την προηγούμενη παραχώρηση αδείας από τις αρμόδιες αρχές ή χορήγηση αδείας από την αστυνομία.

71. Συνεπώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι απαγορεύουν εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο των κύριων δικών, η οποία επιβάλλει ποινικές κυρώσεις σε πρόσωπα, όπως οι κατηγορούμενοι των κύριων δικών, για την άσκηση οργανωμένης δραστηριότητας συγκεντρώσεως στοιχημάτων ελλείψει της απαιτούμενης από την εθνική νομοθεσία παραχώρησης αδείας από τις αρμόδιες αρχές ή χορήγησης αδείας από την αστυνομία, στις περιπτώσεις

που τα πρόσωπα αυτά δεν ήταν δυνατό να λάβουν τις σχετικές άδειες λόγω της κατά παράβαση του κοινοτικού δικαίου αρνήσεως του οικείου κράτους μέλους να τους τις παράσχει.

72. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η εξής απάντηση:

1) Εθνική κανονιστική ρύθμιση απαγορεύουσα την άσκηση δραστηριοτήτων συγκεντρώσεως, αποδοχής, καταχωρίσεως και διαβιβάσεως προτάσεων στοιχημάτων, ιδίως επί αθλητικών εκδηλώσεων, ελλείπει παραχωρήσεως αδείας από τις αρμόδιες αρχές ή χορηγήσεως αδείας από την αστυνομία του οικείου κράτους μέλους συνιστά περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών που προβλέπουν, αντιστοίχως, τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ.

2) Στα αιτούντα δικαστήρια εναπόκειται να διαπιστώσουν αν η εθνική κανονιστική ρύθμιση, καθόσον περιορίζει τον αριθμό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των τυχερών παιγνίων, συμβάλλει πράγματι στην επίτευξη του σκοπού της αποτροπής της εκμεταλλεύσεως των δραστηριοτήτων στον τομέα αυτό για εγκληματικούς σκοπούς ή για απάτες.

3) Τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι απαγορεύουν εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο των κύριων δικών, η οποία απέκλειε και εξακολουθεί να αποκλείει από τον τομέα των τυχερών παιγνίων τις επιχειρήσεις που έχουν συσταθεί υπό τη μορφή κεφαλαιουχικής εταιρίας, της οποίας οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο.

4) Τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι απαγορεύουν εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο των κύριων δικών, η οποία επιβάλλει ποινικές κυρώσεις σε πρόσωπα, όπως οι κατηγορούμενοι των κύριων δικών, για την άσκηση οργανωμένης δραστηριότητας συγκεντρώσεως στοιχημάτων ελλείψει της απαιτούμενης από την εθνική νομοθεσία παραχωρήσεως αδείας από τις αρμόδιες αρχές ή χορηγήσεως αδείας από την αστυνομία, στις περιπτώσεις που τα πρόσωπα αυτά δεν ήταν δυνατό να λάβουν τις σχετικές άδειες λόγω της κατά παράβαση του κοινοτικού δικαίου αρνήσεως του οικείου κράτους μέλους να τους τις παράσχει.

Για τους λόγους αυτούς,

το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

1) Εθνική κανονιστική ρύθμιση απαγορεύουσα την άσκηση δραστηριοτή-

των συγκεντρώσεως, αποδοχής, καταχωρίσεως και διαβιβάσεως προτάσεων στοιχημάτων, ιδίως επί αθλητικών εκδηλώσεων, ελλείπει παραχωρήσεως αδείας από τις αρμόδιες αρχές ή χορηγήσεως αδείας από την αστυνομία του οικείου κράτους μέλους συνιστά περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών που προβλέπουν, αντιστοίχως, τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ.

2) Στα αιτούντα δικαστήρια εναπόκειται να διαπιστώσουν αν η εθνική κανονιστική ρύθμιση, καθόσον περιορίζει τον αριθμό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των τυχερών παιγνίων, συμβάλλει πράγματι στην επίτευξη του σκοπού της αποτροπής της εκμεταλλεύσεως των δραστηριοτήτων στον τομέα αυτό για εγκληματικούς σκοπούς ή για απάτες.

3) Τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι απαγορεύουν εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο των κύριων δικών, η οποία απέκλειε και εξακολουθεί να αποκλείει από τον τομέα των τυχερών παιγνίων τις επιχειρήσεις που έχουν συσταθεί υπό τη μορφή κεφαλαιουχικής εταιρίας, της οποίας οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο.

4) Τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι απαγορεύουν εθνική κανονιστική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στο πλαίσιο των κύριων δικών, η οποία επιβάλλει ποινικές κυρώσεις σε πρόσωπα, όπως οι κατηγορούμενοι των κύριων δικών, για την άσκηση οργανωμένης δραστηριότητας συγκεντρώσεως στοιχημάτων ελλείπει της απαιτούμενης από την εθνική νομοθεσία παραχωρήσεως αδείας από τις αρμόδιες αρχές ή χορηγήσεως αδείας από την αστυνομία, στις περιπτώσεις που τα πρόσωπα αυτά δεν ήταν δυνατό να λάβουν τις σχετικές άδειες λόγω της κατά παράβαση του κοινοτικού δικαίου αρνήσεως του οικείου κράτους μέλους να τους τις παράσχει.

Δικαίωμα εγκαταστάσεως - Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών - Συγκέντρωση, σε κράτος μέλος, στοιχημάτων για αθλητικά γεγονότα και μετάδοση, μέσω του Διαδικτύου, σε άλλο κράτος μέλος - Απαγόρευση υπό την απειλή επιβολής ποινικών κυρώσεων - Νομοθεσία κράτους μέλους που επιφυλάσσει υπέρ ορισμένων οργανισμών το δικαίωμα συγκεντρώσεως στοιχημάτων

1. Με διάταξη της 30ής Μαρτίου 2001, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Ιουνίου 2001, το Tribunale di Ascoli Piceno υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 43 ΕΚ και 49 ΕΚ.

2. Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο ποινικής δίκης κατά του P. Gambelli και 137 άλλων κατηγορουμένων (στο εξής: Gambelli κ.λπ.) στους οποίους προσάπτεται ότι οργάνωσαν καταχρηστικώς παράνομα στοιχήματα και ότι έχουν στην ιδιοκτησία τους κέντρα συγκεντρώσεως και διαβίβασεως στοιχείων σχετικών με στοιχήματα, δραστηριότητα η οποία συνιστά απάτη εις βάρος του Δημοσίου.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

3. Κατά το άρθρο 43 ΕΚ:

«Στο πλαίσιο των κατωτέρω διατάξεων, οι περιορισμοί της ελευθερίας εγκαταστάσεως των υπηκόων ενός κράτους μέλους στην επικράτεια ενός άλλου κράτους μέλους απαγορεύονται. Η απαγόρευση αυτή εκτείνεται επίσης στους περιορισμούς για την ίδρυση πρακτορείων, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιρειών από τους υπηκόους ενός κράτους μέλους που είναι εγκατεστημένοι στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους.

Η ελευθερία εγκαταστάσεως περιλαμβάνει την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων, καθώς και τη σύσταση και τη διαχείριση επιχειρήσεων, και ιδίως εταιρειών κατά την έννοια του άρθρου 48, παράγραφος

2, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται από τη νομοθεσία της χώρας εγκαταστάσεως για τους δικούς της υπηκόους, με την επιφύλαξη των διατάξεων του κεφαλαίου της παρούσας Συνθήκης που αναφέρονται στην κυκλοφορία κεφαλαίων.»

4. Το άρθρο 48, πρώτο εδάφιο, ΕΚ προβλέπει ότι «οι εταιρείες που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους και οι οποίες έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική τους διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή τους εντός της Κοινότητας εξομοιώνονται [...] προς τα φυσικά πρόσωπα που είναι υπήκοοι των κρατών μελών».

5. Το άρθρο 46, παράγραφος 1, ΕΚ ορίζει ότι «οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου και τα μέτρα που λαμβάνονται δυνάμει αυτών δεν εμποδίζουν τη δυνατότητα εφαρμογής των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που προβλέπουν ειδικό καθεστώς για τους αλλοδαπούς υπηκόους και δικαιολογούνται από λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας και δημοσίας υγείας».

6. Το άρθρο 49, πρώτο εδάφιο, ΕΚ ορίζει ότι, «στο πλαίσιο των κατωτέρω διατάξεων, οι περιορισμοί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στο εσωτερικό της Κοινότητας απαγορεύονται όσον αφορά τους υπηκόους των κρατών μελών που είναι εγκατεστημένοι σε κράτος της Κοινότητας άλλο από εκείνο του αποδέκτου της παροχής».

Η εθνική νομοθεσία

7. Κατά το άρθρο 88 του Regio Decreto αριθ. 773, Testo Unico delle Leggi di Pubblica Sicurezza (βασιλικού διατάγματος αριθ. 773 περί ενοποίησης των νόμων περί δημόσιας ασφάλειας), της 18ης Ιουνίου 1931 (GURI αριθ. 146, της 26ης Ιουνίου 1931, στο εξής: βασιλικό διάταγμα), δεν επιτρέπεται η χορήγηση αδείας για τη συγκέντρωση στοιχημάτων πλην των στοιχημάτων ιπποδρομιών, λεμβοδρομιών, παιγνίων με μπάλα ή άλλων αθλημάτων αυτού του είδους, εφόσον η συγκέντρωση στοιχημάτων συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για την πραγματοποίηση της αθλητικής συναντήσεως.

8. Δυνάμει του Legge Finanziaria αριθ. 388 (δημοσιονομικού νόμου αριθ. 388), της 23ης Δεκεμβρίου 2000 (τακτικό συμπλήρωμα της GURI, της 29ης Δεκεμβρίου 2000, στο εξής: νόμος 388/00), η άδεια εκμεταλλεύσεως στοιχημάτων χορηγείται μόνον στους παραχωρησιούχους ή σε όσους εγκρίνει το υπουργείο ή άλλη διοικητική αρχή που κατά τον νόμο είναι αρμόδια για την οργάνωση και εκμετάλλευση στοιχημάτων. Τα στοιχήματα αφορούν είτε το αποτέλεσμα αθλη-

τικών διοργανώσεων που διεξάγονται υπό την εποπτεία της Comitato olimpico nazionale italiano (ιταλικής εθνικής ολυμπιακής επιτροπής, στο εξής: CONI), ή από εξαρτώμενους από αυτήν οργανισμούς, είτε το αποτέλεσμα ιπποδρομιών διεξαγομένων μέσω της Unione nazionale per l'incremento delle razze equine (εθνικής ενώσεως για τη φυλετική βελτίωση των ίππων, στο εξής: UNIRE).

9. Τα άρθρα 4, 4 bis και 4 ter του νόμου αριθ. 401, της 13ης Δεκεμβρίου 1989, περί παρεμβάσεως στον τομέα των παρανόμων παιγνίων και στοιχημάτων και περί προστασίας της ομαλής διεξαγωγής των αθλητικών συναντήσεων (GURI αριθ. 294, της 18ης Δεκεμβρίου 1989), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 388/00 (στο εξής: νόμος 401/89), ο οποίος, με το άρθρο 37, παράγραφος 5, προσέθεσε τα άρθρα 4 bis και 4 ter στον νόμο 401/89, ορίζουν ότι:

«Καταχρηστική συμμετοχή στη διοργάνωση παιγνίων ή στοιχημάτων.

άρθρο 4

1. Στους καταχρηστικώς συμμετέχοντες στη διοργάνωση λαχειοφόρων αγορών, στοιχημάτων ή διαγωνισμούς προγνωστικών, για τους οποίους αποκλειστικώς αρμόδιο είναι το Δημόσιο ή άλλοι παραχωρησιούχοι οργανισμοί, επιβάλλεται ποινή φυλακίσεως έξι μηνών έως τριών ετών. Η ίδια ποινή επιβάλλεται σε οποιονδήποτε οργανώνει στοιχήματα ή διαγωνισμούς προγνωστικών σχετικά με τις αθλητικές διοργανώσεις που διαχειρίζεται η CONI ή οι λειτουργούντες υπό την εποπτεία της οργανισμοί ή η UNIRE. Οποιοσδήποτε συμμετέχει καταχρηστικώς στη δημόσια διοργάνωση στοιχημάτων για άλλες αθλητικές συναντήσεις μεταξύ ατόμων ή ζώων, ή για παίγνια επιδεξιότητας, τιμωρείται με φυλάκιση τριών μηνών έως ενός έτους και με πρόστιμο ίσο τουλάχιστον προς ένα εκατομμύριο ιταλικές λίρες.

2. Οποιοσδήποτε προβαίνει σε διαφήμιση διαγωνισμών, παιγνίων ή στοιχημάτων που διοργανώνονται κατά τον περιγραφόμενο στην παράγραφο 1 τρόπο, χωρίς πάντως να είναι συνεργός σε ένα από τα ποινικά αδικήματα που περιγράφονται στην εν λόγω παράγραφο, τιμωρείται με φυλάκιση τριών μηνών κατ' ανώτατο όριο και με πρόστιμο από εκατό χιλιάδες έως ένα εκατομμύριο λίρες.

3. Οι συμμετέχοντες σε διαγωνισμούς, παίγνια ή στοιχήματα τα οποία διοργανώνονται κατά τον περιγραφόμενο στην παράγραφο 1 τρόπο, χωρίς, πάντως, να είναι συνεργός σε ένα από τα ποινικά αδικήματα που περιγράφονται στην εν λόγω παράγραφο, τιμωρείται με φυλάκιση τριών μηνών κατ' ανώτατο όριο και με πρόστιμο από εκατό χιλιάδες έως ένα εκατομμύριο λίρες.

άρθρο 4 bis

Οι προβλεπόμενες στο παρόν άρθρο ποινές επιβάλλονται επί οποιουδήποτε ποτε ασκεί στην Ιταλία, χωρίς παραχώρηση, έγκριση ή άδεια, κατά την έννοια του άρθρου 88 του [βασιλικού διατάγματος] δραστηριότητα η οποία συνίσταται στην αποδοχή ή τη συγκέντρωση ή, εν πάση περιπτώσει, στη διευκόλυνση της αποδοχής ή της συγκεντρώσεως καθ' οιονδήποτε τρόπο, περιλαμβανομένου του τηλεφώνου ή της πληροφορικής, παντός είδους στοιχημάτων τα οποία γίνονται αποδεκτά στην Ιταλία ή στην αλλοδαπή.

άρθρο 4 ter

οι προβλεπόμενες στο παρόν άρθρο ποινές επιβάλλονται επί οποιουδήποτε προβαίνει στη συγκέντρωση ή την καταχώριση πινάκων του λόττο, διαγωνισμών προγνωστικών ή στοιχημάτων μέσω τηλεφώνου ή τηλεματικής, χωρίς να έχει άδεια για τη χρησιμοποίηση αυτών των μέσων προς πραγματοποίηση αυτού του είδους των πράξεων συγκεντρώσεως ή καταχωρίσεως.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

10. Από τη διάταξη παραπομπής προκύπτει ότι η εισαγγελική αρχή και ο ανακριτής του Tribunale di Fermo (Ιταλία) διαπίστωσαν την ύπαρξη ενός εκτεταμένου και πολυκλαδικού δικτύου ιταλικών πρακτορείων συνδεδεμένων μέσω του Διαδικτύου με την bookmaker Stanley International Betting Ltd (στο εξής: Stanley), με έδρα το Λίβερπουλ (Ηνωμένο Βασίλειο), στο οποίο περιλαμβάνονταν οι Gambelli κ.λπ., κατηγορούμενοι της κύριας δίκης. Κατηγορήθηκαν ότι συνεργάστηκαν, εντός του ιταλικού εδάφους, με αλλοδαπό πρακτορείο στοιχημάτων επιδιδόμενοι στη συγκέντρωση στοιχημάτων, δραστηριότητα η οποία κατά τον νόμο ασκείται αποκλειστικώς από το Δημόσιο, παραβαίνοντας, με τον τρόπο αυτό, τον νόμο 401/89.

11. Τέτοιες πράξεις, θεωρούμενες αντίθετες προς το σύστημα μονοπωλίου επί των αθλητικών στοιχημάτων που έχει παρασχεθεί στη CONI και συστατικές του ποινικού αδικήματος που προβλέπει το άρθρο 4 του νόμου 401/89, διενεργούνται κατά τον ακόλουθο τρόπο: ο στοιχηματίζων κοινοποιεί στον υπεύθυνο του ιταλικού πρακτορείου τους αγώνες για τους οποίους θα στοιχηματίσει, δηλώνοντας και το ποσό για το οποίο στοιχηματίζει το εν λόγω πρακτορείο αποστέλλει, μέσω του Διαδικτύου, την αίτηση αποδοχής του στοιχήματος στον bookmaker, σημειώνοντας τις σχετικές εθνικές ποδοσφαιρικές συναντήσεις και το στίχημα ο bookmaker αποστέλλει, μέσω του Διαδικτύου, ευθύς αμέσως, την

επιβεβαίωση αποδοχής του στοιχήματος το ιταλικό πρακτορείο διαβιβάζει την επιβεβαίωση αυτή στον στοιχηματίζοντα, ο οποίος καταβάλλει στο πρακτορείο το οφειλόμενο ποσό, το οποίο αποστέλλεται στον bookmaker σε ειδικώς προς τούτο τηρούμενο στην αλλοδαπή λογαριασμό.

12. Η Stanley είναι βρετανική κεφαλαιουχική εταιρία καταχωρισμένη στο Ηνωμένο Βασίλειο, η οποία ασκεί τη δραστηριότητα του bookmaker βάσει αδείας που της έχει χορηγήσει ο Δήμος του Λίβερπουλ δυνάμει του Betting, Gaming and Lotteries

Act. Η άδεια της επιτρέπει την άσκηση της δραστηριότητάς της στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην αλλοδαπή. Προβαίνει στη διοργάνωση και διαχείριση των στοιχημάτων δυνάμει βρετανικής αδείας, επιλέγουσα τις αθλητικές συναντήσεις και το ύψος των στοιχημάτων, καθώς και αναλαμβάνουσα τον οικονομικό κίνδυνο. Η Stanley καταβάλλει τα ποσά των κερδών, καθώς και τους φόρους που προβλέπονται στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπως και τις επιβαρύνσεις επί των μισθών και τις λοιπές επιβαρύνσεις. Υπόκειται σε αυστηρούς ελέγχους ως προς τη νομιμότητα των δραστηριοτήτων της, ελέγχους τους οποίους πραγματοποιεί ιδιωτική εταιρία λογιστικού ελέγχου καθώς και οι υπηρεσίες Inland Revenue και Customs & Excise.

13. Η Stanley προτείνει στο ευρωπαϊκό κοινό μια μεγάλη κλίμακα στοιχημάτων σταθερού στοιχήματος που αφορούν αθλητικές συναντήσεις εθνικές, ευρωπαϊκές ή παγκόσμιες. Οι ιδιώτες έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής από την κατοικία τους μέσω διαφόρων συστημάτων, όπως το Διαδίκτυο, το τηλεομοιοτυπικό μηχάνημα ή το τηλέφωνο, στα στοιχήματα που διοργανώνει και εκμεταλλεύεται.

14. Η επιχειρηματική παρουσία της Stanley στην Ιταλία συγκεκριμενοποιείται με εμπορικές συμφωνίες που έχει συνάψει με Ιταλούς επιχειρηματίες ή μεσολαβητές αναφορικά με την ίδρυση κέντρων διαβίβασης δεδομένων. Τα κέντρα αυτά θέτουν στη διάθεση των χρηστών τα απαραίτητα μέσα τηλεματικής, συγκεντρώνουν και καταχωρίζουν τις προθέσεις στοιχήματος και τις διαβιβάζουν στη Stanley.

15. Οι κατηγορούμενοι της κύριας δίχης είναι καταχωρισμένοι την Camera di Commercio (Εμπορικό Επιμελητήριο) ως έχοντες την κυριότητα επιχειρήσεων που έχουν ως αντικείμενο την εκμετάλλευση ενός κέντρου διαβίβασης δεδομένων, έχουν δε άδεια του Ministero delle Poste e delle Comunicazioni (Υπουργείου Ταχυδρομείων και Επικοινωνιών) να προβαίνουν στη διαβίβαση στοιχείων.

16. Ο επιφορτισμένος με την προκαταρκτική εξέταση δικαστής του Tribunale di Fermo εξέδωσε διάταξη προσωρινής κατασχέσεως, εις βάρος δε των ανωτέρω κατηγορουμένων διενεργήθηκε προσωπική εξέταση και έλεγχος των πρακτορείων τους, των οικιών και των αυτοκινήτων τους. Ο κατηγορούμενος Garrisi, ο οποίος είναι μέλος του διοικητικού συμβουλίου της Stanley, προφυλακίστηκε.

17. Οι κατηγορούμενοι της κύριας δίκης ζήτησαν από το Tribunale di Ascoli Piceno την επανεξέταση των διατάξεων για τη θέση υπό μεσεγγύηση των ανηκόντων σε αυτούς κέντρων διαβίωσης δεδομένων.

18. Το Tribunale di Ascoli Piceno παραπέμπει στη νομολογία του Δικαστηρίου και, ειδικότερα, στην απόφασή του της 21ης Οκτωβρίου 1999, C-67/98, Zenatti (Συλλογή 1999, σ. I-7289). Εντούτοις, κατά την κρίση του, τα ανακλύπτονα στην εκκρεμούσα ενώπιόν του υπόθεση ζητήματα δεν αντιστοιχούν πλήρως προς τα πραγματικά περιστατικά που εξέτασε το Δικαστήριο στην ως άνω απόφαση. Οι πρόσφατες τροποποιήσεις του νόμου 401/89 καθιστούν αναγκαία την επανεξέταση του ζητήματος εκ μέρους του Δικαστηρίου.

19. Το Tribunale di Ascoli Piceno παραπέμπει, σχετικώς, στις προκαταρκτικές εργασίες θεσπίσεως του νόμου 388/00, από τις οποίες προκύπτει ότι οι περιορισμοί που ο νόμος αυτός επέφερε στον νόμο 401/89 επιβλήθηκαν κυρίως από την ανάγκη προστασίας των αθλητικών «Tutoricevitori», που αποτελούν κατηγορία ιδιωτικών επιχειρήσεων. Το εν λόγω δικαστήριο τονίζει ότι από τους περιορισμούς αυτούς δεν διαφαίνονται λόγοι δημοσίας τάξεως δυνάμενοι να δικαιολογήσουν τον περιορισμό δικαιωμάτων που διασφαλίζουν κοινοτικοί ή συνταγματικοί κανόνες.

20. Το εν λόγω δικαστήριο υπογραμμίζει ότι η νομιμότητα της συγκεντρώσεως και διαβίσεως στοιχημάτων που αφορούν αλλοδαπές αθλητικές συναντήσεις, η οποία μπορούσε να συναχθεί από την αρχική διατύπωση του άρθρου 4 του νόμου 401/89, είχε ως αποτέλεσμα την ίδρυση και ανάπτυξη αλυσίδας επιχειρήσεων, οι οποίες επένδυσαν κεφάλαια και δημιούργησαν υποδομές στον τομέα των παιγνίων και των στοιχημάτων. Οι επιχειρήσεις αυτές διαπίστωσαν, αιφνιδίως, ότι αμφισβητείται η νομιμότητα της καταστάσεώς τους, κατόπιν της νομοθετικής τροποποιήσεως που επέφερε ο νόμος 388/00, κατά την οποία απαγορεύεται -υπό την απειλή επιβολής ποινικών κυρώσεων- η άσκηση, από οποιονδήποτε και οπουδήποτε, της δραστηριότητας συγκεντρώσεως, αποδοχής, καταχωρίσεως και διαβίσεως προτάσεων στοιχημάτων, ιδίως όσον αφορά

αθλητικές διοργανώσεις, ελλείψει παραχωρήσεως ή αδείας χορηγούμενης από το Δημόσιο.

21. Το αιτούν δικαστήριο έχει αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον τηρήθηκε η αρχή της αναλογικότητας λαμβάνοντας υπόψη, αφενός, την αυστηρότητα της επιβληθείσας απαγορεύσεως, η οποία μάλιστα συνοδεύεται από ποινικές κυρώσεις δυνάμενες να καταστήσουν πρακτικώς αδύνατη, για τις κοινοτικές επιχειρήσεις που έχουν νομίμως συσταθεί, την άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων στον τομέα των παιγνίων και των στοιχημάτων στην Ιταλία, αφετέρου δε, τη σημασία του προστατευόμενου εσωτερικού δημοσίου συμφέροντος, υπέρ του οποίου θυσιάζονται κοινοτικές ελευθερίες.

22. Κατά την κρίση του Tribunale di Ascoli Piceno ζήτημα ανακύπτει, επίσης, ως προς την προφανή διάσταση μεταξύ, αφενός, της εσωτερικής νομοθεσίας που επιβάλλει αυστηρές προϋποθέσεις για την άσκηση της δραστηριότητας της συγκεντρώσεως αθλητικών στοιχημάτων εκ μέρους αλλοδαπών κοινοτικών επιχειρήσεων και, αφετέρου, της εκ μέρους του Ιταλικού Δημοσίου ισχυρής προωθήσεως, σε εθνικό επίπεδο, των παιγνίων και των στοιχημάτων με σκοπό την αύξηση των εσόδων.

23. Το εν λόγω δικαστήριο παρατηρεί ότι στην υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί ανακύπτουν, αφενός, ζητήματα εσωτερικού δικαίου που αφορούν τη συμφωνία των τροποποιήσεων του άρθρου 4 του νόμου 401/89 με το ιταλικό Σύνταγμα, το οποίο προστατεύει την ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία στους τομείς δραστηριοτήτων που δεν υπόκεινται στην εκ μέρους του Δημοσίου είσπραξη φορολογικών εσόδων και, αφετέρου, ζητήματα που αφορούν το συμβιβαστό του τεθέντος με το εν λόγω άρθρο κανόνα με την ελευθερία εγκαταστάσεως και την ελεύθερη παροχή διασυνοριακών υπηρεσιών. Όσον αφορά τα ανακύπτοντα ζητήματα εσωτερικού δικαίου το Tribunale di Ascoli Piceno απευθύνθηκε στο Corte costituzionale (Ιταλία).

24. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, το Tribunale di Ascoli Piceno αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Συμβιβάζεται, με συνακόλουθες συνέπειες στην εσωτερική έννομη τάξη, με τα άρθρα 43 επ. και 49 επ. της Συνθήκης ΕΚ όσον αφορά την ελευθερία εγκαταστάσεως και την ελεύθερη παροχή διασυνοριακών υπηρεσιών εθνική νομοθεσία, όπως είναι η ιταλική, με τα άρθρα 4, παράγραφοι 1 επ., 4 bis και 4 ter του νόμου 401/89 (όπως τροποποιήθηκε προσφάτως με το άρθρο 37, παράγραφος

5, του νόμου 388/00), η οποία απαγορεύει -με ποινικές κυρώσεις- την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων, από οποιονδήποτε και οπουδήποτε και αν πραγματοποιούνται, της συγκεντρώσεως, αποδοχής, καταχωρίσεως και διαβίβασης προτάσεων στοιχημάτων, ιδίως για αθλητικά γεγονότα, εφόσον δεν έχουν χορηγηθεί οι προβλεπόμενες από το εσωτερικό δίκαιο άδειες παραχωρήσεως εκμεταλλεύσεως και οι σχετικές εγκρίσεις;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο

25. Οι Gambelli κ.λπ. υποστηρίζουν ότι, απαγορεύοντας στους Ιταλούς πολίτες να συνδέονται με αλλοδαπές εταιρίες για τη διαβίβαση στοιχημάτων και την, κατά συνέπεια, αποδοχή των υπηρεσιών που παρέχουν οι εταιρίες αυτές μέσω του Διαδικτύου, απαγορεύοντας στους Ιταλούς ενδιάμεσους να προσφέρουν στοιχήματα τα οποία διαχειρίζεται η Stanley, παρακωλύοντας την εταιρία αυτή να εγκατασταθεί στην Ιταλία με τη βοήθεια αυτών των ενδιαμέσων και να παράσχει, κατά συνέπεια, τις υπηρεσίες της εντός αυτού του κράτους από άλλο κράτος μέλος και, τελικώς, δημιουργώντας και διατηρώντας ένα μονοπώλιο στον τομέα των παιγνίων και των στοιχημάτων η επίμαχη στην κύρια δίκη νομοθεσία συνεπάγεται περιορισμό τόσο

της ελευθερίας εγκαταστάσεως όσο και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Ο περιορισμός αυτός δεν δικαιολογείται από τη νομολογία του Δικαστηρίου την προκύπτουσα από τις αποφάσεις της 24ης Μαρτίου 1994, C-275/92, Schindler (Συλλογή 1994, σ. I-1039), της 21ης Σεπτεμβρίου 1999, C-124/97, Lδδγδ κ.λπ.

(Συλλογή 1999, σ. I-6067), και Zenatti, προαναφερθείσα, διότι το Δικαστήριο δεν είχε την ευκαιρία να εξετάσει τις τροποποιήσεις που επέφερε στη σχετική νομοθεσία ο νόμος 388/00 ούτε εξέτασε το πρόβλημα υπό το πρίσμα της ελευθερίας εγκαταστάσεως.

26. Οι κατηγορούμενοι της κύριας δίκης υπογραμμίζουν σχετικώς ότι το Ιταλικό Δημόσιο δεν εφαρμόζει μια συνεπή πολιτική περιορισμού, ή ακόμη καταργήσεως, των σχετικών με τα παίγνια δραστηριοτήτων, κατά την έννοια των προαναφερθεισών αποφάσεων Lδδγα κ.λπ., σκέψη 37, και Zenatti, σκέψη 36. Οι λόγοι που προβάλλουν οι εθνικές αρχές, ότι, δηλαδή, επιδιώκονται η προστασία όσων στοιχηματίζουν από τον κίνδυνο της απάτης, η διασφάλιση της δημόσιας τάξεως ή ο περιορισμός των ευκαιριών για παίγνια, ώστε να περιοριστούν οι επιβλαβείς συνέπειες των στοιχημάτων, τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, καθώς και ο περιορισμός της παροτρύνσεως σε δαπάνες, που αυτά

συνεπάγονται, είναι αβάσιμοι, δεδομένου ότι το Ιταλικό Δημόσιο αυξάνει την προσφορά παιγνίων και στοιχημάτων και παροτρύνει το κοινό να μετάσχει στα παίγνια αυτά, διευκολύνοντας το σύστημα συγκεντρώσεως στοιχημάτων, με σκοπό την αύξηση των φορολογικών του εσόδων. Το γεγονός ότι η διοργάνωση στοιχημάτων ρυθμίζεται από δημοσιονομικής φύσεως νόμους αποκαλύπτει τον αληθή οικονομικό σκοπό των εθνικών αρχών.

27. Σκοπός της ιταλικής νομοθεσίας είναι, επίσης, η προστασία των παραχωρησιούχων του εθνικού μονοπωλίου, αποκλείοντας τη διείσδυση επιχειρηματιών από άλλα κράτη μέλη, καθόσον οι προκηρυσσόμενοι διαγωνισμοί προβλέπουν κριτήρια ιδιοκτησιακής δομής στα οποία αδυνατεί να ανταποκριθεί μια κεφαλαιουχική εταιρία εισηγμένη στο Χρηματιστήριο, αλλά μπορούν να πληρούν μόνο φυσικά πρόσωπα, κριτήρια κατά τα οποία απαιτείται να διαθέτουν τους αναγκαίους χώρους και να έχουν από μακρού ήδη χρόνου την ιδιότητα του παραχωρησιούχου.

28. Οι κατηγορούμενοι της κύριας δίκης υποστηρίζουν ότι δεν επιτρέπεται εταιρία όπως η Stanley, η οποία εντελώς νομίμως αναπτύσσει τη δραστηριότητά της και υπόκειται στον δέοντα έλεγχο στο Ηνωμένο Βασίλειο, να αντιμετωπίζεται από την ιταλική νομοθεσία κατά τρόπο όμοιο με επιχειρηματία ο οποίος επιδίδεται στη διοργάνωση παρανόμων παιγνίων, καίτοι όλα τα αφορώντα το δημόσιο συμφέρον στοιχεία διασφαλίζονται από τη βρετανική νομοθεσία οι δε ενδιάμεσοι Ιταλοί επιχειρηματίες, οι οποίοι συμβατικώς συνδέονται προς την εταιρία αυτή, υπό μορφή δευτερευουσών εγκαταστάσεων ή θυγατρικών επιχειρήσεων, είναι εγγεγραμμένοι στον σύλλογο των παρεχόντων υπηρεσίες και καταχωρισμένοι στο Υπουργείο Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών, με το οποίο συνεργάζονται και το οποίο τους υποβάλλει σε περιοδικούς ελέγχους και εξακριβώσεις.

29. Η κατάσταση αυτή, η οποία εμπίπτει στον τομέα εφαρμογής της ελευθερίας εγκαταστάσεως, αντιβαίνει προς την αρχή της αμοιβαίας αναγνωρίσεως στους τομείς εκείνους οι οποίοι δεν έχουν εισέτι αποτελέσει αντικείμενο εναρμονίσεως.

Αντιβαίνει, επίσης, προς την αρχή της αναλογικότητας, τούτο δε κατά μείζονα λόγο επειδή η ποινική κύρωση πρέπει να αποτελεί την *ultima ratio* στην οποία καταφεύγει ένα κράτος μέλος όταν άλλου είδους μέτρα ή μηχανισμοί δεν μπορούν να διασφαλίσουν τη δέουσα προστασία των χρηζόντων προστασίας αγαθών. Κατ' εφαρμογήν, όμως, της ιταλικής νομοθεσίας, ο στοιχηματίζων ο ευρισκόμενος εντός της ιταλικής επικράτειας δεν αποστρείται μόνον από τη

δυνατότητα προσφυγής σε bookmakers εγκατεστημένους σε άλλο κράτος μέλος έστω και διά της μεσολαβήσεως εγκατεστημένων στην Ιταλία επιχειρηματιών, αλλά επίσης αντιμετωπίζει την απειλή επιβολής ποινικής κυρώσεως.

30. Η Ιταλική, η Βελγική, η Ελληνική, η Ισπανική, η Γαλλική, η Λουξεμβουργιανή, η Πορτογαλική, η Φινλανδική και η Σουηδική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, επικαλούνται τη νομολογία του Δικαστηρίου, ιδίως τις προαναφερθείσες αποφάσεις Schindler, κ.λπ. και Zenatti.

31. Η Ιταλική Κυβέρνηση επικαλείται την προαναφερθείσα απόφαση Zenatti, προκειμένου να δικαιολογήσει το συμβιβαστό του νόμου 401/89 με την κοινοτική νομοθεσία περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, αλλά, επίσης, και περί ελευθερίας εγκαταστάσεως. Τόσο από την άποψη της πτυχής την οποία εξέτασε το Δικαστήριο στην απόφαση αυτή, δηλαδή της διοικητικής αδειάς ασκήσεως της δραστηριότητας συγκεντρώσεως και διαχειρίσεως στοιχημάτων επί ιταλικού εδάφους, όσο και από απόψεως του ζητήματος που ανακύπτει στην υπόθεση της κύριας δίκης, δηλαδή της υπάρξεως ποινικής κυρώσεως επιβαλλόμενης σε περίπτωση ασκήσεως αυτής της δραστηριότητας εκ μέρους επιχειρηματιών οι οποίοι δεν εντάσσονται στο σύστημα του κρατικού μονοπωλίου στον τομέα των στοιχημάτων, ο επιδιωκόμενος σκοπός παραμένει ο ίδιος, δηλαδή η απαγόρευση μιας τέτοιας δραστηριότητας και ο περιορισμός, στην πράξη, των δυνατοτήτων παιγνίων πέραν των περιπτώσεων που ρητώς προβλέπει ο νόμος.

32. Η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι μια ενιαία αγορά των επί χρήμασι παιγνίων θα συνέτεινε στο να παροτρύνει ακόμα περισσότερο τους καταναλωτές σε σπατάλη με σημαντικά επιβλαβείς συνέπειες για την κοινωνία. Το επίπεδο προστασίας που διασφαλίζει ο νόμος 401/89 και το περιοριστικό σύστημα εγκρίσεων είναι ικανά να διασφαλίσουν την επίτευξη των γενικού συμφέροντος σκοπών, δηλαδή του περιορισμού και του αυστηρού ελέγχου της προσφοράς παιγνίων και στοιχημάτων, είναι δε αναλογικά προς τους σκοπούς αυτούς, χωρίς να συνεπάγονται δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγένειας.

33. Η Ελληνική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η διοργάνωση τυχερών παιγνίων και στοιχημάτων που αφορούν αθλητικές διοργανώσεις πρέπει να παραμείνει υπό τον έλεγχο του κράτους και να ασκείται υπό μορφή μονοπωλίου. Η άσκηση αυτής της δραστηριότητας από ιδιωτικούς φορείς θα είχε ως άμεσες συνέπειες τη διασάλευση της κοινωνικής τάξεως, την παρότρυνση σε διάπραξη εγκληματικών πράξεων και την εκμετάλλευση των στοιχηματιζόντων, αλλά και των καταναλωτών γενικώς.

34. Η Ισπανική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τόσο η χορήγηση ειδικών και αποκλειστικών δικαιωμάτων βάσει ενός αυστηρού συστήματος εγκρίσεων ή παραχωρήσεων όσο και η απαγόρευση ιδρύσεως υποκαταστημάτων εκ μέρους αλλοδαπών πρακτορείων, με σκοπό την επεξεργασία στοιχημάτων σε άλλα κράτη μέλη, συμβιβάζονται με την πολιτική του περιορισμού της προσφοράς, υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά λαμβάνονται με σκοπό τον περιορισμό της προσφοράς παιγνίων και της ενισχύσεως της ζητήσεως.

35. Η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το γεγονός ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, η συγκέντρωση στοιχημάτων γίνεται μέσω της τηλεματικής, οι δε αθλητικές διοργανώσεις τις οποίες αφορούν τα στοιχήματα διεξάγονται αποκλειστικώς εντός του ιταλικού εδάφους -πράγμα που δεν συνέβαινε στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση Zenatti-, δεν θέτουν υπό αμφισβήτηση τη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία οι εθνικές νομοθετικές ρυθμίσεις οι οποίες περιορίζουν την άσκηση δραστηριοτήτων σχετικών με τα επί χρήμασι παίγνια, τις λαχειφόρους αγορές και τις αυτόματες μηχανές παιγνίων συμβιβάζονται με την αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, εφόσον επιδιώκουν την επίτευξη σκοπού γενικού συμφέροντος, όπως η αποτροπή της απάτης ή η προστασία των όσων στοιχηματίζουν από τον ίδιο τον εαυτό τους. Συνεπώς, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να ρυθμίζουν τη δραστηριότητα των επιχειρηματιών στον τομέα των στοιχημάτων υπό μη εισάγουσες δυσμενείς διακρίσεις προϋποθέσεις, ο δε βαθμός και η έκταση των περιορισμών περιλαμβάνονται στην εξουσία εκτιμήσεως που έχουν οι εθνικές αρχές. Επομένως, εναπόκειται στα δικαστήρια των κρατών μελών να κρίνουν αν οι εθνικές αρχές τήρησαν την ορθή αναλογία κατά την επιλογή των μέσων σε σχέση με την αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

36. Όσον αφορά την ελεύθερη εγκατάσταση, η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν στην ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των ανεξάρτητων ιταλικών εταιριών που συνδέονται συμβατικώς με τη Stanley δεν θίγουν το δικαίωμα του εν λόγω bookmaker να εγκατασταθεί ελεύθερα στην Ιταλία.

37. Κατά τη Λουξεμβουργιανή Κυβέρνηση, η ιταλική νομοθεσία συνιστά κώλυμα στην άσκηση της δραστηριότητας διοργανώσεως στοιχημάτων στην Ιταλία, καθόσον απαγορεύει στη Stanley να αναπτύξει τις δραστηριότητές της επί ιταλικού εδάφους είτε άμεσα, μέσω της παροχής διασυνοριακών υπηρεσιών, είτε έμμεσα, μέσω ιταλικών πρακτορείων συνδεδεμένων με το Διαδίκτυο. Επί-

σης, συνιστά κώλυμα στην ελευθερία εγκαταστάσεως. Εντούτοις, τα κωλύματα αυτά δικαιολογούνται καθόσον δι' αυτών επιδιώκεται η επίτευξη σκοπών γενικού συμφέροντος, όπως ο περιορισμός και ο έλεγχος της επιθυμίας για παίγνια, είναι δε πρόσφορα και ανάλογα για την επίτευξη αυτών των σκοπών, καθόσον δεν συνεπάγονται δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγένειας, δεδομένου ότι τόσο οι ιταλικοί φορείς όσο και οι εγκατεστημένοι στην αλλοδαπή φορείς πρέπει να διαθέτουν την ίδια άδεια, χορηγούμενη από το Υπουργείο Οικονομικών, προκειμένου να ασκήσουν τις δραστηριότητες διοργανώσεως και συγκεντρώσεως στοιχημάτων επί ιταλικού εδάφους.

38. Η Πορτογαλική Κυβέρνηση τονίζει ότι το διακύβευμα της κύριας δίκης είναι σημαντικό για τη διατήρηση, τόσο στην Ιταλία όσο και στα άλλα κράτη μέλη, της εκμεταλλεύσεως των λαχειοφόρων αγορών υπό καθεστώς δημοσίου μονοπωλίου και για τη διασφάλιση μιας σημαντικής πηγής εσόδων για τα κράτη, που αντικαθιστούν την αναγκαστική επιβολή φόρων και χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση της κοινωνικής, πολιτιστικής και αθλητικής πολιτικής. Όσον αφορά τη δραστηριότητα των παιγνίων, η οικονομία της αγοράς και ο ελεύθερος ανταγωνισμός στον τομέα αυτόν θα είχαν ως αποτέλεσμα μια αντίθετη προς την κοινωνική τάξη αναδιανομή των πουσών που συγκεντρώνονται στο πλαίσιο αυτής της δραστηριότητας, καθόσον τα πουσα αυτά θα είχαν την τάση να συγκεντρώνονται από χώρες όπου το σύνολο των στοιχημάτων είναι μικρό προς χώρες όπου το σύνολο των στοιχημάτων είναι μεγαλύτερο και τα κέρδη περισσότερο ελκυστικά. Επομένως, οι στοιχηματίζοντες από μικρά κράτη μέλη θα χρηματοδοτούσαν τον κοινωνικό, πολιτιστικό και αθλητικό προϋπολογισμό των μεγάλων κρατών μελών, στα δε μικρότερα κράτη μέλη, ο περιορισμός των εσόδων από τα παίγνια θα εξανάγκαζε τις κυβερνήσεις να εξεύρουν άλλους τρόπους χρηματοδότησεως της κοινωνικής δράσεως του κράτους, καθώς και των λοιπών, κοινωνικών, αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων του κράτους, με αποτέλεσμα την αύξηση στα κράτη αυτά των φόρων και τον περιορισμό της φορολογικής επιβαρύνσεως στα μεγάλα κράτη. Εξάλλου, ο διαχωρισμός της αγοράς παιγνίων, λαχειοφόρων αγορών και κρατικών λόττο μεταξύ τριών ή τεσσάρων μεγάλων επιχειρήσεων εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως θα συνεπαγόταν διαρθρωτικές μεταβολές στο δίκτυο διανομής παιγνίων που νομίμως εκμεταλλεύονται τα κράτη, με αποτέλεσμα τη μαζική απώλεια θέσεων εργασίας και τη δημιουργία αποκλίσεως στα ποσοστά ανεργίας μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών.

39. Η Φινλανδική Κυβέρνηση επικαλείται, ιδίως, την προαναφερθείσα από-

φωση Lδδιδ κ.λπ., στην οποία το Δικαστήριο δέχθηκε ότι η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα των διατάξεων που θεσπίζει κράτος μέλος πρέπει να εκτιμώνται με κριτήριο τους σκοπούς που επιδιώκουν οι αρχές του εν λόγω κράτους μέλους και το επίπεδο προστασίας που προτίθενται να διασφαλίσουν, ώστε να απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξετάσει αν, ενόψει αυτών των συγκεκριμένων λεπτομερειών εφαρμογής, η εθνική νομοθετική ρύθμιση είναι πρόσφορη για την επίτευξη των σκοπών για τους οποίους θεσπίστηκε και αν οι περιορισμοί είναι ανάλογοι αυτών των σκοπών, υπό την προϋπόθεση βεβαίως ότι η νομοθεσία αυτή εφαρμόζεται αδιακρίτως επί όλων των επιχειρηματιών, είτε αυτοί κατάγονται από την Ιταλία είτε από άλλο κράτος μέλος.

40. Κατά τη Σουηδική Κυβέρνηση, το γεγονός ότι η επιβολή περιορισμών στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών αποσκοπεί στην επίτευξη ενός φορολογικής φύσεως σκοπού δεν δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι οι περιορισμοί αυτοί αντιβαίνουν προς το κοινοτικό δίκαιο, εφόσον είναι ανάλογοι προς τον επιδιωκόμενο σκοπό και δεν επιβάλλουν διακρίσεις μεταξύ των επιχειρηματιών, στοιχείο το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξετάσει. Οι προκύπτουσες από τον νόμο 388/00 τροποποιήσεις της ιταλικής νομοθεσίας αφαιρούν από φορέα στον οποίο δεν χορηγήθηκε άδεια συγκεντρώσεως στοιχημάτων στην Ιταλία τη δυνατότητα να παρακάμψει τη σχετική νομοθεσία αναπτύσσοντας τη δραστηριότητά του από άλλο κράτος μέλος, απαγορεύει δε σε αλλοδαπούς φορείς οι οποίοι διοργανώνουν στοιχήματα στη χώρα τους να ασκούν τη δραστηριότητά τους στην Ιταλία. Όπως αποφάνθηκε το Δικαστήριο στις σκέψεις 36 και 34, αντιστοίχως, των προαναφερθεισών αποφάσεων Lδδιδ κ.λπ. και Zenatti, το γεγονός και μόνον ότι κράτος μέλος επέλεξε σύστημα προστασίας διαφορετικό από εκείνο που έχει θεσπιστεί σε άλλο κράτος μέλος δεν μπορεί να επηρεάσει την εκτίμηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των θεσπιζομένων στον τομέα αυτό διατάξεων.

41. Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων φρονεί ότι οι νομοθετικές τροποποιήσεις που επήλθαν με τον νόμο 388/00 επεξηγούν απλώς τις ρυθμίσεις του νόμου 401/89, χωρίς να θεσπίζουν, πράγματι, μια νέα κατηγορία παραβάσεων. Οι αφορώντες την κοινωνική τάξη λόγοι που συνηγορούν στον περιορισμό των βλαπτικών συνεπειών των στοιχημάτων για ποδοσφαιρικές συναντήσεις και οι οποίοι δικαιολογούν το γεγονός ότι η εθνική νομοθεσία επιφυλάσσει σε ορισμένους μόνο φορείς το δικαίωμα συγκεντρώσεως τέτοιων στοιχημάτων παραμένουν ισχυροί, οποιοδήποτε και αν είναι το κράτος μέλος εντός του

οποίου διεξάγονται αυτές οι συναντήσεις. Το γεγονός ότι στην προαναφερθείσα απόφαση Zenatti οι αθλητικές συναντήσεις που αφορούσαν τα στοιχήματα διεξάγονταν στην αλλοδαπή, ενώ στην παρούσα υπόθεση πρόκειται για ποδοσφαιρικούς αγώνες οι οποίοι διεξάγονται στην Ιταλία δεν έχει καμία σημασία. Η Επιτροπή υπογραμμίζει, επίσης, ότι η οδηγία 2000/31/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο») (ΕΕ L 178, σ. 1), δεν εφαρμόζεται επί των στοιχημάτων, έτσι ώστε η λύση που θα δοθεί να μη διαφέρει από εκείνη που δόθηκε στην εν λόγω απόφαση.

42. Η Επιτροπή φρονεί ότι η υπόθεση δεν πρέπει να εξεταστεί πό το πρίσμα της ελευθερίας εγκαταστάσεως, δεδομένου ότι τα πρακτορεία που διαχειρίζονται οι κατηγορούμενοι της κύριας δίκης είναι ανεξάρτητα και λειτουργούν ως κέντρα συγκεντρώσεως στοιχημάτων και ως ενδιάμεσοι στις μεταξύ των Ιταλών πελατών τους και της Stanley σχέσεις, πέραν πάσας εξαρτήσεως από τη Stanley. Εντούτοις, ακόμα κι αν κριθεί ότι έχει εφαρμογή το δικαίωμα εγκαταστάσεως, οι προβλεπόμενοι από την ιταλική νομοθεσία περιορισμοί δικαιολογούνται για τους ίδιους λόγους που δέχθηκε το Δικαστήριο στις προαναφερθείσες αποφάσεις Schindler, Lddtd κ.λπ. και Zenatti, όσον αφορά τον περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

43. Κατά τη διάρκεια της προφορικής διαδικασίας η Επιτροπή ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι κίνησε διαδικασία διαπιστώσεως παραβάσεως κατά της Ιταλικής Δημοκρατίας αναφορικά με την απελευθέρωση του τομέα ιπποδρομικών στοιχημάτων, τον οποίο διαχειρίζεται η UNIRE. Όσον αφορά τον τομέα του λόττο, ο οποίος έχει επίσης απελευθερωθεί, η Επιτροπή υπενθύμισε την απόφαση της 26ης Απριλίου 1994, C-272/91, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1994, σ. I-1409), στην οποία το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η Ιταλική Δημοκρατία, επιφυλάσσοντας τη συμμετοχή σε διαγωνισμό για την ανάθεση του συστήματος αυτοματοποίησης του παιγνίου λόττο μόνο σε οργανισμούς, εταιρίες, ομίλους ή κοινοπραξίες, το κεφάλαιο των οποίων, είτε χωριστά είτε ως σύνολο, ελέγχεται κατά πλειοψηφία από το Δημόσιο, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΚ.

Απάντηση του Δικαστηρίου

44. Επιβάλλεται, κατ' αρχάς, να εξεταστεί αν νομοθετική ρύθμιση όπως αυτή του νόμου 401/89, περί του οποίου πρόκειται στην πόθεση της κύριας δίκης, συνιστά περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως.

45. Επιβάλλεται η υπόμνηση ότι οι περιορισμοί στην ελευθερία εγκαταστάσεως υπηκόων κράτους μέλους επί του εδάφους άλλου κράτους μέλους, περιλαμβανομένων των περιορισμών για την ίδρυση πρακτορείων, υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιριών, απαγορεύονται από το άρθρο 43 ΕΚ.

46. Εφόσον εταιρία όπως η Stanley, εγκατεστημένη σε κράτος μέλος, αναπτύσσει τη δραστηριότητα της συγκεντρώσεως στοιχημάτων μέσω μιας οργανώσεως πρακτορείων εγκατεστημένων σε άλλο κράτος μέλος, όπως τα πρακτορεία των κατηγορουμένων της κύριας δίκης, οι επιβαλλόμενοι επί της δραστηριότητας αυτών των πρακτορείων περιορισμοί συνιστούν παρακώλυση της ελευθερίας εγκαταστάσεως.

47. Επιπροσθέτως, απαντώντας στις ερωτήσεις που υπέβαλε το Δικαστήριο κατά την προφορική διαδικασία, η Ιταλική Κυβέρνηση δέχθηκε ότι οι ισχύουσες στην Ιταλία κανονιστικές ρυθμίσεις οι περί διαγωνισμών σχετικών με τα διοργανούμενα στην Ιταλία στοιχήματα περιέχουν περιορισμούς. Κατά την άποψη της εν λόγω κυβερνήσεως, το γεγονός ότι κανένας φορέας δεν έχει έγκριση για ανάπτυξη τέτοιων δραστηριοτήτων, πλην εκείνου ο οποίος κατέχει στον τομέα αυτό το μονοπώλιο, οφείλεται στο ότι κατά την ιταλική νομοθεσία η παραχώρηση μπορεί να παρασχεθεί μόνο σε ορισμένα πρόσωπα.

48. Εφόσον η απουσία αλλοδαπών επιχειρηματιών από τον κύκλο των παραχωρησιούχων του τομέα των στοιχημάτων για αθλητικές διοργανώσεις στην Ιταλία οφείλεται στο γεγονός ότι η σχετική με τους διαγωνισμούς ιταλική νομοθεσία αποκλείει, στην πράξη, τη δυνατότητα κεφαλαιουχικών εταιριών εισηγμένων σε χρηματιστηριακές αγορές άλλων κρατών μελών να λάβουν άδεια παραχωρήσεως, μια τέτοια νομοθετική ρύθμιση συνιστά, εκ πρώτης όψεως, περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως, ανεξαρτήτως του ότι ο εν λόγω περιορισμός επιβάλλεται αδιακρίτως επί όλων των κεφαλαιουχικών εταιριών που θα εξεδήλωναν ενδιαφέρον για τέτοιου είδους παραχωρήσεις είτε αυτές είναι εγκατεστημένες στην Ιταλία είτε σε άλλο κράτος μέλος.

49. Επομένως, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι οι προϋποθέσεις που επιβάλλει η ιταλική νομοθεσία για τη συμμετοχή σε διαγωνισμούς προς χορήγηση αδειών παραχωρήσεως συνιστούν, επίσης, περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως.

50. Επιβάλλεται, δεύτερον, να εξεταστεί αν η συγκεκριμένη κανονιστική ρύθμιση συνιστά περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

51. Το άρθρο 49 ΕΚ απαγορεύει τους περιορισμούς στην ελεύθερη παροχή

υπηρεσιών εντός της Κοινότητας όσον αφορά τους υπηκόους των κρατών μελών που είναι εγκατεστημένοι σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο του αποδέκτη της παροχής. Εξάλλου, το άρθρο 50 ΕΚ χαρακτηρίζει ως «υπηρεσίες» τις παροχές που κατά κανόνα προσφέρονται έναντι αμοιβής, εφόσον δεν διέπονται από τις διατάξεις τις σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των κεφαλαίων και των προσώπων.

52. Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η εισαγωγή διαφημιστικών εντύπων και λαχνών λαχειοφόρου αγοράς εντός κράτους μέλους, προκειμένου να μετασχουν οι κάτοικοι αυτού του κράτους μέλους σε λαχειοφόρο αγορά που διοργανώνεται σε άλλο κράτος μέλος, συνδέεται με δραστηριότητες «υπηρεσιών» (προαναφερθείσα απόφαση *Schindler*, σκέψη 37). Κατ' αναλογία, η δραστηριότητα που συνίσταται στο να καθιστά δυνατή τη συμμετοχή υπηκόων κράτους μέλους σε παίγνια στοιχημάτων που διοργανώνονται σε άλλο κράτος μέλος, ακόμα και όταν τα στοιχήματα αυτά αφορούν αθλητικές συναντήσεις οι οποίες διοργανώνονται στο πρώτο κράτος μέλος, συνδέεται με δραστηριότητες «υπηρεσιών» κατά την έννοια του άρθρου 50 ΕΚ.

53. Το Δικαστήριο έχει, επίσης, κρίνει ότι το άρθρο 49 ΕΚ έχει την έννοια ότι αφορά υπηρεσίες παρεχόμενες τηλεφωνικώς σε ενδεχόμενους αποδέκτες εγκατεστημένους σε άλλα κράτη μέλη χωρίς ο παρέχων τις υπηρεσίες να μετακινείται από το κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένος (απόφαση της 10ης Μαΐου 1995, C-384/93, *Alpine Investments*, Συλλογή 1995, σ. I-1141, σκέψη 22).

54. Εφαρμόζοντας αυτή την ερμηνεία επί του ζητήματος που έχει ανακύψει στην υπόθεση της κύριας δίκης, συνάγεται ότι το άρθρο 49 ΕΚ αφορά τις υπηρεσίες τις οποίες ένας παρέχων υπηρεσίες όπως η *Stanley*, εγκατεστημένος σε κράτος μέλος, εν προκειμένω στο Ηνωμένο Βασίλειο, παρέχει μέσω του Διαδικτύου -και, επομένως, χωρίς να μετακινείται- σε αποδέκτες εγκατεστημένους σε άλλο κράτος μέλος, εν προκειμένω στην Ιταλική Δημοκρατία, ώστε οποιουδήποτε περιορισμός αυτής της δραστηριότητας να συνιστά περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από έναν τέτοιο παρέχοντα υπηρεσίες.

55. Επιπροσθέτως, η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών περιλαμβάνει όχι μόνο την ελευθερία του παρέχοντος υπηρεσίες να προσφέρει και να παρέχει υπηρεσίες σε αποδέκτες εγκατεστημένους σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο έδαφος του οποίου βρίσκεται ο παρέχων τις υπηρεσίες, αλλά, επίσης, την ελευθερία αποδοχής ως αποδέκτης, υπηρεσιών προσφερομένων από παρέχοντα υπηρεσίες εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος χωρίς την παρεμβολή περιορισμών (βλ. απο-

φάσεις της 31ης Ιανουαρίου 1984, 286/82 και 26/83, Luisi και Carbone, Συλλογή 1984, σ. 377, σκέψη16, και της 26ης Οκτωβρίου 1999, C-294/97,

Eurowings Luftverkehr, Συλλογή 1999, σ. I-7447, σκέψεις 33 και 34).

56. Απαντώντας στις ερωτήσεις που υπέβαλε το Δικαστήριο κατά την προφορική διαδικασία, η Ιταλική Κυβέρνηση επιβεβαίωσε ότι οι δραστηριότητα ενός ιδιώτη ο οποίος, στην Ιταλία, συνδέεται από την κατοικία του, μέσω του Διαδικτύου με bookmaker εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος, χρησιμοποιώντας ως μέσο πληρωμής την πιστωτική του κάρτα, συνιστά ποινικό αδίκημα κολαζόμενο κατά το άρθρο 4 του νόμου 401/89.

57. Μια τέτοια απαγόρευση, συνοδευόμενη από την επιβολή ποινικών κυρώσεων, συμμετοχής σε παίγνια στοιχημάτων διοργανούμενα σε κράτη μέλη διαφορετικά από εκείνο στο έδαφος του οποίου είναι εγκατεστημένος ο στοιχηματίζων, συνιστά περιορισμό στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

58. Το ίδιο ισχύει και για την απαγόρευση, επίσης συνοδευόμενη από την επιβολή ποινικών κυρώσεων, η οποία επιβάλλεται στους μεσολαβούντες, όπως οι κατηγορούμενοι της κύριας δίκης, να διευκολύνουν την παροχή υπηρεσιών στοιχημάτων που αφορούν αθλητικές συναντήσεις διοργανούμενες από παρέχοντα υπηρεσίες, όπως η Stanley, εγκατεστημένο σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο εντός του οποίου ασκούν τη δραστηριότητά τους οι εν λόγω μεσολαβητές, καθόσον μια τέτοια απαγόρευση συνιστά περιορισμό του δικαιώματος του bookmaker για ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, ανεξαρτήτως του ότι οι μεσολαβούντες είναι εγκατεστημένοι στο ίδιο κράτος μέλος με τους αποδέκτες αυτών των υπηρεσιών.

59. Συνεπώς, εθνική νομοθετική ρύθμιση, όπως η ιταλική νομοθεσία περί στοιχημάτων, ιδίως το άρθρο 4 του νόμου 401/89, συνιστά περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.

60. Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται να εξεταστεί αν μπορούν να επιτραπούν τέτοιοι περιορισμοί ως εξαιρετικά μέτρα ρητώς προβλεπόμενα από τα άρθρα 45 ΕΚ και 46 ΕΚ ή δικαιολογούμενα, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος.

61. Όσον αφορά τα επιχειρήματα που προέβαλαν, ιδίως, η Ελληνική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση προς δικαιολόγηση των περιορισμών που επιβάλλονται στα τυχερά παίγνια και τα στοιχήματα, αρκεί η υπόμνηση ότι αποτελεί πάγια νομολογία ότι ο περιορισμός ή η μείωση των φορολογικών εσόδων δεν περιλαμβάνεται στους λόγους που απαριθμεί το άρθρο 46 ΕΚ και δεν συνιστά

επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος δυνάμενο να προβληθεί προς δικαιολόγηση περιορισμού της ελευθερίας εγκαταστάσεως ή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 1998, C-264/96, ICI,

Συλλογή 1998, σ. I-4695, σκέψη 28, και της 3ης Οκτωβρίου 2002, C-136/00, Danner, Συλλογή 2002, σ. I-8147, σκέψη 56).

62. Όπως προκύπτει από τη σκέψη 36 της προαναφερθείσας αποφάσεως Zenatti, οι περιορισμοί πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να εκφράζουν τη μέριμνα πραγματικής μειώσεως των δυνατοτήτων συμμετοχής σε παίγνια, η δε χρηματοδότηση κοινωνικών δράσεων από το προϊόν των εσόδων των προερχομένων από τα εγκεκριμένα παίγνια δεν πρέπει να συνιστά παρά παρεπόμενη ευεργετική συνέπεια και όχι πραγματική αιτία της ακολουθούμενης περιοριστικής πολιτικής.

63. Αντιθέτως, όπως υπενθύμισαν τόσο οι κυβερνήσεις που κατέθεσαν παρατηρήσεις όσο και η Επιτροπή, το Δικαστήριο υπογράμμισε, στις προαναφερθείσες αποφάσεις του Schindler, Ldtd κ.λπ. και Zenatti, ότι οι ηθικής, θρησκευτικής ή πολιτιστικής φύσεως ιδιομορφίες, καθώς και οι ηθικώς και οικονομικώς επιζήμιες, για το άτομο και την κοινωνία, συνέπειες των παιγνίων και των στοιχημάτων, θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν την αναγνώριση υπέρ των εθνικών αρχών επαρκούς εξουσίας εκτιμήσεως προκειμένου να καθορίζουν τις απαιτήσεις που συνεπάγεται η προστασία των καταναλωτών και της κοινωνικής τάξεως.

64. Εν πάση περιπτώσει, για να μπορέσουν να δικαιολογηθούν, οι περιορισμοί της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών πρέπει να ανταποκρίνονται στις προϋποθέσεις που έχει θέσει με τη νομολογία του το Δικαστήριο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 31ης Μαρτίου 1993, C-19/92, Kraus, Συλλογή 1993, σ. I-1663, σκέψη 32, και της 30ής Νοεμβρίου 1995, C-55/94, Gebhard, Συλλογή 1995, σ. I-4165, σκέψη 37).

65. Πράγματι, σύμφωνα με τη νομολογία αυτή, οι περιορισμοί αυτοί πρέπει, πρώτον, να δικαιολογούνται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, να είναι πρόσφοροι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και να μην βαίνουν πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη του σκοπού αυτού ορίου. Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να εφαρμόζονται κατά τρόπο μη εισάγοντα δυσμενείς διακρίσεις.

66. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει αν, στην υπόθεση της κύριας δίκης, οι περιορισμοί στην ελευθερία εγκαταστάσεως και στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών που επιβλήθηκαν με τον νόμο 401/89 ανταποκρίνονται σ'

αυτές τις προϋποθέσεις. Προς τούτο, οφείλει να λάβει υπόψη του τα στοιχεία που διευκρινίζονται στις κατωτέρω σκέψεις.

67. Πρώτον, καίτοι στις προαναφερθείσες αποφάσεις Schindler, Ldδrδ κ.λπ. και Zenatti, το Δικαστήριο δέχθηκε ότι μπορούν οι περιορισμοί της δραστηριότητας των παιγνίων να δικαιολογηθούν για επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, όπως η προστασία των καταναλωτών και η αποτροπή της απάτης, καθώς και η παρότρυνση των πολιτών σε υπερβολική δαπάνη σε συνδυασμό με το παίγνιο, εντούτοις οι περιορισμοί που στηρίζονται σε τέτοιους λόγους καθώς και στην ανάγκη αποτροπής της διαταράξεως της κοινωνικής τάξεως πρέπει να είναι πρόσφοροι προς διασφάλιση της επιτεύξεως αυτών των σκοπών υπό την έννοια ότι οι περιορισμοί αυτοί πρέπει να συμβάλλουν στον περιορισμό της δραστηριότητας των στοιχημάτων κατά τρόπο συνεπή και συστηματικό.

68. Ως προς το ζήτημα αυτό, παραπέμποντας στις προκαταρκτικές διαδικασίες θεσπίσεως του νόμου 388/00, το αιτούν δικαστήριο υπογράμμισε ότι το ιταλικό κράτος ακολουθεί σε εθνικό επίπεδο, μια πολιτική ισχυρής ανάπτυξης των παιγνίων και των στοιχημάτων με σκοπό τη συγκέντρωση κεφαλαίων, παρέχοντας παράλληλα προστασία στους παραχωρησιούχους της CONI.

69. Στο μέτρο όμως που οι αρχές κράτους μέλους ενισχύουν και ενθαρρύνουν τους καταναλωτές να μετέχουν σε λαχειοφόρες αγορές, σε τυχηρά παίγνια και σε παίγνια στοιχημάτων με σκοπό την άντληση οφέλους για το δημόσιο ταμείο, οι αρχές του εν λόγω κράτους δεν μπορούν να επικαλούνται τη δημόσια κοινωνική τάξη, την απαιτούσα τη μείωση των προσφερομένων παιγνίων, προς δικαιολόγηση μέτρων όπως αυτά για τα οποία πρόκειται στην κύρια δίκη.

70. Δεύτερον, οι προβλεπόμενοι από την ιταλική νομοθεσία περιορισμοί στον τομέα των διαγωνισμών πρέπει να επιβάλλονται αδιακρίτως, υπό την έννοια ότι πρέπει να εφαρμόζονται με τον ίδιο τρόπο και με τα ίδια κριτήρια στους επιχειρηματίες που είναι εγκατεστημένοι στην Ιταλία καθώς και σε εκείνους που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη.

71. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξετάσει αν οι προϋποθέσεις συμμετοχής στους διαγωνισμούς παραχωρήσεως της άδειας εκμεταλλεύσεως στοιχημάτων και αθλητικών συναντήσεων καθορίζονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε, στην πράξη, να ανταποκρίνονται ευκολότερα σ' αυτές οι Ιταλοί επιχειρηματίες σε σχέση με τους αλλοδαπούς επιχειρηματίες. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι προϋποθέσεις αυτές δεν ανταποκρίνονται στο κριτήριο της απαγορεύσεως των διακρίσεων.

72. Τέλος, οι προβλεπόμενοι από την ιταλική νομοθεσία περιορισμοί δεν πρέπει να βγαίνουν πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού ορίου.

Το αιτούν δικαστήριο οφείλει να εξετάσει, σχετικώς, αν η ποινική κύρωση που επιβάλλεται σε όσους στοιχηματίζουν, από την κατοικία τους στην Ιταλία και μέσω του Διαδικτύου, με bookmaker εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος συνιστά δυσανάλογη κύρωση, κατά τα κριτήρια της νομολογίας του Δικαστηρίου (βλ. αποφάσεις της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-193/94, Σκανάβη και Χρυσανθακόπουλος, Συλλογή 1996, σ. I-929, σκέψεις 34 έως 39, και της 25ης Ιουλίου 2002, C-459/99, MRAX, Συλλογή 2002, σ. I-6591, σκέψεις 89 έως 91), ιδίως, όταν η συμμετοχή σε στοιχήματα ενθαρρύνεται στο πλαίσιο παιγνίων τα οποία διοργανώνουν οι εγγεκριμένοι εθνικοί φορείς.

73. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται, επίσης, να εξετάσει αν η επιβολή περιορισμών, συνοδευομένων από ποινικές κυρώσεις που μπορούν να φθάσουν μέχρι φυλάκιση ενός έτους, στους μεσολαβητές που διευκολύνουν την παροχή υπηρεσιών εκ μέρους bookmaker εγκατεστημένου σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο εντός του οποίου παρέχονται οι υπηρεσίες, παρέχοντας στα καταστήματά τους στους στοιχηματίζοντες σύνδεση μέσω του Διαδικτύου με τον bookmaker, συνιστά περιορισμό βγαίνοντα πέραν του αναγκαίου για την καταστολή της απάτης μέτρου, ιδίως όταν ο παρέχων τις υπηρεσίες υπόκειται στο κράτος μέλος εγκαταστάσεως σε προβλεπόμενο εκ του νόμου σύστημα ελέγχου και κυρώσεων, τα πρακτορεία των μεσολαβητών έχουν νομίμως συσταθεί και, πριν από την επιβολή των νομοθετικών τροποποιήσεων διά του νόμου 388/00, οι μεσολαβούντες θεωρούσαν ότι επιτρέπεται η διαβίβαση στοιχημάτων αναφορικά με αλλοδαπές αθλητικές συναντήσεις.

74. Όσον αφορά την αναλογικότητα της ιταλικής νομοθετικής ρυθμίσεως σε σχέση με την ελευθερία εγκαταστάσεως, καίτοι ο επιδιωκόμενος από τις αρχές κράτους μέλους σκοπός είναι η αποτροπή του ενδεχομένου συμμετοχής των παραχωρησιούχων παιγνίων σε εγκληματικές πράξεις και απάτες, ο αποκλεισμός της δυνατότητας κεφαλαιουχικών εταιριών εισηγμένων σε χρηματιστηριακές αγορές άλλων κρατών μελών να λάβουν άδεια παραχωρήσεως για τη διαχείριση αθλητικών στοιχημάτων, ιδίως όταν υπάρχουν άλλοι τρόποι ελέγχου των λογαριασμών και των δραστηριοτήτων τέτοιων εταιριών, μπορεί να θεωρηθεί ως μέτρο που βγαίνει πέραν του αναγκαίου για την καταστολή της απάτης ορίου.

75. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξετάσει αν η εθνική κανονιστική

ρύθμιση, ενόψει των συγκεκριμένων λεπτομερειών εφαρμογής της, ανταποκρίνεται πράγματι στους δυνάμενους να τη δικαιολογήσουν σκοπούς και αν οι περιορισμοί που συνεπάγεται δεν είναι δυσανάλογοι σε σχέση με τους σκοπούς αυτούς.

76. Ενόψει όλων αυτών των σκέψεων στο υποβληθέν ερώτημα επιβάλλεται να δοθεί η απάντηση ότι εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία απαγορεύει -υπό την απειλή επιβολής ποινικών κυρώσεων- την άσκηση των δραστηριοτήτων συγκεντρώσεως, αποδοχής, καταχωρίσεως και διαβιβάσεως προτάσεων στοιχημάτων, ιδίως αναφορικά με αθλητικές συναντήσεις, ελλείψει αδείας παραχωρήσεως ή αδείας χορηγηθείσας από το οικείο κράτος μέλος, συνιστά περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών που προβλέπουν, αντιστοίχως, τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξετάσει αν μια τέτοια κανονιστική ρύθμιση, λαμβανομένων υπόψη των συγκεκριμένων λεπτομερειών εφαρμογής της, ανταποκρίνεται πράγματι στους δυνάμενους να τη δικαιολογήσουν σκοπούς και αν οι περιορισμοί που επιβάλλει δεν εμφανίζονται ως δυσανάλογοι σε σχέση με τους σκοπούς αυτούς.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 30ής Μαρτίου 2001 το Tribunale di Ascoli Piceno,

αποφαίνεται:

Εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία απαγορεύει -υπό την απειλή επιβολής ποινικών κυρώσεων- την άσκηση των δραστηριοτήτων συγκεντρώσεως, αποδοχής, καταχωρίσεως και διαβιβάσεως προτάσεων στοιχημάτων, ιδίως αναφορικά με αθλητικές συναντήσεις, ελλείψει αδείας παραχωρήσεως ή αδείας χορηγηθείσας από το οικείο κράτος μέλος, συνιστά περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών που προβλέπουν, αντιστοίχως, τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξετάσει αν μια τέτοια κανονιστική ρύθμιση, λαμβανομένων υπόψη των συγκεκριμένων λεπτομερειών εφαρμογής της, ανταποκρίνεται πράγματι στους δυνάμενους να τη δικαιολογήσουν σκοπούς και αν οι περιορισμοί που επιβάλλει δεν εμφανίζονται ως δυσανάλογοι σε σχέση με τους σκοπούς αυτούς.

Δ. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Από την θέση αυτή θα παραθέτουμε κείμενα γενικού αθλητικού ενδιαφέροντος, σχόλια, δελτία τύπου, γνωστοποιήσεις και ανακοινώσεις αθλητικών και επιστημονικών φορέων, πρακτικά συνεδριάσεων κ.λ.π. Επίσης θα παρατίθενται εισηγητικές εκθέσεις νομοθετημάτων, πρακτικά νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, πρακτικά της Βουλής, σχέδια νόμων, κείμενα φιλοσοφικού προβληματισμού καθώς και κείμενα με απόψεις για την ιστορία και την εξέλιξη του αθλητισμού στην Ελλάδα.

Project Management

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Project1 είναι η εφαρμογή της γνώσης, των δεξιοτήτων, των εργαλείων και των τεχνικών στις δραστηριότητες ενός προγράμματος”. Σύμφωνα με το PRINCE 2 (**PR**oject **IN** Controlled **En**vironments = μέθοδος – διαδικασία επιτυχούς διαχείρισης έργων): **IP**roject**1** είναι ο σχεδιασμός, παρακολούθηση και έλεγχος όλων των πτυχών ενός προγράμματος καθώς και του κινήτρου εκείνων που περιλαμβάνει προκειμένου να επιτευχθούν συνολικά και ειδικά οι στόχοι του, εντός συγκεκριμένου χρονικού πλαισίου και σύμφωνα με την προσδιορισμένη δαπάνη, ποιότητα και απόδοση. **IP**roject: Μια προσωρινή προσπάθεια, με μια πεπερασμένη ημερομηνία ολοκλήρωσης που αναλαμβάνεται για να δημιουργήσει ένα μοναδικό προϊόν ή μια υπηρεσία¹. (Berkun, 2005).

«Project είναι το πλήρες σύνολο στοιχειωδών εργασιών, τεχνικών, εργαλείων που εφαρμόζονται κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης ενός προγράμματος».. (Deutsches Institut fur Normung, 1979).

Η διαχείριση του προγράμματος είναι κυρίως ευθύνη ενός διευθυντή μεμονωμένου προγράμματος. Αυτό το άτομο σπάνια συμμετέχει άμεσα στις δραστηριότητες που παράγουν το τελικό αποτέλεσμα, αλλά προσπαθεί να διατηρήσει την πρόοδο και την παραγωγική αμοιβαία αλληλεπίδραση των διάφορων συμβαλλόμενων μερών κατά τέτοιο τρόπο ώστε ο γενικός κίνδυνος αποτυχίας να μειώνεται.

PROJECT MANAGEMENT ονομάζεται η πειθαρχία του προγραμματισμού, της οργάνωσης, και των στοιχείων συμπεριφοράς διαχείρισης για να επέλθει η επιτυχής ολοκλήρωση των σκοπών και των στόχων ενός συγκεκριμένου προγράμματος. Ένα πρόγραμμα είναι μια πεπερασμένη προσπάθεια. (Project Management Institute, 2003).

Η συγκεκριμένη έναρξη και η ολοκλήρωση του προγράμματος σκοπό έχουν να δημιουργήσουν ένα μοναδικό προϊόν ή μια υπηρεσία που επιφέρει την ευεργετική αλλαγή ή την προστιθέμενη αξία. Αυτό το πεπερασμένο χαρακτηριστικό των προγραμμάτων έρχεται σε αιχμηρή αντίθεση με τις διαδικασίες, οι οποίες αποτε-

λούν μία μόνιμη ή ημιμόνιμη λειτουργική εργασία με σκοπό την παραγωγή, κατά τρόπο επαναλαμβανόμενο, του ίδιου προϊόντος ή της υπηρεσίας. Στην πράξη, η διαχείριση αυτών των δύο συστημάτων παρουσιάζεται συχνά αρκετά διαφορετική και απαιτεί υπό αυτήν τη μορφή, την ανάπτυξη των ευδιάκριτων τεχνικών δεξιοτήτων και την υιοθέτηση της χωριστής διοικητικής φιλοσοφίας. Η αρχική πρόκληση της διαχείρισης του προγράμματος είναι να επιτευχθούν όλοι οι σκοποί και στόχοι του, εμμένοντας στο κλασικό πεδίο δηλ. στην ποιότητα, το χρόνο και τον οικονομικό προϋπολογισμό του προγράμματος. Ένα πρόγραμμα λοιπόν είναι ένα προσεκτικά καθορισμένο σύνολο δραστηριοτήτων, με καθορισμένους στόχους και σκοπούς, που για την επίτευξή τους χρησιμοποιούνται τα στοιχεία συμπεριφοράς όπως χρήματα, άνθρωποι, υλικά, ενέργεια, διάστημα, παροχές, επικοινωνία, κίνητρο, κ.λπ.... (Institute of Electrical and Electronics Engineers, 1993).

Περιορισμοί – Παράμετροι. Σε οποιαδήποτε έργο, τα προγράμματα πρέπει να λειτουργούν και να παραδίδονται κάτω από ορισμένους περιορισμούς. Παραδοσιακά και πρακτικά αυτοί οι περιορισμοί έχουν εμφανιστεί ως: α) πεδίο εφαρμογής, β) χρόνος παράδοσης, και γ) κόστος που απαιτείται. Αυτοί αναφέρονται επίσης ως παράμετροι (θα αναφερθούμε αναλυτικότερα παρακάτω) και ως τρίγωνο διαχείρισης του προγράμματος, όπου κάθε πλευρά αντιπροσωπεύει έναν περιορισμό.

Σαν πειθαρχία, η διαχείριση του προγράμματος αναπτύχθηκε σε διάφορα πεδία εφαρμογής συμπεριλαμβανομένων των κατασκευών, της εφαρμοσμένης μηχανικής, και της νομικής υπεράσπισης. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, πατέρας της διαχείρισης του προγράμματος είναι Henry Gantt, ο οποίος είναι ευρύτατα γνωστός για τη χρήση του Gantt διαγράμματος ως εργαλείο διαχείρισης προγράμματος.

Η εργασία του είναι ο πρόδρομος σε πολλά σύγχρονα εργαλεία διαχείρισης του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένης της κατανομής δομών (WBS) και των στοιχείων συμπεριφοράς διακοπής εργασίας. (Lewis, 2002).

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

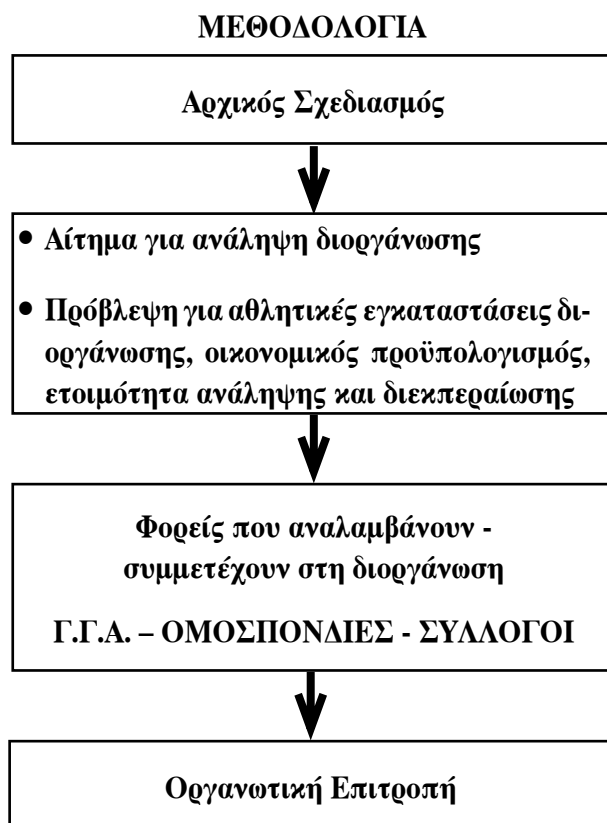
PROJECT MANAGEMENT και Γ.Γ.Α.

Η διοργάνωση ενός αθλητικού γεγονότος μεγάλου βεληνεκούς είναι ένα project που η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού αναλαμβάνει συχνά, είτε ως ο αποκλειστικός φορέας διοργάνωσης είτε σε συνεργασία με άλλους σχετικούς φορείς.

Η οργανωτική επιτυχία μιας τέτοιας διοργάνωσης προϋποθέτει σχεδιασμό χρηματοδότηση, γνώση και εμπειρία.

Όλες σχεδόν οι διοργανώσεις έχουν σημειώσει μεγάλη επιτυχία αποδεικνύοντας ότι ο συγκεκριμένος φορέας διαθέτει την απαραίτητη εμπειρία και τεχνογνωσία για να φέρει εις πέρας τέτοιου είδους εγχειρήματα.

Στο αρχικό στάδιο προγραμματισμού ο κύριος στόχος είναι να γίνει μια ρεαλιστική εκτίμηση του χρόνου.

Σχεδιασμός

- Κατάρτιση προϋπολογισμού διοργάνωσης
- Διαχείριση χρηματοδότησης
- Διαχείριση Αθλητικών χώρων
- Διαχείριση ανθρώπινων πόρων

- Προμήθειες αθλητικού υλικού
- Φιλοξενία αποστολών των χωρών (πτήσεις, διαμονή, διατροφή, μετακινήσεις)
- Σπόνσορες – Χορηγίες
- Ραδιοτηλεοπτική κάλυψη
- Προωθητικές ενέργειες
- Πωλήσεις (εισιτηρίων, αναμνηστικών, κ.τ.λ.)

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η Οργανωτική Επιτροπή είναι το όργανο εκείνο το οποίο έχει την ευθύνη και τον έλεγχο της διοργάνωσης του αθλητικού γεγονότος.

Η Ο.Ε. η οποία λόγω του εύρους των δραστηριοτήτων της αποτελείται από αρκετά μέλη (10-20) και υποομάδες που συνδράμουν στην επιτυχία της διοργάνωσης, δρα αυτόνομα και αποφασίζει κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεών της για τα παρακάτω ζητήματα:

Οικονομικά ζητήματα – διαχείριση χρηματοδότηση

Χορηγοί

Αθλητικό υλικό εγκαταστάσεων

Διαχείριση ανθρωπίνων πόρων

Μηχανοργάνωση αγώνων

Απονομές

Διαιτητές – κριτές

Γραμματεία αγώνων

Διαμονή- διατροφή αποστολών, μετακινήσεις ξένων αποστολών

Διαφήμιση-προώθηση του αθλητικού γεγονότος

Παραγωγή υλικού αγώνων

Πωλήσεις

Δεξίωση

Απολογισμός

Κάθε μία από τις παραπάνω ενέργειες αποτελείται από πλήθος επιμέρους ενεργειών που συμβάλλουν στο τελικό αποτέλεσμα.

Ενδεικτικά αναφέρουμε:

α) Διαμονή- διατροφή αποστολών, μετακινήσεις ξένων αποστολών

Προκήρυξη διαγωνισμού σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Ο.Ε.

Κατάθεση προσφορών

Διαδικασία επιλογής πρακτορείου

Διαδικασία επιλογής ξενοδοχειακού συγκροτήματος

Ανάθεση

Σύναψη σύμβασης

Η Ο.Ε. έχει τη ευθύνη για τη διαμονή, διατροφή και τις μετακινήσεις (προς και από το γήπεδο, ξεναγήσεις, κ.τ.λ.) των αποστολών των χωρών που θα συμμετάσχουν στο αθλητικό γεγονός. Η Ο.Ε. είναι υπεύθυνη για τη διενέργεια διαγωνισμού προκειμένου να επιλεγεί το καταλληλότερο αλλά και συμφερότερο πρακτορείο και ξενοδοχειακό συγκρότημα για την κάλυψη των αναγκών της φιλοξενίας.

Όταν τελειώσει η διαδικασία επιλογής έχουμε ανάθεση και σύναψη σύμβασης.

β) Διαφήμιση-προώθηση του αθλητικού γεγονότος

Η επιτυχία της διοργάνωσης ενός αθλητικού γεγονότος εξαρτάται πέρα από την αγωνιστική διάκριση και από την παρουσία των φιλάθλων στα στάδια.

Οργανωτική επιτυχία αθλητικών αγώνων σημαίνει μεταξύ άλλων και γεμάτες εξέδρες.

Σημαντικό εργαλείο σε αυτή την προσπάθεια αποτελούν όλες οι προωθητικές - διαφημιστικές ενέργειες που θα κοινοποιήσουν το γεγονός, που θα προβάλλουν τη σπουδαιότητα των αγώνων και θα εξάψουν το ενδιαφέρον και τη φαντασία των φιλάθλων ώστε να βρεθούν τη συγκεκριμένη ημέρα και ώρα στο στάδιο για να παρακολουθήσουν του αγώνες.

Οι ενέργειες αυτές περιλαμβάνουν διαφήμιση στο διαδίκτυο, στα ΜΜΕ, έντυπη διαφήμιση, κληρώσεις για δωρεάν εισιτήρια, συνεντεύξεις αθλητών αστέρων του αθλήματος, προβολή των εγκαταστάσεων που μπορεί να είναι καινούργιες ή να έχουν ανακαινιστεί και πολλά ακόμα.

ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ

Οι παράμετροι που σε κάθε project παίζουν ρόλο είναι ο χρόνος, το κόστος και η ποιότητα.

Για το κόστος δεν θα αναφερθώ ιδιαίτερος διότι αυτό καλύπτεται, για το συγκεκριμένο γεγονός, από τη Γ.Γ.Α.

Η ποιότητα της διοργάνωσης όπως έχει δείξει και το παρελθόν αναμένεται πάντα υψηλή διότι υπάρχει η κατάλληλη τεχνογνωσία και η εμπειρία, που μετά από τόσες διοργανώσεις αποτελούν εγγύηση για το αποτέλεσμα. Οι αθλητικές εγκαταστάσεις έχουν άριστες προδιαγραφές, τα συστήματα της μηχανοργάνω-

σης και ασφάλειας είναι δοκιμασιμένα και οι άνθρωποι που θα διαχειριστούν το γεγονός είναι ειδικοί και έμπειροι.

Ο σχεδιασμός βέβαια περιέχει και την παράμετρο του χρόνου. Το χρονοδιάγραμμα είναι βασικό εργαλείο στην τήρηση του σχεδιασμού και του προγράμματος και για αυτό πρέπει να ακολουθείται αυστηρά.

Παρατίθεται ένα υποθετικό χρονοδιάγραμμα προκειμένου να γίνει αντιληπτή η ακολουθία και η σύνδεση των ενεργειών:

ΕΒΔΟΜΑΔΕΣ

ΕΡΓΑΣΙΕΣ	1η	2η	3η	4 ^η	5η	6η	7η	8η	9η	10η
Οικονομικά-διαχείριση	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Χορηγοί		X	X							
Διαχείριση ανθρωπίνων πόρων		X	X	X	X					
Αθλητικό υλικό			X	X	X	X	X	X		
Διαμονή- διατροφή μετακινήσεις αποστολών						X	X	X	X	X
Παραγωγή υλικού αγώνων						X	X	X	X	X
Γραμματεία αγώνων								X	X	X
Διαιτητές-κριτές								X	X	X
Διαφήμιση-προώθηση του γεγονότος								X	X	X
Πωλήσεις								X	X	X
Δεξίωση										X

Ο σχεδιασμός, ανάλυση, προγραμματισμός & έλεγχος των μεγάλων έργων είναι από τις πιο σύνθετες εργασίες.

Μία από τις γνωστότερες τεχνικές διεύθυνσης έργων είναι το σύστημα **PERT** (Project Evaluation & Review Technique): Μεθοδολογία αξιολόγησης & παρακολούθησης έργου και μεθοδολογία που προκύπτει **CPM** (Critical Path Method): Μέθοδος Κρίσιμης Διαδρομής.

Για να εφαρμοστεί η μεθοδολογία PERT/CPM χωρίζουμε το έργο σε επί μέρους δραστηριότητες με λεπτομερές χρονοδιάγραμμα έναρξης και περάτωσης κάθε δραστηριότητας καθώς και όλων των διασυνδέσεών τους.

(Montana & Charnov, 1987).

Το όλο έργο απεικονίζεται σε μορφή δικτύου όπου ο κάθε κλάδος είναι μια δραστηριότητα, ενώ ο κάθε κόμβος είναι ένα γεγονός και ταυτόχρονα αποτελεί το σημείο εκκίνησης ή ολοκλήρωσης όσων δραστηριοτήτων ξεκινούν ή καταλήγουν εκεί.

Ή στη **πρώτη φάση** αναλύεται το όλο έργο σε επί μέρους δραστηριότητες και καταρτίζεται ο αναλυτικός πίνακας δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες ομαδοποιούνται σε κατηγορίες (ως προς τα απαιτούμενα μέσα, τοποθεσία, μέθοδο, κλπ.)

Στη **δεύτερη φάση** καταρτίζεται ένα πρόχειρο δίκτυο με τη φυσιολογική σειρά των δραστηριοτήτων βάσει του αρχικού πίνακα, των αλληλεξαρτήσεων. Η σειρά αυτή προκύπτει και από τυχόν περιορισμούς λόγω τεχνικών δυνατοτήτων, προσωπικού, υλικών ή πολιτικής.

Στη φάση αυτή μπορεί να επίσης προκύψουν βελτιώσεις του δικτύου είτε με περαιτέρω ανάλυση σύνθετων δραστηριοτήτων ή με τη σύνθεση επί μέρους δραστηριοτήτων σε μία, ή ακόμη και με τη προσθήκη τεχνητών δραστηριοτήτων μηδενικού χρόνου με σκοπό την επισήμανση κάποιας αλληλουχίας.” (Μούσας, 2001).

A1= Σύσταση Ο.Ε.

A2= Κατάρτιση προϋπολογισμού

A3= Διαχείριση ανθρωπίνων πόρων (υπαρχόντων και προσληφθέντων)

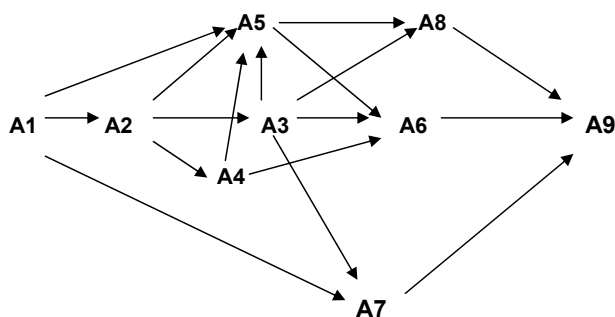
A4= Χορηγοί – Σπόνσορες

A5= Αθλητικές εγκαταστάσεις

A6= Φιλοξενία αποστολών

A7= Δημοσιογραφική – ραδιοτηλεοπτική κάλυψη

A8= Πωλήσεις

A9=Αγώνες (Εποπτεία αγώνων και τέλος αγώνων)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Σχεδιασμός για το μέλλον

Πιο πάνω αναφέρθηκαν τα τμήματα, οι διαδικασίες και τα βήματα προκειμένου να οργανωθεί από τη Γ.Γ.Α. ένα μεγάλο αθλητικό γεγονός. Η σημασία του σχεδιασμού για την εκτέλεση και ολοκλήρωση ενός project είναι υψηλής σημαντικότητας, είναι σημείο πρώτης γραμμής για τον οποιαδήποτε οργανισμό ή την εταιρεία που αναλαμβάνει την περάτωση ενός έργου. Γενικά έχοντας ως βάση μόνο τον «σχεδιασμό» του έργου, είναι ίσως έκπληξη η ολοκλήρωση του project. Στην πραγματικότητα έργο βασιζόμενο μόνο στο σχεδιασμό μπορεί να ολοκληρωθεί, αλλά σπάνια με τον προβλεπόμενο τρόπο και στην προβλεπόμενη ημερομηνία. Οι πελάτες αισθάνονται απογοητευμένοι από καθυστέρηση της παράδοσής του και το προσωπικό είναι εξουθενωμένο από τη συνεχή πίεση για στόχους αδύνατους. Με σωστό χρονικό προγραμματισμό, τα έργα μπορούν να τρέχουν πάνω στο επιλεγμένο χρόνο και να αλληλεπιδρούν αποτελεσματικά με πελάτες και προμηθευτές. "Αν θέλετε να εκτελούνται τα έργα σας με το σωστό τρόπο, τότε θα πρέπει να επενδύσετε σε χρόνο προγραμματισμού" (Gerard, M. Blair. 1993)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Μούσας, Β.Χ. (2001). *Εισαγωγή στη βελτιστοποίηση*. Αθήνα.

Ξένη

- Aguanno, K. (2005). *Managing Agile Projects*. Oshawa, ON: Multi-Media Publications Inc.
- Berkun, S. (2005). *Art of Project Management*. Cambridge, MA: O'Reilly Media
- Institute of Electrical and Electronics Engineers. (2001) *Starting to Manage: the essential skills*. Chartwell-Bratt UK
- Lewis, J. (2002). *Fundamentals of Project Management*, 2nd ed., American Management Association.
- Montana, P. J., & Charnov, B. H. (1987). *Management*. Barron's Educational Series, Inc. Hauppauge NY
- Project Management Institute (2003). *A Guide To The Project Management Body Of Knowledge*, 3rd ed., Project Management Institute.

Η ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο όρος κοινωνική ευθύνη αναφέρεται στις ενέργειες των επιχειρήσεων που αποσκοπούν στην συμβολή αντιμετώπισης περιβαλλοντικών και κοινωνικών ζητημάτων. Γενικότερα οι παντός είδους επιχειρήσεις αποτελούν οντότητες οι οποίες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με το κοινωνικό σύνολο, μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνται, επηρεάζοντας και επηρεαζόμενες από τα δεδομένα της εποχής και του χώρου δράσης τους. Οφείλουν επομένως να αναγνωρίζουν την ευθύνη που τους αναλογεί, απέναντι στην κοινωνία και το περιβάλλον. Να σέβονται δηλαδή τις αρχές και τις αξίες που χαρακτηρίζουν τον πολιτισμό μας (τον σεβασμό προς τον άνθρωπο - την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την παροχή ίσων ευκαιριών, το σεβασμό στο περιβάλλον που κληρονομήσαμε και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής).

Σήμερα, ο θεσμός της Εταιρικής ευθύνης, προσδιορίζεται με πολιτικές και δράσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία στοχεύει να του δώσει μεγαλύτερη πολιτική προβολή, να επιβραβεύσει ευρωπαϊκές επιχειρήσεις για τις ενέργειές τους σε αυτόν τον τομέα και να ενθαρρύνει την ανάληψη μεγαλύτερων πρωτοβουλιών. Αναγνωρίζοντας ότι οι επιχειρήσεις έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην Εταιρική κοινωνική ευθύνη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μπορεί να επιτύχει καλύτερα τους στόχους της σε συνεργασία με τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και έχει ήδη εξαγγείλει την υποστήριξή της στην δημιουργία ευρωπαϊκής συμμαχίας για την Εταιρική κοινωνική ευθύνη.

Το ερώτημα και αντικείμενο σύμφωνα με τα παραπάνω είναι πως μπορεί να δομηθεί και να εφαρμοστεί ένα πρόγραμμα κοινωνικής ευθύνης από έναν αθλητικό φορέα (οργανισμό, Π.Α.Ε., σύλλογο) με σκοπό να ωφεληθεί το κοινωνικό σύνολο και κατ'επέκταση ο ίδιος ο φορέας.

Διεθνής ορισμός

Ο όρος στα αγγλικά είναι Corporate Social Responsibility. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001).

Θεωρία των ενδιαφερόμενων μερών (Stakeholders)

Υπάρχουν αρκετές θεωρίες σχετικά με την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη. Η πιο διαδεδομένη και απλή είναι η θεωρία των ενδιαφερόμενων μερών ή εμπλεκόμενων μερών (οι όροι ακόμα δεν έχουν παγιωθεί στην Ελλάδα). Τα ενδιαφερόμενα μέρη αποτελούν το περιβάλλον (άμεσα και έμμεσα) το οποίο αλληλεπιδρά με την επιχείρηση και έχει ενδιαφέρον από τις δραστηριότητες της. (Ο αγγλικός όρος είναι Stakeholders δηλαδή αυτοί που κρατούν-έχουν ενδιαφέρον). Οι άμεσα ενδιαφερόμενοι σε μία επιχείρηση είναι οι μέτοχοι, οι εργαζόμενοι, οι δανειστές-πιστωτές (τράπεζες). Η θεωρία των ενδιαφερόμενων μερών βοηθάει την επιχείρηση να λάβει υπόψη της όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη (τόσο άμεσα όσο και έμμεσα) και να ξεκινήσει μία ουσιαστική διαδικασία διαλόγου πριν καθορίσει το πρόγραμμα δράσης της όσον αφορά την εταιρική κοινωνική της ευθύνη.

Υπόθεση όλων μας

Το θέμα της Κοινωνικής Ευθύνης είναι υπόθεση όλων μας, σε όποια θέση και αν βρισκόμαστε. Σε μια κοινωνία που διαρκώς εξελίσσεται, κανένας δεν μπορεί να μένει απαθής απέναντι στις ίσες ευκαιρίες, στην ενθάρρυνση και επιβράβευση πρωτοβουλιών με λόγια και πράξεις. Πόσο μάλλον οι άνθρωποι του Αθλητισμού που διακρίνονται για την κοινωνική τους ευαισθησία και την ανταπόκριση που δείχνουν στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η σύγχρονη κοινωνία

Το θέμα λοιπόν του παρόντος είναι η εφαρμογή ενός προγράμματος κοινωνικής ευθύνης από ένα αθλητικό φορέα.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

Σε συνέχεια της Λευκής Βίβλου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 1993 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε τον Ιούλιο του 2001 την Πράσινη Βίβλο «για την προώθηση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη», η οποία είχε ως στόχο να δώσει εκκίνηση για μία ευρύτερη δημόσια συζήτηση σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να προωθήσει την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Η Πράσινη Βίβλος όρισε την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη ως την “έννοια σύμφωνα με την οποία οι εταιρείες ενσωματώνουν σε εθελοντική βάση κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στις επαφές τους με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη”, καθώς συνειδητοποιούν όλο και περισσότερο ότι η υπεύθυνη συμπεριφορά οδηγεί σε βιώσιμη επιχειρηματική επιτυχία. Έτσι, λοιπόν, η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη νοείται ως συμπεριφορά των επιχειρήσεων η οποία υπερβαίνει τις νομικές τους υποχρεώσεις και υιοθετείται εθελοντικά ενώ συνδέεται στενά με την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς ενσωματώνει τον οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπο των δραστηριοτήτων τους.

Η Κοινωνική Ευθύνη των επιχειρήσεων εδραιώνεται από τα παρακάτω:

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, η αύξηση της δύναμης των επιχειρήσεων συνεπάγεται ακόμα μεγαλύτερες ευθύνες απέναντι στην κοινωνία.

Στις σύγχρονες επιχειρήσεις σκοπός δεν είναι μονάχα το κέρδος αλλά η ικανοποίηση του συνόλου των ενδιαφερόμενων μελών (stakeholders).

Το σύνολο των ενδιαφερόμενων μελών αποτελείται από τους πελάτες, τους μετόχους, τους εργαζόμενους, τους προμηθευτές, τις τοπικές κοινωνίες, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις. (Βασιλικοπούλου και Σιώμκος, 2003)

Έρευνα στην Αγγλία έδειξε ότι:

Οι καταναλωτές κρίνουν την ηθική συμπεριφορά μιας επιχείρησης και προσδοκούν η εταιρική κοινωνική ευθύνη να είναι μέρος της επιχειρησιακής στρατηγικής.

Οι καταναλωτές με την πάροδο του χρόνου αναγνωρίζουν τις επιχειρήσεις που κάνουν προσπάθειες πάνω σε ηθικά και κοινωνικά θέματα και τις προτιμούν.

Ο καταναλωτής νοιάζεται και προτιμά τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που προέρχονται από κοινωνικά υπεύθυνες επιχειρήσεις.

Οι καταναλωτές είναι διατεθειμένοι να τιμωρήσουν (με μπουκοτάζ ή πληρώνοντας χαμηλότερη τιμή) τις κοινωνικά ανεύθυνες επιχειρήσεις.

Είναι επίσης διατεθειμένοι να επιβραβεύσουν τις κοινωνικά υπεύθυνες επιχειρήσεις.

Είναι διατεθειμένοι ακόμα και να πληρώσουν υψηλότερη τιμή για ένα κοινωνικά υπεύθυνο προϊόν ή υπηρεσία.

Μία κοινωνικά υπεύθυνη επιχείρηση αναγνωρίζεται από τους καταναλωτές και κερδίζει την προτίμησή τους.

Επίσης σύμφωνα με την έρευνα GGT Advertising, οι μισοί καταναλωτές θα διέκοπταν την καταναλωτική σχέση με εταιρία η οποία θα ενεργούσε ανήθικα.

Έρευνα για τις Αναφορές Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στην Ελλάδα

«Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε (και ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2007) είχε ως βασικό στόχο να διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται και εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, μέσω της μελέτης των αναφορών CSR που εκδίδουν (συχνά αποκαλούμενες ως κοινωνικοί απολογισμοί). Προκειμένου να αναγνωρισθούν οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται ενεργά στην Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και εκδίδουν σχετική ετήσια αναφορά, συγκεντρώθηκαν στοιχεία για τις επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών καθώς επίσης για αυτές που συμμετέχουν με οποιοδήποτε τρόπο σε δίκτυα που δραστηριοποιούνται σε θέματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στον ελλαδικό χώρο, όπως είναι το Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη - CSR Hellas (www.csrhellas.gr), η Eurocharity (www.eurocharity.org) και το Κέντρο Αειφόρου Ανάπτυξης και Αριστείας (Centre for Sustainability and Excellence) (www.cse-net.org)...

...Από το σύνολο των επιχειρήσεων που διερευνήθηκαν διαπιστώθηκε ότι 28 εκδίδουν ετήσια αναφορά Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, εκ των οποίων 3 την ενσωματώνουν στα ετήσια αποτελέσματα χρήσεως. Όσον αφορά την οργανωτική αντιμετώπιση του θέματος, 15 από τις επιχειρήσεις διαθέτουν ξεχωριστό Τμήμα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, ενώ οι υπόλοιπες έχουν αναθέσει τις σχετικές διαδικασίες είτε στο Τμήμα Εταιρικής Επικοινωνίας & Δημοσίων Σχέσεων (8), είτε σε άλλα υψηλόβαθμα Διοικητικά Στελέχη. Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων που εκδίδουν ετήσια αναφορά CSR (24 από τις 28) είχαν διεθνή δραστηριότητα, και κατά κύριο λόγο είναι ιδιωτικές (25 από τις 28). Ο μέσος αριθμός των εργαζομένων τους παρουσιάζεται ιδιαίτερα υψηλός και ανέρχεται στους 79.000 περίπου εργαζομένους, νούμερο ιδιαίτερα υψηλό εάν αναλογιστεί κανείς τη συντριπτική πλειοψηφία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα με λιγότερους των 400 εργαζομένων. Αναφορικά με τους κλάδους δραστηριοποίησης των επιχειρήσεων που εκδίδουν αποτελέσματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης παρουσιάζεται μεγάλη συμμετοχή των κλάδων Χρηματοοικονομικών, Τηλεπικοινωνιών, Πετρελαιοειδών και Μεταποίησης...

...Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι στις 28 επιχειρήσεις που εκδίδουν

ετήσια αναφορά Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης καταμετρήθηκαν συνολικά 303 διαφορετικοί δείκτες, ενώ ο μέσος αριθμός δεικτών στους οποίους γίνεται αναφορά από κάθε επιχείρηση είναι 36, με περισσότερους να αφορούν το περιβάλλον, την κοινωνία και το ανθρώπινο δυναμικό» (Ν.Α.Παναγιώτου, & Κ.Αραβώσης, 2007)

Οφέλη που Προκύπτουν από την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Καλή δημόσια εικόνα.

Ως αποτέλεσμα, αύξηση του αριθμού των καταναλωτών.

Στη μακροχρόνια περίοδο, οι επιχειρήσεις έχουν υψηλότερα κέρδη και μεγαλύτερη ανάπτυξη.

Η εταιρική κοινωνική απόδοση λειτουργεί ως οδηγός για τους υποψήφιους εργαζόμενους και τους μετόχους.

Η έννοια της Κοινωνικής Ευθύνης αποτελεί ένα «κεφάλαιο», στο οποίο, όσο περνούν τα χρόνια, τόσο μεγαλύτερη βαρύτητα δίδουν οι απανταχού επιχειρήσεις. Η αντίδρασή τους είναι λογική: οι πολίτες όλο και περισσότερο ασκούν πιέσεις στις επιχειρήσεις να δείξουν εμπράκτως ότι ενδιαφέρονται για τις κοινωνίες στις οποίες απευθύνονται. Και οι επιχειρήσεις αντιλαμβάνονται ότι η δραστηριοποίησή τους για τη βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών τους προσδίδει κύρος και αποδοχή από τους πολίτες. Όμως, τελικά, ποια είναι τα ζητήματα εκείνα τα οποία αποτελούν την «αιχμή» της Κοινωνικής Ευθύνης και ποιες οι καλύτερες πρακτικές για την άσκησή της;

Απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα δίδει παγκόσμια έρευνα της εταιρείας συμβούλων McKinsey με θέμα την «εταιρική φιλανθρωπία», όπως την ονομάζουν οι συντάκτες της. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι οι βασικοί λόγοι δραστηριοποίησης των επιχειρήσεων σε τομείς της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης είναι, εκτός από τις θετικές κοινωνικές της επιδράσεις, η βελτίωση της φήμης της επιχείρησης (70%), η ανάπτυξη δεξιοτήτων των υπαλλήλων, αλλά και των προϊστάμενων (44%), η βελτίωση της κατάστασης στις προσλήψεις υπαλλήλων (42%) και η ισχυρή τους διαφοροποίηση από τον ανταγωνισμό. Επίσης, το 14% των συμμετεχόντων στην έρευνα εκτιμά ότι οι στόχοι που τέθηκαν από τα προγράμματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης επιτεύχθηκαν πλήρως, το 57% μιλά για μερική επιτυχία του και το 29% για ελάχιστη ή και καθόλου επιτυχία.

Όσον αφορά στα ζητήματα που δίδεται ιδιαίτερο βάρος στις δραστηριότη-

τες Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, σε σχέση με τις αντιδράσεις των μετόχων τους, το βασικό είναι η προστασία του περιβάλλοντος και οι κλιματικές αλλαγές (46%), τα προγράμματα υγείας και ασφάλισης για τους υπαλλήλους (27%), η ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων (24%), η πολιτική επιρροή (19%) και η διασφάλιση της ασφάλειας και υγιεινής των προϊόντων. Από την άλλη, τα ζητήματα που κρίνονται ως «αιχμής», για δράση Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης αφορούν στην εκπαίδευση (75%), στο κοινωνικό γίγνεσθαι (58%), στην οικονομική ανάπτυξη (52%) και στο περιβάλλον (52%).

Ή Κατ' αρχήν να μην ξεχνούμε ότι ο επιχειρηματίας είναι άνθρωπος και έτσι υπόκειται στις ίδιες ηθικές και νομικές προσαγωγές τιμιότητας και αλληλεγγύης, όπως και ο κάθε άλλος, ούτε περισσότερες αλλά ούτε και λιγότερες, τόσο στις δραστηριότητές του όσο και στη διάθεση του πλούτου του. Σε μια φιλελεύθερη δημοκρατική πολιτεία, ο κάθε άνθρωπος είναι κύριος των ιδιοκτητιών αγαθών που του ανήκουν και τα διαθέτει κατά βούληση. Όσον αφορά την τιμιότητα και αλληλεγγύη, στο βαθμό που χρειάζεται για να περιμαζευτούν οι παραβάτες, οι ηθικές προσαγωγές επικαλύπτονται και με ένα ελάχιστο πλέγμα αναγκαστικών νομικών κανόνων που ρυθμίζουν τη χρήση και διάθεση των αγαθών και επιβάλλουν φόρους και εισφορές για το κοινό καλό. Συνεπώς, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η κοινωνική ευθύνη του επιχειρηματία εκτείνεται στην τήρηση των νόμων και στην ευαισθησία στις περαιτέρω ηθικές προσαγωγές. (Κορυζής, 2006).

Το 1999 έρευνα ανάμεσα σε 25.000 πολίτες σε 23 χώρες σε πέντε ηπείρους έδειξε ότι:

Οι αντιλήψεις της κοινωνίας για τις εταιρίες είναι πιο στενά συνδεδεμένες με την κοινωνική ευθύνη (56%) παρά με την ποιότητα /φήμη του ονόματος (40%) ή με βασικές επιχειρησιακές παραμέτρους (34%) όπως οικονομικούς παράγοντες, μέγεθος της εταιρίας και στρατηγική.

2 στους 3 πολίτες θέλουν τις εταιρίες να ξεπεράσουν τον παραδοσιακό τους ρόλο, που ήταν να κάνουν κέρδη και τις θέλουν να συνεισφέρουν σε ευρύτερους κοινωνικούς στόχους.

Οι μισοί που έλαβαν μέρος στην έρευνα δίνουν προσοχή στην κοινωνική συμπεριφορά των επιχειρήσεων.

(The Millennium Poll on Corporate Social Responsibility by Environics International Ltd, 2001).

Τα βασικότερα πλεονεκτήματα ενός μοντέλου ανάπτυξης και διαχείρισης της Ε.Κ.Ε.

• Αξιολόγηση και διαχείριση των πιθανών επιχειρηματικών κινδύνων και ιδιαίτερα των σχετικών με τη φήμη της εταιρίας.

• Αναγνώριση των ενδιαφερομένων μερών (stakeholder groups – όπως π.χ. εργαζόμενοι, πελάτες, μέτοχοι, κυβερνήσεις και κρατικοί φορείς, μη κυβερνητικές οργανώσεις, τοπικές κοινότητες κ.α.).

• Συμμόρφωση με το υπάρχον και μελλοντικό κανονιστικό πλαίσιο σε τομείς όπως η προστασία του περιβάλλοντος, τα εργασιακά δικαιώματα και η παροχή πληροφοριών.

• Βελτίωση της εικόνας και εταιρικής φήμης.

• Οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ της επιχείρησης και του εξωτερικού της περιβάλλοντος, μέσα από τη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών για τα ζητήματα κοινωνικής ευθύνης της εταιρίας.

• Βελτίωση εταιρικής διακυβέρνησης, μέσω της καλύτερης κατανόησης των σημαντικών ζητημάτων που αντιμετωπίζει η επιχείρηση στους τομείς της εργασίας, του περιβάλλοντος και της κοινωνικής προσφοράς, αλλά και μέσα από τη συστηματική θεώρηση των συναφών με τα θέματα αυτά διαδικασιών που ακολουθεί.

• Μακροπρόθεσμη οικονομική επιτυχία μέσα από την ικανοποίηση των σημαντικότερων ενδιαφερομένων μερών για τη λειτουργία της επιχείρησης και τη δημιουργία αμοιβαία επωφελών σχέσεων (win – win relationships).

• Μέσα από όλα τα παραπάνω οι επιχειρήσεις που εφαρμόζουν τη συστηματική και ολοκληρωμένη διαχείριση της κοινωνικής τους ευθύνης ουσιαστικά επιδιώκουν να εξασφαλίσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις αγορές τις οποίες κινούνται.

(Οδηγός εταιρικής κοινωνικής ευθύνης του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων της Κύπρου, 2006).

“Με την εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής ευθύνης και την εθελοντική ανάληψη δέσμευσης για υπέρβαση των υποχρεώσεων που επιβάλλονται από τη νομοθεσία, οι εταιρίες προσπαθούν να αναβαθμίσουν τα πρότυπα της κοινωνικής ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος και του σεβασμού θεμελιωδών δικαιωμάτων και ενστερνίζονται μια ανοικτή διακυβέρνηση, εναρμονίζοντας τα ενδιαφέροντα των διαφόρων άμεσα και έμμεσα εμπλεκόμενων με τις δραστηριότητές τους (stakeholders), σε μια γενική προσέγγιση ποιότητας και βιωσιμότητας (Μάρω Χατζησοφοκλέους, 2006)

“Τα οφέλη για την επιχείρηση από την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη είναι ότι φαίνεται ως κάτι καλό στους πελάτες και τους εν δυνάμει πελάτες, τους επενδυτές, τους αναλυτές, τα media κ.ά. ενώ υπάρχουν σημαντικές ενδείξεις ότι κάνει καλό στο brand καθώς και στα έσοδα της επιχείρησης. Ειδικότερα, μερικά από τα κυριότερα οφέλη της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης είναι:

- Αύξηση των πωλήσεων και του μεριδίου αγοράς.
- Ενδυνάμωση του brand.
- Καλύτερη εταιρική εικόνα.
- Προσέλκυση, υποκίνηση και διατήρηση εργαζομένων.
- Μειωμένο λειτουργικό κόστος.
- Θετική εικόνα στους επενδυτές και τους αναλυτές.”(Ρίζος, 2007).

Καταρχάς αξίζει να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια η τάση που επικρατεί είναι η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη να απομακρύνεται από το μοτίβο της “απλής” “υποχρέωσης” απέναντι στην κοινωνία (προσφορά χρημάτων σε όσο το δυνατόν περισσότερους οργανισμούς, βραχυπρόθεσμη υποστήριξη, αποφυγή υποστήριξης οργανισμών, σκοπών κ.λπ. που συσχετίζονται με τη δραστηριότητα και τα προϊόντα της επιχείρησης κ.λπ.), μοτίβο που είχε ως στόχο το “doing good to look good”.

Σήμερα, η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη εφαρμόζεται με στόχο το “doing well by doing good” -με άλλα λόγια, η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (πρέπει να) συνδράμει και στην επίτευξη των εταιρικών στόχων. Αυτό σημαίνει ότι η επιχείρηση πρέπει να εστιάζει σε λίγους τομείς οι οποίοι να συνάδουν με τις αξίες της, να εφαρμόζει προγράμματα που υποστηρίζουν τους εταιρικούς στόχους της, να επιλέγει θέματα που σχετίζονται με τα προϊόντα και το κοινό-στόχο της ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι μάρκετινγκ που έχει (π.χ. διείσδυση στην αγορά, αύξηση του μεριδίου αγοράς, ενδυνάμωση του brand) κ.λπ.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΣΤΟΝ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ

ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

Σύμφωνα με τα παραπάνω ο Αθλητισμός, ο οποίος πέρα από αγωνιστικό ή ψυχαγωγικό αποτελεί κατά βάση ένα κοινωνικό φαινόμενο που αλληλοεπηρεάζεται από το κοινωνικό σύνολο, οφείλει να εφαρμόζει προγράμματα κοινωνικής ευθύνης. Η σχέση του με τον άνθρωπο τον καθιστά *a priori* σύμμαχο και αρωγό

της κοινωνίας στη μάχη για ποιοτικότερη ζωή και τους ανθρώπους που τον εκπροσωπούν, άοκνους υποστηρικτές των κοινωνικών αιτημάτων.

Η Κοινωνική Ευθύνη διαθέτει τρεις βαθμούς:

Την Κοινωνική Υποχρέωση

Την κοινωνική Ευθύνη

Την Κοινωνική Απόκριση

«Ο πρώτος βαθμός κοινωνικής ευθύνης θεωρεί ότι οι κύριοι στόχοι μιας επιχείρησης είναι οικονομικής φύσης (δηλαδή η μεγιστοποίηση του κέρδους και της αξίας του μετοχικού κεφαλαίου) και όχι η εκπλήρωση των κοινωνικών υποχρεώσεων. Ωστόσο οι υποστηρικτές αυτής της προσέγγισης πιστεύουν ότι η επιχείρηση θα πρέπει να εκπληρώσει τις ελάχιστες κοινωνικές υποχρεώσεις που επιβάλλονται από την τρέχουσα νομοθεσία.» (Montana, & Charnov, 1993).

Η επιχείρηση που αποδέχεται τα ανωτέρω συμμορφώνεται με τη νομοθεσία υποστηρίζοντας ότι είναι συνεπής στις κοινωνικές υποχρεώσεις, ενώ παράλληλα υποστηρίζει και τις φιλανθρωπικές συνεισφορές μόνο όταν αυτές οι πράξεις ευνοούν την εταιρία. Το ευρύτερο κοινωνικό έργο είναι ευθύνη των εργαζομένων και όχι της εταιρείας.

Το ίδιο ισχύει και στον αθλητισμό. Οι ΠΑΕ, ΚΑΕ, ΤΑΠ, τα μεγάλα σωματεία όπως ο Ολυμπιακός, ο Παναθηναϊκός, ο Πανελλήνιος που δραστηριοποιούνται σχεδόν σε όλα τα αθλήματα, είναι μεγάλες εταιρίες που, κατά μία έννοια, διαχειρίζονται το αθλητικό προϊόν.

Ένα πρόγραμμα κοινωνικής υποχρέωσης που θα μπορούσε να εφαρμόσει π.χ. μία μεγάλη Π.Α.Ε. είναι η συνεισφορά της στην καταπολέμηση του προβλήματος των ναρκωτικών. Βέβαια οι ενέργειες και οι πρωτοβουλίες της σύμφωνα με τη λογική της κοινωνικής υποχρέωσης θα είναι λίγες και συγκεκριμένες, κυρίως λόγω του ότι η νομοθεσία έχει πολύ περιορισμένο πλαίσιο για το ζήτημα.

ο Μια οικονομική συνεισφορά σε ένα κρατικό οργανισμό ή σε μια κοινότητα απεξάρτησης, θα προέβαλλε της στάση και την ευαισθησία της εταιρείας στην αντιμετώπιση του προβλήματος.

ο Η στήριξη ηθικά ή και οικονομικά ανθρώπων της επικαιρότητας και του δημόσιου βίου, οι οποίοι θα κοινοποιούσαν το πρόβλημά τους, θα ήταν χρήσιμο για το προφίλ της εταιρείας.

ο Στόχος της είναι η διατήρηση προφίλ αμέριου πολίτη, νομοταγούς αλλά και φιλάνθρωπου που από τις οικονομίες του δαπανά ένα ποσό για να συνδράμει στο πρόβλημα. Γι αυτό πρώτα από όλα θα έπρεπε να παρουσιάζεται

η ίδια ως υπόδειγμα, αποδεικνύοντας με κάποιο εσωτερικό έλεγχο ότι οι εργαζόμενοί της δεν εμπλέκονται με οποιοδήποτε τρόπο με τα ναρκωτικά

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ: ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

Ο δεύτερος βαθμός κοινωνικής ευθύνης θεωρεί ότι οι επιχειρήσεις δεν έχουν μόνο οικονομικούς σκοπούς αλλά και κοινωνικές ευθύνες.

«Οι εταιρίες που συμφωνούν με τα παραπάνω παίρνουν οργανωτικές αποφάσεις οι οποίες δε βασίζονται μόνο στα οικονομικά κέρδη και στη συμμόρφωση με τη νομοθεσία, αλλά και σε κριτήρια κοινωνικού συμφέροντος. Υπάρχει δηλαδή ενδιαφέρον για τη μεγιστοποίηση των κερδών και της αξίας του μετοχικού κεφαλαίου αλλά και η διάθεση να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι μέσα στο πλαίσιο της κοινωνίας που δέχεται τα προγράμματα κοινωνικής δράσης. Σύμφωνα με την προσέγγιση κοινωνικής ευθύνης οι εταιρίες επιζητούν την αποδοχή της κοινωνίας για την ανάμιξή τους σε κοινωνικές ενέργειες και επιθυμούν να θεωρούνται «καλοί πολίτες.» (Montana, & Charnov, 1993).

Η αντιμετώπιση των ναρκωτικών που αποτελούν ένα μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα δεν περιορίζεται σε όσα αναφέρθηκαν στην κοινωνική υποχρέωση.

Η Π.Α.Ε. που έχει ευθύνη ως μέρος της κοινωνίας, εντοπίζει το πρόβλημα, αναλύει την κατάσταση, θεσπίζει πρότυπα απόδοσης, διατυπώνει προτεινόμενες και εναλλακτικές λύσεις και τις εφαρμόζει. Η διαδικασία αυτή είναι αναγκαία προκειμένου η έμπρακτη κοινωνική ευθύνη της ΠΑΕ, να αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν και στη βιβλιογραφία. Η ΠΑΕ λοιπόν αφού έχει εντοπίσει το πρόβλημα και έχει αναλύσει την κατάσταση (τα ναρκωτικά είναι πολύ γνωστό και επίκαιρο πρόβλημα) καλείται να το αντιμετωπίσει ουσιαστικά με τις εξής ενέργειες:

Α΄ ΦΑΣΗ

Οικονομικές συνεισφορές

- ο **Η ενεργός συμμετοχή** σε εκδηλώσεις και έμπρακτο ενδιαφέρον για βοήθεια από αθλητές, μέλη του Δ.Σ. και προσωπικού, σε ανθρώπους-χρήστες, κοινωνικούς φορείς, κ.τ.λ.
- ο **Η πλήρης στήριξη μιας κοινότητας απεξάρτησης** είναι ένα σπουδαίο έργο που θα βοηθήσει τους ανθρώπους που επιθυμούν να απεξαρτηθούν, να συνεχίσουν τη ζωή τους και να ενταχθούν ξανά στην κοινωνία και στην παραγωγή.

- ο **Η συμμετοχή**, σε εκδηλώσεις, εκστρατείες, διαφημίσεις και γενικά σε ενέργειες αντιμετώπισης του προβλήματος, αθλητών - αστέρων είναι επίσης σημαντικές πρωτοβουλίες.
- ο **Η μεσολάβησή** της Π.Α.Ε σε κοινότητες, νοσοκομεία και κλινικές, Ελλάδα και εξωτερικού, προκειμένου άνθρωποι που αντιμετωπίζουν το πρόβλημα και χρειάζονται χρήματα και υποστήριξη, να μπορέσουν να βοηθηθούν.
- ο **Η ίδρυση τμήματος** για τη συμμετοχή ναρκομανών και απεξαρτημένων σε αθλητικές δραστηριότητες του συλλόγου, είναι επίσης μία σημαντική ενέργεια, αφενός για τη στήριξη τους και την επανένταξή τους και αφετέρου για την άσκησή και την απασχόληση τους, που τους είναι τόσο χρήσιμη. Επίσης είναι μια πράξη που συμβάλλει στην αποτροπή εκδήλωσης περιθωριοποίησης και ρατσισμού εναντίον των χρηστών.

Β΄ ΦΑΣΗ

Όταν ολοκληρωθεί η φάση της δράσης ακολουθεί η **Β΄ φάση** της αξιολόγησης που αφορά τον κοινωνικό έλεγχο, δηλαδή την αξιολόγηση του επιπέδου των δραστηριοτήτων κοινωνικής ευθύνης της Π.Α.Ε. Αυτός ο έλεγχος αφορά την εξέταση των δραστηριοτήτων της ΠΑΕ που σχετίζονται με την κοινωνική ευθύνη και είναι μια τυπική εκτίμηση της οργανωτικής αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της επιχείρησης στην εκπλήρωση των στόχων του κοινωνικού προγράμματος που έχει επιλέξει. Ο κοινωνικός έλεγχος δεν εξετάζει κάθε πρόγραμμα ξεχωριστά αλλά εξετάζει το σύνολο των οργανωτικών προσπαθειών.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΚΡΙΣΗ

ΒΙΑ

Ο τρίτος βαθμός της κοινωνικής ευθύνης είναι η κοινωνική απόκριση (social responsiveness approach), σύμφωνα με την οποία μια επιχείρηση δεν έχει μόνο οικονομικούς και κοινωνικούς στόχους αλλά πρέπει επίσης να προβλέπει μελλοντικά προβλήματα και να ενεργεί από τώρα προληπτικά για την αντιμετώπισή τους.

«Συγκριτικά με τις άλλες δύο προσεγγίσεις που παρουσιάστηκαν πιο πάνω, η προσέγγιση κοινωνικής απόκρισης είναι η δυσκολότερη στην εφαρμογή γιατί:

1. Η επιχείρηση πρέπει να προβλέπει μελλοντικά κοινωνικά προβλήματα και να τα αντιμετωπίζει πριν εκδηλωθούν.
2. Η αντιμετώπιση των μελλοντικών κοινωνικών προβλημάτων σημαίνει ότι

θα διατεθούν **τόρα** οργανωτικοί πόροι για το μελλοντικό κοινό συμφέρον. Αυτό όμως έρχεται σε αντίθεση με το στόχο μεγιστοποίησης του κέρδους στο παρόν.» (Montana, & Charnov, 1993).

Η επιχείρηση που πιστεύει στην κοινωνική απόκριση επιδιώκει να συμμετάσχει σε προγράμματα που ωφελούν την κοινωνία και ενθαρρύνει τους εργαζομένους της να παίρνουν μέρος σε αυτά. Η κοινωνική απόκριση *επιβάλλει* στις εταιρίες να κρατούν μια στάση προληπτικής προσαρμογής, δηλαδή μελλοντικά προβλήματα πρέπει να προβλεφτούν ώστε να γίνουν από νωρίς οι ενέργειες για την αποτροπή των προβλημάτων αυτών.

Το παράδειγμα της κοινωνικής απόκρισης αφορά μια μεγάλη Π.Α.Ε. που αναλαμβάνει έργο εναντίον της βίας τόσο στους αγωνιστικούς χώρους όσο και σε οποιοδήποτε άλλο χώρο και αν αυτή εκφράζεται. Η συμμετοχή της Π.Α.Ε., εκτός από εφαρμογή στον αγωνιστικό χώρο της μη βίας και του *εν αγωνίζεσθαι*, είναι η χρηματοδότηση ενός προγράμματος αντιμετώπισης της βίας που απευθύνεται στα σχολεία. Η συμμετοχή των παικτών της Π.Α.Ε. στο πρόγραμμα, με επισκέψεις και ομιλίες στους μαθητές, η συμμετοχή τους σε διαφημιστικά σποτ αλλά και σαν απόδειξη ο τρόπος ζωής τους, αφού αποτελούν πρότυπα και είδωλα για τους νέους, είναι η προσπάθεια για μια νεολαία υγιή και καθαρή από τέτοιου είδους επιρροές και συνήθειες, που μπορεί να εκφράζεται με χίλιους άλλους τρόπους εκτός της βίας.

Επίσης: α) ενέργειες που συντελούν στην δημιουργία κλίματος αποστροφής της κοινής γνώμης στην εκδήλωση τέτοιων φαινομένων καθώς και β) ενέργειες πίεσης προς τα νομοθετικά και εκτελεστικά όργανα του κράτους για προσαρμογή της νομοθεσίας στα παρόντα δεδομένα θα συμβάλλουν στη ριζική αντιμετώπιση του προβλήματος.

Η δημιουργία διαφημιστικών σποτ με τη συμμετοχή των παικτών και στελεχών της ΠΑΕ για την προβολή και ανάδειξη του προβλήματος θα δημοσιοποιηθεί και θα αναδείξει περισσότερο το θέμα προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν οι αρμόδιοι φορείς και να αποφασίσουν να δράσουν.

Τέλος η ανάληψη πρωτοβουλίας για μια μαζική κινητοποίηση όλων των αθλητικών δυνάμεων της χώρας με σκοπό την παρουσίαση:

- Α) της έντασης και την έκτασης του φαινομένου
- Β) των κινδύνων που δημιουργεί άρα που μας απειλούν,
- Γ) των τρόπων αντιμετώπισης του
- Δ) της σύγκρισης με άλλες χώρες που έλυσαν το πρόβλημα και απολαμ-

βάνουν τα οφέλη, είναι σημαντική εκ μέρους της Π.Α.Ε. για την πρόληψη, την αντιμετώπιση, την πάταξη και την τιμωρία της βίας ώστε να απολαμβάνουμε τον αθλητισμό σύμφωνα με την ουσία του πνεύματος που τον διέπει.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η Κοινωνική Ευθύνη καθημερινά αποδεικνύει τη σημασία και την αξία της στην αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων. Ο Αθλητισμός λόγω της ιδιαίτερης φύσης και σχέσης του με την κοινωνία εκπονεί και ενεργοποιεί προγράμματα κοινωνικής ευθύνης και συμβάλλει στη λογική της βοήθειας και της ανταποδοτικότητας.

Η ευρεία όμως εφαρμογή των κοινωνικών προγραμμάτων αποτελεί ένδειξη αν όχι απόδειξη για τα σκληρά επίπεδα ανταγωνισμού μεταξύ των εταιρειών οι οποίες ανεξάρτητα από το χώρο που δραστηριοποιούνται και το εύρος των δυνατοτήτων τους αρχίζουν να επενδύουν σε προγράμματα που διαφημίζουν τα κοινωνικά τους αισθήματα.

Η προσφορά και ανταποδοτικότητα αποτελούν πλέον ένα όπλο της αγοράς στον αγώνα για αύξηση των καταναλωτών και των κερδών. Η μελέτη της αγοράς παρουσιάζει οξύμωρα στοιχεία που δεν κολακεύουν τη στάση των εταιρειών. π.χ. πως είναι δυνατόν μια εταιρεία, αθλητική ή μη, να εφαρμόζει αφενός προγράμματα κοινωνικής ευθύνης για να συνδράμει μια κοινωνική ομάδα ή για να αντιμετωπίσει ένα ζήτημα και αφετέρου να παρουσιάζει ένα αντικοινωνικό προφίλ σχετικά με τις τιμές των προϊόντων της, την ποιότητά τους, την εργοδοτική της συμπεριφορά κ.τ.λ.

Η κοινωνική ευαισθησία είναι κάτι πολύ ουσιαστικότερο από μια συνδρομή ή μια πρόσκαιρη βοήθεια. Βέβαια υπάρχουν κάποιες εταιρείες που όντως παράγουν πραγματικό έργο και βοηθούν την κοινωνία. Η πλειοψηφία όμως όχι. Γι αυτό προτείνεται η εφαρμογή των προγραμμάτων κοινωνικής ευθύνης να συνοδεύονται και από την παρουσίαση όλου του προφίλ της εταιρείας ώστε να μπορεί ο ενδιαφερόμενος καταναλωτής να έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα για την επιχείρηση. Η κοινωνία οφείλει να γνωρίζει τους συμμάχους της για να τους τιμά και να τους επιβραβεύει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Βασιλικοπούλου, Α., & Σιώγκος, Γ., (2003). *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη*. Αθήνα, Εκδόσεις Πολιτεία.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2001). *Πράσινη Βίβλος*.

Κορτζής, Φ. (2006). *Η κοινωνική Ευθύνη των επιχειρήσεων*. Αθήνα, Εκδόσεις Σταμούλη.

Παναγιώτου, Ν. Α., & Αραβώσης, Κ., (2007). *Αναφορές Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στην Ελλάδα, μια εμπειρική μελέτη*. Αθήνα, Lighthouse© copyright 2008

Ρίζος, Α. (2007). *Τα 6 προγράμματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης*. Αθήνα, Εκδόσεις Σταμούλη.

Χατζησοφοκλέους, Μ. (2006). *Κοινωνική Ευθύνη και Επιχειρηματικότητα*. Αθήνα, Εκδόσεις Art of Text

Ξένη

Montana, J., P., & Charnov, H., B. (1993). *Management*. Barron's Educational Series, Inc. Hauppauge N.Y.

Έρευνες

Έρευνα GGT Advertising

Παγκόσμια έρευνα της εταιρείας συμβούλων McKinsey

Έρευνα της Millennium Poll on Corporate Social Responsibility by Environics International Ltd

Οδηγός εταιρικής κοινωνικής ευθύνης του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων της Κύπρου.

**ECRI GENERAL POLICY RECOMMENDATION NO.12 ON COMBATING
RACISM AND RACIAL DISCRIMINATION IN THE FIELD OF
SPORT Strasbourg, 19 March 2009**

(Σημ. Σύνταξης: Παραθέτουμε στην αγγλική την οδηγία Νο 12 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μη – Ανεκτικότητας (ECRI) του Συμβουλίου της Ευρώπης, με την οποία δίδονται προς τις κυβερνήσεις των κρατών – μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης κατευθύνσεις σχετικά με την χωρίς διακρίσεις, ρατσισμό και ξενοφοβία ελεύθερη πρόσβαση όλων στην αθλητική δραστηριότητα. Ιδιαίτερη σημασία αποκτά το γεγονός ότι με την οδηγία αυτή καλούνται όχι μόνο τα κράτη, αλλά και οι αθλητικές ομοσπονδίες και λοιποί αθλητικοί φορείς, στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, να λάβουν μέτρα καταπολέμησης των διακρίσεων και του ρατσισμού στον αθλητισμό. Είναι τέλος, χαρακτηριστική η εκτενής αναφορά στις υποχρεώσεις των διαιτητών ή των φορέων διαιτησίας να ενεργούν ακόμη και κατά την διάρκεια του αγώνα με αποφασιστικότητα για τον σκοπό αυτό).

**The European Commission against
Racism and Intolerance (ECRI):**

Having regard to Article 14 of the European Convention on Human Rights, Protocol No.12 to this Convention and the case-law of the European Court of Human Rights;

Having regard to the Additional Protocol to the Convention on cybercrime concerning the criminalisation of acts of a racist or xenophobic nature committed through computer systems;

Having regard to the revised European Sports Charter;

Having regard to Recommendation (2001)6 of the Committee of Ministers to member States on the prevention of racism, xenophobia and racial intolerance in sport;

Recalling ECRI's General Policy Recommendation No.2 on specialised bodies to combat racism, xenophobia, antisemitism and intolerance at national level;

Recalling ECRI's General Policy Recommendation No.7 on national legislation to combat racism and racial discrimination;

Recalling ECRI's General Policy Recommendation No.11 on combating racism and racial discrimination in policing;

Bearing in mind ECRI's Declaration on the occasion of EURO 2008 "Unite against racism";

Underlining that the fundamental values of sport which include fair play, friendly rivalry, mutual respect and tolerance should be at the heart of any sporting activity;

Emphasising that the protection against racism and racial discrimination is a human right, which must be secured also in the field of sport;

Convinced that the general public should be involved in the fight against racism and intolerance in sport, in a spirit of international solidarity and friendship;

Aware that sport not only has a role in education and socialisation, but that it can also help to explore and celebrate diversity;

Deeply regretting the existence of racism and of racial discrimination in sport and noting that these phenomena concern many sports and can manifest themselves at all levels;

Strongly condemning the manifestations of racism, xenophobia, antisemitism and intolerance which occur during and in relation to sports events and recalling that these phenomena constitute a serious threat to sport and its ethics;

Rejecting any attempt to trivialise racist acts committed during sports events;

Seeking to strengthen the implementation in the field of sport of international and European human rights protection standards;

Recommends that the governments of member States:

I. Ensure equal opportunities in access to sport for all, and to this end:

1. gather information on the situation and representation of minority groups in sports, including the collection of good practices in this field;

2. conceive appropriate and effective legal and policy measures, including:

a) the adoption of adequate anti-discrimination legislation to prevent discrimination in access to sport;

b) the promotion of equal opportunities policies in order to achieve a more balanced representation of minority groups in sports at all levels;

- c) the removal of legal and administrative barriers for non-citizens to participate in local and national sports competitions, where appropriate;
 - d) the promotion of physical education for all at school;
 - e) the adoption of integration programmes with a special emphasis on promoting access to sport of children from minority backgrounds;
3. invite local authorities:
- a) to support and facilitate the participation of minority groups in sports, including in the working of local sport structures;
 - b) to advise and support local sports clubs and partners regarding equal opportunity programmes;
 - c) to organise sport-related outreach activities bringing together people from different backgrounds;
4. invite sports federations and sports clubs:
- a) to adopt diversity and equal opportunity policies in order to ensure balanced representation of minority groups in sports at all levels;
 - b) to take measures to attract supporters of different minority backgrounds to sports events;

II. Combat racism and racial discrimination in sport, and to this end:

5. ensure that general and, as necessary, specific legislation against racism and racial discrimination in sport is in place. In particular, the legislator should provide:
- a) a clear definition of racism and racial discrimination;
 - b) that specific forms of racism and racial discrimination, as necessary, are defined and prohibited;
 - c) adequate and comprehensive anti-discrimination legislation;
 - d) legal provisions penalising racist acts;
 - e) that dissemination of racist material via the internet is prohibited;
 - f) that remedies are available for victims of racism and racial discrimination in sport;
 - g) that security regulations allow the police and security personnel to stop, report and document racist behaviour;
 - h) that sports clubs and federations are held responsible for racist acts committed during sports events;
6. ensure that legislation aimed at preventing and sanctioning racist offences in the field of sport is effectively implemented, and to this end:

- a) provide clear elements and guidelines for the identification of racist acts;
 - b) have clear mechanisms in place for reporting and dealing with racist behaviour;
 - c) establish monitoring and data collection systems;
 - d) offer targeted training to persons involved at all levels of the justice system;
 - e) take steps to encourage victims of racist acts to come forward with complaints and to monitor the follow-up given to such complaints;
 - f) ensure the existence and effective functioning of an independent antidiscrimination body competent, inter alia, in assisting victims in bringing complaints of racism and racial discrimination;
7. organise and finance large scale anti-racism awareness raising campaigns in sport at all levels, involving all relevant actors;
8. request that local authorities:
- a) mainstream the fight against racism and racial discrimination in their regular activities, in particular in their work with bodies dealing with sport;
 - b) support movements and initiatives to promote sportsmanship and tolerance, as well as educational and social projects in this field;
 - c) provide the local police force with adequate training for dealing with racist incidents in and outside sports grounds;
9. request that the police:
- a) undergo training on how to deal with racist incidents which occur during sporting events and on how to identify the perpetrators;
 - b) adopt joint strategies with the security personnel of the organisers of sporting events for dealing with racist incidents;
 - c) identify and remove racist, antisemitic or discriminatory leaflets, symbols and banners;
 - d) intervene quickly to stop racist behaviour;
10. invite sports federations and sports clubs:
- a) to recognise that racism is an important problem in sport at all levels and to demonstrate publicly their commitment to combating it;
 - b) to establish internal mechanisms for dealing with cases of racism and racial discrimination;
 - c) to adopt and implement self-regulatory, disciplinary and awareness raising measures;

d) to train their security personnel on how to prevent and adequately deal with racist incidents on the sport ground;

e) to refuse access to sport grounds to persons who distribute or carry with them racist, antisemitic or discriminatory leaflets, symbols or banners;

f) to support movements and initiatives to promote sportsmanship and tolerance, as well as educational and social projects in this field;

11. remind athletes and coaches:

a) to abstain from racist behaviour in all circumstances;

b) to report racist behaviour when it occurs;

12. remind referees:

a) to react appropriately where athletes, technical staff and/or supporters engage in racist gestures or expressions by imposing adequate measures and sanctions;

b) to mention in the referee report the occurrence of racist incidents during a sporting event;

13. encourage supporters' organisations:

a) to adopt supporters' charters, containing anti-racism clauses;

b) to organise activities to attract members from minority backgrounds;

c) to be vigilant about possible racist content on their websites and fan-zines;

14. encourage political actors and opinion leaders to take a firm public stance against racism in sport;

15. encourage the media:

a) to abstain from reproducing racist stereotypes in their reporting;

b) to pay the necessary attention to the image that they convey of minority groups in sports;

c) to report on racist incidents taking place during sport events and to give publicity to sanctions incurred by racist offenders;

16. encourage sponsors and the advertising industry:

a) to avoid giving a stereotyped picture of athletes from minority backgrounds;

b) to avoid discriminating against athletes from minority backgrounds;

III. Build a coalition against racism in sport, and to this end:

17. promote cooperation between all relevant actors through:

a) the establishment and promotion of consultation mechanisms;

b) the adoption of a national framework agreement, outlining the tasks and responsibilities of each actor;

18. promote exchanges of good practices, through:

a) the creation of a good practice award for combating racism and racial discrimination in sport;

b) the mandating of the national anti-discrimination body with the creation of a database of good practices on combating racism and racial discrimination in the field of sport;

19. provide funding for social, educational and information activities for nongovernmental organisations active in the field of combating racism and racial discrimination in sport.

EXPLANATORY MEMORANDUM TO ECRI GENERAL POLICY RECOMMENDATION No.12 ON COMBATING RACISM AND RACIAL DISCRIMINATION IN THE FIELD OF SPORT

Introduction

1. This General Policy Recommendation (hereafter: the Recommendation) focuses on combating racism and racial discrimination in the field of sport. It is intended to cover all types of sport, including professional and amateur sports, individual and team sports, as well as all activities related to sport in and outside sports grounds.

2. For the purpose of this Recommendation, ECRI uses the definition of sport as contained in the revised European Sports Charter (1), according to which:

“Sport” means all forms of physical activity which, through casual or organised participation, aim at expressing or improving physical fitness and mental well-being, forming social relationships or obtaining results in competition at all levels.

3. Sport can be a powerful tool for promoting social cohesion and for transmitting important values, such as fair play, mutual respect and tolerance, but sometimes it is also an area in which racism and racial discrimination can thrive, thereby perverting these very values.

4. In its General Policy Recommendation No.7 on national legislation to combat racism and racial discrimination, ECRI defines racism as follows:

“Racism” shall mean the belief that a ground such as race(2), colour, language, religion, nationality or national or ethnic origin justifies contempt for a person or a group of persons, or the notion of superiority of a person or a group of persons”.

5. In line with its mandate, ECRI concentrates in this Recommendation on instances of intolerance and discrimination on the grounds of race, colour, language, religion, nationality or national or ethnic origin. However, ECRI is aware that intolerance and discrimination in the field of sport also occurs on other grounds or a combination of different grounds, including gender or sexual orientation. Attention should be drawn to the fact that many of the recommendations contained in this text could be applied *mutatis mutandis* to these other grounds.

6. In the framework of its country monitoring work, ECRI has observed that racism and racial discrimination in sports manifest themselves in many different forms, and that usually only the crudest forms of racial abuse in the most popular sport disciplines come to the attention of the general public. Besides, there is also a tendency to trivialise racist acts taking place during sporting events. Therefore, this Recommendation draws also attention to more hidden forms of racism and racial discrimination in sports and provides concrete examples of unacceptable practices and behaviour(3). There is also persuasive evidence that racism and racial discrimination in sport goes beyond the individual or collective behaviour of fans or isolated cases of racist gestures and remarks made, for example, by athletes, coaches or club managers. In fact, institutional racism(4) is also at work in the field of sport. Therefore, this Recommendation also emphasises the question of how to ensure equal opportunities in access to sports for all persons, irrespective of their race, colour, language, religion, nationality or national or ethnic origin.

7. In accordance with ECRI's mandate, this Recommendation is addressed to the governments of all Council of Europe member States, who are responsible for establishing an effective legal and political framework for combating racism and racial discrimination in society in general and in the field of sport in particular. It is their duty to ensure that all the relevant actors in this field, including public authorities and bodies (among others, the legislator, the judiciary, human rights institutions, including national anti-discrimination bodies, the police, governmental bodies responsible for sport, educational institutions and local authorities) and nongovernmental organisations (among others, professional and amateur sports federations, sports clubs, local sports associations, athletes' unions, coaching associations, referee unions, supporters' organisations, sponsors and the media) take effective action against racism and racial discrimination in the field of sport.

I. Ensure equal opportunities in access to sport for all, and to this end:*Paragraph 1 of the Recommendation:*

“To gather information on the situation and representation of minority groups in sports, including the collection of good practices in this field.”

8. It is important to note that minority groups are well or even over-represented as athletes in certain sport disciplines, while they are usually under-represented among management, administrative and coaching staff. This seems to be partly due to racist stereotypes concerning the sporting capacity and professional competence of athletes of minority background. Furthermore, athletes of minority background sometimes have problems to advance in their careers, because it is difficult for them to gain access to informal networks essentially composed of members of the majority population.

9. In its country monitoring work ECRI is, however, confronted with the fact that in most countries and for most sport disciplines reliable information on the situation and representation of minority groups in sports is not available. This makes it very difficult for governments to devise adequate legal and policy responses for ensuring equal opportunities in access to sport for all members of society. Therefore, ECRI encourages the commissioning of research in the following areas:

- Research on the conditions of entry/access to the organised practice of sport and physical activity and on the representation of minority groups in different sport disciplines;
- Research on the career development of athletes from minority backgrounds;
- Qualitative and quantitative surveys on the situation of sport managers from minority backgrounds;
- Socio-demographic analyses of the general public following sporting events.

10. The necessary quantitative data for this kind of research is often, however, not easily obtained. This is due to the fact that a vast majority of the member States of the Council of Europe do not collect data broken down by grounds such as national or ethnic origin, language, religion and nationality. This is why ECRI consistently recommends in its country monitoring reports that member States collect such data, in order to monitor the situation of minority groups and identify possible patterns of direct or indirect discrimination they may face in different areas of life. ECRI stresses that these areas should include sport.

11. In addition, special efforts should be made to identify existing good practices for promoting equal opportunities in access to sport, with a view to implementing them on a large scale.

Paragraph 2 of the Recommendation:

“To conceive adequate legal and policy measures”

12. On the basis of the collected information, ECRI calls on governments to develop and adopt adequate legal and policy measures to ensure equal opportunities in access to sport, among which the adoption of a comprehensive body of antidiscrimination legislation should have a prominent place. ECRI’s General Policy Recommendation No.7 provides valuable guidance in this respect and gives a definition of direct and indirect racial discrimination. In addition to providing these definitions, it enumerates the key elements that effective anti-discrimination legislation should contain, including a prohibition of discrimination in all areas of life in both the public and the private sector and the possibility of adopting temporary special measures for members of disadvantaged groups.

13. The prohibition of racial discrimination should cover the conditions of admission to a sports club; the scouting and recruitment of athletes; the recruitment of management, administrative and coaching staff; and the career development of athletes and management, administrative and coaching staff. The prohibition of racial discrimination should apply to both amateur and professional sports. It is also important to be vigilant against trafficking and exploitation, in particular of young athletes.

14. In order to actively counter any racist and discriminatory practices in access to sport, ECRI recommends that member States promote the adoption of equal opportunity policies among sport governing bodies and sport organisations. Public authorities with responsibilities in the field of sport (e.g. sport ministries, educational institutions, local authorities) should be placed under a public duty to promote equality, including in access to sport. Private sporting organisations should be assisted in the development of equal opportunity policies by providing them with guidelines and information on best practices in this field, which could be, for example, developed and collected by national anti-discrimination bodies(5).

15. Physical education at school should be used both to raise children’s interest in sport and to enhance their awareness of racism and racial discrimination in all its manifestations. This can be achieved, for example, by emphasising the

importance of promoting tolerance and non-discrimination in physical education curricula or by encouraging sport teachers and coaches to promote the inclusion of children of minority background.

16. In some countries there exist a certain number of legal and administrative barriers to the participation of non-citizens in local and national sports competitions. As a result, both professional and amateur sports clubs are sometimes reluctant to admit persons who do not possess the citizenship of the country concerned. ECRI is concerned that this can cause problems for young immigrants, whose feelings of rejection might seriously hamper their integration into the host society.

17. Sport can be a powerful tool for promoting integration, ECRI therefore encourages governments to adopt integration programmes with a sport dimension. Special emphasis should be placed on involving children from minority backgrounds in sport activities, both at school and at professional and amateur sports clubs. As regards in particular team sports, ECRI favours mixed teams rather than teams that are composed of only one particular group in order to prevent exclusion and segregation.

Paragraph 3 of the Recommendation:

The role of local authorities in ensuring equal opportunities in access to sport

18. The closeness of local authorities to their community gives them a key role to play in ensuring equal opportunities in access to sport. Promoting equality in sport can naturally complement their efforts to promote social and cultural integration in their community.

19. Local authorities are best placed to identify the problems and needs of minority groups and to encourage and support them in participating in sport. For this they have to establish close links with minority groups by consulting them on a regular basis and inviting them to take part in the work of local sport councils. Existing barriers to the participation of minority groups in sport should be addressed in this framework.

20. In addition to ensuring the participation of minority groups in formal consultation mechanisms, local authorities should seek dialogue and partnership with a wider range of actors, including sports clubs, migrant associations, minority organisations and minority media. Ideally, this involvement should lead to concrete grass-root level projects promoting the participation of minority groups in sport.

21. More specifically, local authorities should promote and develop the practice of sport in areas where there exist tensions within the community. This can

be achieved, for example, by improving the availability and attractiveness of sport facilities in the concerned neighbourhood and promoting the mixing of people from different backgrounds at sporting events.

22. Local authorities also have an important role to play in advising and supporting local sports partners and clubs on how to devise and implement equal opportunity programmes, including by offering equality training for their staff and providing them with information on recruitment programmes inclusive of minority groups.

23. Local authorities should also organise sportive and cultural events, which should bring together people of different ethnic backgrounds, as well as raise their interest in practising sports.

Paragraph 4 of the Recommendation:

The role of sports federations and sports clubs in ensuring equal opportunities in access to sport

24. Sports federations and clubs can have an important role-model function, if they show a real commitment to combating racism and ensuring equal opportunities in access within their own ranks. In practice, they shape to a great extent the conditions under which sport is practiced. They recruit athletes and other sport staff and closely accompany them during their whole professional or amateur career. It is therefore of utmost importance that sports federations and clubs adopt diversity and equal opportunity policies in their statutes and rules, which should not only stay at the level of intent, but also translate into concrete action.

25. Measures to be adopted in this respect should include to inform sport scouts and recruitment agencies of the organisation's diversity and equal opportunity policy; to ensure that recruitment panels maintain - as far as possible - an ethnic balance; to provide regular equality training to their staff; to give their diversity and equal opportunity policy a prominent place in their staff hand books; to provide special training for sport staff from minority backgrounds under-represented in their sport discipline; to provide mentoring support for individuals from minority backgrounds; and to allocate and/or apply for grants to develop and organise activities with minority groups.

26. At the same time sports federations and clubs should also encourage more diversity among spectators and supporters. In certain sport disciplines the discrepancy between the high number of athletes from minority background and the lack of minorities among the audience is striking and ECRI therefore en-

courages the adoption of measures to attract supporters from different minority backgrounds to sports events.

II. Combat racism and racial discrimination in sport, and to this end:

Paragraph 5 of the Recommendation:

“Ensure that general and specific legislation against racism and racial discrimination in sport is in place”

27. Most Council of Europe member States possess legal provisions against racism and racial discrimination. These legal provisions usually take the form of general anti-discrimination clauses in constitutional texts or are part of a body of antidiscrimination law or another legal text covering many fields of life. However, these provisions are not always enough for successfully combating racism and racial discrimination in sport, because the relevant actors are often not aware of their existence and do not know how they are relevant for their daily work. Therefore, it is important to have, as necessary, special provisions against racism and racial discrimination in all the relevant sport regulations and laws.

28. Most importantly, the law must provide a clear definition of racism and racial discrimination that should apply in the field of sport. Specific forms of racism and racial discrimination in sport should also, as necessary, be prohibited by the relevant sport regulations and laws. The definitions contained in ECRI's General Policy Recommendation No.7 on national legislation to combat racism and racial discrimination should apply in this respect. These definitions are in line with the case law of the European Court of Human Rights, according to which discrimination is differential treatment which has no objective and reasonable justification. Applied to the field of sport, behaviour to be prohibited should therefore include unjustified differential treatment in remuneration, employment conditions and career development, “stacking” (discriminatory practice in team sports, having the practical effect that athletes from minority background are rarely found in outcome or control positions of the game) and discrimination in the selection and nomination for sports competitions.(6)

29. These kinds of cases of racial discrimination in sport usually receive limited attention by national legal and policy makers and ECRI therefore wants to draw their attention to these phenomena. This lack of attention is to some extent due to the fact that comprehensive research on racial discrimination in sport is lacking in most Council of Europe member States.

30. The situation is slightly different as regards incidents of racist violence and racist expression at sporting events, which in more recent times have received more attention, in particular in football. In this context, ECRI wants to draw attention to the fact that racism is also present in other sport disciplines, but that awareness of these issues is still under-developed among many of them. This is especially true for amateur sports, but also for professional sports in the lower leagues.

31. Where these problems have been addressed, initiatives for combating racism in sport have often mainly concentrated on fan behaviour and more in particular on hooliganism, even if not all hooligans or members of radical fan groups are necessarily racist. It is important to acknowledge that racist acts are also perpetrated by athletes, coaches and other sport staff, as well as ordinary fans. However, special attention must be given to the activities of extremist Neo-Nazi and right-wing groups, which sometimes use sporting events for recruiting new members.

32. As regards racist behaviour on the part of fans that are not part of organised groups ECRI has observed a certain reluctance to intervene on the part of the police and other security personnel, including stewards. In fact, a certain impunity seems to reign as regards racist expression on many sports grounds. ECRI is deeply worried about this, as it sends a negative message to society as a whole and risks rendering racism in sport and therefore also racism in general, banal and normal. ECRI, therefore, categorically rejects any attempt to justify or trivialise such acts on the pretext that the events at which they occur are highly emotional. It must be clear that “What is illegal outside the stadium is also illegal inside the stadium”.

33. Therefore, ECRI would like to draw the attention of governments to the guidelines contained in its General Policy Recommendation No.7. In this document ECRI recommends to governments that the law should penalise the following acts when committed intentionally:

- a) public incitement to violence, hatred or discrimination,
- b) public insults and defamation or
- c) threats against a person or a grouping of persons on the grounds of their race, colour, language, religion, nationality, or national or ethnic origin;
- d) the public expression, with a racist aim, of an ideology which claims the superiority of, or which depreciates or denigrates, a grouping of persons on the

grounds of their race, colour, language, religion, nationality, or national or ethnic origin;

e) the public denial, trivialisation, justification or condoning, with a racist aim, of crimes of genocide, crimes against humanity or war crimes;

f) the public dissemination or public distribution, or the production or storage aimed at public dissemination or public distribution, with a racist aim, of written, pictorial or other material containing manifestations covered by paragraphs 33 a), b), c), d) and e);

g) the creation or the leadership of a group which promotes racism; support for such a group; and participation in its activities with the intention of contributing to the offences covered by paragraph 33 a), b), c), d), e) and f);

h) racial discrimination in the exercise of one's public office or occupation.

34. ECRI is aware that the law might not prevent the dissemination of racist ideas in more hidden, insidious ways in and around sports grounds. However, ECRI is of the opinion that special training for the police and other security personnel, including stewards, will help them to identify and to combat more encoded forms of racism as well.

35. In some popular sport disciplines, spectator violence poses a serious problem. ECRI strongly supports instruments and cooperation mechanisms that have been developed to counter violence at sports events, such as the European Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events⁷ and its Standing Committee, since these valuable instruments can also be used to counter racially motivated violence on the sports ground. However, a clear distinction should always be drawn between violent behaviour which is motivated by racism and that which is not. This distinction is important, because ECRI considers that for all criminal offences committed in the field of sport the racist motivation should constitute an aggravating circumstance in legal proceedings.

36. Apart from the sports ground, there is another forum in which sport-related racism can thrive, namely the internet. ECRI therefore recommends that legislation should also cover racist crimes committed via the internet. ECRI's General Policy Recommendation No. 6(8) and the Additional Protocol to the Convention on cybercrime⁽⁹⁾ provide very valuable guidance in this respect.

37. ECRI considers that the existence of effective remedies for victims of racism and racial discrimination in sport is of central significance. These should include civil and penal remedies before the courts, but also the possibility of lodg-

ing complaints with disciplinary boards or commissions of sport governing bodies or with national anti-discrimination bodies. Sanctions and penalties imposed as a result of such proceedings should have a sufficiently deterrent effect, as well as have an educational dimension.

38. In this context, ECRI would also like to stress that sports organisations and clubs, as well as sports ground owners and public authorities have a special responsibility in keeping the sport environment free from racism and racial discrimination. The legislator should therefore foresee sanctions and/or other appropriate means, if they do not take the necessary measures for preventing and controlling racist violence or misbehaviour during and in relation to sporting events.

39. An effective means for preventing and controlling such behaviour is the installation of audio-visual video cameras and CCTV systems (Closed Circuit Television) on the sports ground. Security regulations should therefore foresee their possible use for documenting racist abuse.

Paragraph 6 of the Recommendation:

“To ensure that legislation aimed at preventing and sanctioning racist offences in the field of sport is effectively implemented.”

40. Comprehensive legislation against racism and racial discrimination is important, but remains a dead letter, if not effectively implemented.

41. Laws and regulations in the field of sport should therefore contain clear and comprehensive guidelines on how to recognise racist acts. According to ECRI, racist behaviour to be prohibited includes racist insults and chanting, the flaunting of racist banners and symbols and the wearing, distribution and selling of racist, antisemitic and discriminatory banners, symbols, flags, leaflets or images.

42. At the same time, rules and regulations in the field of sport should foresee the establishment of mechanisms for reporting and dealing with racist incidents during and in relation to sporting events. For example, special protocols could be adopted, laying down the exact responsibilities of referees, security officers, stewards and the police when racist incidents occur.

43. As already mentioned in other parts of this Recommendation, there is no comprehensive information on the number of racist incidents in the field of sport. This lack of information concerns all sport disciplines in almost all Council of Europe member States. This makes it very difficult to get a real picture of the

situation. Racism monitoring systems in line with national legal requirements have therefore to be put into place, which should be operated by the law enforcement authorities, for example, in cooperation with sport organisations, clubs and specialised NGOs.

44. In order to ensure an effective recording and monitoring of racist incidents and that police investigations are carried out in a thorough and satisfactory manner and law enforcement officers do not overlook the racist motivation of ordinary offences, ECRI advocates a broad definition of “racist incident”, as contained in its General Policy Recommendation No.11, that is “*any incident which is perceived to be racist by the victim or any other person*”(10).

45. A racist incident must be strictly distinguished from a racist offence and may only serve as a starting point for further investigations by the concerned law enforcement authorities.

46. The follow-up given to acts of racism and racial discrimination in the field of sport can further be improved by offering targeted training to all persons involved in the justice system, including the police, prosecutors and judges with a view to increasing their knowledge about racism in sport and how such acts can be effectively prosecuted. This training should also include measures to encourage victims of racist acts to come forward with complaints.

47. National anti-discrimination bodies, as described by ECRI in its General Policy Recommendation No.2 on specialised bodies to combat racism, xenophobia, antisemitism and intolerance at national level can also play a very important role. Depending on their mandate, they may provide victims with information about their rights, give them legal advice, carry out investigations, negotiate settlements and conduct mediation, take formal decisions or assist them in ordinary court proceedings.

Paragraph 7 of the Recommendation:

“To organise and finance anti-racism awareness raising campaigns”

48. One of the major problems for combating racism and racial discrimination in sport is the lack of awareness of the existence of these phenomena and of their seriousness. In fact, there are only a few countries and a few sport disciplines, where this problem is acknowledged and addressed and even where it is done, awareness-raising measures mainly address racist fan behaviour. ECRI is, in contrast, convinced that anti-racism campaigns should be devised to address

all the different forms of racism and racial discrimination in sport, as described in previous parts of this Recommendation.

49. Governments should either organise or coordinate such awareness-raising campaigns themselves or provide sufficient funding for them to be carried out by other relevant actors in this field, including by international sports federations, European organisations, national sports federations and clubs, educational institutions, national anti-discrimination bodies, minority organisations and anti-racism NGOs.

Paragraph 8 of the Recommendation:

Local authorities

50. Local authorities should adopt equality or anti-racism action plans, setting out a strategy and concrete measures for integrating the fight against racism and racial discrimination in all their activities.

51. As regards the field of sport, concrete measures should be first discussed within the local bodies dealing with sport, bringing together the relevant politicians, civil servants, sports organisations, sports clubs, sporting ground owners, as well as civil society representatives, including minority groups.

52. Special emphasis should be placed on encouraging and supporting movements and initiatives to promote tolerance and sportsmanship, as well as educational and social projects.

53. Local authorities have also the responsibility to ensure that the local police force receives adequate training in dealing with racist incidents in and around sporting grounds.

Paragraph 9 of the Recommendation:

Police

54. The police play a vital role in preventing and responding to racist incidents both in and outside sporting grounds. Police officers therefore have to receive regular training on how best to deal with racist incidents and how to identify their perpetrators.

55. In order to successfully prevent and respond to racist incidents related to sporting events, the police have to work in close cooperation with the security personnel of the organisers of such events. The practical terms of this cooperation could be laid down in special agreements between the police and the organisers.

56. In addition, the police should assist the organisers of sporting events in the fight against racism and racial discrimination by providing them in advance with any relevant security related information, collecting the necessary evidence and identifying the perpetrators of racist acts and putting racist incidents on the police record.

Paragraph 10 of the Recommendation:

Sports federations and sports clubs

57. In the framework of its country monitoring, ECRI has observed a certain attitude of denial on the part of certain sports federations and clubs as regards the existence of racism and racial discrimination in their particular sport discipline. There are of course notable exceptions, but the average level of public commitment to combating these phenomena is rather low among these key actors in the field of sport. This has a variety of reasons, among which fears to destroy the positive image of sport play a considerable role. ECRI can understand these fears, but would like to point out that - if unaddressed - racism is able to fully develop its corrupting power, thereby tainting sport's image and undermining its very values.

58. Sports federations and clubs should therefore take a preventive approach to countering this dangerous phenomenon, including by establishing internal mechanisms for dealing with cases of racism and racial discrimination and by adopting and implementing self-regulatory, disciplinary and awareness raising measures.

59. As regards internal mechanisms for dealing with cases of racism and racial discrimination, sports federations and clubs should nominate a person responsible for combating racism and racial discrimination within their own internal structures. Furthermore, they should develop procedures and enter into agreements to foster the exchange of information concerning racist incidents.

60. As regards self-regulatory measures, sports clubs and federations should include anti-racism and equality clauses in their statutory regulations. They should produce codes of conduct clearly stating their commitment to promoting equality and tackling discrimination and distribute it to all their staff, volunteers, coaches and sport officials. They should organise regular trainings and awareness-raising sessions for their key staff, volunteers, coaches and sport officials. In addition, they should provide coaches and referees with clear guidelines as to how to deal with racist and discriminatory behaviour.

61. As regards disciplinary measures, they should expel racist offenders from stadiums, cancel their season ticket, pronounce stadium bans on persistent offenders and inform the police. In serious cases of racism committed by athletes, coaches or fans, referees should be able to discontinue sporting events and sports federations should be able to impose fines or withdraw points from the concerned athlete or sport club and/or to decide that future sports competitions are held behind closed doors.

62. As regards awareness raising measures, sports clubs and federations should publish announcements in sports competition programmes that they do not tolerate racism, condemn racist chanting and the displaying of extreme right symbols and salutes, and will take appropriate action. Furthermore, they should make regular stadium announcements against racism and xenophobia on the scoreboard and by the stadium speaker, display anti-racism banners during sport events and, if possible, organise special anti-racism days. Finally, they should integrate the antiracist message in their communication strategy (e.g. websites, game programmes, fan magazines, billboards).

63. In addition to these self-regulatory, disciplinary and awareness raising measures, they should train their security personnel, including stewards how to prevent and adequately deal with racist incidents on the sporting ground. Part of this training should also be how to recognise racist behaviour, including more coded forms of racism (e.g. Neo-Nazi symbols).

64. The security personnel should be instructed to refuse access to the sporting ground to persons, who display or carry with them racist, antisemitic or discriminatory leaflets, symbols or banners. They also have to prevent the distribution and sale of racist material on or near the sporting ground.

65. Finally, information on racist incidents during sport events should be brought to the attention of the head of security and/or the police, which should give these incidents an appropriate follow-up and draw up an inventory of racist incidents for each sporting event.

Paragraph 11 of the Recommendation:

Athletes and coaches

66. Athletes and coaches often stand in the limelight of public attention. They are role models for young and old and they should therefore abstain from racist behaviour in all circumstances. At the same time, they should also report

such behaviour when it occurs and bring it to the attention of sport governing bodies so that proper action can be taken.

67. In this context ECRI would like to acknowledge and welcome the personal commitment of certain athletes to combating racism and racial discrimination in the field of sport.

Paragraph 12 of the Recommendation:

Referees

68. Referees have special responsibilities, when racist incidents occur on the sporting ground. It is their duty to protect athletes from racist abuse on the sporting ground during competitions. In order to be able to react appropriately when athletes and/or supporters engage in racist gestures or expressions, they have to be able to identify racist behaviour as described in paragraph 40 of this Explanatory Memorandum. For this they should follow a special training course to improve their knowledge of the problem of racism and racial discrimination. Furthermore, they should be familiar with the anti-racism and equal opportunity policies of the relevant sports governing bodies and clubs involved in a particular competition.

69. In the event of a racist or discriminatory incident, the referee has to react promptly and take all the necessary steps to put an end to these occurrences. As regards more particularly racist shouting or chanting by spectators during a sporting event, a circular of the Belgian Directorate General for Security and Prevention Policy(11) provides very valuable guidance and requests referees to respond in the following manner to such incidents:

- a. they should summon the two captains of the team;
- b. they should inform them of their intention to make an appeal via the stadium speaker;
- c. they should ask the captains for their help to calm down the spectators;
- d. they should summon the persons responsible for the sporting ground and ask them to appeal to the spectators via the stadium speaker;
- e. they should take the decision to resume the game.

If despite these measures the behaviour is repeated, the Circular foresees that referees should proceed in the following manner:

- a. they should take the decision to momentarily interrupt the game;
- b. they should ask the teams to go to their dressing rooms;

c. they should ask the persons responsible for the sporting ground to make a last appeal via the stadium speaker;

d. they should resume the game after ten minutes;

e. they should definitely stop the match if the behaviour is repeated, despite a first momentary interruption and after consultation with the security personnel and the police.

70. The referee has also to impose adequate sanctions for racist incidents taking place between athletes. For example, in football by showing the offending player the yellow or red card.

71. All racist incidents and referees' responses to them should be mentioned in the referee reports. These reports, which are usually centralised at the corresponding referee unions, should be also used to monitor racist incidents on the sporting ground.

Paragraph 13 of the Recommendation:

Supporters' organisations

72. Sport organisations and clubs should highly value contacts with their fans. Their love and enthusiasm for sport makes many sporting events a unique experience, but it must not be forgotten that some fans also show racist behaviour at such occasions. An effective means for countering such behaviour is to include antiracism clauses in supporters' charters, which set out the club's obligations to its supporters and the supporters' obligations towards the club and clearly define each party's rights and duties.

73. In this context, supporters' organisations should be encouraged to take measures to also attract members from minority backgrounds and to be vigilant about possible racist content on their websites and fanzines.

74. Finally, their internal rules should also foresee procedures for excluding members from their organisation, who have engaged in racist or discriminatory acts.

Paragraph 14 of the Recommendation:

Political actors and opinion leaders

75. ECRI also considers it very important that political actors and opinion leaders take a firm public stance against racism in sports. In particular, ECRI would like to remind politicians that they should not try to trivialise the prob-

lem or even try to make electoral gains by making racist remarks about minority groups.

Paragraph 15 of the Recommendation:

The media

76. The media have a unique position in society and have an important influence on people's attitudes. Media representations of the different groups in society, the way journalists portray relationships between these groups and the way in which they report on events, may, in some cases, fuel stereotypes and prejudices. This is particularly true for the field of sport.

77. National authorities should therefore encourage the media, without encroaching on their editorial independence, to pay attention to the image that they convey of minority groups in the field of sport.

78. In particular, the media should avoid reporting on athlete or crowd behaviour in a manner which could foster confrontation. At the same time, sport journalists should pay special attention to avoid stirring up xenophobic or racist sentiments in their on-the-spot commentaries.

79. ECRI is aware that the media can play a very positive role in combating racism in sport, for example, when they draw attention to the occurrence of racist incidents on sports grounds, put them into the right context and later on also give publicity to the sanctions incurred by racist offenders. ECRI acknowledges and welcomes the positive role that certain media and journalists play in the fight against racism and racial discrimination in the field of sport.

Paragraph 16 of the Recommendation:

Sponsors and advertising industry

80. ECRI is concerned about the sometimes very stereotyped picture that is given of athletes from minority backgrounds in the advertising industry. There is also some evidence that athletes from minority backgrounds sometimes attract less interest from sponsors and/ or close sponsorship deals which are less advantageous than that of their counterparts from the majority population.

III. Build a coalition against racism in sport, and to this end:

Paragraph 17 of the Recommendation

“To promote cooperation between all relevant actors”

81. Governments should promote the cooperation between all relevant ac-

tors in this field, including ministries of education and sport, national and international sports federations, sports clubs, athletes, sports coaching and referees' unions, supporters' organisations, local authorities, educational institutions, national antidiscrimination bodies, minority organisations, sports and anti-racism NGOs, sponsors and the media.

82. In fact, in some Council of Europe member States national action plans to promote tolerance and fair play and to eliminate discrimination have been already adopted for this purpose. ECRI welcomes such efforts and appeals to other member States to follow their example.

83. These action plans should be accompanied by national framework agreements, outlining the responsibilities and tasks of each cooperation partner. Such agreements give their commitment to combating racism and racial discrimination a more binding character and also secure funding for anti-racism projects in the longer-term.

Paragraph 18 of the Recommendation

“To promote the exchange of good practices”

84. Special emphasis should be placed on the promotion of the exchange of good practices in the field of sport. Measures to be adopted in this context include the creation of a good practice award for combating racism and racial discrimination in sports, which could be organised, for example, by international or national sports federations with the financial support of governments and/or private sponsors.

85. ECRI would also like to draw the attention of governments to the fact that national anti-discrimination bodies are often best placed to creating and maintaining a database of good practices on combating racism and racial discrimination in the field of sport.

Paragraph 19 of the Recommendation

“To provide funding for social, educational and information activities”

86. ECRI has also observed that there is a great problem of under-funding for initiatives aimed at combating racism and racial discrimination in the field of sport. As outlined in other parts of this Recommendation, there is a wide range of easures to be taken in this field and all of them need a sustained financial commitment on the part of governments.

Notices

1 Recommendation No. R(92)13 REV on the Revised European Sport Charter, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 24 September 1992 and revised on 16 May 2001.

2 “Since all human beings belong to the same species, ECRI rejects theories based on the existence of different “races”. However, in this Recommendation ECRI uses this term in order to ensure that those persons who are generally and erroneously perceived as belonging to “another race” are not excluded from the protection provided for by the legislation”.

3 See paragraphs 12, 27 and 40 of the Explanatory memorandum.

4 According to the Stephen Lawrence Inquiry Report by Sir William Macpherson of Cluny ‘institutional racism’ is “the collective failure of a [public] organisation to provide an appropriate and professional service to people because of their colour, culture or ethnic origin. It can be seen or detected in processes, attitudes and behaviour which amount to discrimination through unwitting prejudice, ignorance, thoughtlessness and racist stereotyping which disadvantage minority ethnic people.

5 The tasks and responsibilities of national anti-discrimination bodies are described in more detail in paragraph 47 of the Explanatory Memorandum.

6 Discrimination in access to sport is dealt with in paragraph 2 of this Recommendation.

7 European Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events and in particular at Football Matches – European Treaties Series No. 120, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 19 August 1985.

8 ECRI General Policy Recommendation No.6 on combating the dissemination of racist, xenophobic and antisemitic material via the Internet.

9 Additional Protocol to the Convention on cybercrime concerning criminalisation of acts of a racist or xenophobic nature committed through computer systems, European Treaties Series No. 189, adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 28 January 2003.

10 This definition contained in General Policy Recommendation No.11 is drawn from the 1999 Stephen Lawrence Inquiry Report by Sir William Macpherson of Cluny (Cm 4262, Chapter 47, paragraph 12).

11 Circulaire OOP 40 du 14 décembre 2006 portant des directives à l'encontre des propos et slogans blessants, racistes et discriminatoires scandés en chœur à l'occasion des matches de football.

